

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**ZADOVOLJSTVO STANOVALCEV Z BIVANJEM V
DOMU ZA STARE LENART IN CERKNICA**

Mentor: doc. dr. Jana Mali

Klementina Harl
Valentina Benčan

Ljubljana, november 2010

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Klementina Harl in Valentina Benčan

Naslov naloge: Zadovoljstvo stanovalcev z bivanjem v domu za stare Lenart in Cerknica

Kraj: Benedikt, Cerknica

Leto: 2010

Število strani: 220

Število tabel: 17

Število grafov: 34

Število virov: 50

Število prilog: 5

Mentorica: doc. dr. Jana Mali

Deskriptorji: Starost, stari ljudje, zadovoljstvo, medgeneracijski odnosi, kakovostna starost, družina, socialno delo, dom za stare.

Povzetek:

V nalogi sva raziskovali zadovoljstvo stanovalcev z bivanjem v Centru Starejših Cerknica in domu za stare Lenart in predstavili dve raziskavi. Kvantitativno, v kateri sva raziskovali zadovoljstvo stanovalcev z različnimi področji, npr. z nego, s prostori, s prehrano, kako sami ocenjujejo kvaliteto življenja v domu, kako so zadovoljni s kakovostjo storitev, z življenjem v domu, prilagoditvijo na življenje, z aktivnostmi. Opravili sva skupno 50 intervjujev s stanovalci, 30 v Centru starejših Cerknica in 20 v domu za stare Lenart. V obeh domovih je bila najpogostejša splošna ocena njihovega zadovoljstva 4. Drugo raziskavo sva analizirali kvalitativno, saj sva opravili intervjuje z desetimi stanovalci, 5 v Cerknici, 5 v Lenartu. Podrobneje sva obdelali teme odnosov z zaposlenimi, medgeneracijsko sožitje, prilagajanje na življenje v domu in doživljanje življenja v domu. Z odnosi z zaposlenimi so v večini kar zadovoljni, z nekaj kritikami. Stike s svojci imajo najpogostejše ob koncih tedna, želeli pa bi jih več. Največ stika imajo s srednjo generacijo. Na življenje v domu so se prilagodili eni bolj, drugi slabše ob pomoči svojcev, zaposlenih ali pa kar sami. Vsem se je življenje ob prihodu v dom korenito spremenilo, spremembe pa sprejemajo. Predlagava, da se podobni raziskavi razširita in ponovita tudi s svojci in zaposlenimi.

Descriptors: Age, older people, satisfaction, intergeneration relationship, good quality of old age, family, social work, home for older people.

Summary: We presented two researches in the thesis. In quantitative research, we were investigating satisfaction of residents with different areas, e.g. with nursing, with rooms, nutrition, how they are evaluating quality of life within home, how they are satisfied with quality of services, with life in home, adaptation on life, with activities. We finished commonly 50 interviews with residents, 30 in retirement home in Cerknica and 20 in Lenart. In both homes the most frequent general assessment of their satisfaction was 4. We analysed other research qualitatively, because we finished interviews with ten residents, 5 in Cerknica, 5 in Lenart. We were focused on themes of relationships with employees, intergenerational relationships, adapting on residential life and experiencing of residential life. The older people are mostly satisfied with relationships with employees, with few criticisms. They have most contact with middle generation. Some of them are adapted on life within home more, others worse by help of relatives, employees or by themselves. Life on arrival in home changed to all radically, but they receive changes. We suggest repetition of similar researches with employees and with relatives.

PREDGOVOR

Področje dela s starimi ljudmi sva podrobneje začeli spoznavati v četrtem letniku Fakultete za socialno delo in odločili sva se, da si to področje izbereva za temo najine diplomske naloge, saj sva želeli to temo spoznati bolj poglobljeno. Meniva tudi, da je v sodobni družbi še vedno preveč predsodkov o starih ljudeh in njihove stigmatizacije. Obe živiva v pretežno podeželskem okolju, kjer so stare navade in prepričanja še precej ukoreninjene, posebej pri starih ljudeh. Predvsem pri tej starejši populaciji še živi predstava, da so domovi za stare hiralnice, da je sramotno in ponižujoče, celo zlobno od družine, če svojega starega človeka »vtakne« v dom in se ga tako »znebi«. Dom je bil zanje vedno nek »tabu«, o katerem se ni govorilo, sploh pa ne razmišljajo, da bo kdaj morda treba tja. S to diplomsko nalogo želiva narediti korak v nasprotno smer, torej spoznati in prikazati, da je življenje v domu pravzaprav čisto normalno, lepo življenje. Lahko je celo bolj zanimivo, produktivno in družabno za starega človeka, ki v domačem okolju morda ne bi imel niti prijateljev oz. svojcev, ki bi ustrezno skrbeli zanj. Po drugi strani pa dom za stare, le ne more biti dom v pravem pomenu besede, lahko pa se temu približa ob pristnem in aktivnem sodelovanju stanovalcev, svojcev in strokovnih delavcev v domu in le ta postane staremu človeku drugi dom.

Zanimalo naju je, kaj je stanovalce pripeljalo v dom in kako dolgo že bivajo tam, kakšno je njihovo doživljanje življenja v domu ter splošna ocena zadovoljstva, kdo ali kaj jim je ob prilagajanju na novo življenje najbolj pomagal, kako so zadovoljni s sobo, stanovalci, osebjem ter odnosi, ki jih vzpostavljajo z njimi, kako ohranjajo stike s svojci in ostalimi generacijami, katerih aktivnosti se najpogosteje udeležujejo, kaj menijo o urejenosti doma, o kuhanju, vsakodnevni rutini itd. Skratka, izbrali sva si področja, ki po najinem mnenju kakorkoli vplivajo na počutje in zadovoljstvo z lastnim življenjem v domu za stare. Tema je zagotovo pomembna, saj je obdobje starosti tisto zadnje, katerega naj bi človek preživel dostojno, lepo, kakovostno, predvsem pa zadovoljno. Mnogo starih ljudi preživi zadnja leta svojega življenja v domovih za stare, zato je pomembno, da jim v stiski kar se da pomagamo, z njimi razvijemo pristne odnose in jim omogočimo kakovostno starost. Da lahko to uresničimo je potrebno raziskati področja, ki vplivajo na zadovoljstvo starega človeka z bivanjem v domu.

Človek je družbeno in družabno bitje, kar pomeni, da je od rojstva dalje vpet v ožje in širše socialne mreže, ki ga oblikujejo in nanj vplivajo vse življenje. Na prvem mestu je človekova družina, v kateri dobi primarne izkušnje, vso potrebno ljubezen, skrb, spoštovanje in razumevanje. Družina ostane celo življenje, drugi ljudje se menjajo. Bolj pomembno od tega, koliko ljudi nas obkroža in je z nami v odnosu, je pomembna kvaliteta teh odnosov, človek se mora počutiti sprejetega in povezanega z ljudmi, saj mu to daje občutek lastne vrednosti in pomembnosti. Meniva, da vstop v institucionalno okolje pomeni temeljito spremembo v socialnih odnosih – stiki se razredčijo, »obledijo«, morda izginejo. Ker delež starih ljudi vse bolj narašča, je vzdrževanje kvalitetnih socialnih odnosov še toliko bolj pomembno. Ko stikov z lastno družino ni več, lahko »luknjo« zapolnjujejo prostovoljci vseh starosti, ki staremu človeku olajšajo in polepšajo življenje.

Klementina sem opravljala študijsko prakso v domu starejših Lenart, kjer sem se srečevala s stanovalci, ki so mi zaupali težave, s katerimi se v domu soočajo in ki jih motijo. Valentina pa sem prav tako spoznala delovanje doma starejših v Cerknici, ko sem tam opravljala obveznosti v zvezi s študijem in prakso. Idejo o najinih raziskavah je podprlo tudi osebje obeh domov, saj so po določenem času delovanja (oba doma sta nova) želeli izvedeti, kakšno je zadovoljstvo njihovih stanovalcev, če delajo v pravi smeri oziroma kaj bi bilo potrebno spremeniti in izboljšati.

Naj v razmislek zaključiva z lepo mislijo: »Kjer ni dobrih starih ljudi, tudi dobre mladine ne najdeš«. Obe imava izkušnjo, da so stari ljudje lahko prava zakladnica izkušenj, modrosti, naukov, tudi idej. Zato se nama zdi zelo pomembno, da ljudje vse življenje ohranjamo pristen stik s starejšimi, saj nam to lahko olajša marsikatero življenjsko zagato, ko ne vemo kako naprej.

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR.....	3
1. TEORETSKI UVOD.....	9
1. 1. STAROST IN STARANJE	9
1. 2. TEŽAVE IN STISKE STARIH LJUDI	13
1. 3. SOCIALNE MREŽE STAREGA ČLOVEKA	16
1.4. DRUŽINA KOT DEL SOCIALNE MREŽE STAREGA ČLOVEKA	19
1.5. KAKOVOSTNA STAROST	22
1. 6. SOCIALNA POLITIKA NA PODROČJU VARSTVA STAREJŠIH	26
1.7. ZNAČILNOSTI INSTITUCIONALNEGA VARSTVA STAREJŠIH LJUDI	30
1. 8. ORGANIZACIJSKE ZNAČILNOSTI DOMOV ZA STARE	37
1.9. SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI.....	42
1.10. SOCIALNO DELO V DOMU ZA STARE	47
1.11. PREDSTAVITEV CENTRA STAREJŠIH CERKNICA IN DOMA ZA STARE LENART	52
2. PROBLEM.....	57
3. METODOLOGIJA	59
3.1. VRSTA RAZISKAVE	59
3.2. MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV	60
3.3. POPULACIJA IN VZORČENJE.....	61
3.4. ZBIRANJE PODATKOV	62
3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	63
4. REZULTATI	82
4.1. KVANTITATIVEN DEL RAZISKAVE.....	83
4.1.2. Preverjanje hipotez.....	124
4.2. KVALITATIVNI DEL RAZISKAVE.....	128
4.2.1. Rezultati za Dom Cerknica.....	126
4.2.2. Rezultati za Dom Lenart.....	134
5. RAZPRAVA	144
6. SKLEPI	150
6.1. SKLEPI ZA KVANTITATIVNO RAZISKAVO	150

6.2. SKLEPI ZA KVALITATIVNO RAZISKAVO.....	151
7. PREDLOGI.....	152
7.1. PREDLOGI ZA CENTER STAREJŠIH CERKNICA	152
7.2. PREDLOGI ZA DOM STAREJŠIH LENART	153
8. LITERATURA	155
9. PRILOGE	159
Priloga 1	159
Priloga 2	163
Priloga 3	177
Priloga 4	180
Priloga 5	181
10. POVZETEK.....	219

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek.....	83
Tabela 2: Vzorec anketiranih glede na čas bivanja v domu	85
Tabela 3: Vzorec anketiranih glede na njihovo splošno zadovoljstvo	87
Tabela 4: Vzorec anketiranih glede na najpomembnejši razlog za prihod v dom	89
Tabela 5: Vzorec anketiranih glede na to, kdo jim je ob prihodu najbolj pomagal	91
Tabela 6: Vzorec anketiranih glede na to, kako pogosto se slišijo ali vidijo s svojci.....	94
Tabela 7: Vzorec anketiranih glede na vpliv stikov na splošno zadovoljstvo	96
Tabela 8: Vzorec anketiranih glede na obseg izbire med različnimi aktivnostmi.....	98
Tabela 9: Vzorec anketiranih glede na pogostost udeležbe pri izbranih aktivnostih.....	101
Tabela 10: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z aktivnostmi, ki jih izberejo	103
Tabela 11: Vzorec anketiranih glede na njihove tri aktivnosti, s katerimi so najbolj zadovoljni	105
Tabela 12: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prehrano	108
Tabela 13: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z nego v domu, ki so jo deležni (zajeta je bila čistoča, higiena in osebna nega tistih, ki jo potrebujejo).....	110
Tabela 14: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prostori	113
Tabela 15: Vzorec anketiranih glede na obseg razvijanja dobrih odnosov z zaposlenimi.....	115

Tabela 16: Vzorec anketirancev glede na možnost pritožbe in pogovora v primeru nezadovoljstva.....	118
Tabela 17: Vzorec anketiranih glede na njihovo izbiro osebe, na katero se obrnejo v primeru stiske.....	121

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek v Cerknici	83
Graf 2: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek v Lenartu.....	84
Graf 3: Vzorec anketiranih glede na čas bivanja v Centru starejših Cerknica.....	85
Graf 4: Vzorec anketiranih glede na čas bivanja v domu za stare Lenart.....	86
Graf 5: Vzorec anketiranih glede na njihovo splošno oceno zadovoljstva v Cerknici	87
Graf 6: Vzorec anketiranih glede na njihovo splošno oceno zadovoljstva v Lenartu.....	88
Graf 7: Vzorec anketiranih glede na najpomembnejši razlog za prihod v dom v Cerknico	90
Graf 8: Vzorec anketiranih glede na najpomembnejši razlog za prihod v dom v Lenartu	90
Graf 9: Vzorec anketiranih glede na to, kdo jim je ob prihodu najbolj pomagal v Cerknici	92
Graf 10: Vzorec anketiranih glede na to, kdo jim je ob prihodu najbolj pomagal v Lenartu	92
Graf 11: Vzorec anketiranih glede na to, kako pogosto se slišijo ali vidijo s svojci v Cerknici....	94
Graf 12: Vzorec anketiranih glede na to, kako pogosto se slišijo ali vidijo s svojci v Lenartu ...	95
Graf 13: Vzorec anketiranih glede na vpliv stikov na splošno zadovoljstvo v Cerknici.	97
Graf 14: Vzorec anketiranih glede na vpliv stikov na splošno zadovoljstvo v Lenartu.....	97
Graf 15: Vzorec anketiranih glede na obseg izbire med različnimi aktivnostmi v Cerknici	99
Graf 16: Vzorec anketiranih glede na obseg izbire med različnimi aktivnostmi v Lenartu.....	99
Graf 17: Vzorec anketiranih glede na pogostost udeležbe pri izbranih aktivnostih v Cerknici. .	101
Graf 18: Vzorec anketiranih glede na pogostost udeležbe pri izbranih aktivnostih v Lenartu ..	102
Graf 19: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z aktivnostmi, ki jih izberejo v Cerknici	103
Graf 20: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z aktivnostmi, ki jih izberejo v Lenartu	104
Graf 21: Vzorec anketiranih glede na njihove tri aktivnosti, s katerimi so najbolj zadovoljni v Cerknici	106

Graf 22: Vzorec anketiranih glede na njihove tri aktivnosti, s katerimi so najbolj zadovoljni v Lenartu	106
Graf 23: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prehrano v Cerknici	108
Graf 24: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prehrano v Lenartu.....	109
Graf 25: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z nego v domu, ki so jo deležni v Cerknici (zajeta je bila čistoča, higiena in osebna nega).....	111
Graf 26: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z nego v domu, ki so jo deležni v Lenartu (zajeta je bila čistoča, higiena in osebna nega).....	111
Graf 27: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prostori v Cerknici	113
Graf 28: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prostori v Lenartu	114
Graf 29: Vzorec anketiranih glede na obseg razvijanja dobrih odnosov z zaposlenimi v Cerknici	116
Graf 30: Vzorec anketiranih glede na obseg razvijanja dobrih odnosov z zaposlenimi v Lenartu	116
Graf 31: Vzorec anketirancev glede na možnost pritožbe in pogovora v primeru nezadovoljstva v Cerknici	118
Graf 32: Vzorec anketirancev glede na možnost pritožbe in pogovora v primeru nezadovoljstva v Lenartu	101
Graf 33: Vzorec anketiranih glede na njihovo izbiro osebe, na katero se obrnejo v primeru stiske v Cerknici	102
Graf 34: Vzorec anketiranih glede na njihovo izbiro osebe, na katero se obrnejo v primeru stiske v Lenartu	106

1. TEORETSKI UVOD

1. 1. STAROST IN STARANJE

Življenje sestavljajo različna obdobja, med katera neizogibno spada starost in s tem povezan proces staranja, ki se izraža na različnih področjih življenja. Trstenjak (1985: 403) pravi, da ta proces ni bolezen, marveč je kakor rojstvo in smrt lastnost življenja.

Besedi staranje in starost sta si na prvi pogled zelo podobni, v resnici pa gre za dva različna pojma. Pri staranju gre za dolgoletni, kompleksni proces, ki nas spremlja celo življenje in se mu ne izogne nobeno živo bitje. Kot pravi Acceto (1987: 66) je to zelo dinamičen proces, prepleten s številnimi spremembami v strukturi organizma. Na drugi strani pa je starost eno izmed življenjskih obdobj v času staranja, ki ni nujno del vsakega človeškega življenja. Z drugimi besedami: »Starost je stanje posameznika ali naroda, staranje proces, ki traja od rojstva do smrti« (Ramovš et. al. 1992: 26).

»Zakaj mora biti ravno število let, ki smo jih preživel, tako pomembno? Telesna, duševna in socialna starost so mnogo bolj pomembne kot število let. Upreti se moramo povezavi med številom preživelih let in človeško vrednostjo, ki jo skuša uveljaviti družba. Deset let starejši ne pomeni biti za deset let šibkejši. Pomeni biti za deset let vrednejši. Mnogi izmed nas spregledajo pomembno dejstvo, da nas namreč družba »potrebuje« tudi, ko se staramo. Za vse bi bilo dobro, če bi si zapomnili razliko med staranjem in starostjo. Staranje je proces, ki traja dolga leta, in nanj je treba bolj gledati kot na dinamično spremembo ali niz sprememb, kakor pa na pečino, s katere se v določenem trenutku življenja vržemo« (Stoppard 1991: 14).

Z vidika staranja se pojavlja delitev na biološke, psihološke in sociološke teorije, pri katerih Mali (2008: 41-43), opozarja na dve pomanjkljivosti: na nujno interdisciplinarno povezovanje znanja v gerontologiji, zlasti pa na pristranskost dosedanjih teorij, zaradi česar so spregledani marsikateri dejavniki staranja in starosti:

- Biološke teorije razlagajo procese staranja v organizmu in spremembe, ki so posledica starosti in staranja na molekularni in celični ravni. Delimo jih na stohastične, ki proučujejo domnevne posledice vplivov iz okolja na staranje (npr. vpliv radioaktivnih snovi), razvojno – genetične (npr.

vplivi hormonov, imunskega sistema), teorije o celičnem staranju, evolucijske teorije (proučujemo izvor človeške vrste), nevropsihološke teorije (proučujejo nevrodegenerativne spremembe na možganih).

- Psihološke teorije iščejo odgovore na spremembe, ki jih staranje prinaša od rojstva do pozne starosti. Preučujejo človekov kognitivni razvoj, osebni razvoj, socialni razvoj in specifična področja v tretjem življenjskem obdobju, kot so spomin, učenje, občutenje in percepcija, motorične sposobnosti in drugo

- Sociološke teorije staranja sestavljajo štiri teoretske smeri: teorija pasivizacije (leta 1961 sta jo razvila Cumming in Henry), teorija aktivnosti (1972 jo je razvil Lemon s sodelavci), teorija modernizacije (1974 sta jo razvila Cowgill in Holmes) in teorija subkulture (avtor Rose, leta 1965). Razvoj socioloških teorij staranja je botroval nastanku samostojne veje v gerontologiji, imenovane socialna gerontologija, ki se ukvarja z vplivom družbenih in kulturnih pojavov na procese staranja.

»Socialna gerontologija raziskuje, kako vpliva družbena struktura na populacijo starih ljudi, zlasti na njihovo osebno izkušnjo s staranjem in narobe, kako stari ljudje in njihove izkušnje s staranjem vplivajo na celotno družbeno strukturo. Ukvarja se z družbenim odzivom na demografske spremembe in vplivom teh odzivov na populacijo starih ljudi« (op. cit.: 44).

Staranje je kompleksen proces, ki ga lahko opredelimo kot biološki, kulturni, ekonomski, socialni in fenomenološki pojav. Z biološkim vidikom se vsi srečujemo neposredno, ker se staramo že od rojstva dalje. Kulturni pojav je, ker je odvisen od navad, vrednot in simbolov določene družbe. Podaljševanje življenjske dobe narekuje razumevanje starosti tudi kot ekonomski in socialni pojav. Na vprašanje, kaj sploh pomeni biti star, pa se s fenomenološkega vidika izostrijo trije problemi:

1. vprašanje biti (star),
2. vprašanje starosti (koga ali česa),
3. vprašanje časovnosti kot konteksta, v katerem mislimo koga ali kaj, ko uporabimo sintagmo »biti star« (Dragoš 2000: 294-295).

Ljudje pogosto starost neopravičeno označimo kot manjvredno obdobje. Ukoreninili so se stereotipi o nemoči, nekoristnosti, bolezni, odvisnosti od drugih itd., ki utrjujejo strah pred starostjo. Vendar je lahko starost prav tako produktivno in kakovostno kot ostala obdobja, če se posameznik nanj pripravi in ga sprejme kot še en izziv.

Sodobne zahodne družbe ustvarjajo podobo starih ljudi v skladu s svojimi lastnimi cilji in ideološkimi pogledi. Za dvig storilnosti potrebujejo mlado, aktivno populacijo. Stari ljudje so jim v breme. Vzbujaajo strah in apetit po dohodku, saj kot neaktivni člani družbe »uživajo sadove« aktivne populacije. Zato jih je potrebno pahniti v socialno izolacijo, nekam v stran. Stereotipi imajo pri tem pomembno vlogo. V filmih, humorju, vsakdanjih pogovorih so stari ljudje predstavljeni kot senilni, konservativni, neproduktivni, izkoriščevalski in so si vsi med seboj podobni (Pečjak 1998: 63).

Starejši so iz družbe velikokrat izločeni zaradi njihovega življenjskega položaja: odselitev otrok, upokojitev, ki jih izloči iz delovne enote, v političnih skupinah pa niso ravno dobrodošli, čeprav bi njihovi glasovi lahko pomembno vplivali na sedeže v parlamentih. Vendar bi se ta položaj dalo spremeniti. Družine lahko vzdržujejo stike, upokojitev se da premostiti (podaljšanje delovne dobe, dopolnilno in prostovoljno delo), politične stranke, z izjemo našega DeSUS-a, pa bi morale podobno kot za ženske uvesti obvezne kvote za starejše ljudi (Pečjak 2007: 76–77).

V pogledu na staranje, pod vplivom vseh stereotipov, pogosto pozabljamo na bogastvo, ki ga staranje prinaša. Modrost in izkušnje so potisnjene v ozadje in veliko podcenjene. Pozabljamo, da stari ljudje prav s svojo modrostjo in izkušnjami prispevajo na drugačen način k dobrobiti naše družbe.

Sodobna družba visoko vrednoti produktivnost, hitrost, učinkovitost in s tem mladost. Zato je težko biti predstavnik tistih, ki jim je narekovani tempo zaradi kateregakoli razloga nedosegljiv. S tem se srečujejo predstavniki tretje in četrte generacije, ko se jim vsiljuje družbena vloga manj sposobnih, zaradi starosti ubogih, pomoči potrebnih ljudi. Ta vloga je krivična, vendar jo mnogi stari ljudje prevzemajo, tudi takrat, ko so še dokaj pri močeh.

Ker sodobne družbe pojmujejo čas v glavnem neosebno, kronološko, ljudje pogosto doživljajo starost zgolj kot kronološko stanje, ki se konča s smrtjo. V resnici pa je starost tudi čas izvirnih

osebnih možnosti, ugodnih priložnosti za osebno in družbeno nenadomestljiva človeška dogajanja, ki jih je mogoče opraviti le v starosti (Mali 2003: 9).

Starejši ljudje nimajo, razen redkih izjem, niti bogastva niti družbene moči. Zato za širšo družbo, predvsem delovno aktivne državljane, niso zanimivi, kar je posledica vodilnega pravila v družbi »denar je sveta vladar«.

V sodobni družbi je čedalje več starih ljudi, kar je posledica več dejavnikov. Sem sodi zniževanje umrljivosti, kar pomeni daljšo življenjsko dobo in hitro zniževanje rodnosti. Demografski podatki kažejo, da se bo delež starih v Sloveniji med leti 1991 in 2042 povečal iz 10,9 na 29,1 odstotkov (Šircelj 2009: 23, v: Hlebec, 2009). Nadalje navaja dve vrsti staranja; staranje od spodaj (delež starih ljudi se povečuje zaradi zmanjševanja števila rojstev) in staranje od zgoraj (delež starih ljudi se povečuje zaradi vse daljše življenjske dobe) (op. cit.: 18).

Staranje prebivalstva je del demografskega prehoda iz visokih ravni rodnosti in umrljivosti na nizke. S spreminjanjem števila starih in mladih se spreminja odnos družbe do teh dveh skupin. Pred demografskim preходом je bilo število starih ljudi majhno in so bili spoštovani zaradi znanja in izkušenj, ki so jih prenašali naprej. Danes temu ni več tako, saj so bolj cenjeni mladi. Kljub temu ostaja vloga starih ljudi v sodobni družbi pomembna; s svojo številčnostjo lahko vplivajo na mnoge pomembne odločitve, npr. na volitvah. Nepogrešljiv je tudi njihov prispevek k lažšanju težav pri usklajevanju delovnih in družinskih obveznostih svojih otrok (op. cit.: 21).

»Pravimo, da je starost jesen življenja. Če hočemo preživeti zimo, se moramo že v zgodnji jeseni oskrbeti z ozimnico. Za starost se moramo oskrbeti s spoznanji in popolno pripravljenostjo na psihične in fizične spremembe« (Birska 1992: 7).

»Staranje je normalno biološko dogajanje, kateremu je podvrženo vsako živo bitje. Človekovo staranje ima mnogo bioloških, pa tudi socialnih, družbenih in ekonomskih značilnosti. Poteki bolezni so v starosti svojevrstni, obolenja starostnikov so pogostejša. Ne poznamo bolezni, ki bi se pojavljala samo v starosti« (op. cit.: 9).

1. 2. TEŽAVE IN STISKE STARIH LJUDI

V tretjem življenjskem obdobju se dogaja veliko sprememb, ki so že same po sebi stresne, če pa so poleg tega še negativne, je stres še toliko večji. »Stres je opredeljen kot preobremenjenost, ki ogroža posameznikovo fizično in duševno integriteto. Povzročajo ga fizični dejavniki, npr. vročina, biološki, npr. lakota, psihološki, npr. smrt bližnje osebe, ali socialni, npr. upokojitev« (Pečjak 2007: 82). Z ozirom na to lahko sklepamo, da je starost verjetno najbolj stresno obdobje v življenju.

Star človek se sooča s spremembami na treh ravneh: na telesni, psihični in socialni.

a) telesna

Staranje ni bolezen, so pa nekatera bolezenska stanja po svoje značilna za starost. Odkar so kužne bolezni skorajda premagane, so se vzroki za določene bolezni bistveno spremenili. Vodilno vlogo so prevzele »degenerativne« bolezni, ki nastanejo zaradi nepravilnega vedenja. Med temi boleznimi je na prvem mestu arterioskleroza z vsemi svojimi usodnimi posledicami na srcu in ožilju, starostna sladkorna bolezen, zvišan krvni pritisk in putika s spremljajočimi težavami. Degenerativne bolezni so predvsem posledica nepravilne prehrane, telesne nedejavnosti, čezmernega kajenja in pitja alkohola (Birska 1992: 91).

Starim ljudem se zmanjšujejo telesne zmogljivosti, določenih telesnih zmogljivosti ne zmorejo več. Posameznik težja naporna dela zamenja za lažja. Kljub temu pa je aktivno življenje za stare ljudi izjemnega pomena. Redna in zmerna telesna aktivnost poživlja in izboljšuje splošno telesno in duševno kondicijo, krepi srce in krvni obtok, pomirja mnoga živčna iztirjenja, celo depresivno razpoloženje ter zagotavlja dober spanec, prožne mišice, sproščeno dihanje, brezhibno delovanje žlez. Sem sodijo: sprehodi, domače delo, kolesarjenje, plavanje, sobna telovadba in ostala športna udejstvovanja, odvisno od zmožnosti posameznika (op. cit.: 59-60). Tako se tudi, ko stari ljudje zbolijo in morajo nekaj časa ležati, kasneje veliko lažje poberejo in postavijo na noge (Ramovš 2003: 139). Poleg tega je star človek tudi bolj dovzeten za različne bolezni.

»S fiziološkega vidika je zdravje starejših ljudi v povprečju slabše kot pri mladih ljudeh. Nekatere bolezni so v starosti bolj pogoste, nekatere pa se šele v tem času pojavijo« (Požarnik 1981: 13). Vsekakor pa ne smemo starosti povezovati izključno z boleznijo.

b) psihična

Stiska, s katero se soočamo ljudje v vseh življenjskih obdobjih je osamljenost. Le ta je lahko posledica težkih trenutkov, npr. smrti bližnjih, vdovstvo, lahko pa so vzrok telesne motnje, negotovost, nelagodnost, ki otežujejo vsakdanje življenje in posledično človeku vzamejo voljo do življenja.

Osamljenost je v starosti ena od najhujših tegob. Osamljeni stari ljudje začnejo doživljati tudi vso svojo bogato življenjsko preteklost kot nekaj praznega in nevrednega. Duševno se zaprejo sami vase, gledajo predse v tla ali srepe v daljavo in začnejo duševno čedalje bolj životariti (Ramovš 2003: 104).

Osamljenost je zelo pogosta pri starih ljudeh, saj ima »biti star« pogosto sramotilen, poniževalen pomen. Razlog je v tem, da družba osamljenost »naravno povezuje« s staranjem. Osamljenost je del starosti in je značilna za vsakega starostnika. Šele zadnjih dvajset let se v strokovnih krogih razmišlja drugače. Ob vsem tem je treba poudariti, da osamljenost ni vselej odvisna od pomanjkanja neposrednih stikov z ljudmi. Neredko naletimo v družbi na posameznike, ki so obdani s prijatelji, počutijo pa se grozovito osamljene. Zato je potrebno osamljenost razumeti tudi kot subjektiven fenomen (Mali 2003: 9).

Birsa (1992: 27) pa pravi, da osamljenost ni življenjska izkušnja, ki bi bila tipična samo za starost. Osamljeni ljudje poznajo ta občutek že iz mladosti in iz zrele dobe. V vseh življenjskih obdobjih je pri človeku izražena želja po samoti. Zlasti ob prelomnih dogodkih se marsikdo prehodno umakne, da se lahko ukvarja sam s seboj, da razčisti in si odgovori na določena vprašanja in se prebije skozi nastale težave.

c) socialna

Tako kot se z leti oblikuje človekova osebnost, prinaša starost spremembe tudi v ožjem in širšem družbenem okolju. Družine niso več generacijsko povezane, posameznik se sooči s procesom upokojitve, ki ga potisne v novo obliko dnevnega ritma in vzpostavitve novih socialnih vezi. Naša sodobna zahodna družba je vse bolj potrošniško usmerjena in stari ljudje so čedalje bolj potisnjeni ob rob. »Posebna življenjska naloga v starosti je tudi poslavljanje od življenjskih sopotnikov, ki umrejo: zakonskega partnerja, bratov, sester, vrstnikov in drugih« (Ramovš 2003: 158). Od tega, kako dobro star človek opravi slovo za bližnjimi in žalovanje, je odvisna kvaliteta nadaljnjega življenja.

Brezkompromisno prilagajanje je težavno v vsakem življenjskem obdobju, prilagajanje v visoki starosti, sprejemanje novih pravil in ustvarjanje novih navad pa je izredno težaven proces (Mali 2002: 320).

Posameznik se mora prilagoditi ustanovi in ne nasprotno. Za človeka je lahko zelo ponižujoče, ko se kar naenkrat znajde v vlogi tistega, ki je odvisen od drugih in potrebuje pomoč, saj je bil do sedaj v domačem okolju samostojen. S težavo sprejme te spremembe in se nanje navadi. Dodaten problem so lahko konflikti z domačimi, ker ga ti ne razumejo, kar pri staremu človeku lahko vodi v osamljenost, izoliranost in v občutek nekoristnosti.

Za stare ljudi odhod v dom predstavlja veliko spremembo, s katero je povezanih veliko bojzani, dvomov in negotovosti. Star človek je izkoreninjen iz dotedanjega življenja in primoran sprejeti nov, domski način življenja. Pogosto s prihodom v dom hkrati izgubijo dotedanje socialne stike. Tako stare ljudi v ustanovah pogosto spremljajo stiske in težave ter ostali dejavniki, ki so le delno odvisni od zaposlenih, kar pa ne pomeni, da usposobljenost in kakovost kadra ni odločilnega pomena. Da stari ljudje zmorejo te velike spremembe, ima veliko vlogo njegova družina ali ožji prijatelji, če družine nima. Ožje (družinske ali prijateljske) vezi le pomenijo primarno skupino, iz katere človek pride in je do tedaj črpal voljo, moč in energijo za spopadanje z vsakodnevnimi težavami. Tako bo tudi prilagajanje na nov dom in življenje v njem lažje, z manj stiskami in negativnimi občutji.

1. 3. SOCIALNE MREŽE STAREGA ČLOVEKA

»Potreba po soljudeh je živa vse življenje: nenehno potrebujemo raznovrstna razmerja za preživetje in od spočetja naprej tudi osebni medčloveški odnos za svoj obstoj in rast. Človek se biološko rodi kot »nedonošenček« in potrebuje eno leto »zunanje« nosečnosti, da sploh lahko shodi in sam jé, nato pa še skoraj dve desetletji »socialne maternice«, da se socializira za samostojno življenje. Vse pa kaže, da se potreba po osebnem odnosu izostri na starost; lahko bi rekli, da je to prva ali glavna potreba v tretjem življenjskem obdobju, a je žal zelo pogosto nezadovoljena« (Ramovš 2003: 103).

Odnosi so del nas od rojstva naprej in imajo velik vpliv na oblikovanje življenja. Človekova primarna skupina je družina, s pomočjo katere širi svojo socialno mrežo in stopa v stik z drugimi. Medčloveška razmerja so pomembna, ker človeku omogočajo zadovoljevanje svojih potreb po soljudeh, komunikaciji in sožitju. Omogočajo človeku, da se nauči družbeno sprejemljivih vlog in vzorcev vedenja. Socialne mreže prav tako človeku nudijo neko podporo v težkih situacijah, npr. v bolezni, mu pomenijo neko varnost in zatočišče, po drugi strani pa mu postavljajo tudi omejitve.

»Medčloveške povezave so za človeka nekaj temeljnega, kar nujno potrebuje za preživetje, podobno, kakor sta na telesnem področju nujna hrana in zrak. Od spočetja do smrti je človeku nujno potrebna vpletenost v bolj površinska razmerja z mnogimi ljudmi, prav tako pa globoka povezanost z nekaj ljudmi v osebnih medčloveških odnosih« (op. cit.: 189).

Glede na to, da se rodimo v neko skupnost, v družbo, je neizogibno, da nas odnosi ne bi oblikovali in da sami ne bi izbirali in oblikovali socialnih mrež glede na naše interese, želje, vrednote, prepričanja in ideale. Tekom življenja se naše socialne mreže spreminjajo. Eni ljudje ostanejo isti, drugi se menjajo, zopet glede na naše interese, poklic. V obdobju najstništva so nam morda pomembni sovrstniki, ki pripadajo neki subkulturi, v kateri se sami identificiramo. Kasneje v življenju morda bolj cenimo uspešne poslovneže, ker smo tudi sami ambiciozni in imamo zastavljene cilje. V starosti, ko se ljudje upokojijo, ko so že dosegli, kar so želeli, se izpolnili, ustvarili družino, pa zopet postanejo pomembnejše druge vrednote, ki morda niso več

toliko povezane z uspehom, pač pa npr. s pristnimi medsebojnimi odnosi, stiku z naravo in samim seboj.

»Staranje vpliva na socialne mreže, na izbiro ljudi, s katerimi se družimo in na način, kako to počnemo. Socialne mreže vplivajo na staranje – kar pomeni, da ne moremo razumeti socialnih vidikov staranja, če ne poznamo obsega socialnih vezi, njihovih potencialov, kvalitet in učinkov« (Dragoš 2000: 293).

Socialne mreže delimo na:

- neformalne, ki vključujejo stike z družino, sorodstvom, sosedi, na katere se človek v primeru potrebe opre,
- formalne, kamor sodijo vsi formalizirani stiki posameznika z njegovim okoljem (Mali 2008: 75).

Za človeka so socialne mreže lahko pomemben varovalni dejavnik. Predvsem star človek potrebuje obe vrsti socialnih mrež, saj mu zagotavljata celostno zadovoljitev potreb. Na ravni neformalne socialne mreže so pomembni ožji svojci, saj je z njimi intimno povezan. Nič manj pomembni pa niso zaposleni v institucijah na formalni ravni, s katerimi star človek prihaja v stik in jih po potrebi prosi za pomoč.

»Lennartssonova je ugotovila, da je zdravstvena simptomatika starih odvisna zlasti od mrež in da v mrežah niso pomembne samo storitve, ampak tudi njihovi viri. Dokazala je, da pri socialnih mrežah ni vseeno, kdo jih sestavlja in iz katerih virov prihaja pomoč. Pomembno je tudi spoznanje, da je vzdrževanje stikov s prijatelji še pomembnejše za zdravje kot stiki iz ostalih neformalnih virov. Nujno je upoštevati razliko med pomočjo samo, njenimi učinki in viri iz katerih prihaja pomoč. Osrednji poudarek njene raziskave je ravno upoštevanje virov (sorodniki, prijatelji, osebje v domu itn.)« (Lennartsson 1999: 657-681; v Dragoš 2000: 308).

Iz socialnih mrež izhaja socialni kapital. To je kombinacija treh mrežnih lastnosti:

- navzočnosti pomembnih virov, ki vsebuje določeno socialno omrežje,
- dosegljivosti teh virov za pripadnike te mreže,

- uporabnosti teh virov za posameznike in skupine v smislu uspešnosti in učinkovitosti (Dragoš 2003: 43).

Socialni kapital je pomemben, ker posameznikom olajša dosegljivost in rabo različnih kapitalskih virov. Gre za vir moči, saj je dragocen, dostopen v omejenih količinah in zato predmet tekmovanja med ljudmi. Sestavljen je iz simbolnih (gradijo in utrjujejo identiteto) in fizičnih sredstev (zadovoljujejo materialne potrebe), kar krepi notranje človeške potenciale (op. cit.: 60).

Za človeka, ki je deležen vseh resursov, pomoči, storitev, ki izhajajo iz socialnega kapitala, bo staranje zanj samoumevni del življenja. Posledično bo, v primeru potrebe, odhod od doma mnogo manj stresen. Novim okoliščinam se bo lažje prilagajal, zaradi česar bo imel več možnosti za bolj kakovostno starost.

Samopomoč, solidarnost, samoorganizacija, empatija, interakcija, političnost, izobrazba, je vse, kar človeka iz pasivnega prejemnika spreminja v kreatorja dogodkov. S simbolnimi sredstvi (zgoraj naštetih) se gradijo in utrjujejo identitete, s fizičnimi (prostori, avtobusne povezave) pa se zadovoljujejo materialne potrebe in snujejo socialne dejavnosti. To krepi notranje človeške potencialne in omogoča akterjem vplivati na javne zadeve. Na mikroravni – v skupnosti – je zato pomembna interakcija, povezovanje v mreže, v katerih se človek lahko aktivira, ker mu omogočajo informacije, vpliv, mu dajejo mandat in ga krepijo (Dragoš 2003: 60-61).

Pripadnost socialnim omrežjem, v katerih potekata komunikacija in medsebojna opora, omogoča ljudem občutek, da so sprejeti in cenjeni. To ima močan pozitiven učinek na zdravje. Socialna omrežja so torej pomemben dejavnik zdravja, zlasti socialna opora, ki jo omrežja nudijo. To je pomembno tudi na družbeni ravni. Ljudje, ki dobivajo manj opore od drugih, so bolj verjetno depresivni, imajo večja tveganja za zaplete in več težav zaradi kroničnih bolezni. Če so odnosi nepodporni, ima to zelo negativen vpliv tako na duševno kot na telesno zdravje, zato socialna omrežja pomembno vplivajo na kakovost življenja. »Berkman in dr. predlagajo model socialnih omrežij kot vmesnega družbenega pojava, saj so na eni strani povezana z makrosocialnimi procesi, na drugi strani s psiho-biološkimi procesi na individualni ravni. Z umestitvijo socialnih omrežij v to širšo verigo vzrokov in posledic lahko pojasnimo delovanje strukturnih sil, predvsem

politike in ekonomije, na socialna omrežja kot posredniške strukture med največjimi in najmanjšimi elementi družbe» (Berkman 2000, v: Pahor, Domanjko, Hlebec 2009: 222, v: Hlebec, 2009).

Socialna izolacija je tesno povezana s starostno obolevnostjo in upadom funkcij, nasprotno pa z izboljšanjem socialnih vezi, se izboljšajo tudi kognitivne funkcije. Velikost omrežja različno vpliva na moške in ženske. Za moške je varovalni dejavnik že manjše omrežje kot za ženske. Povezanost socialne vključenosti in zdravja je vidna tudi v primeru izobraževanja, saj se krepi občutek dejavnosti, koristnosti v skupnosti in občutek lastne vrednosti (op. cit.: 224).

Vse ugotovitve o socialnih mrežah kot varovalnih dejavnikih nas napeljujejo k namenskemu ustvarjanju socialnih omrežij. Socialna omrežja bi se lahko ustvarjala preko centrov za starejše, dnevnih negovalnih centrov, pestrejše ponudbe izobraževalnih dejavnosti, neformalne sosedske skupine, upokojenskih združenj.

Pomemben del omrežja so tudi ljudje, ki so plačani, da pomagajo. Pogosto so t.i. plačani prijatelji večinski del uporabnikove socialne mreže in so edini stik uporabnika z zunanjim svetom. Stari ljudje večinoma prijateljske odnose vzpostavljajo s sostanovalci in z osebjem (Flaker et al. 2008: 262-274).

Vendar pa Ramovš (2003: 103) pravi, da četudi je ob starem človeku na desetine ljudi, ni nujno, da jih doživlja kot svoje in se počuti osamljenega. To se staremu človeku običajno dogaja pri bivanju v bolnišnici ali domu za stare. Osebe lahko staremu človeku zelo dobro zadovoljuje telesne potrebe, čustvenih pa ne.

1.4. DRUŽINA KOT DEL SOCIALNE MREŽE STAREGA ČLOVEKA

Čačinovič Vogrinčič (2000: 49) govori o tem, da je človek družinski človek, ker se ne more drugače učiti svoje osebnosti. Družinski človek je tudi zato, ker iz družine ne more nikoli uiti, »z njo ostane pripet na dolgi vrvi«. Človek ne more prenehati biti družinski človek, zato tudi v

starosti potrebuje soljudi, prostor in čas, da se vedno sooča s to resničnostjo in vedno znova prevzema odgovornost zanj. Pomembno je, da star človek prenese svojo preteklost k nam v sedanost, kjer ga vidimo in slišimo, da bi se lahko za vse nas nadaljevalo delo za spravo. Starši in stari starši na dragocen način dopolnjujejo vedenje o nas samih. Naše zanimanje, naše spoštovanje in naša skrb, zagotavljajo njim, in njihovi resničnosti, prostor med nami. Pečjak (1998: 14) še dodaja, da lahko starejši ljudje posebno v stiku z vnuki doživljajo veselje in srečne trenutke.

Družina je osnovna družbena celica oziroma primarna skupina, ki zagotavlja socialno reprodukcijo. Medosebna interakcija temelji predvsem na emocionalni in moralnih vrednotah in na tej osnovi tvori osnovno neformalno mrežo (Hojnik Zupanc 1999: 138).

Razvojne spremembe v oblikah medsebojnega sožitja potekajo v dveh smereh: na eni strani nastajajo vedno bolj raznoliki vzorci medsebojnega sožitja, na drugi strani pa nastajajo tudi spremembe znotraj družinske strukture. Starostne razlike med generacijami se zmanjšujejo, zato lahko posameznik pripada več-generacijski družini in ima lahko celo več staršev kot otrok. S podaljševanjem pričakovane življenjske dobe se podaljšuje čas, ki ga stari ljudje preživijo v družini (op. cit.: 140-141).

»Vsaka družina se sooči s starostjo in staranjem in vsaka družina to opravi na svoj in edinstven način. V večini družin to ni »delovna tema«, kot bi rekli v socialnem delu. Potrebujemo novo razumevanje, dogovarjanje in skupno iskanje dobrih sprememb, vendar se ne organiziramo tako, da bi zmogli več razvidnosti in nove, drugačne odgovornosti. Prej bi rekli, da mladi in stari, pa oni vmes, »zdrknemo« v starost ali soočenje z njo« (Čačinovič – Vogrinčič 2000: 287).

Staranje je proces, kateremu se mora prilagoditi celotna družina, ne samo star človek. Pri soočanju družine s starostjo Čačinovič – Vogrinčič (ibid.) navaja tri teme, ki pomagajo družini, da se prilagodi novim razmeram. Naprej omenja nerazrešljivo dramo ločitve med starši in otroki (Stierlin 1978; v ibid). Pravi, da otrok vedno ostane povezan s svojimi starši in čeprav se osamosvoji in odide od doma, vez med njimi nikoli ni povsem pretrgana. Druga tema je ohranitev generacijskih razlik (Lidz 1971; v ibid). Pri tem je pomembno, da star človek ne postane odvisen

od svojih otrok, temveč še vedno ostane dejaven na področjih, kjer to zmore. Posebna naloga družine je, da razloči odvisnost staršev od otrok, od pomoči, na način ravnanja s starši, kot da so otroci. Pomeni, da zavestno ohranjamo spoštovanje in dostojanstvo staršev ter ju vedno znova ubesedimo sebi in njim. Tretja tema je koncept družine kot delovne skupine, ki prispeva, da se na novo oblikujejo vloge, pravila v družini (Bion 1983, v *ibid*). Če se družina uspešno sooča s temi nalogami, staremu človeku posledično nudi občutek varnosti.

Hojnik Zupanc (1999: 141- 142) pravi, da je za starega človeka zelo pomembna opora, ki jo dobi od lastne družine. Pozitivno vpliva na njegovo funkcioniranje in psihično počutje. Medgeneracijski odnosi so najboljši takrat, ko generacije živijo ločeno, vendar dovolj blizu, da so stiki vsaj enkrat ali večkrat na teden. Stari ljudje so, bolj kot druge generacije, občutljivi za komunikacijo. Generacije potrebujejo druga drugo; stara generacija mladi predaja življenjske izkušnje in modrost (o oblikovanju človeške osebnosti, o sožitju v zakonu, družini, narodu...), prav tako pa potrebuje mlado generacijo, ki je polna življenja in pred katero je še velik del neprehojene življenjske poti. Prav tako se dopolnjuje s srednjo generacijo, katera z mesečnim prispevkom prispeva k pokojninskemu zavarovanju in stari generaciji pomaga pri materialni preskrbljenosti. Stara generacija pa je v pomoč srednji v gospodinjstvu in varstvu otrok.

Stoppard (2004: 275) piše, kako so stari starši koristni svojim vnukom. Našteva, da so odnosi z babico in dedkom lahko bolj sproščeni, saj ne delujejo tako strogo kot starši glede šolskih in drugih obveznosti. Poleg tega imajo stari starši več časa, da se igrajo in pogovarjajo s svojimi vnuki, otroci v njih prav tako vidijo duševno oporo, saj jim lahko potarnajo, kar staršem ne morejo ali ne želijo. Otroci, ki imajo s starimi starši trden odnos, imajo bolj zaokrožen pogled na družbo. Že zgodaj se naučijo, da lahko življenje različno delijo z različnimi starostnimi skupinami. Ko odrastejo, postanejo zaščitniški in to jim vzbudi razumevanje, da skrb in pomoč še posebej potrebujejo najstarejši in najmlajši. Ko se stari starši starajo, začnejo otroci spoznavati, da ima vsako življenjsko obdobje svoja zadovoljstva in težave.

Birsa (1992: 18) omenja generacijski konflikt. Nesoglasja med starimi in mladimi se izražajo v različnih pogledih na svet in življenje. Navadno so stari ljudje razočarani nad mladimi, saj le ti visoko cenijo materialne dobrine, imajo nespoštljiv odnos do starejših, zanemarjajo ali

podcenjujejo delovne obveznosti, imajo grob, celo nespodoben besednjak. Mladi so, nasprotno, nestrpni do starejših. Počutijo se ovirane v svojem razvoju, nerazumljene zaradi zastarele miselnosti starejših, zaradi njihovih nepojmljivih načel in zahtev.

Pri oblikovanju socialne mreže starega človeka je nujno potrebno upoštevati življenjski stil, na katerega je navajen. Tisti, ki so razvili vzorec družinske povezanosti in medsebojne pomoči, ga ohranijo tudi v starosti, tisti posamezniki, ki pa so življenje preživeli bolj neodvisno in samostojno, pa želijo ohraniti ta način življenja. V trenutku, ko potrebujejo pomoč, prej posežejo po formalni obliki pomoči, kot bi zanjo prosili družinske člane. Ker so spremenjeni vzorci bivanja, se spreminja tudi mnenje o tem, kdo je najbolj poklican, da pomaga starim ljudem, kakor tudi pripravljenost mlajše generacije pomagati staršem. V družinskih odnosih vedno bolj prihaja do izraza konflikt med »družino« in individualnimi interesi, ki ustvarja nove vzorce interakcije med družinskimi člani in slabi medgeneracijsko odgovornost. Z individualizacijo se povečujejo razlike med družinskimi člani in kompleksnost obvladovanja medsebojnih odnosov (Hojnik Zupanc 1999: 144-145).

Po eni strani ugotavljamo, kako zelo so socialne mreže pomembne za starega človeka, saj mu lahko pomagajo pri marsikateri stiski in težavi in so lahko pomemben vir moči in pomoči. Po drugi strani pa je človeka, ki tekom življenja ni razvil tesnejših odnosov in nima niti potrebe po njih oziroma jih ne želi, nesmiselno siliti k druženjem. Vsi smo bitja z individualnimi lastnostmi, potrebami in življenjskimi navadami, ki jih je potrebno upoštevati, ne glede na življenjsko obdobje in naše psihofizične zmožnosti.

1.5. KAKOVOSTNA STAROST

V vsakem življenjskem obdobju se trudimo, da ga preživimo čim bolj kakovostno. Torej, da smo produktivni, da v tem kar počnemo vidimo smisel in dosežemo cilje. Prav tako naj bi vsak posameznik strmel k lastni kakovostni starosti, kar vsak razume in doživlja individualno. Posamezniki morajo izhajati iz lastne ocene potreb po storitvah, da bi uresničili svoje življenjske cilje in izboljšali kakovost svojega življenja. Ni enotne teorije o tem, kakšna je kakovostna starost. Vseeno pa lahko podamo splošno definicijo, ki kakovostno starost opiše kot določen

način življenja, ki je strukturno pogojen s socialno-ekonomskim statusom posameznika, skupine ali sloja. Pod ta pojem ne uvrščamo zgolj ekonomskih, temveč tudi neekonomskih dobrin. To pomeni, da ni pomembna zgolj materialna varnost, ampak tudi skrb za zdravje, globoko doživljanje samega sebe, svojega dela, svojega življenja in ljudi okrog sebe. Kakovostno življenje je tisto, v katerem človek zadovoljuje materialne in nematerialne potrebe ter ima hkrati možnost, da sam izbira na kakšen način jih bo zadovoljeval. Največ lahko posameznik naredi za kakovostno življenje, če prispeva k svoji osebni rasti in zadovoljstvu. Zato je potrebno prepoznavati, se zavedati, upoštevati in uporabiti lastna čustva in misli na zavedni in nezavedni ravni.

Za kakovostno starost je bistvenega pomena, da se star človek v nobenem obdobju svoje starosti telesno, duševno in delovno ne zanemari in prepusti životarjenju (Stoppard 1991: 97).

Birsa (1992: 67) omenja posebno vedo, ki preučuje medsebojno povezanost staranja, starosti in zdravja. Gre za gerohigieno, katere končni cilj je zdrava starost in ohranitev čim več delovne in s tem tudi neposredne življenjske sposobnosti v najbolj odmaknjenih letih. Ne ukvarja se samo s prizadevanji za ohranitev zdravja, temveč tudi z vplivom okolja in življenjskih navad na staranje. Lahko bi dodali, da omenjena veda skrb namenja kakovostnemu staranju, saj so si znanstveniki, ki jo preučujejo, zadali nalogo: vse življenje posvečati skrb in pozornost zdravju – telesnemu in duševnemu ter zdravju družbe kot celote.

Ramovš (2003: 48) pravi, da je za kakovostno starost, poleg skrbi za zdravje in materialne preskrbljenosti, potrebno zavestno skrbeti tudi za višje človeške razsežnosti:

- za ohranjanje in krepitev človekove svobode in samostojnosti v odločanju ter njegovo osebno odgovornost za odločitve;
- za ohranjanje in krepitev medčloveških odnosov z različnimi ljudmi;
- za učenje in ustvarjalnost v skladu s sposobnostmi, razmerami in zdravjem;
- da se človek na starost zaveda vrednosti in smisla preteklosti, sedanjosti in prihodnosti svojega življenja.

Tekom življenja človek opravlja in uresničuje številne naloge in napore, vendar je za njegovo zadovoljstvo potrebno, da je vse opravljeno povezano v smiselno celoto in v tem vidi smisel. Če

obstaja ena sama situacija v življenju, ki bi ne vsebovala nikakršne smiselne možnosti za človeka, bi to pomenilo, da življenje kot celota nima svojega smisla (op. cit.: 110).

Za doživljanje vrednosti in smisla starosti je pomembno, da človek svojo starost sprejme, da se sam aktivno trudi za njeno kakovost in da brez grenkobe v srcu sprejema solidarno pomoč drugih, da ohrani ali ustvari z nekom pristen medčloveški odnos ter je osebno povezan z ljudmi iz mlade in srednje generacije (op. cit.: 51).

Stoppard (1991: 79-80) tudi pravi, da se je za dobro duševno počutje med staranjem predvsem pomembno prilagoditi dejstvu, da smo starejši in se s tem sprijazniti, kar pomeni »uspešno staranje«. Ljudje, ki sami sebe dojemajo kot starejše ali stare, so precej slabše prilagojeni kot tisti, ki ocenjujejo same sebe kot ljudi srednjih let. Drugi pogoj za srečo in zadovoljstvo je mogoče najti v pozitivni povezavi med aktivnostjo in zadovoljstvom z življenjem. Najbolj normalno se stara tisti človek, ki ostane aktiven in se zmore upreti skušnjavi, da bi se preveč umaknil iz družabnega življenja.

Zdravje je sicer ena največjih vrednot v življenju, še pomembnejša pa postane na stara leta. Zavestna skrb za njegovo krepitev in ohranjanje je ena glavnih človekovih dolžnosti, v starosti mora biti le ta še toliko bolj zavestna. Toda v stališče do kakovosti staranja je treba sistemsko včleniti tudi možnost bolezni in smisel človeške nemoči.

Za ohranjanje kakovosti življenja v starosti je, poleg skrbi za zdravje, nujno, da se učimo odkriti smisel in nekaj vrednosti tudi v bolezni in onemoglosti. To je v starosti vsakdanje dejstvo pred katerim si ni pametno zatiskati oči, niti človeku niti družbi niti znanosti. Prvi kazalec trdnega duševnega zdravja je ustvarjalni polet za spreminjanje vsega kar se da in je smiselno, drugi pa pametno sprejemanje dejstev, ki jih ni mogoče spremeniti in brezpogojno iskanje vrednosti človeškega življenja kljub surovosti takih dejstev (Ramovš 2003: 47).

Kljub prizadevanjem in trudu, da živimo čim bolj kakovostno in v skladu s samim seboj, pa ni nujno, da nam uspeva gladko, brez ovir. Če ne drugje, so te ovire lahko prisotne v širši družbi,

kot posledica preteklosti, preteklih navad in prepričanj, odnosov med spoloma in med generacijami.

Ovira za kakovostno staranje je tabuizacija starosti. Gre za zatiskanje oči pred vsem, kar je povezano s starostjo. »Ljudje starost izrinejo iz svoje zavesti: nanjo ne mislijo, je sploh ne zaznavajo, zlasti pri sebi ne, vsekakor pa je ne sprejemajo. Srednja generacija se v tem spontano ravna po zgledu starih ljudi, ki si tajijo svojo starost: tudi ona si zatiska oči pred prihajajočo zadnjo tretjino svojega življenja in si s tem že v naprej onemogoča lastno kakovostno starost, ker se nanjo ne pripravlja zavestno. Mladi pa nezavedno prevzemajo stališče obeh starejših generacij do starosti in pojejo: boljše je biti pijan, kakor star!« (op. cit.: 55).

Z leti, ko se vse več znancev, prijateljev, svojcev, tudi partner poslovi od življenja, se pri mnogih stopnjuje strah pred smrtjo. Ta lahko izvira še iz otroških let, iz sveta pripovedk in pravljic z žalostnim koncem, iz poveličevanja smrti kot nekega tujega, zloveščega dogodka. Strah pred smrtjo ni naraven, največkrat je privzgojen (Birska 1992: 88).

Izogibanje misli na smrt je izogibanje smiselnemu življenju. Nimamo zagotovila, da jutri obstaja. Nihče ne želi končati svojega življenja bodisi s slabimi dejanji, neizrečenimi željami, zahvalami, bodisi neizkoriščenimi trenutki. Že stari rek pravi: »Živi vsak dan, kakor da je tvoj zadnji!«. Pri tem je pomemben razmislek tako o lastni smrti, kot tudi o smrti ljubljene osebe, saj slednja lahko izzove duševno bolezen, psihosomatske težave, včasih celo samomor.

Reorganizacija vsakdanjega življenja po smrti partnerja je dodaten stres: čustvena izguba prinese s seboj spremembo načina življenja, poveča se tudi tveganje za smrt ovdovelega (Stoppard 2004: 282). Prav gotovo je to lahko pomembna ovira na poti do kakovostne starosti in samega kakovostnega staranja. Tu ima velik pomen način, kako se star človek s tem kosa in kdo vse mu v tem procesu nudi čustveno oporo, torej njegova socialna mreža.

Zadnje osebne naloge pred odhodom iz časa in prostora Ramovš (2003: 172) razdeli na tri dele:

- pogled nazaj: gre za življenjski obračun z vsem dobrim in slabim, kamor sodijo sprava, kesanje in odpuščanje drugim;
- zadnja opravila: gre za urejanje lastnine;
- pogled naprej: gre za najbolj intimne osebne naloge, ki so lahko v povezavi z vero.

»Da bi živel sproščeno in umirjeno, mora človek čim prej spoznati in razumeti, da je krogotok življenja nespremenljiv. Seme vzklije, rastlina se razraste, plodovi dozori in rastlina odmre. Toda seme je pustila! Mož dokonča svoje delo in žena vzgoji otroke in vnuke. S tem sta opravila svoje življenjsko, celo vesoljsko poslanstvo, in mirno, brez skrbi lahko uživata življenje na stara leta in čakata na neizbežno usodo« (Birsá 1992: 88).

Miselnost, da s sodobno medicino lahko preprečimo smrt, povzroča tudi strah pred njo. To mnenje mora zamenjati spoznanje, da je konec neizbežen, da je umirajoči v svojem življenju počel in opravil mnogo dobrega, si ustvaril družino, ki se ga bo spominjala le po dobrih delih (op. cit.: 90).

1. 6. SOCIALNA POLITIKA NA PODROČJU VARSTVA STAREJŠIH

Država se na različne načine trudi, da bi svojim državljanom zagotovila čim več možnosti za zadovoljevanje njihovih potreb, čim več pravic ter da bi z različnimi akti, ki jih sprejema, življenje uredila na način, ki bo najbolj pravičen, enakopraven in ugoden za ljudi. S tem želi preprečiti zlorabe, goljufije, krivično in diskriminatorno obravnavo in omogočiti vsem državljanom enakovreden dostop do pravic, ugodnosti in storitev.

V zvezi s socialno politiko sva pregledali teme, ki se nanašajo na temo najine diplomske naloge. V nadaljevanju navajava pomembne akte, ki jih je država sprejela, da bi uredila področje varstva starejših ter tako prispevala pomemben element h kakovostni starosti starih ljudi ter nas vseh, ki nas to obdobje še čaka.

Osnova za izvajanje storitev za stare ljudi v instituciji je Zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS, št. 54/1992, št. 56/1992, št. 42/1994, št. 1/1999, št. 41/1999, št. 60/1999, št. 36/2000, št. 54/2000, št. 26/2001, št. 110/2002, št. 2/2004, št. 7/2004, št. 36/2004, št. 21/2006, št. 105/2006, št. 114/2006, št. 3/2007, št. 23/2007, št. 41/2007, št. 122/2007, št. 61/2010, št. 62/2010), ki v 50. členu določa: »Dom za starejše opravlja institucionalno varstvo starejših po prvem odstavku 16. člena tega zakona ter pomoč posamezniku in družini na domu. Dom za starejše opravlja tudi naloge, ki obsegajo priprave okolja, družine in posameznikov na starost. Če opravlja dom za starejše institucionalno varstvo po prvem odstavku 16. člena tega zakona za mlajše invalidne osebe, opravljanje teh storitev organizira v posebni enoti. Dom za starejše lahko opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kakovosti življenja in varstvu starejših občanov.«

Država sprejema različne resolucije, pravilnike, strategije z namenom, da svojim državljanom zagotavlja socialne storitve, pravice ter programe. Ti akti določajo minimalne standarde, s katerimi želijo zagotoviti kakovost, vsem enako dostopnost in omejujejo njihovo zlorabo.

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 – 2010 (Ur. l. RS, št. 39/2006) navaja, da je temeljni cilj politike socialnega varstva posamezniku in družini v primerih, ko si osnovne socialne varnosti ne more zagotoviti sam, zagotoviti strokovno pomoč in nujne materialne vire za dostojno življenje in omogočanje ohranitve človeškega dostojanstva. Navedeni so štiri cilji:

- prispevati k večji socialni vključenosti posameznikov in povezanosti slovenske družbe,
- izboljšati dostop do storitev in programov,
- doseči večjo učinkovitost pri dodeljevanju denarne socialne pomoči ter izboljšati kakovost storitev in programov ter hkrati povečati njihovo ciljno usmerjenost in učinkovitost,
- krepiti strokovno avtonomijo, upravljavsko samostojnost in racionalno poslovanje.

Na področju starejših kot cilj, zgoraj omenjena resolucija, navaja pet – odstotno (vsaj 16.600 mest v domu) vključitev starejših nad 65 let, v institucionalno varstvo. Resolucija uvaja tudi nove storitve na področju skrbi za starejše, med katerimi je oblika institucionalnega varstva v drugi družini, s katero želijo pridobiti nove izvajalce varstva, širjenje mest v oskrbovanih stanovanjih, dnevno varstvo na domu idr. Resolucija predvideva te naloge tudi na občinski ravni; da občina

zagotavlja sredstva, da razpisujejo javne natečaje za podelitev koncesij, pospešujejo in organizirajo dejavnosti in programe socialnega varstva.

Ministrstvo politiko na področju varstva starejših usmerja na podlagi petletnih strategij varstva starejših, s katerimi želi predvsem omogočiti pogoje za kakovostno staranje in oskrbo rastočega deleža tretje generacije ter povečati solidarnost in kakovost medčloveških odnosov med tretjo, srednjo in mlado generacijo.

Strategija varstva starejših do leta 2010—solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva (http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/strategija-SI-starejsi.pdf)-vsebuje štiri ključne ugotovitve, ki jih je treba razrešiti, da bi lahko zagotovili skladen razvoj in ohranitev evropskega prebivalstva: učinkovito vključevanje mladih v proces dela, prehitro izključevanje srednje in tretje generacije iz trga dela ter oskrbo naglo naraščajočega števila najstarejših ljudi ob čedalje večji nemoči družine, da bi skrbela zanje. Ta strategija kot solidarnost, sožitje in kakovostno staranje, je odgovor Republike Slovenije na staranje prebivalstva in na evropske zahteve po skrbi za novo solidarnost med generacijami. Osnovni namen je povezati delo vladnih resorjev s civilnim tretjim sektorjem.

Država je oblikovala tudi Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 52/1995, št. 2/1998, št. 19/1999, št. 127/2003, št. 125/2004, št. 60/2005, št. 120/2005, št. 140/2006, št. 120/2007, št. 90/2008, št. 121/2008, št. 53/2009, št. 45/2010), ki opredeljuje kaj institucionalno varstvo sploh je, kaj obsega, komu je namenjeno ter kako in kje se ga izvaja. Med drugim opredeli osebe, starejše od 65 let, ki potrebujejo določen obseg neposredne pomoči ali celo nadzor. Opredeljen je tudi postopek izvajanja storitev, oblike storitve (npr. domovi za starejše), trajanje, metode (individualno in skupinsko delo), kdo so izvajalci, potrebna dokumentacija, kakšni so normativi storitev. Sprejet je tudi Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Ur. l. št. 38/2004, št. 23/2006, št. 42/2007), ki ureja postopke sprejema, premestitve in odpusta.

Politična ureditev v Sloveniji, poleg javne sfere, opredeljuje tudi zasebno sfero. To pomeni, da je poleg javnih domov za stare ljudi, ki jih ustanovi država, možno ustanoviti tudi zaseben dom za

stare, ki lahko pridobi koncesijo in prav tako izvaja socialnovarstvene storitve namenjene starejši populaciji. Da ne prihaja do zlorab in je področje pravno urejeno, je država oblikovala poseben pravilnik - Pravilnik o koncesijah na področju socialnega varstva (Ur. l. RS, št. 72/1997, št. 57/1999, št. 54/2001, št. 21/2003, št. 72/2004, št. 113/2008), ki določa pogoje za zasebne domove, ki želijo opravljati socialnovarstvene storitve. Npr. zasebni dom mora imeti status pravne osebe, ki je registrirana v RS, izpolnjevati mora pogoje glede opreme, prostorov, kadrov, izdelan mora imeti podroben program izvajanja storitev, zagotavljati mora kakovost le teh in izkazovati mora finančno in poslovno sposobnost.

Področje, ki pokriva življenje starih ljudi, obravnava predlog nacionalnega programa aktivnosti in prednostnih nalog RS v evropskem letu boja proti revščini in socialni izključenosti 2010 (http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/29102009_national_Programme_SI_si.pdf). Preprečevanje revščine in izključenosti je eden od temeljnih ciljev socialne politike. Nosilec programa je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ciljna skupina so pa med drugimi tudi starejše osebe, ki so zaradi revščine, zdravstvenih ali drugih razlogov odvisne od pomoči drugih. Aktivnosti tega programa bodo usmerjene k osveščanju ljudi o teh temah, k seznanjanju najbolj ranljivih z možnostmi za premostitev in izhod iz stisk, k pomenu in razvijanju oblik solidarnosti in prostovoljstva.

Po pregledovanju internetnih strani so se nama odpirale številne povezave in sva našli marsikaj koristnega, v smislu pridobivanja informacij, vpogled v različne dokumente, v sklepe, ki jih država sprejema. Kljub vsemu, kar lahko preberemo in slišimo, pa meniva, da je še vedno premalo konkretnih aktivnosti, ki bi v doslednem času privedle do vidnih sprememb. Našli sva sicer tudi poročila o izvajanju programov in doseganju ciljev, ki pa se nama niso zdela zadostna, v smislu, da bi bile spremembe vidne, konkretno v okolju iz katerega prihajava. Po drugi strani pa drži, da si je država zastavila precej kompleksno nalogo, saj želi zagotoviti sodelovanje med vsemi resorji in službami, tudi državami, če želi doseči resnično medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje. Za uspeh in doseg tega cilja so nekajletna obdobja, npr. pet - letno v Strategiji varstva starejših do leta 2010, precej kratka in pomenijo počasnejšo realizacijo. Gre le za procese, ki zahtevajo več let, morda generacij, saj so se prav tako skozi generacije utrjevale in krepile določene izkušnje ljudi, mišljenja, prepričanja, navade, pa tudi predsodki, ki so sedaj morda ovira pri doseganju večje medgeneracijske povezanosti. Izvajanje strategije se torej, glede na

zastavljene cilje, izvaja prepočasno. Z vidika realizacije osrednjega koncepta strategije, to je zagotavljanja medgeneracijskega sožitja, je vsekakor premalo aktivnosti namenjenih zagotavljanju prav medsebojnemu sožitju generacij.

Žiberna in Kožuh Novak (2007: 38) navajata, da niti v vrhunski politiki ni opaziti premika v dobro starejših, kar se odraža na vseh ravneh družbenega življenja. Na področju zdravstvenega varstva je čutiti diskriminacijo v predpisovanju zdravil, izbiri terapije in samem odnosu do starosti. Z uvedbo zdravstvene kartice in spremljanjem statističnih podatkov je bila upokojencem odvzeta strokovna identiteta, ne glede na stopnjo strokovne izobrazbe in poklic. V Evropski socialni listini Sveta Evrope (23. člen – pravica starejših do socialne zaščite) so bile podprte usmeritve k storitvam, ki bodo staremu človeku omogočale čim daljše življenje v domačem okolju, prehod iz zaposlitve v aktivno vključenost v življenje po upokojitvi, razvijanje samopomoči in vzajemne pomoči doma in storitvam, ki omogočajo starejšim, da lažje kompenzirajo telesno in drugo oviranost.

1.7. ZNAČILNOSTI INSTITUCIONALNEGA VARSTVA STAREJŠIH LJUDI

V zgodovini se je pojavljalo več vrst zavodov in ustanov, kjer so bivali ljudje, ki so potrebovali pomoč. Prvi primer dobroteljskih zavodov in ustanov se pojavi v začetku 12. stoletja in sicer v obliki špitalov. Predstavljali so zavetišče za pohabljenе, za ljudi, ki so bili prizadeti že od rojstva ter za reveže, služili pa so tudi kot prenočišča potujočim romarjem. Špitali so se kasneje razvili v bolnišnice, kot jih poznamo danes, na drugi strani pa so se iz špitalov razvile hiralnice in domovi za stare. V istem obdobju se pojavijo ubožne hiše ali ubožnice. Ljudje, ki si s svojim delom niso mogli priskrbeti osnovnih življenjskih potrebščin, so tukaj dobili primerno oskrbo. Tu so našli prenočišče, tudi hrano (Anžič 2002: 45 – 60).

Za prvo poveljno obdobje po drugi svetovni vojni je bilo značilno, da se je število domov zmanjšalo, zlasti, ker so se mnoge takratne ubožnice spremenile v zdravstvene ustanove in internate za šolsko mladino ali celo stanovanja. Po drugi strani pa se je število starejših ljudi, ki so potrebovali pomoč, povečalo. V stare, za silo obnovljene gradove, so nameščali tiste, ki so potrebovali osnovne bivanjske pogoje – prenočišče in hrano (najpogosteje so to bili hlapci n

dekle). Ko pa so začeli v domove prihajati starejši, se je pojavila potreba po višjem standardu bivanja in oskrbe. Večina domov ni bila v mestih ampak na podeželju. Svojci so pogosto opustili stike s starim človekom, jih le redko obiskovali, saj so bili domovi predaleč od njihovih prebivališč. Tako so z vstopom v institucijo postali izolirani, odmaknjeni in stigmatizirani, prav tako pa brez kulturnega življenja mestnih središč. V obdobju od leta 1946 do 1955 zato najdemo veliko zapisov o posvečanju pozornosti razvedrilu starih ljudi. Delavci v tem obdobju niso bili posebej usposobljeni za delo s starimi ljudmi in za reševanje njihovih stisk in težav. Pripravljenost ljudi za tovrstno delo ni bila velika, zato je bilo delavcev, ki bi bili pripravljeni sprejeti zaposlitev v domu, malo (Mali, Milošević Arnold 2006: 170-171).

Za Slovenijo je značilna izrazito institucionalna usmeritev varstva starih ljudi, čeprav po svetu obstaja mnogo drugih oblik. Razlogi za to so različni – družbeni, kulturni, politični, strokovni in drugi (Mali 2008: 9). Mali opisuje razmere po drugi svetovni vojni, ki so pripomogle k nastanku domov za stare, kot jih poznamo danes. Pojavljala so se socialna vprašanja, ki so bila posledica vojnih grozot. Obstajala je socialna neenakost – hlapci in dekle so postali prva in prevladujoča populacija domov za stare. Tudi pogoji za pridobitev pokojnine so bili taki, da jo je dobilo le majhno število delavcev. Moderna družba je spremenila družbeni položaj starih. S pojmom zavarovanja za čas upokojitve je postala starost institucionalizirana. Izginjati so začela njihova delovna mesta. Nova vloga starih ljudi – vloga upokojencev – starim ljudem ni prinesla pozitivnih posledic, ampak izgubo do tedaj veljavnega in uglednega družbenega položaja. Proces modernizacije je postopoma zniževal status starim ljudem. Sam proces institucionalizacije je vplival na postopno izgubo spoštovanja do starih v družbi, saj je pospeševal njihovo odvisnost od družbe in s tem dodatno krepil neproduktivno vlogo starih ljudi v sodobni družbi (op. cit.: 21-23). Na zmanjšanje vloge starih vplivajo tudi procesi urbanizacije, razpada tradicionalne družine, razvoj znanosti, stigmatizacija starih v družbi in industrializacija.

Javni razpis uporabe sodobnih konceptov in metod pri delu s starejšimi ljudmi podaja novo vsebinsko oznako, ki doslej ni bila poznana. Gre za domove »četrte generacije« za stare ljudi. Razvrščanje po generacijah pomeni različne koncepte dela in arhitekture. Prva generacija domov so že omenjeni špitali (za reveže do druge svetovne vojne), druga so bile socialno izolirane hiralnice (po drugi svetovni vojni), tretje so večinske in so urejeni po vzoru bolnišnic in udobnih

hotelov. Po letu 2000 pa se uveljavlja arhitekturni in delovno-sožitni koncept domov »četrte generacije«. To je dom gospodinjskih skupin. V taki skupini je 10-12 starih ljudi, ki imajo sobe okrog skupne kuhinje. V njej se zadržuje vsak, kolikor želi. V skupini je ves dan prisotna hišna gospodinja, ki skrbi za celotno gospodinjstvo, nego ter za domače vzdušje. Drugi strokovnjaki prihajajo od zunaj.

V delovanju domov je v obdobju po letu 2000 zaznati hitrejše uveljavljanje značilnosti socialnega dela. Opazen je trend postopnega opuščanja medicinskega modela in razvijanja prvin, ki so značilne za socialni model. Pri uveljavljanju socialnega modela ima pomembno vlogo socialna delavka doma, saj pri svojih strokovnih opravilih uporablja socialne koncepte in metode dela (Mali, Milošević Arnold 2006: 180).

Domovi za stare so institucija, kjer je ob zdravstveni in telesni oskrbi stanovalcev, poskrbljeno tudi za čim višjo možno kvaliteto življenja, optimalno zadovoljevanje socialnih potreb starih ljudi in prizadevanje, da se jih vključi v razne oblike domskega življenja glede na njihove zmožnosti. Namen institucij je, ne samo v domovih za stare, da bi maksimalno zadovoljili potrebe, ki si jih posameznik ne more več individualno zagotoviti. Pri institucionalnem varstvu je za posameznike lahko pomembna prostorska povezanost (skupna jedilnica, skupni prostori za popoldanski počitek, skupna rekreacija), ki jim pomaga pri prilagajanju na novo življenje in navezovanju socialnih stikov.

Za prepoznavanje kvalitete delovanja institucij in življenjskih razmer uporabnikov v njih so relevantni naslednji kriteriji (Milošević Arnold 2006: 26-27):

- zaprtost/odprtost institucije,
- javnost življenja v institucionalni oskrbi,
- možnost izbire različnih aktivnosti za uporabnike,
- narava odnosov med uporabniki in zaposlenimi, ki zagotavlja komunikacijsko prepustnost na vseh ravneh,
- ohranjanje avtonomije uporabnikov v skupnosti z drugimi,
- dobro počutje uporabnikov v skupnosti z drugimi.

Mali (2008: 156) v povezavi z načinom delovanja domov opredeljuje dimenzije usmerjenosti institucije. Socialno delo in usmerjenost ustanove sta medsebojno povezana, saj je socialno delo pomemben dejavnik zagotavljanja socialnosti institucije, prav tako pa usmerjenost ustanove vpliva tudi na vlogo in pomen socialnega dela v ustanovi. Dimenzije usmerjenosti institucije so:

- splošne in strukturne značilnosti (velikost ustanove, notranja ureditev, lokacija, zaprtost pred zunanjim svetom),
- medsebojni odnosi (sodelovanje, podpora, spontanost),
- osebni razvoj (avtonomija, praktična usmeritev, usmeritev na osebne probleme, izražanje čustev),
- ohranjanje in spreminjanje sistema (red in organizacija, jasnost programa, kontrola zaposlenih).

Domovi za stare so lahko medicinsko ali socialno usmerjeni. Usmerjenost se presoja s pomočjo zgoraj naštetih dimenzij. Mali (op. cit.: 225 – 230) našteva poglavitne razlike med medicinsko in socialno usmerjenostjo. Strukturne značilnosti doma se kažejo v videzu, urejenosti in velikosti doma. Domovi, ki po načinu gradnje spominjajo na bolnišnice, z dolgimi, ozkimi hodniki, ločenimi in več-posteljnimi sobami, skupnimi prostori, veliko kapaciteto, nakazujejo medicinsko usmerjenost. Izkazalo se je tudi, da osebje stanovalce poimenuje s pomočjo oddelkov, ne po imenu in priimku. Pomemben pokazatelj medicinske usmerjenosti je tudi odprtost/zaprtost institucije oz. njen stik z zunanjim svetom ter lokacija doma. Mnogo domov ima že zunaj fizične pregrade, s katerimi loči življenje znotraj in zunaj, če pa je dom grajen še na obrobju mest, ima slabo dostopnost, še dodatno odbija ljudi in ločuje institucionalni in izven-institucionalni svet. Odprtost institucije pa na drugi strani pomeni, da ima javnost vpogled v življenje znotraj nje, da je pozorna na možne pomanjkljivosti v delovanju, na problematične odnose med osebjem in stanovalci. Javnost več kot podatki mnenje in opozorila ne more, zato stanovalcem ne omogoča drugačnega življenja.

Nadalje Mali opisuje značilnosti medsebojnih odnosov, ki so v medicinsko usmerjenem domu za stare hierarhično urejeni, osebje je nadrejeno stanovalcem, zato se od njih pričakuje popolno prilagajanje zahtevam institucije in osebja. Komunikacija je okrnjena, temelji na zapisovanju dogajanj, ki osebju omogoči učinkovito ravnanje ter distanco. V odnosih ni prostora za čustva. Če pa že do njih pride, jih osebje doživlja v okviru družbenih določil o čustvovanju starih ljudi. V

socialno usmerjenem domu pa odnosi temeljijo na medsebojnem sodelovanju, partnerstvu, spoštovanju med vsemi zaposlenimi, stanovalci in tudi svojci. V medicinsko usmerjeni instituciji se poraja dvom o potrebnosti avtonomije in samostojnem odločanju o lastnem življenju stanovalcev, saj se le ta ne sklada s podobo o starosti. Osebe je usmerjeno v ustvarjanje razmer, ki njim samim omogočajo avtonomijo in poseganje v avtonomijo stanovalcev, ne pa v omogočanje in povečevanje avtonomije stanovalcev.

Domovi za starejše občane so med oblikami institucionalnega varstva najbolj uveljavljeni in imajo najdaljšo tradicijo. Institucionalno varstvo je socialnovarstvena storitev, namenjena ljudem, ki zaradi kakršnihkoli razlogov potrebujejo pomoč, saj doživljajo socialne stiske ali/in težave. Starim ljudem zagotavljajo vse oblike pomoči, s katerimi nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcijo doma in lastne družine, zlasti bivanje, organizirano prehrano, varstvo ter zdravstveno nego. Opravljajo tudi pomoč posamezniku, družini na domu ter naloge v zvezi s pripravo okolja, družine.

Institucionalno oz. domsko varstvo stari ljudje najpogosteje uporabijo, ko zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo več skrbeti zase in postanejo odvisni od okolja. Zato je osnovni namen institucij, da zadovoljijo potrebe ljudi, katerih sami ne zmorejo več. V to obliko pomoči je vključena tako zdravstvena in medicinska oskrba kot tudi socialna in moralna pomoč (Mali 2006: 18-19).

Birsa (1992: 32) pa pravi, da je dobro, če se stari ljudje preselijo v dom za stare, ko so še pri močeh, saj si tako lahko privoščijo svojo sobo, ki jo delno lahko po želji opremijo. Kljub zmanjšanemu razkošju niso takoj in na silo popolnoma iztrgani iz svojega ustaljenega bivalnega standarda. Sami se lahko odločajo, kaj bodo čez dan počeli, če bodo šli k svojcem, znancem, obiskali kakšno prireditev, šli na sprehod, kaj kupit, bodo zgolj brali ali gledali televizijo.

Pečjak (2007: 172) navaja, da dodatno pomoč pri osebni negi potrebuje 5% oseb, v gospodinjstvu pa 21- 25%. V starostni skupini od 70 do 80 let pa potrebuje pomoč 30% ljudi.

Vsekakor v družbi prevladuje vtis, da je v domovih nastanjenih veliko oseb. A ni tako. V njih je le od 5 do 8% starih ljudi, kar je odvisno tudi od dežele in njene razvitosti. Domske varstvo je po

merilih OZN namenjeno kakim 5% starostne populacije nad 65 let. Ob začetku leta 2010 je bilo v Sloveniji 89 zavodov za starejše ljudi, v katerih je bilo na voljo 17.571 mest, kar je vseeno premalo, glede na to, da jih na sprejem, po podatkih spletne strani Skupnosti socialnih zavodov Slovenije, čaka še kar 17.397 (<http://www.ssz-slo.si/slo/main.asp?id=2361E17F>).

Pri tem se pojavi vprašanje zakaj je temu tako? Je mar to posledica neorganiziranega načrtovanja gradnje glede na resnične potrebe in hkrati zanemarjanje značilnosti posameznih okolij? Kdo ima moč in vpliv, da bi to lahko spremenil? Država?

Domsko varstvo mora imeti dobro razvite dejavnosti, katere zmanjšujejo stiske ob prihodu v dom, saj dom nikakor ne more nadomestiti domačega okolja. Da je stisk čim manj, je potrebno tudi sodelovanje med stanovalci in osebjem. Pomembni so dobri odnosi, da se oboji dobro počutijo. Stanovalcem je največkrat potrebna le prijazna beseda in stisk roke. Prihod v dom zahteva prilagoditev na novo okolje, kar povzroča stres. Stari ljudje v domovih živijo v dobrih materialnih razmerah, dobro je poskrbljeno za hrano, čistočo, toplo bivališče, vendar jim kljub temu ni domače, se ne znajdejo. Za odhod v dom se odločijo predvsem tisti, ki imajo določene zdravstvene težave ali druge razloge – osebne, socialne.

Varstvo v domovih naj bi bilo organizirano tako, da uporabnikom glede na njihove psihofizične sposobnosti zagotavlja čim večjo samostojnost, zasebnost, avtonomnost in neodvisnost. Po drugi strani pa obstaja red, ki velja za vse in se ga je potrebno držati. Postružnik (2000: 338-339) govori o življenju v domu, ki poteka po določenem redu. To zahteva od človeka veliko prilagajanja. Odnosi med stanovalci in zaposlenimi so hierarhično določeni. Naj se zaposleni še tako trudijo, vedno je nemogoče ustreči vsem, da bi bili vsi zadovoljni. Ko človek pride v dom, izgubi stik s prejšnjim okoljem, obiski svojcev niso tako pogosti, ne more sodelovati pri načrtovanju in pripravi prehrane in drugih vsakdanjih opravilih, ki so mu prej dajala občutek smisla in pomembnosti. To lahko pelje v brezdelje, pasivnost in izgubo smisla. Poleg tega mora ponavadi sobo deliti še z nekom, kar pomeni tudi delno izgubo intimnosti.

Dom za starejše občane je zavod, v katerem nekateri stari ljudje preživijo zadnje obdobje svojega življenja. Lahko ga sprejmejo kot veliko breme ali kot najboljšo rešitev za svoje življenje. Od

človeka samega, od prijateljev, svojcev ter domskega osebja je odvisno, ali bo postal dom za stare zgolj zavod ali tretji dom. Od njih je odvisno, kako bo starostnik dom sprejel (Hojnik – Zupanc 1997: 134). Svojci so v zelo veliko pomoč, starostniki se njihovega obiska zelo razveselijo. Tudi osebje ima pomembno vlogo, saj so s stanovalci v vsakodnevnem stiku. Starostnik se z njimi pogovarja, jim zaupa težave. Stanovalec se mora počutiti sprejetega.

Prihod v dom in življenje v domu pomeni za starega človeka zelo veliko osebno spremembo, saj je izkoreninjen iz domačega okolja. Srednja generacija ima do stanovalcev »služben odnos«. Star človek izgubi dotedanje stike z družino, prijatelji in sčasoma postanejo čedalje redkejši. Stari ljudje tako izgubljajo stike z mlado in srednjo generacijo, kar jim onemogoča prenos bogatih izkušenj in znanj. To lahko pripelje do osamljenosti, čustvene otopelosti in marginalizacije (Postružnik 2000: 337-339).

Za kvalitetno življenje stanovalcev je pomembna komunikacija in sodelovanje med vsemi, ki se v domovih srečujejo: stanovalci, zaposleni in svojci. To bi privedlo tudi do prijetnejšega vzdušja v domovih, prispevalo k višji kvaliteti življenja stanovalcev in njihovih svojcev, pa tudi k višji kvaliteti delovnega življenja vseh zaposlenih. Pri tem ima pomembno vlogo, če ne kar osrednjo, socialna delavka (Milošević Arnold 2003: 42-43).

V domovih je prisotna kultura stanovalcev, kot tudi kultura zaposlenih. Klima v obeh vpliva na celotno podobo institucije in na življenje v njej (Mali 2006: 27).

V povezavi z načinom življenja, ki v institucijah, tudi v domu za stare, poteka po določenem redu, Goffman (1961: 17) definira pojem »totalna ustanova«. Gre za ustanove, ki zajemajo vse vidike posameznikovega življenja, to je delo, rekreacija, zabava, oskrba itd. Poleg tega vse to poteka v ustanovah, ki imajo fizične ovire, da jih ločijo od zunanjega okolja, npr. zidovi, gozdovi itd. Goffman med totalne ustanove uvršča

- ustanove, kjer stanovalci ne morejo skrbeti zase (domovi za slepe, stare),
- ustanove, v katerih so osebe, ki zase ne morejo skrbeti, hkrati pa so nevarni za skupnost (duševne bolnišnice),
- ustanove, ki zavarujejo skupnost pred nevarnostmi (zapori),

- ustanove za izvajanje delovnih nalog (internati),
- ustanove za verski umik (samostani).

Temeljne značilnosti totalnih ustanov so: življenje stanovalcev poteka na istem kraju, pod isto oblastjo, aktivnosti se izvajajo za več ljudi hkrati, vsi so enako obravnavani, za vse aktivnosti obstaja urnik po pravilih uradnikov, razne vsiljene dejavnosti pa sestavljajo racionalni načrt za zadovoljevanje uradnih ciljev ustanove.

Domove za stare pojmujejo kot totalne zaradi tega, ker delujejo kot nadomestilo človekovih potreb in vsebujejo kar nekaj elementov totalnosti. Večinoma stanovalci ne skrbijo sami zase, držati se morajo nekega reda, aktivnosti imajo vnaprej določene, nimajo veliko zasebnosti, potrebno je veliko novih prilagajanj. Mali se z Goffmanom ne strinja popolnoma. Mali (2002: 319 – 320) pravi, da cilj domov ni reformirati stare ljudi, jih terapevtsko zdraviti ali kaznovati, pa tudi okoliščine vstopa v domove so zdaj drugačne, kot jih opisuje Goffman.

Za uspešno delovanje domov za stare si je potrebno pridobiti podporo javnosti. Domovi za stare so v Sloveniji za širšo družbo manj zanimivi. Prevladuje zelo utrjena negativna podoba teh institucij, češ da so to »hiralnice«, kjer ljudje le tiho umirajo. Zato se tudi svojci in prihodnji stanovalci pri prvem direktnem stiku z domom odzovejo v skladu s to stereotipno podobo. Vendar pa dejanske razmere v domovih poznajo le maloštevilni, zato bo splošno javno mnenje težko preoblikovati (Jezerkič 2009: 16).

1. 8. ORGANIZACIJSKE ZNAČILNOSTI DOMOV ZA STARE

Dom za stare je institucija, organizacija, zato zanj veljajo vse značilnosti organizacij. Trunk - Širca in Tavčar (1998: 7) razvrščata organizacije glede na ustanovitelje:

Javne – neprofitne, napol javne – neprofitne, zasebne – neprofitne, javne – profitne, napol javne – profitne in zasebne – profitne.

Država oz. lokalne skupnosti za potrebe različnih dejavnosti ustanavljajo javne, neprofitne zavode, če cilj teh dejavnosti ni pridobivanje dobička. Javni zavodi so torej po definiciji lahko neprofitne in profitne organizacije. Dobiček, ki je v neprofitnih vseeno pridobljen, se porabi za

samo dejavnost in izboljšanje njene kakovosti. Zavodi so lahko tudi zasebni, ki pa jim država podeli koncesijo za opravljanje javnih storitev. Domovi za stare so lahko torej tako javni kot zasebni s podeljeno koncesijo.

Vsaka organizacija ima določene značilnosti, npr. hierarhično strukturo zaposlenih, kjer je na vrhu vodja - »manager«, red in delitev dela, skupni cilji in nameni, centralizacija itd. Neprofitne organizacije imajo še posebno lastnost, da so nedobičkonosne, da so socialen, odprt, dinamičen sistem, katerih cilj je zagotoviti različne potrebe različnih interesnih skupin s proizvodi in storitvami (Mesec 2006: 1).

Kot vsaka organizacija, ima tudi dom za stare oblikovano svoje poslanstvo. Poslanstvo določa pravila organizacije in se nanaša na skupna prepričanja in vrednote, opredelitev poslovanja, zahteve zainteresiranih za organizacijo ter odnos do preživetja in rasti organizacije (op. cit.: 20). Prav tako obstaja vizija doma. Gre za podobo o tem, kaj želijo v prihodnosti. Je oblika nenehne ustvarjalne komunikacije med vodilnimi osebnostmi v skupini, usmerjene v prihodnost. Posamezniku vizija pomeni orientacijo za usmeritev svoje kariere, gre za iskanje lastne profesionalne poti, na kateri bo doživljal zadovoljstvo in na ta način uresničeval smisel svojega poklicnega dela (op. cit.: 26). Vizija in poslanstvo pa ne gresta brez skupnih vrednot članov. Skupne vrednote oblikujejo etiko neprofitne organizacije. Konkretno to za domove pomeni, da je njihovo poslanstvo izvajanje celovite skrbi za starejše prebivalce širšega okolja z namenom, da se stanovalcem domov zagotovi bivanje in vsestranska oskrba, prilagojena individualnim potrebam, kar jim omogoča polnopravno življenje. Domovi so nosilci razvoja skrbi za starejše, razvijajo nove oblike in načine skrbi, vključujejo pa tudi druge sodelavce in strokovnjake. Stalno naj bi uvajali nove dejavnosti, ki zagotavljajo visoko kakovost storitev za starejše. Delovati morajo po socialno ekonomskih načelih ter prilagoditi svojo ponudbo možnostim in potrebam stanovalcev (Tančak, Štefančič 2002: 18-19).

Pečjak (2007: 172) piše, da v kvalitetnih domovih skrbijo za kulturno življenje (izdajajo interne časopise, kjer lahko objavljajo pesmi in črtice), telesno vadbo in šport, prirejajo kulturne predstave. Prav tako se tudi v domskih razmerah oskrbovanci zaljubijo in želijo živeti skupaj. Njihova ljubezen jim prinaša zadovoljstvo. Kljub temu, da ima vsakdo pravico do svojega

intimnega življenja, ki si ga želi in ki ne škoduje drugim ljudem, jim dostikrat nasprotujejo otroci (morda zaradi dediščine) ali uprave zavodov (op. cit.: 172).

Vsaka organizacija ima svojo strukturo zaposlenih, ki so ponavadi razvrščeni v neko hierarhijo. Tudi v domu za stare je na vrhu hierarhije postavljen direktor, ki opravlja naloge s področja managementa. Širca, Tavčar (1998: 5) pravita, da imajo managerji v organizacijah različne nazive – so direktorji, predsedniki, ravnatelji, upravniki, dekani, poslovodje itd. Temeljne naloge managementa so enake v pridobitnih kot v nepridobitnih organizacijah. Management načrtuje, organizira, usmerja in nadzira delovanje zaposlenih, saj tako organizacija učinkovito in uspešno dosega cilje, kakršne so določili lastniki.

Prav vodilni v neki organizaciji je tisti, ki s svojim znanjem, izkušnjami, emocijami, osebnostjo, sposobnostjo motivirati in z navdušeno izpeljanimi nalogami poganja organizacijo naprej, da je vse bolj uspešna na več področjih. Poleg tega tudi sam pripomore k dobrim odnosom med osebjem ter ostalimi v organizaciji, npr. stanovalci v domu za stare. Vodstvo doma in vodje drugih področji bi morali vsem zaposlenim zagotoviti kar najbolj spodbudno delovno okolje in jim dati priložnost, da se skozi pogovore poistovetijo z bistvom poslanstva doma in pri tem vidijo pomen svojega osebnega prispevka h kvaliteti njegovega delovanja. Tako bi si vsak prizadeval, da bi dal od sebe kar največ.

Napredek in razvoj sodobne družbe sta s sabo prinesla tudi negativne posledice. Najbolj pereče v zadnjem času se zdijo podnebne spremembe, vpliv le teh na zdravje in kakovost življenja ljudi. Ljudje čedalje bolj težimo k zdravemu načinu življenja, k uporabi čim bolj ekoloških prevoznih sredstev, k življenju, ki je bližje naravi nasploh. To lahko pomeni vpliv na odločitve o kraju in načinu bivanja. Prav tako je to pomembno za državo, ki načrtuje gradnjo novih institucij. Vse bolj bo postala pomembna lokacija institucije. Ljudje se bodo raje odločali npr. za domove za stare, ki bodo grajeni v manj hrupnih, čim manj onesnaženih območjih, ki bodo imeli v bližini urejene zelene površine, ki omogočajo sprehode. Pomembna je tudi notranjost, ki naj bo urejena tako, da se star človek v njej znajde in ustreza njegovim psihološkim in fizičnim zmogljivostim.

Ne samo v današnjem času, tudi že pred več kot desetimi leti, je bilo prisotno zavedanje o pomenu visokega standarda življenja, ki zajema tako materialno, kot nematerialno kvaliteto življenja. Materialna kvaliteta, ki predstavlja standard življenja (hrana, čistoča, toplota), se je v zadnjem času v zavodih precej izboljšala in dosega visoko raven. Mnogi zavodi si prizadevajo, da svojim stanovalcem izboljšajo kvaliteto življenja tudi na medčloveškem, duševnem, duhovnem, kulturnem in drugih področjih. S tem, ko se povečujejo ta prizadevanja, se hkrati zmanjšuje birokratsko–administrativno vzdušje, ki je značilna patologija zavodov in domov modernistične dobe (Ramovš 1995: 210).

Vseeno pa Postružnik (2000: 338) pravi, da danes v domovih za stare na splošno ne obstajajo dobre materialne razmere. Poskrbljeno je za prehrano, čiščenje in vzdrževanje oblek, nego, čiščenje prostorov in toploto. Kljub vsemu to starim ljudem ne predstavlja ugodja. Star človek je še vedno vzet iz svojega socialnega okolja, pretrgali so se socialni stiki, obiski so redkejši in v kolikor se star človek ne vključi v novo obliko bivanja, lahko postane osamljen.

Na eni strani torej lahko preučujemo same lastnosti organizacije in njene materialne in kulturne kvalitete (okolje, gradnja, materialne razmere, dejavnosti), na drugi strani pa ima organizacija svoje zaposlene, ki imajo svojo individualnost, svoja prepričanja in ideale, poglede na svet, izhajajo iz različnih okolij, kultur. Zaposleni so tisti, ki »ustvarjajo« življenje v organizaciji, »skrbijo« za uporabnike organizacije, torej stanovalce doma, imajo do njih oblikovan nek odnos, ki ima lahko različne značilnosti in dimenzije. V teh značilnostih odnosov se pojavi pomislek o možnostih neenakovredne obravnave, neenakosti med stanovalci, neenakopravnega pristopa.

Vemo namreč, da vsi stanovalci nimajo enakih potreb. Eni so še zelo vitalni in na lastno iniciativo marsikaj postorijo v domu, nekateri pa so onemogli, tudi negibljivi in tako privezani na posteljo, brez kakršnekoli možnosti samostojnega življenja. Urnik, ki zavzema prehrano, nego, čiščenje že lahko velja za vse enako, to pa ne moremo trditi tudi za aktivnosti, ki potekajo v domu, npr. za sprehode, za druženje in sproščen pogovor. Tu lahko pride do pojava družbene vključenosti (kjer so vključenosti deležni tisti, ki se lahko znajdejo sami, so gibljivi, dokaj vitalni) in izključenosti (izključenosti pa ostali, ki si, priklenjeni na voziček, ne morejo sami izbirati družbe, se udeleževati aktivnosti, se kakorkoli kratkočasiti).

»V nekaterih ustanovah se zaposleni izogibajo stiku z uporabniki, v drugih se poskušajo čim več družiti z njimi. Ponekod nosijo uniforme ali oznake, po katerih se vidno razlikujejo od uporabnikov. Na socialno distanco vpliva naslavljanje uporabnikov – vikanje, klicanje po neosebni izrazih. Raziskave so pokazale, da je vedenje zaposlenih do uporabnikov bolj osebno, toplo in manj kritično, če je praksa ustanove usmerjena k delu z uporabniki in je manj institucionalizirana. V institucijah, kjer si osebje in uporabniki delijo prostor in sodelujejo pri dejavnostih, kar pomeni, da veliko časa preživijo skupaj, je možnosti za socialno distanco malo« (Mali 2008: 147). Pomembna naloga socialnega dela v domu je zagotavljanje dobrih odnosov med vsemi sistemi, ki se v domovih prepletajo, medsebojno srečujejo in povezujejo. To so stanovalci, svojci in delavci v domu (op. cit. 88).

Milošević Arnold (2004: 38) predlaga ustvarjanje take klime in pogojev med stanovalci, delavci in svojci, da je mogoč dialog, ki je varen za vsakogar in v katerem je mogoče izraziti tudi pričakovanja, želje, potrebe in morebitno nezadovoljstvo brez strahu pred različnimi negativnimi posledicami. Prav tako, za izboljšanje komunikacije na vseh ravneh v domu, Milošević Arnold predlaga reorganizacijo življenja na način, ki bo dopuščal več samostojnosti tistim stanovalcem, ki so sposobni, da sami poskrbijo zase, uveljavitev koncepta doma kot učeče se organizacije (osebja in svojcev) ter uvedbo redne supervizije in intervizije za vse delavce (op. cit.: 46).

Vsak človek potrebuje za zdrav razvoj in kakovostno življenje tolerantno, prijazen in spoštljiv odnos v vseh življenjskih okoljih, v družini in v širšem socialnem okolju. Pri tem se moramo vprašati, v kolikšni meri so družinski člani, strokovnjaki in razni izvajalci programov za starejše in tisti, ki so v vsakodnevem stiku s starejšimi, osveščeni, informirani in poučeni, kako komunicirati s starejšimi ljudmi. Zanima nas ali so vsem poznane človekove pravice in temeljne svoboščine, ki naj bi bile namenjene vsem ljudem in hkrati tudi osnova za odgovorno vedenje posameznika ali skupin (Žiberna, Kožuh Novak 2007: 8).

1.9. SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI

Socialno delo opredeljujemo kot stroko, ki si prizadeva za dobrobit vseh ljudi tako, da pomaga posameznikom, družinam, organizacijam in skupnostim pri doseganju življenjsko pomembnih ciljev. Profesija se posebej zavzema za razvoj ekonomske in socialne pravičnosti (Suppes, Wells 1996: 7).

Po Koskinenu (1997, v: Mali 2008: 65) pomaga socialni delavec starim ljudem tako, da skupaj z njimi poveča lastne zmožnosti za spopadanje s težavami. Socialni delavci lahko naletijo tu na različne situacije, npr. demenca, osamljenost, samomorilnost med starimi, nasilje ali različno spolno usmerjenost.

Razlikujemo dva načina prakse socialnega dela glede na način reševanja problemov posameznih skupin ljudi:

- V splošnem (polivalentnem ali generičnem) modelu je socialni delavec usmerjen na celotne potrebe človeka. Uporablja celo paleto sistemov in virov, s katerimi bi se te potrebe najustreznejše zadovoljile. Za svoje delo ne potrebuje poglobljenega znanja o posameznih vprašanjih, temveč veliko znanja iz različnih področij.

- V specialističnem modelu socialni delavec – specialist zagotavlja posamezne vrste storitev za ljudi v določenih situacijah. Področje oblik pomoči in intervencij je razmeroma ozko. Znanje, ki ga pri tem delu potrebuje, je lahko prepoznavno, usmerjeno in poglobljeno (Milošević Arnold 1999: 4).

Socialni delavci, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi, morajo poleg primernih osebnostnih lastnosti in obvladovanja spretnosti socialnega dela, imeti tudi ustrezna znanja o starosti in staranju. Le tako lahko razumejo specifično problemov in so usposobljeni za najustreznejšo, individualno prilagojeno pomoč staremu človeku.

Strokovnjaki razvoj socialnega dela s starimi neločljivo povezujejo z gerontologijo in uporabljajo sintagmo gerontološko socialno delo. Tudi razvoj domov je temeljil na socialnogerontoloških načelih (Mali 2008: 59).

V začetku prejšnjega stoletja so imeli socialni delavci velik odpor do dela s starejšimi, saj so delo z njimi pojmovali kot nekoristno, nepomembno, potratno. V šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja pa je zanimanje za socialno delo s starimi močno naraslo, saj so stari zaradi vse večjega števila, postali pomembna skupina ljudi. Pogled na stare, starost in staranje je postal pozitivnejši, tekkel je proces profesionalizacije socialnega dela, ljudje so doživljali vse več pozitivnih izkušenj pri delu s starimi (Mali 2008: 60-63).

Z razvojem socialnega dela so nastali specifični modeli socialnega dela s starimi:

- model vključevanja starih ljudi kot pomočnikov (Silverstone, Burack-Weiss, leta 1983),
 - model medgeneracijske družinske obravnave (Green leta 1986),
 - model kliničnega socialnega dela s starimi (Beaver, Miller leta 1992),
 - model koordiniranja storitev in pomoči (Challis, Davies leta 1986),
 - model socialnega dela z družino starega človeka (Froggatt leta 1990),
 - model podpornih mrež za stare (Biegel, Shore, Gordon leta 1984),
 - model družinske oskrbe (Baruch leta 1991),
 - model suportivnega okolja (Zarp leta 1991),
 - model supervizije za gerontološko socialno delo (Burack-Weiss, Brennan leta 1991)
- (Koskinen 1997, v Mali 2008: 63).

Starost za posameznika lahko pomeni velik stres, saj lahko doživlja njemu tuje občutke, se sooča s tujimi situacijami. Na vse pa se mora tako ali drugače prilagoditi. Nekaterim uspe samim, jim je lažje, drugim je težje in potrebujejo pomoč sočloveka, pa naj bo to bližnji ali strokovnjak. Strokovnjakov je lahko več, odvisno od potreb posameznika: zdravstveno osebje, pravniki, socialni delavci idr.

Oblike pomoči morajo biti fleksibilne, prilagojene specifičnim potrebam starih ljudi kot skupini in tudi individualnim potrebam konkretnega starega človeka. Kar za socialno delo s starimi pomeni, da mora biti specializirano za področje strokovnega dela s starimi ljudmi, ki zahteva poglobljena specifična znanja, primeren osebni odnos in senzibilnost za probleme starih ljudi, kakor tudi dosledno upoštevanje etičnih norm pri delu.

Pomembno je, da socialni delavec pozna načine prilagajanja na strese, ki jih povzročajo izgube, ki človeka lahko dolete v starosti:

- šok in presenečenje (čeprav je starost pričakovana, se ji človek želi izogniti, ker ga preseneti. Težko je soočanje s spremenjenimi sposobnostmi in spretnostmi.);
- zanikanje (Dejstvo o lastni starosti težko sprejemamo, stari so običajno »drugi«.);
- pogajanje (Človek se zaveda svoje starosti in želi ohraniti kontrolo nad svojim življenjem tako, da se upira počasnemu izgubljanju avtonomije.);
- jeza in depresija (Jeza je reakcija na prikrajšanost, katera doleti starega človeka. Izraža se bodisi direktno bodisi indirektno (ne-razpoloženje, godrnjanje). Depresija je stanje, ko človek izgubi upanje in smisel in se ni sposoben prilagoditi novi situaciji.);
- sprejemanje (Situacija, ko se je človek prilagodil na nove razmere in se je pripravljen spoprijemati s spremenjenimi življenjskimi okoliščinami. Če je človek sposoben sprejeti dejstvo, da potrebuje pripomočke in jih sprejme, lahko tudi ob funkcionalni oviranosti ohranja samostojnost.) (Burack – Weiss, Brennan 1991: 15-21, v Milošević Arnold 1999: 7).

Prav tako je pomembno tudi, da se socialni delavci zavedajo spremenjenega statusa in položaja starih ljudi v družbi in družini. Preneha namreč njihova ekonomska koristnost, s čimer se poveča tveganje za njihovo odrinjenost na rob družbe. Družba nas ne pripravi na spremenjen status v starosti, ne dobimo napotkov, smernic kaj se od nas takrat pričakuje in kakšna bo naša družbena vloga. Človek mora sam oblikovati in usklajevati vse spremembe, razviti nov življenjski stil, kar lahko privede do izgube socialne identitete in notranjega ravnovesja.

Pri socialnem delu s starimi ljudmi je potrebno upoštevati naslednje koncepte socialnega dela oz. načela gerontološkega socialnega dela:

- mobilizacija moči in sposobnosti starih ljudi (v ospredju je star človek, njegove sposobnosti in zmožnosti, iz katerih mu socialni delavec pomaga črpati moči za premagovanje težav v sedanjosti),
- maksimalno funkcioniranje (socialni delavec se ne osredotoča zgolj na izgube starega človeka, temveč upošteva celoten življenjski kontekst v katerem se izgube pojavljajo; oceniti mora vpliv

bioloških, psiholoških, socioloških, kulturnih in drugih dejavnikov na življenje starega človeka in tako okrepiti razpoložljive vire moči v posamezniku in njegovi socialni mreži),

- zagotoviti okolje, ki človeka ne bo omejevalo (zagotoviti posamezniku, da živi samostojno v okolju in na način, ki ne ogroža sebe in drugih, pri tem pa tudi upoštevati njegove potrebe, želje, zahteve),

- etičnost pri delu (upoštevanje dveh temeljnih načel – spoštovanja in ohranjanja dostojanstva starih ljudi, kar starim omogoča avtonomno sprejemanje življenjskih odločitev in jim vpliva zaupanje v odnos s socialnim delavcem),

- upoštevanje kulturnih razlik (potrebno je znanje o kulturnih posebnostih in razlikah med starimi ljudmi, saj to vpliva na izbiro pomoči, na odnose do institucije in znotraj nje),

- sistemska perspektiva (upoštevanje potreb in želja starega človeka in njihovo usklajevanje z različnimi formalnimi in neformalnimi sistemi, s katerimi je star človek povezan),

- postavljanje ustreznih ciljev (socialni delavec in uporabnik cilje postavljata skupaj, le ti pa morajo biti skladni z življenjskimi okoliščinami in željami starega človeka, izhajati iz njegove dejanske situacije in ga obenem motivirati za aktivnost pri doseganju zastavljenih ciljev) (Burack-Weiss, Brennan 1991: 5 – 14, v: Mali 2008: 66-68).

Mali (2009: 12-15) opredeli pojme, ki so sicer že poznane splošne usmeritve in naj bi veljale za vsa področja socialnega dela. Gre za najpomembnejša načela socialnega dela s starimi ljudmi:

- partnerstvo (v socialnem delu partnerstvo pomeni, da uporabnik in socialni delavec enakopravno sodelujeta pri definiranju in reševanju problema, da strokovnjak verjame v sposobnost uporabnika za uspešno rešitev težave, v njegovo kompetentnost za prevzem odgovornosti in kontrole nad svojim življenjem);
- perspektiva moči in krepitev moči (od socialnega delavca zahteva, da vidi uporabnike na drugačen način, kar povzroči premik iz usmeritve na posameznikov problem v usmeritev k iskanju novih možnosti in priložnosti; v socialnem delu je v ospredju star človek in njegove zmožnosti in sposobnosti, odkrivanje in razširjanje lastnih virov in orodij v sebi in okoli sebe);
- zagovorništvo (zagovorništvo poveča občutek moči posameznika; pomaga mu, da pridobi več samozaupanja, postane asertivnejši, dobi več izbire v svojem življenju, izboljša kvaliteto življenja in zmanjša izgube, prikrajšanosti ter izključenosti, zagotavlja

spoštovanje in ohranjanje dostojanstva starega človeka (Zaviršek, Zorn, Videmšek 2002, v: Mali 2009: 13));

- antidiskriminacijska usmeritev (praksa socialnega dela je usmerjena proti predsodkom, negativnemu odnosu in neustrezni obravnavi ljudi glede na njihove značilnosti, kot so rasa, spol, religija, etnična pripadnost, starost ali kakšna druga; omenjeno načelo nas opozarja, da pri delu s starimi ljudmi ne spregledamo dveh temeljnih etičnih načel – spoštovanja in ohranjanja dostojanstva starih ljudi);
- spodbujanje skupin za samopomoč (gre za skupine, v katerih je povezanih več ljudi, ki se medsebojno povezujejo na podlagi skupne potrebe, težave ali stiske in delujejo kot demokratična in tovariška skupina na temelju energije osnovnega socialnega imunskega vzgiba samopomoči (Ramovš 2003: 428); namen skupin starih ljudi za samopomoč je reševati osebno osamljenost starih ljudi, zato omenjene skupine prispevajo k zmanjševanju izolacije starih ljudi in medgeneracijske nepovezanosti);
- krepitev socialnih mrež (proces staranja in socialne mreže sta recipročno povezana pojava, zato socialni delavec ni osredotočen zgolj na posamezne izgube, s katerimi se sooča star človek, temveč upošteva celoten življenjski kontekst, v katerem se izgube pojavljajo; star človek, ki biva v domu, potrebuje socialno mrežo ljudi, iz katere črpa socialno oporo tako, da se z njimi poveže in ohranja stike – najpomembnejši med njimi so ožji svojci stanovalcev, naslednji pomembni pa so zaposleni v domu);
- skupnostna skrb (skupnostna skrb je kolektivno zasnovana in ima za cilj povečanje kvalitete življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih vrst fleksibilnih mrež pomoči, ki so na razpolago različnim potencialnim uporabnikom v njihovem življenjskem okolju).

Poleg strokovnih spretnosti potrebuje socialni delavec tudi sposobnost presojanja, sodelovanja v multidisciplinarnih timih in povezovanja različnih generacij.

»Pri oceni situacije, v kateri se je znašel star človek, potrebuje socialni delavec veliko specifičnega znanja, ki se razlikuje od drugih področji socialnega dela. Ocenjuje psihične, emocionalne, kognitivne in socialne zmožnosti starega človeka, preverja možnosti samooskrbe, išče različne vire moči tako v starem človeku, kot v njegovem okolju in možne vire v suportivnem okolju. V tem je socialno delo s starimi ljudmi drugačno od socialnega dela z ljudmi, ki sodijo v druge starostne skupine. Stari ljudje postavljajo zahteve po drugačnih

vrednotah, znanju in praktični usposobljenosti socialnih delavcev. Po drugi strani pa lahko socialni delavci zaradi močne družbene konstrukcije starosti in prevladujočih predsodkov do staranja in starih ljudi ravnaajo v nasprotju z etičnimi normami stroke, kar postavlja pred socialno delo etične dileme, vprašanja in probleme» (Mali 2008: 64-65).

1.10. SOCIALNO DELO V DOMU ZA STARE

Socialnih delavcev je v domovih za stare zelo malo glede na druge strokovnjake. Na 195 stanovalcev je lahko zaposlen le eden. Tudi njihova vloga ni najbolj zastavljena, saj ne upošteva znanja, ki ga imajo za neposredno delo z ljudmi, socialni delavci pa so tudi preveč obremenjeni z administrativnimi postopki in sprejemnimi procedurami. Kljub temu so pomembno vplivali na razvoj domskega varstva (Mali 2008: 82).

Socialni delavec ima kot strokovnjak v domu starejših pomembno vlogo. Prvi stik se začne s pripravo starega človeka na sprejem v dom. Pomembno je, da socialni delavec predstavi dom tako, da jim čimbolj približa način življenja v domu in jih s tem razbremeni strahu in negotovosti pred vstopom v dom. Prav tako je pomembno delo s svojci, saj doživljajo hude stiske zaradi morebitnih občutkov krivde, ker ne morejo skrbeti za starega človeka. Možnost odločitve o tem, kje in kako bo star človek živel, pomembno vpliva na počutje ob sprejemu v dom, kakor tudi na poznejše življenje v domu. Dobri odnosi med osebjem in svojci prav tako pozitivno vplivajo na počutje stanovalcev.

Naloge socialnega delavca so: priprava oziroma postopek za sprejem stanovalca v dom, pomoč pri vključevanju na novo sprejetega stanovalca, svetovalno skupinsko in individualno delo pri reševanju osebnih stisk in težav na področju medosebnih odnosov, urejanje socialno-zdravstvenih pravic, delo s svojci, sodelovanje z ustreznimi službami v domu in zunaj njega ter ohranitev kakovosti bivanja stanovalca v domu.

Milošević Arnold (2004: 31-32) je prva opisala konkretne vloge socialnih delavcev:

- pomoč pri reševanju problemov stanovalcev,
- delo s sistemi, ki bi ljudem zagotovili potrebne vire in storitve,

- povezovanje ljudi z ustreznimi sistemi, ki bi podpirali njihovo funkcioniranje.

Še posebej pri delu s starimi ljudmi je pomembno, da socialni delavec pozna vse možne vire pomoči in storitev, ki so jim na razpolago, tako formalne kot neformalne, in oboje poskuša povezati v učinkovit sistem pomoči konkretnemu staremu človeku glede na njegove specifične potrebe.

Socialni delavec ima dve najpomembnejši vlogi. Ena je vloga povezovalca, druga je vloga zagovornika (op. cit.: 23). To pomeni, da starega človeka podpira, opolnomoča pri njegovi samostojnosti, upošteva njegovo avtonomijo in izražanje njegove volje. Ena izmed pomembnejših nalog je tudi nudenje pomoči pri reševanju osebnih stisk in težav. Star človek se namreč sooča s spremembo okolja, morda boleznijo, težavami s svojci itd. Socialni delavec je pomemben vir opore, zato mora znati sprejemati, razumeti čustva in nuditi čustveno toplino.

Poleg tega je socialni delavec lahko koordinator storitev, kar pomeni, da že prej pomaga staremu človeku in njegovi družini pridobiti pomoč različnih služb, ki obstajajo v danem okolju. Tako na podlagi poznavanja potreb starih ljudi socialni delavec prispeva k razvijanju različnih služb in storitev in k njihovem medsebojnemu povezovanju. Socialni delavec družini lahko da ustrezne informacije in jim pomaga pri reorganiziranju življenja (Mali 2008: 65).

Lahko bi rekli, da socialno delo v domu poteka po fazah, skozi katere gre posamezen stanovalec vse od prihoda v dom do njegovega odhoda iz doma. Vsaka faza zahteva od socialnega delavca drugačne naloge, spretnosti, ki pa so med seboj prepletene in odvisne, saj gre za zaporedje nalog. Pomanjkljivo izvedene naloge v predhodni fazi pomenijo pomanjkljivo izvedene naloge v naslednji fazi (op. cit.: 83).

Nadalje Mali opredeljuje naloge in vloge socialnega delavca glede na fazo, v kateri pride star človek v stik z institucijo, gre za časovno dimenzijo nalog:

- naloge socialnega delavca pred prihodom stanovalca v dom (urejanje formalnosti, sodelovanje z bodočim stanovalcem, z drugimi strokovnjaki, s svojci, informiranje, videnje celotne socialne mreže starega človeka, raziskovanje virov, itd.),

- naloge socialnega delavca v času bivanja stanovalca v domu (zagotavljanje optimalnih pogojev, da se stanovalec vživi in ohrani stike s primarnim okoljem, da se prilagodi novemu življenju, angažiranje, da stanovalec sodeluje v aktivnostih doma, posredovanje v konfliktnih situacijah med stanovalci, razvijanje prostovoljnega dela, itd.),
- naloge socialnega delavca ob odhodu stanovalca iz doma (priprava odpusta v domače ali drugo okolje, obravnava predloga za premestitev, urejanje prenehanja bivanja stanovalca zaradi smrti, itd.),
- naloge socialnega delavca za zagotavljanje dobre klime v domu (zagotavljanje dobrih odnosov med vsemi sistemi, ki se v domu prepletajo, medsebojno srečujejo in povezujejo – stanovalci, svojci in delavci doma),
- naloge socialnega delavca kot spremljevalca institucionalnega življenja stanovalcev (odkrivanje individualnih potreb, želja, interesov socialnega delavca, ki je usmerjen v posameznika in njegovo prilagajanje na institucionalni način življenja) (op. cit.: 83 – 89).

Tudi tuja literatura opisuje naloge in področja dela v domovih za stare. Mali (op. cit.: 89-103) v nadaljevanju navaja naslednja področja socialnega dela v domu, ki so povezana z zgoraj omenjenimi:

- socialno delo s stanovalci in njihovimi svojci (pomembnost spoznavanja celotne družine, zavedanje možnih napetosti s strani svojcev in njihovega občutka krivde, spodbujanje svojcev k sodelovanju in rednim stikom, k emocionalni podpori in spremljanju oskrbe stanovalca, svojci kot vir informacij o starem človeku, itd.),
- sodelovanje socialnega delavca v domskem timu (ključno je interdisciplinarno znanje, ki socialnemu delavcu omogoča sodelovanje z različnimi strokovnjaki, socialni delavec z drugimi v timu oblikuje individualni načrt oskrbe vsakega posameznika, kjer določijo kratkoročne in dolgoročne cilje, načine in pristope dela, zapisujejo kakšno je počutje stanovalca in dosežene spremembe, itd.),
- socialni delavec kot mediator (socialni delavec mora opozarjati osebje, da je pozorno na spremembe v doživljanju in vedenju starega človeka, svoje znanje o stanovalcih mora prenašati naprej na osebje, saj je pomembno, da vsi skupaj ohranijo ustrezen odnos do stanovalca, ki ne sme voditi v njegovo popolno odvisnost od institucije temveč spodbuja njegove lastne zmožnosti),

- socialni delavec v vlogi zagovornika (socialni delavec prepoznava pravila, ukrepe, politiko, pristope institucije, ki niso v skladu s pravicami stanovalcev, na to opozarja in si prizadeva, da bi le ti postali ustrezni; gre tudi za krepitev moči, kar pomeni konkretno izobraževanje stanovalca in informiranje o njegovih pravicah; socialni delavec se osebno angažira in uporabi tudi svoj osebni vpliv za politično delovanje in sodeluje v konkretnih nalogah, itd.; Milošević Arnold (2004: 18) še navaja, da gre pri tej vlogi za zbiranje podatkov o potrebah uporabnika, za pogajanje z ustreznimi službami, za poskuse vpliva na odločitve institucij glede na njihove politike na posameznem področju, kadar so institucije »gluhe« za potrebe ljudi, pa tudi za odkrivanje specifičnih primerov ageizmov, diskriminacije in predsodkov do starih ljudi z namenom, da bi se takšni pojavi odpravili),
- skupinsko delo (socialni delavec organizira take oblike skupinskega dela, ki nimajo le terapevtskih ambicij, ampak izhajajo iz interesov in specifičnih lastnosti posameznikov, npr. skupine starih ljudi za samopomoč),
- inovativni programi (gre za sodelovanje socialnega delavca pri uvajanju inovacij v delovanje doma, npr. vključevanje živali v domsko življenje, kombinacije starostnega in otroškega varstva, itd.).

Domovi za stare so lahko različno usmerjeni: socialno (od leta 2000) ali medicinsko. Obe usmerjenosti prepoznavamo na različnih dimenzijah:

- splošnih in strukturnih značilnostih (medicinska usmerjenost se kaže v domovih, ki so grajeni kot bolnišnice, z dolgimi hodniki, ločenimi prostori za osebje in stanovalce, z več-posteljnimi sobami, skupnimi prostori, prostori so videti sterilni, perfekcionistični, hladni, dom je izven mesta, na obrobju, je zaprt pred zunanjim svetom),
- v medsebojnih odnosih (za medicinski model odnosi niso pomembni, prevladuje medicinska doktrina, stroka, ki za opravičevanje svoje dejavnosti ne potrebuje podpore, sodelovanja, osebje ravna rutinsko, prisotna so razmerja moči med osebjem in stanovalci),
- v osebnem razvoju (pri medicinski usmerjenosti je primarno zadovoljevanje medicinskih ciljev oskrbe, avtonomija stanovalcev je prezrta, so kot objekti obravnave),
- v ohranjanju in spreminjanju sistema (v medicinskem modelu institucionalna pravila prevladajo nad potrebami stanovalcev, ni ravnovesja, ta usmerjenost se kaže tudi

simbolično od razporeditve oddelkov, oblačenja osebja, do diagnosticiranja, vlada dnevna rutina s točno določenimi pravili...) (op. cit.: 156).

Na podlagi tega je različen tudi model socialnega dela v domu za stare. V medicinsko usmerjenem domu je socialni delavec osredotočen na računalniško spremljanje življenja stanovalcev, odnosi so birokratski, neosebni, zgolj neko urejanje formalnosti. V socialno usmerjenem domu socialni delavec nastopa drugače v vsaki fazi bivanja stanovalca, saj delo temelji na sodobnih konceptih in usmeritvah socialnega dela, ki sva jih že omenjali.

Eksperimentalne raziskave so pokazale, da se je socialno delo dobro umestilo na področju skupnostne skrbi za stare ljudi, pri čemer se ukvarja predvsem s koordiniranjem aktivnosti samega starega človeka, njegovih neformalnih pomočnikov, prostovoljcev in drugih strokovnjakov. Šolani socialni delavci v domovih za stare in v dnevnih centrih pa so še naprej redki. Prav tako sodobne raziskave opozarjajo na premajhno pozornost socialnih delavcev do pojava ageizma, ki se kaže tako v politiki, kot tudi v praksi socialnih služb (Milošević Arnold 1999: 12).

V Sloveniji imamo sorazmerno dobro razvito prakso socialnega dela s starimi ljudmi, predvsem kar zadeva oblike organizirane pomoči na domu. Nasprotno pa je v praksi pri osebni pomoči in svetovalnem delu s starimi ljudmi.

Socialno delo ni nobena izjema od drugih strok in potrebuje še kar nekaj dopolnitev. Tako je tudi v povezavi z zavzetostjo in zanimanjem za družbeni položaj, specifične potrebe starih ljudi in javnega izražanja teh spoznanj. Prav tako kot stroka, tudi mi premalo sodelujemo s starimi ljudmi, da bi skupaj vplivali na družbene razmere, ki v precejšni meri določajo življenjske možnosti starih.

1.11. PREDSTAVITEV CENTRA STAREJŠIH CERKNICA IN DOMA ZA STARE LENART

Delo v obeh domovih poteka v okviru: socialne službe, zdravstveno negovalne službe, službe prehrane in tehnične službe. Na začetku podajava splošen opis služb, ki velja tako za Center starejših Cerknica in za Dom za stare v Lenartu.

a) Socialna služba

Osnovna naloga socialne službe je, da pripravi stare ljudi na sprejem v dom in jih uvede v domsko življenje. Prav tako socialna služba posveča veliko pozornosti svojcem ter starostnikom že pred preselitvijo v dom za stare. Pri uvajanju starostnikov v domsko življenje težijo predvsem k temu, da to storijo v sodelovanju z njimi in ne namesto njih.

Socialna služba v domu nudi stanovalcem in svojcem pomoč pri reševanju osebnih težav, ohranjanju socialnih stikov ter svetovanje na področju pravno-formalnih zadev, povezanih z nastanitvijo in bivanjem v domu. Prav tako je socialna služba vez med zunanjimi institucijami, stanovalci ter domom samim.

b) Zdravstveno negovalna služba

V okviru zdravstveno negovalne službe dom izvaja predvsem zdravstveno-medicinsko oskrbo, fizioterapijo in delovno terapijo.

- Zdravstveno-medicinska oskrba

V okviru doma za stare deluje ekipa zdravnikov, visokih/višjih/srednjih medicinskih sester ter bolničarjev/negovalk, ki načrtujejo, vodijo, izvajajo in nadzorujejo izvajanje zdravstvene nege stanovalcev. Zdravnik prihaja iz Zdravstvenega doma tako v Cerknici kot v Lenartu, ostalo zdravstveno osebje, ki predstavlja podaljšano roko zdravnika, pa je zaposleno v domu in je stanovalcem na voljo 24 ur na dan.

- Fizioterapija

Fizioterapija skrbi za fizično in duševno stanje stanovalcev v smislu preventive, kurative in rehabilitacije. Fizioterapija v domu se izvaja skupinsko ali individualno, glavni namen pa je zagotavljanje večje samostojnosti v gibanju in opravljanju vsakodnevnih opravil.

- Delovna terapija

Delovna terapija v domu se trudi, da stanovalci živijo bolj produktivno in zdravo življenje ter pomaga posamezniku doseči neodvisnost ne glede na njegovo prizadetost. Ta namen se dosega z dejavnostmi, ki so namenjene vsem stanovalcem in so različnih oblik in vsebin (kreativne delavnice, aktivnosti ob različnih praznikih, rekreativne dejavnosti, itd.).

c) Služba prehrane

Prehrana v domu se zagotavlja vse dni v letu in neprekinjeno deluje v dveh izmenah dnevno. Na dan pripravijo tri obroke: zajtrk, kosilo in večerjo. Prav tako bolnikom z dietno prehrano zagotavljajo dopoldansko in popoldansko malico.

Malico in kosilo zagotavljajo tudi za zunanje obiskovalce, zato se lahko svojci, ki prihajajo na obisk v času kosila, pridružijo stanovalcem in tako nekaj časa preživijo skupaj tudi ob dobri hrani ali pa skupaj popijejo kakšno kavo ali drugo osvežujočo pijačo.

Prehrana je eno od zelo pomembnih področij v življenju starostnika in ker je znano, da so s prehrano stanovalci domov za starejše pogosto nezadovoljni, bodo temu področju namenili še posebej veliko pozornost.

Prehrana predstavlja stanovalcem del celovite oskrbe in ne ohranja samo njihovo fizično, temveč tudi psihično stabilnost, zato želijo:

- vzpodbujati prehranjevanje v jedilnici, saj v jedilnici stanovalci zadovoljujejo tudi potrebe po druženju,
- spremljati in ugotavljati želje in pripombe stanovalcev ter prehrano prilagajati okusu večine,
- upoštevati, da mora biti stanovalec pri obroku sproščen in ne pod časovnim pritiskom.

č) Tehnična služba

- Pralnica

V pralnici poskrbijo za čistočo perila za potrebe doma in stanovalcev. Prav tako za stanovalce opravljajo šiviljska in ostala podobna dela. Osebe poskrbi tudi za odnašanje umazanega in prinašanje čistega in zlikanega perila v sobe stanovalcev.

- Tehnično - vzdrževalna služba

Skrbi, da vse naprave delujejo brezhibno, da je okolica urejena in čista, prav tako pa radi prisluhnejo stanovalcem in jim pomagajo pri drobnih popravilih, ki jih ne zmorejo sami.

V nadaljevanju predstavlja specifičnosti obeh domov.

Otvoritev Centra starejših Cerknica je bila prvega avgusta 2005, kar je začetek uradnega poslovanja. Center izvaja dejavnosti institucionalnega varstva starejših oseb, ima podeljeno koncesijo in je poslovna enota družbe DEOS, d.d. s sedežem v Ljubljani.

V slabih dveh mesecih je bil napolnjen do zadnje postelje. V Centru je 150 postelj, v 59 dvoposteljnih sobah, ostalih 32 pa v enoposteljnih. Skoraj vse imajo balkon, vse pa lastno kopalnico, priključke za televizijo in druge aparate, hladilnike, novo pohištvo, prilagoditve za invalidne osebe. Razdeljen je na dva oddelka. Oddelek A ima tri nadstropja in 43 postelj, v njem so gibljivi stanovalci in taki, ki še zmorejo skrbeti za svoje osnovne potrebe (stanovanjski del), oddelek B ima peti nadstropji, tu so stanovalci z lažjo in hujšo obliko demence in so nameščeni v varovane oddelke ter stanovalci, ki potrebujejo stalno nego in oskrbo. Za osebe z demenco je urejena tudi zunanja površina oziroma vrt, ki je varovan. V Centru je trenutno 164 stanovalcev- 29% je moških, 71% je žensk. Okolica je urejena, v bližini je potok Cerkniščica, travnik in gozd, zgradba stoji ob vznožju Slivnice, tako je veliko možnosti za sprehode v neokrnjeno naravo in sprostitev.

V Centru deluje tudi frizerski salon, v okviru katerega ponujajo pedikerske storitve ter bife z dodatno ponudbo za stanovalce in ostale obiskovalce. Imajo tudi kapelo za verske obrede, kjer se tedensko izvaja sveta maša, prav tako je urejena tudi knjižnica, načrtujejo tudi ureditev fitnes

soba. Organizirane so številne aktivnosti: pevska skupina, gospodinjske aktivnosti, urice družabnih iger, filmske urice, bralne urice, aktivno gibanje, sprostitevne aktivnosti, športne in rekreacijske aktivnosti, spremljanje lokalnih kulturnih dogodkov.

Poleg dejavnosti, ki že potekajo, to je varstvo, nega in oskrba starejših oseb, ki so nameščeni v Centru, bo Center v prihodnosti izvajal tudi:

- začasne namestitve v primeru, da svojci zbolijo ali odidejo na dopust,
- storitve pomoči na domu s ciljem, da star človek ostane čim dlje v svojem domačem okolju,
- prevoze toplih obrokov, tudi dietnih, na dom starih ljudi v bližnjem okolju,
- razvijal bo skupine za samopomoč,
- vzpodbujal bo medgeneracijsko sožitje - povezoval svojce vseh starostnih skupin s starim človekom in jih vključeval v razne aktivnosti Centra,
- izposoja ortopedskih in drugih pripomočkov za nego in oskrbo starega človeka na domu,
- organiziral in vzpodbujal primerne športne in rekreacijske aktivnosti s ciljem ohraniti starejšega človeka čim dlje zdravega in aktivnega,
- vzpodbujal prostovoljno - koristno delo med mladimi in mlajšimi upokojenci,
- ter vse tiste dejavnosti, ki pomagajo staremu človeku čim bolj kvalitetno preživeti svoje starostno obdobje.

V okviru Nadškofijski Karitas se je 28. februarja 2008 odprl Dom Sv. Lenarta, dom za stare v Lenartu, ki starim ljudem zagotavlja individualno strokovno oskrbo. Stanovalcem nudijo storitve na stanovanjsko-negovalnem oddelku in na oddelku za stanovalce z demenco. Na voljo je 66 dvoposteljnih sob s sanitarijami, od tega jih ima 32 balkon, in 57 enoposteljnih sob s sanitarijami, od tega jih je 16 z balkonom. Na varovanem oddelku je na voljo 28 ležišč, od tega 8 enoposteljnih. Vsaka soba ima možnost CATV, telefonskega in internetnega priključka. Stanovalcem je v vsakem nadstropju na voljo pet skupnih prostorov s kuhinjo in TV sprejemnikom. Dom vsega skupaj lahko sprejme 249 stanovalcev.

Dom starim ljudem ponuja tudi dnevno varstvo. Zainteresiranim je na voljo 10 mest. Dnevni center je odprt od ponedeljka do petka od 8.00 do 15.00 ure.

Prav tako starim ljudem nudijo možnost izbire oskrbovanega stanovanja. Na voljo je 20 oskrbovanih garsonjer in 30 dvosobnih oskrbovanih stanovanj, vse so z balkonom. Garsonjere in stanovanja so na voljo za najem. Oskrbovana stanovanja se nahajajo v isti zgradbi kot poteka institucionalno varstvo starejših – v 3. nadstropju. Upravičenci imajo svoj lasten vhod z dvigalom. Najemnik lahko uporablja tudi skupne prostore kompleksa Doma Lenart. Upravičencem v oskrbovanih stanovanjih je zagotovljeno izvajanje zdravstvenega varstva in zdravstvene nege. Stanovalci lahko koristijo tudi servisne storitve (prehrana, čiščenje, pranje) in se udeležujejo domskih aktivnosti in prireditev.

V Domu se odvijajo različne aktivnosti, kot so: pevski zbor, molitvene skupine, srečanja z otroki iz sosednjega vrtca in OŠ, praznovanje osebnih ter drugih praznikov, literarne urice, koncerti idr. Poleg tega v domu deluje tudi frizerski salon, katerega storitve lahko koristijo tako stanovalci kot ostali obiskovalci. V kletnih prostorih se nahaja kapela, kjer se vsako nedeljo izvaja sveta maša, v preostalem času pa je stanovalcem na voljo neomejeno.

2. PROBLEM

Klementina sem se v času študijske prakse veliko ukvarjala s starejšo populacijo, Valentina pa sem dom za stare obiskala nekajkrat tekom študija, ko sem tam opravila obveznosti v zvezi s prakso. Tekom študija sva dobili veliko znanja o starih ljudeh, obenem pa nama je osebna izkušnja dala dodaten vpogled v življenje starih ljudi. Spoznali sva delo tamkajšnjih zaposlenih in potek življenja starega človeka, ki živi v domu. Prav tako pa sva slišali marsikatero življenjsko zgodbo in bili deležni kakšnega nauka.

Idejo za kvantitativno raziskavo sva dobili že v četrtem letniku, v okviru predmeta Raziskovalni seminar. Odločili sva se, da bova raziskovali zadovoljstvo stanovalcev doma za stare v Cerknici in Lenartu ter naredili primerjavo. Obe sva tako s svojo idejo pristopili k direktorici (v Cerknici) in direktorju (v Lenartu), ki sta pokazala zanimanje in podporo. Pri tem sva sodelovali s socialnima delavkama, ki sta pomagali pri določanju vzorca. Raziskovali sva zadovoljstvo s prehrano, nego, odnosi, prostori, z aktivnostmi, zanimalo naju je, kako ohranjajo stike s svojci, kako se razumejo z zaposlenimi itd. V domu Cerknica je bila raziskava o zadovoljstvu stanovalcev sicer že izvedena, a sva jo ponovno izpeljali, medtem ko v domu Lenart takšna raziskava še ni bila izvedena. Če osebje ve, kako so stanovalci zadovoljni oziroma nezadovoljni z njihovim delom in storitvami, lahko delajo na tem, da se stanje izboljša ali spremeni, morda še nadgradi.

S kvantitativno raziskavo sva skušali odgovoriti na naslednja vprašanja:

- kako so stanovalci obeh domov zadovoljni s posameznimi področji (hrana, nega, prostori, odnosi z zaposlenimi),
- katere aktivnosti izbirajo, kako pogosto ter kako so zadovoljni z njimi,
- na koga se najpogosteje obračajo v primeru stiske in če se imajo možnost pogovoriti ali pritožiti,
- kaj je najpogostejši razlog, da stari ljudje pridejo v dom in kdo jim ob prilagajanju najbolj pomaga,
- kako pogosto ostanejo v stiku s svojci in kako stiki s svojci nanje vplivajo,
- kako so stanovalci obeh domov zadovoljni s kakovostjo življenja v domu,

- če imajo dovolj zasebnosti,
- itd.

Na podlagi zgoraj naštetih raziskovalnih vprašanj sva zastavili naslednje hipoteze:

H1: V obeh domovih je splošno zadovoljstvo enako, tako pri stanovalcih negovalnega kot stanovanjskega oddelka.

H2: V obeh domovih zaposleni enako pomagajo vsem stanovalcem ob prilagajanju na nov dom.

H3: V obeh domovih je zadovoljstvo s prehrano enako, tako pri stanovalcih negovalnega kot stanovanjskega oddelka.

H4: V obeh domovih lahko stanovalci negovalnega in stanovanjskega oddelka v enakem obsegu izbirajo med različnimi aktivnostmi.

H5: V obeh domovih se stanovalci tako negovalnega kot stanovanjskega oddelka, v primeru stiske enako pogosto obrnejo na socialno delavko.

H6: V primeru nezadovoljstva imajo vsi stanovalci doma Cerknica in vsi doma Lenart enako možnost pogovora in pritožbe.

H7: Bolezen je enako pogost razlog za prihod v dom pri vseh stanovalcih doma Cerknica in pri vseh v domu Lenart.

Določene teme sva želeli poglobiti, zato sva se odločili, da za najino diplomsko nalogo opraviva še eno raziskavo, tokrat kvalitativno. Teme, ki so naju bolj zanimali so: odnosi z zaposlenimi, medgeneracijsko sožitje, prilagoditev na novo življenje v domu ter doživljanje življenja v domu.

S kvalitativno raziskavo sva želeli odgovoriti na vprašanja:

- Kakšne so značilnosti odnosov med stanovalci in zaposlenimi v domu?
- Kakšni so medgeneracijski odnosi po odhodu starega človeka v dom?
- Kdo/kaj pomaga pri prilagajanju in kako poteka prilagajanje na novo življenje v domu?
- Kako stanovalci doživljajo življenje v domu, kakšni so njihovi občutki ob tem, ali doživljajo morebitne občutke osamljenosti, odrinjenosti?

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna in kvantitativna.

Prvi del raziskave je kvantitativen in deskriptiven, saj sva želeli opisati zadovoljstvo stanovalcev. Ugotovitve bi lahko strokovnim delavcem pomagale pri nadaljnjem delovanju in še večji kakovosti storitev za stare ljudi. Osnovno izkustveno gradivo so bili podatki, dobljeni z anketnim vprašalnikom kot standardiziranim merskim instrumentom.

Raziskava vključuje naslednje spremenljivke:

- spol: M, Ž
- oddelek: stanovanjski, negovalni
- čas bivanja v domu: pod 1 letom, od 1 do 3 let, od 3 do 5 let, 5 let ali več
- splošno zadovoljstvo z ocenami od 1 do 5, kjer 5 pomeni zelo zadovoljen, 4 pomeni zadovoljen, 3 pomeni niti zadovoljen niti nezadovoljen, 2 pomeni nezadovoljen, 1 pomeni zelo nezadovoljen
- razlog za prihod v dom: bolezen, osamljenost, lastna želja, nerazumevanje v družini, odločitev svojcev, neurejeni bivanjski prostori, drugo
- pomoč pri prilagajanju: svojci, zaposleni, družabne aktivnosti, ostali sostanovalci, ureditev sobe po svojem okusu, še ni prilagojen/-a, drugo
- pogostost stikov s svojci: vsak dan, nekajkrat na teden, enkrat na teden, nekajkrat na mesec, redkeje kot enkrat na mesec, ni v stiku
- pozitiven vpliv stikov na splošno zadovoljstvo: zelo vplivajo, vplivajo, niti vplivajo niti ne vplivajo, zelo malo vplivajo, sploh ne vplivajo
- obseg izbire med dejavnostmi v domu: v zelo veliki meri, v veliki meri, srednje, v majhni meri, v zelo majhni meri, ni možnosti izbire
- pogostost udeležbe aktivnosti: vsak delovni dan, nekajkrat na teden, enkrat na teden, nekajkrat na mesec, enkrat na mesec ali redkeje, ne izbira
- zadovoljstvo z izbranimi aktivnostmi: zelo zadovoljen, zadovoljen, niti zadovoljen niti nezadovoljen, nezadovoljen, zelo nezadovoljen, ne izbira

- izbor treh aktivnosti, kjer je zadovoljstvo največje: pogovorne skupine, pevski zbor, molitve, delovna terapija, fizioterapija, praznovanje praznikov, srečanja s svojci, izleti, se ne udeležuje, drugo
- zadovoljstvo s prehrano: zelo zadovoljen, zadovoljen, niti zadovoljen niti nezadovoljen, nezadovoljen, zelo nezadovoljen
- zadovoljstvo z nego: zelo zadovoljen, zadovoljen, niti zadovoljen niti nezadovoljen, nezadovoljen, zelo nezadovoljen
- zadovoljstvo s prostori: zelo zadovoljen, zadovoljen, niti zadovoljen niti nezadovoljen, nezadovoljen, zelo nezadovoljen
- razvijanje dobrih odnosov z zaposlenimi: v zelo veliki meri, v veliki meri, srednje, v majhni meri, v zelo majhni meri, ni mogoče oceniti
- možnost pogovora, pritožbe v primeru nezadovoljstva: možnost pritožbe in pogovora, samo možnost pritožbe, samo možnost pogovora, ne ene ne druge možnosti
- oseba, na katero se najpogosteje obrnejo v primeru stiske: negovalna sestra, oddelčna sestra, glavna medicinska sestra, zdravnik, socialna delavka, direktor, receptor, fizioterapevt, delovni terapevt, na nikogar, drugo

Drugi del raziskave je kvalitativen, saj meniva, da je za problem, ki sva ga raziskovali potrebna opisna razlaga. Kvalitativna raziskava pokaže opisno sliko problema in odgovore nanjo. Zanimale so naju teme, ki sva jih deloma že raziskali v kvantitativni raziskavi in kjer se je pokazalo, da so za celostno sliko potrebni poglobljeni intervjuji.

Raziskava je primerjalna, ker sva primerjali zadovoljstvo stanovalcev dveh različnih domov za stare, in sicer doma za stare Lenart in Cerknica.

3.2. MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV

Pri kvantitativni raziskavi sva željene podatke dobili na podlagi anketnega vprašalnika, ki sva ga sami sestavili. Uporabili sva metodo ankete. Vprašalnik je vseboval skupno 18 vprašanj, od tega je bilo 14 zaprtega tipa – stanovalci so izbirali zgolj med ponujenimi odgovori, 4 pa polodprtega tipa – stanovalcem je bil ponujen odgovor »drugo«, kjer so lahko navedli odgovor, ki ga sami nisva zajeli in opredelili.

Pri kvalitativni raziskavi sva zbirali podatke z intervjuji. Intervju je bil sestavljen iz štirih vprašanj po temah – odnosi z zaposlenimi v domu, medgeneracijski odnosi, prilagajanje na življenje v domu in doživljanje življenja v domu. Zajemal je tudi podvprašanja. Vprašanja sva uporabljali dosledno, vendar se nisva strogo držali vrstnega reda. Sogovornike sva pustili, da so govorili čim bolj prosto.

Anketa in intervju sta priložena v prilogi.

3.3. POPULACIJA IN VZORČENJE

Za potrebe kvantitativne raziskave sem se Valentina s socialno delavko v Centru starejših Cerknica dogovorila, da mi pomaga določiti vzorec, ki je zajel stanovalce vseh 4 nadstropij in oddelkov enakovredno. Pri prvem stiku s stanovalcem mi je pomagala ona, naslednje sem obiskovala sama. Vsakemu sem se predstavila in pojasnila namen mojega obiska ter vprašala po pripravljenosti za sodelovanje. Izbrane sem imela tudi »rezervne« stanovalce za primer, če bi kdo odklonil sodelovanje in če kdo sploh ne bi razumel namena mojega obiska in mojih vprašanj. Celotno populacijo predstavlja 164 stanovalcev Centra starejših v Cerknici. Od tega je 73% žensk in 27% moških. Tako razmerje sem upoštevala tudi v vzorcu 30 stanovalcev. Vzorčenje je potekalo slučajnostno, v vzorec je prišel vsak šesti iz seznama po abecednem vrstnem redu. To sem določila tako, da sem število vseh delila s številom vzorca in zaokrožila navzgor. Ob morebitni izbiri stanovalcev negovalnega oddelka, ki po mnenju socialne delavke niso bili sposobni sodelovati v anketi, sem le te izključila in izbrala naslednjega. V vzorec sem torej zajela 30 stanovalcev: 22 žensk in 8 moških, ne glede na oddelek.

Klementina sem s pomočjo delovne terapevtke in nadalje socialne delavke v Domu za stare Lenart določila vzorec raziskave. Le tega so predstavljali stanovalci doma iz obeh nadstropij, enakovredno. Celotno populacijo predstavlja 164 stanovalcev. Od tega je 67% ženske populacije in 33% moške. Razmerje med spoloma sem skušala upoštevati tudi v samem vzorcu. Vzorčenje je potekalo slučajnostno, po seznamu stanovalcev iz katerega smo izbrali vsakega osmega stanovalca. V primeru stanovalca z diagnozo demence, sem izbrala naslednjega na seznamu. Po mnenju socialne delavke je demenca, pri slučajno izbranih osebah z demenco, že preveč

napredovala, da bi lahko pogovor stekel in ne bi dobila ustreznih odgovorov na zastavljena vprašanja. Stari ljudje z demenco iz vzorčenja niso bili izključeni, le v primeru izbora, je v poštrev prišel naslednji na seznamu. Vzorec je bil sestavljen iz 13 žensk in 7 moških.

Pri kvalitativni raziskavi sva intervjuje izvedli na populaciji petih oseb, ki stanujejo v domu Cerknica in petih stanovalcev doma Lenart. Želeli sva, da bi bil vzorec čimbolj naključen, zato sva izžrebali pet stanovalcev v vsakem domu. V Cerknici je bil intervju opravljen z dvema ženskama in tremi moškimi, v Lenartu pa s tremi ženskami in dvema moškima.

3.4. ZBIRANJE PODATKOV

Za izvedbo kvantitativne raziskave sem Valentina najprej stopila v kontakt s tamkajšnjo socialno delavko, ki je z veseljem sodelovala. Tudi direktorica, ki je izrazila potrebo, da se tovrstna raziskava ponovno izvede. Anketirala sem v dopoldanskem času, v času med zajtrkom in kosilom, saj so bili stanovalci večinoma v svojih sobah in tako najlažje dosegljivi. Sprva sem mislila, da bo šlo kar hitro, vendar se je anketa pri posameznem stanovalcu lahko zelo razvlekla. Ustvarili smo prijazno vzdušje in se pogovarjali o vseh mogočih rečeh. Stanovalci so zelo veseli, ko jih obiščejo mladi ljudje, pravijo, da se tudi sami počutijo mlajše. Podatke sem zbirala z metodo individualno vodenega intervjuja, saj sem se želela vsakemu posebej posvetiti, razložiti nejasnosti, mnogi tudi zelo slabo vidijo. Anketiranje je potekalo v času prakse, od 24.11.2008 do 5.12.2008. Izpolnjevanje anket je bilo anonimno.

Klementina sem se pred samim začetkom izvajanja raziskave pogovorila s socialno delavko in direktorjem. Podatke sem zbirala v enakem času kot Valentina, in sicer tekom prakse 4. letnika. Samo anketiranje sem izvajala predvsem v času po kosilu, včasih pa tudi tekom celega dne, odvisno od drugih obveznosti, ki sem jih imela v okviru prakse. Večino stanovalcev sem anketirala v skupnem prostoru ali v njihovi sobi in sicer po metodi individualno vodenega intervjuja. Vsakemu posebej sem pojasnila namen mojega dela in vprašala, če so pripravljeni sodelovati, pri čemer nisem v nobenem primeru naletela na negativen odziv. Za vsakega stanovalca sem si vzela čas, saj večina ni strukturirano odgovarjala na vprašanja. Potrebna so bila

dodatna pojasnila in vračanja k prejšnjim vprašanjem, kar je zahtevalo dodaten čas in potrpežljivost.

Za izvedbo drugega dela raziskave, kvalitativnega dela, sva ponovno stopili v stik s socialnima delavkama in izrazili željo, da bi ponovno opravili raziskavo. Tokrat s poglobljenimi intervjuji. Socialnima delavkama sva predlagali, da bi intervjuvance izbrali čimbolj naključno, z žrebanjem. Socialni delavki sta naju usmerili k izbranim stanovalcem, naju predstavili in jih prosili za sodelovanje. Stanovalcem sva predstavili namen intervjuja in jih seznanili o anonimnosti in hkrati možnosti odklonitve določenega vprašanja, ter vprašali za dovoljenje snemanja pogovora. Pogovore sva posneli, saj sva se tako lahko bolj posvetili sogovornici oz. sogovorniku, posledično sva lažje sledili in pogovor je lažje stekel. Po končanem obisku sva pogovore zapisali po posnetku, vsaka za svoj dom.

Vsaka je opravila pet intervjujev, ki so potekali brez zapletov, saj so bili sogovorniki pripravljeni sodelovati. Tekom intervjujev sva opazili, da so se radi pogovarjali, povedali svoje mnenje, z njihove strani nisva opazili zadržanosti. Zapisane intervjuje je vsaka zase uredila, skupaj pa sva naredili analizo in zapisali razpravo, kjer sva dobljene rezultate primerjali.

3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Pri kvantitativni analizi nama je uspelo anketirati vseh 50 stanovalcev. Vsaka je naredila svoj zbirnik podatkov, da je bila obdelava lažja. Zbrane podatke sva ročno obdelali, pripravili sva si tabele, v katere sva potem vnašali rezultate anket.

Za posamezne rezultate sva naredili grafe, v katerih sva želeli narediti primerjavo med obema domovoma. Dodali sva tudi besedni opis in najin komentar. Za preverjanje hipotez sva uporabili t – statistiko in hi – kvadrat.

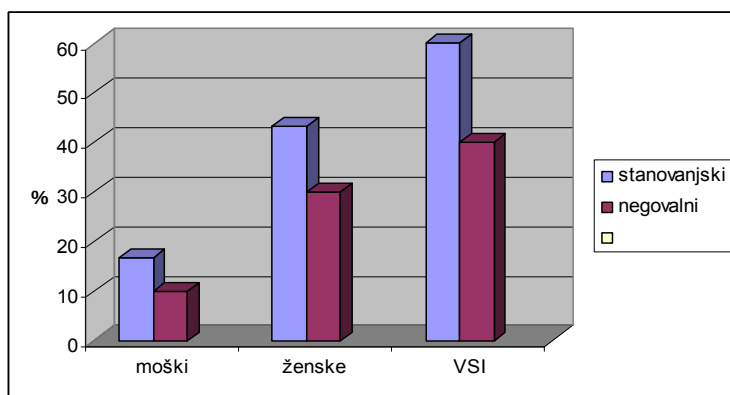
Kot primer prve raziskave navajava prvo in drugo vprašanje ter ustrezen graf.

Vprašanje 1 in 2: SPOL IN ODDELEK

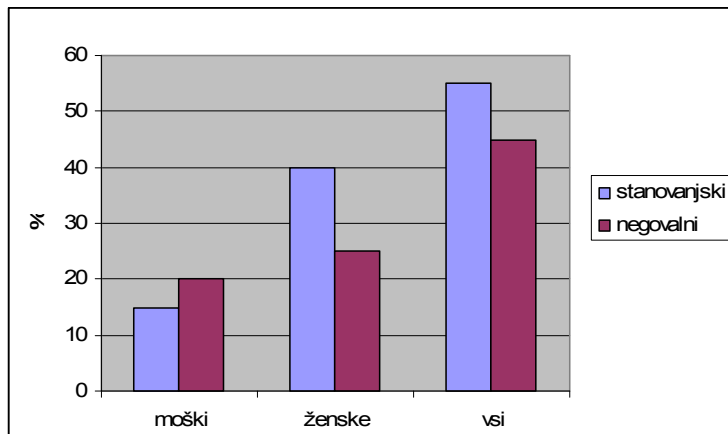
Tabela 1: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek

		Cerknica			Lenart		
Spol Odd.		Moški	Ženski	Skupaj	Moški	Ženski	Skupaj
Stanovanjski		5 16,7%	13 43,3%	18 60%	3 15%	8 40%	11 55%
Negovalni		3 10%	9 30%	12 40%	4 20%	5 25%	9 45%
Skupaj		8 26,7%	22 73,3%	30 100%	7 35%	13 65%	20 100%

Graf 1: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek v Cerknici

Graf 2: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek v Lenartu

Pri kvalitativni raziskavi sva podatke obdelali po metodi kvalitativne analize gradiva. Intervjuje sva po končanem obisku zapisali na podlagi posnetka. Zapisi intervjujev so bili najino izhodišče za analizo. Najprej sva izbrali relevantne dele besedila, ki so dajali odgovore na najina vprašanja ali bili z njimi povezani. Iz vseh intervjujev sva nato izpisali relevantne izjave in iz njih izpeljali kode. Te kode so teme, ki so naju v raziskavi zanimale. Sledilo je kodiranje znotraj posameznih faz, kjer sva izjavam pod glavnimi kodami/fazami pripisali ustrezen pojem. Te pojme sva v naslednjem koraku združevali v sorodne kategorije. Na koncu sva definirali pojme, kjer sva skušali zajeti značilnosti posameznega pojma na podlagi izjav intervjuvancev.

Kot primer navajava del postopka analize intervjujev v Domu za stare Cerknica, ostalo prikazujeva v prilogi:

- zapis intervjujev in izbor relevantnih delov besedila

OSEBA A (Ž, 85 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Bolj tako, kaj pa hočem. Nobenega ne morem pohvaliti, da je res prijazen z mano. Naredijo tisto kar morajo, za ostalo nimajo ne časa ne volje. Ko pridejo, se ne počutim dobro, zato najraje vidim, da so njihovi obiski kratki. Saj verjetno bi se dalo z njimi kaj zmenit, ampak sama ne želim. Sestre so same mlade »frčafele«, ki so polne sebe in samo

hitijo. Kot ste rekli, delujejo avtomatizirano. Socialna je pa kar v redu, ona ima drugo delo. Pride vprašat če bi šla na to ali ono delavnico.

- Prinesejo mi hrano in me potem že po desetih minutah pridejo kontrolirat, če sem vse pojedla, če sem se umila, prinesejo tablete in potem kontrolirajo, če sem jih pojedla. Saj so me tudi vprašali, če kaj rabim, ampak ker vedno rečem, da ne, me skoraj ne vprašajo več. Pridejo tudi, ko posteljnino menjavajo, brisače, ko počistijo sobo. Ja, spomnila sem se, da se s čistilko še največ pogovarjam, ko se kaj tudi pošali.
- Mi ga bolj ne kot ja. Kot sem že rekla, tisto nujno ko prinesejo in odnesejo, ko preverijo, da sem vse naredila. Saj razumem, da nas je veliko in da se ne morejo vsem posvečati, lahko bi bil odnos bolj sproščen, kakšno tolažilno besedo rabimo mi »starci«.
- Včasih tudi koga potrebujem, pa pravi, da ne utegne tisti trenutek. Kakšna pričakovanja? Saj niti ne pričakujem kaj dosti od njih. Nimam se za zahtevno. Kot sem že rekla, lahko bi nam, ki smo že malo brez moči, posvetili minuto več časa. Tudi odpeljali bi me lahko večkrat ven, sedaj rečem kar eni gospe na hodniku, ki je vedno polna energije.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Redko. Jih skoraj nimam več. Sin ima družino na Štajerskem in je pot do Cerknice kar dolga. Pride enkrat na teden ali pa na dva tedna, največkrat za vikend, v nedeljo. Ima tudi zelo zahtevno službo. Tudi sama nisem iz teh krajev, zato tu nimam znancev, kaj šele da bi me sosedge obiskovali. Kar sem jih imela tam gori, so že vsi tako stari kot jaz. Aja, no, pa brata še imam, ki živi v Avstriji, pride dvakrat na leto, za moj rojstni dan in Novo leto.
- Sin pride kot sem že rekla najpogosteje, pripelje tudi ženo in vnuke, ki sem jih neizmerno vesela. Brat tudi pride z ženo, otrok nimata. Še najpogosteje me obišče soseda iz sosednje sobe, ker tudi sama nima veliko stikov z domačimi. Včasih pridejo tudi kakšne prostovoljke delat kakšno raziskavo, kot vi sedaj, le da se ne pogovarjajo tako dolgo.
- Dobro se razumem s sinom in bratom. Saj pride tudi do kakšnih zamer, saj bi rada videla, da me dajo v kak dom, ki je bližje domu in potem malo sitnarim. Rada bi večkrat videla svoje vnuke, saj me zelo razveselijo.
- Stiki mojega sina in vnukov. Dva sina ima, zlata sta, tako mila in prijazna otroka. Kar polepšata mi dan. Hodita v prvi in tretji razred in sta zelo pridna. Vedno mi prineseta kakšno risbico. Pa mladi, rada vidim mlade ljudi, ki so polni energije in volje do življenja.

- Pridejo že dopoldne, da smo skupaj na kosilu, me spremljajo, ali sami kaj prinesejo. Če je lep dan, gremo ven posedet, ali me z vozičkom odpeljejo na sprehod. Drugače smo pa notri ali v sobi ali v večnamenskem. Ostanejo različno, kakor kdaj in kakor imajo čas. Recimo okrog treh, štirih se kar odpravijo, saj imajo še pot do doma, treba se je pripraviti za šolo, službe. Sin hodi tudi na službena potovanja in pride utrujen. Pogovarjamo se, pokažejo mi kakšne slike, mi kaj prinesejo za posladkat, doma spečenega, se kaj pošalimo. Tako, pa mine.
- Mislite na druge ljudi? Druge generacije so že moj sin in vnuki. Včasih pa se v domu družimo v večnamenskem prostoru. Saj ne, da ne grem iz sobe. Grem sem pa tja, ko me odpelje tista gospa. Družim se tudi s sosedo iz sosednje sobe, ki je malo mlajša od mene in še lahko hodi. Pa sestre so tudi druga generacija, kar imamo stikov. Kot sem že rekla pridejo prostovoljci. Joj, kako je bilo lepo, ko je prišla mladina za Novo leto nam zapet, ne vem iz kje so bili in koliko so bili stari.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Pred 3 leti je bilo, ne spomnim se več dobro, tudi preveč zadovoljna in vesela nisem bila, saj sem daleč od doma. Še vedno upam, da se bo našel prostor bližje domu. Saj ne rečem, dom je lep in urejen, so pa ljudje čisto neznani, tuji, so drugačni kot sem jih bila vajena doma. To ne bo nikoli moj dom, naj se socialna še tako trudi, da bi me vključila kam. Ne hodim na aktivnosti. Pripeljal me je sin in njegova žena. Sprejela me je socialna, v njeni pisarni je urejala še neke papirje, potem pa nam je pokazala mojo prvo sobo. Ta sedaj je že tretja, ker se z eno sostanovalko nisem razumela, druga je potem pa umrla. Soba je bila kar lepa, tista ženska jo je uredila po svoje in mi potem ni pustila nič spreminjat. Bila je brez balkona, kar me je motilo, nič prezračena, ker je »uno« skoz zeblo. Na jesen, oktobra je bilo. Pa so mi pomagali, da sem se razpakirala, ulegla sem se, ker sem bila utrujena, dom so mi že prej razkazali preko fotografij, šele naslednji dan me je sestra malo peljala pogledat. Večerjala sem kar v sobi, ker sem bila res utrujena.
- Nisem se še čisto prilagodila tako, da bi dom popolnoma sprejela. Če pa že, mi je najbolj pomagala gospa iz sosednje sobe in tista, ki me odpelje malo posedet v večnamenski. Tam s kom kaj rečem, toliko da čas mine. Poglejte, kakšno lepo fotografijo mojih vnučkov imam, kar dobre volje postanem, ko jo pogledam. V predalu imam vse njune

risbice, ki jih vsak dan pogledam. Sama zase skrbim tako, da se še zmorem umiti sama, malo mi sicer pomagajo sestre, če ravno pridejo, saj lahko malo po sobi hodim, posedim na balkonu.

- Sama ne morem več živeti, saj zelo težko hodim, brez vozička več ne gre, sin ne more skrbeti zame, zato sem se kar morala sprijazniti z odhodom v dom. Nič posebno si nisem prizadevala, da bi se prilagodila. Sprejmeš, pa je. Potem ti pomagajo takšne malenkosti, kot so moje slike. Pa rada vidim, da kljub visoki starosti, da se še umijem in jem sama, se vsaj malo premaknem.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Tukaj ne bo nikoli moj pravi dom. O seveda se je spremenilo. Doma sem sama še kuhala, pospravila, imela sem rože in mali vrtiček, imela sem tudi nekaj sosedov, sin je bil bližje. Bila sem bolj aktivna, saj zato pa sem prišla sem, ker ne zmorem več tega. Tu je hrana zanič, veliko tablet imam, za katere sploh ne vem več za kaj so. Po pravici povedano, predstave sploh nisem imela. Seveda je drugače, saj je čisto drugo okolje, drugi ljudje. Dnevna rutina je drugačna, za vse je urnik, za aktivnosti, ki jih imajo, za jesti, umivati, pospravljati, spati, vzeti tablete. Nič ni podobno, prav nič. Ko sem bila doma sem še sama šla do bližnje trgovine, sedaj me še vprašajo ne, če kaj posebnega potrebujem. Kar naročim sinu, da mi prinese. Pa sem s trgovkami poklepetala, tu pa ne.
- Včasih se slabo počutim, če me daje domotožje, včasih malo bolje, ko me pride kdo obiskat. Všeč mi je dom, ker je nov in lep, vendar mi ni domač, saj sem vam rekla.
- Tudi. Ko začnem razmišljati o domačem kraju, ljudeh tam, pokojnem možu, preteklem življenju, ki ni bilo lahko, vendar je bilo lepo. Ker je vse skupaj minilo in ne bo nikoli več. Dobim domotožje, postanem malo žalostna. Takrat sem najraje sama, preberem kakšen star časopis, pregledam risbice, sedim na balkonu, če je toplo ali pa malo zaspim.
- Verjetno možnost že je, če jo kdo izrazi, ampak se s tem ne ukvarjam. Vprašanje je tudi, če imamo vsi enako možnosti. Nismo vsi enakega zdravja, zmožnosti, zato je težko vsem ustreči in prilagoditi življenje tako, da bilo vse za vse. Ne hodim na aktivnosti, ker nimam energije za to. Raje malo posedim, berem, s kom poklepetam, če je prilika.

- izpis relevantnih izjav in pripisovanje pojmov znotraj posameznih faz

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI

- Bolj tako. NEOPREDELJENOST DO ZAPOSLENIH
- Nobenega ne morem pohvaliti. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Naredijo tisto kar morajo, za ostalo nimajo ne časa ne volje. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Ko pridejo, se ne počutim dobro. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Najraje vidim, da so njihovi obiski kratki. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Saj verjetno bi se dalo z njimi kaj zmenit, ampak sama na želim. NEOPREDELJENOST DO ZAPOSLENIH
- Sestre so same mlade »frčafele«, ki so polne sebe in samo hitijo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Delujejo avtomatizirano. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Socialna je pa kar v redu. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Pride vprašat če bi šla na to ali ono delavnico. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Prinesejo mi hrano. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Že po desetih minutah pridejo kontrolirat, če sem vse pojedla, če sem se umila, prinesejo tablete in potem kontrolirajo, če sem jih pojedla. KONTROLA NAD STANOVALCI
- So me tudi vprašali, če kaj rabim. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Ker vedno rečem, da ne, me skoraj ne vprašajo več. OPUŠČANJE DOLŽNOSTI OSEBJA
- Ko posteljnino menjavajo, brisače, ko počistijo sobo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Se s čistilko še največ pogovarjam, ko se kaj tudi pošali. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Mi ga bolj ne kot ja. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Tisto nujno ko prinesejo in odnesejo, ko preverijo, da sem vse naredila. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA

- Lahko bi bil odnos bolj sproščen, kakšno tolažilno besedo rabimo mi »starci«. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Včasih tudi koga potrebujem, pa pravi, da ne utegne tisti trenutek. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Niti ne pričakujem kaj dosti od njih. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Lahko bi nam, ki smo že malo brez moči, posvetili minuto več časa. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Odpeljali bi me lahko večkrat ven. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Eni so v redu. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Prinesejo mi za jest, pa vprašajo kako sem. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Kuharica je dobra. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Eni so pa zanič. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Kar nekaj me sekirajo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Pa kar v sobo pride pa okno odpira, men pa piha. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Ni prave komunikacije, jaz eno, one drugo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Saj dobro delajo, kar morajo, samo vse je natempirano. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ponavadi pridejo tablete primest, za jest. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Pridejo ko moram k zdravniku, pa pospraviti pridejo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Una zmeri hod k men okno odpirat. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- K temule zraven dostikrat pridejo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Kadar k unmu pridejo pa mene nič ne vprašajo kako sem. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Sej jest jih nič ne rabim, kar naj me pr mir pustijo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Jest jih ne »nucam«. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Raj vidim da me pr mir pustij. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Tudi kaj prinesejo, pa na fizioterapijo me peljejo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Una si čas vzame, se ji nič ne mudi. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Tele k u sobo pridejo pa skoz nekaj hitijo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH

- Sej ima velik dela, sam kar pozabit pa ne bi smela. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Ponavadi hodijo povedat da kam moramo, ali pa da smo kaj narobe naredil. KONTROLA NAD STANOVALCI
- Una na fizioterapiji je pa fajn. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Una je pa tudi fajn, ne vem kaj, je pevka ali kaj. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Zmeraj posluša. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Zdravnik pa samo enkrat na teden pride. TEDENSKE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Pa vpraša če sem dobro. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Sigurno bi lahko še kaj naredil. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Mene bi dali v svojo sobo. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Pa ko jih kličem da naj okno zaprejo, pa pravijo naj kar bo še malo odprt. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Lahko bi zrihtali da bi večkrat sorodniki prišli na obisk. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Še takrat ko pridejo, pa jih tele u haljah, sestre, ali kaj so že, priganjajo domov, da je že toliko ura. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Pa tale televizor bi lahko malo poštimali. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Pričakujem, da mi vsaj te malenkosti uslišijo. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Vsi so do mene zelo prijazni, se res potrudijo, se zanimajo kako se počutim. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Vedno me vprašajo če kaj rabim. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Negovalne sestre, s katerimi sem največ v stiku so luštne, mlade, simpatične, se rade kaj pohecajo, zgovorne, komunikativne. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Pa tudi socialna je zelo zelo prijazna, nasmejana, vse mi pove, pokaže, posluša. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Saj pride kakšen dan, ko so tudi one zamorjene in jih kaj teži. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Vsi smo ljudje s vsakdanjimi težavami. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ali mogoče kaj potrebujem, prinesejo mi zdravila. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA

- Drugače pa še vse delam sama, saj sem zelo aktivna. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Sem skozi zaposlena, skoraj me ne dobijo v sobi. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Zelo lepo mi ga posvečajo, znajo biti zelo pozorne in tople osebe. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ko pa se srečamo na hodniku, me vedno kaj vprašajo, se zanimajo kam grem, rade pogledajo kaj sem naredila. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Vprašajo kako sem, če kaj potrebujem, ampak saj vedo, da si kar sama naštimam. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Vem pa, da so tudi one zaposlene, imajo še pa še dela. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Lepo tudi od nas stanovalcev, da jih kdaj pohvalimo in naredimo kakšno stvar sami. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Kadar sem za kaj zaprosila, so mi z veseljem pomagali. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ne vem, če bi lahko še kaj več storili zame, ker večino stvari naredim sama ali se še kaj ponudim da jim pomagam. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ne vem, če sploh lahko še kaj pričakujem od njih. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- So prijazni, ustrezljivi, se jim pa vedno mudi, nimajo časa za pogovor, imajo preveč dela. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Nas je preveč, njih pa premalo, zato skoz hitijo, nam pa dajejo občutek da smo jim nepomembni. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Res pa je, da starejše sestre, ki imajo za sabo že več prakse in izkušenj delo opravijo hitreje, kot nove mlade negovalke, ki so kar malo površne. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ta-mlade so bolj arogantne, se malo nosijo, starejše pa so že z nogami na tleh. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Po njihovi dolžnosti- obroki, zdravila, čiščenje sobe, preoblačenje postelje. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Zraven še vprašajo, če kaj rabimo in kako smo, da opravijo dve muhi na en mah. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA

- Lahko bi več, pa so preveč zaposleni, enim se ne da. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Sploh ta-mladim se ne da, malo so vzvišene. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Večkrat kar tako naredijo, da opravijo vse naenkrat, da jim ni treba večkrat hodit. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Ne tako, kot sem pričakoval in imel izkušnje z drugimi ljudmi. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Morda vseeno ne bi bilo slabo, če bi bili odnosi pristnejši in bi imeli več časa za pogovor. VEČJA PRIČAKOVANJA DO OSEBJA
- Kar se tiče same oskrbe, nimam pripomb, delo je opravljeno. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Morda pa me bolj moti to, da je včasih kakšna zajedljiva, ima pikre in nesramne pripombe, če kaj naredim, kar ni po njenem okusu. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Verjetno ima slab dan, sam vseeno se to ne sme odražat pri delu. NASTROJENOST DO OSEBJA
- Z osebjem in njihovim delom v domu sem zadovoljen, mislim da se zelo trudijo z nami. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Včasih ima katera zaposlena tudi slab dan in so bolj tihe, zamorjene, jim ni do pogovora z nami, ampak to jim ni za zamerit, saj ga imamo vsi. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Naredijo kar morejo in kolikor je v njihovi moči, več nimamo kaj za pričakovat. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Najpogosteje pridejo po opravkih, ko mi kaj prinesejo, me pridejo preoblečt, umit, naštimat zdravila, vprašat če kaj rabim, zaželiijo tud lahko noč. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Oglasijo se tudi samo tako in se z mano malo za 5 minut pogovorijo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Mislim, da nam več časa kot ga posvetijo tudi ne morejo, saj nas je v domu zelo veliko, zaposlenih pa malo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Tako da sem zelo zadovoljen, ko vidim, da pride malo posedet kar tako za par minut in pove, da je zmatrana in kako sem jaz. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

- Moja pričakovanja izpolnjujejo v celoti, tako kot je treba. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Osebj naređi vse kar potrebujemo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

- združevanje sorodnih pojmov v kategorije

1. ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU CERKNICA

NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH

- Nobenega ne morem pohvaliti.
- Naredijo tisto kar morajo, za ostalo nimajo ne časa ne volje.
- Ko pridejo, se ne počutim dobro.
- Najraje vidim, da so njihovi obiski kratki.
- Sestre so same mlade »frčafele«, ki so polne sebe in samo hitijo.
- Delujejo avtomatizirano.
- Mi ga bolj ne kot ja.
- Niti ne pričakujem kaj dosti od njih.
- Eni so pa zanič.
- Kar nekaj me sekirajo.
- Pa kar v sobo pride pa okno odpira, men pa piha.
- Ni prave komunikacije, jaz eno, one drugo.
- Kadar k unmu pridejo pa mene nič ne vprašajo kako sem.
- Sej jest jih nič ne rabim, kar naj me pr mir pustijo.
- Jest jih ne »nucam«.
- Raj vidim da me pr mir pustijo.
- Tele k u sobo pridejo pa skoz nekaj hitijo.
- Sej ima velik dela, sam kar pozabit pa ne bi smela.
- Pa ko jih kličem, da naj okno zaprejo, pa pravijo naj kar bo še malo odprt.
- Še takrat ko pridejo, pa jih tele u haljah, sestre, ali kaj so že, priganjajo domov, da je že toliko ura.
- Ta-mlade so bolj arogantne, se malo nosijo, starejše pa so že z nogami na tleh.

- Sploh ta-mladim se ne da, malo so vzvišene.
- Večkrat kar tako naredijo, da opravijo vse naenkrat, da jim ni treba večkrat hodit.
- Ne tako, kot sem pričakoval in imel izkušnje z drugimi ljudmi.
- Morda pa me bolj moti to, da je včasih kakšna zajedljiva, ima pikre in nesramne pripombe, če kaj naredim, kar ni po njenem okusu.
- Verjetno ima slab dan, sam vseeno se to ne sme odražat pri delu.
- Bolj tako.
- Saj verjetno bi se dalo z njimi kaj zmenit, ampak sama na želim.
- Že po desetih minutah pridejo kontrolirat, če sem vse pojedla, če sem se umila, prinesejo tablete in potem kontrolirajo, če sem jih pojedla.
- Ponavadi hodijo povedat da kam moramo, ali pa da smo kaj narobe naredil.

ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

- Socialna je pa kar v redu.
- Pride vprašat če bi šla na to ali ono delavnico.
- Se s čistilko še največ pogovarjam, ko se kaj tudi pošali.
- Eni so v redu.
- Kuharca je dobra.
- Saj dobro delajo, kar morajo, samo vse je natempirano.
- Una si čas vzame, se ji nič ne mudi.
- Una na fizioterapiji je pa fajn.
- Una je pa tudi fajn, ne vem kaj, je pevka ali kaj.
- Zmeraj posluša.
- Pa vpraša če sem dobro.
- Vsi so do mene zelo prijazni, se res potrudijo, se zanimajo kako se počutim.
- Vedno me vprašajo če kaj rabim.
- Negovalne sestre, s katerimi sem največ v stiku so luštne, mlade, simpatične, se rade kaj pohecajo, zgovorne, komunikativne.
- Pa tudi socialna je zelo zelo prijazna, nasmejana, vse mi pove, pokaže, posluša.
- Saj pride kakšen dan, ko so tudi one zamorjene in jih kaj teži.
- Vsi smo ljudje s vsakdanjimi težavami.

- Zelo lepo mi ga posvečajo, znajo biti zelo pozorne in tople osebe.
- Ko pa se srečamo na hodniku, me vedno kaj vprašajo, se zanimajo kam grem, rade pogledajo kaj sem naredila.
- Vprašajo kako sem, če kaj potrebujem, ampak saj vedo, da si kar sama naštimam.
- Vem pa, da so tudi one zaposlene, imajo še pa še dela.
- Kadar sem za kaj zaprosila, so mi z veseljem pomagali.
- Ne vem, če bi lahko še kaj več storili zame, ker večino stvari naredim sama ali se še kaj ponudim da jim pomagam.
- Ne vem, če sploh lahko še kaj pričakujem od njih.
- So prijazni, ustrežljivi, se jim pa vedno mudi, nimajo časa za pogovor, imajo preveč dela.
- Nas je preveč, njih pa premalo, zato skoz hitijo, nam pa dajejo občutek da smo jim nepomembni.
- Res pa je, da starejše sestre, ki imajo za sabo že več prakse in izkušenj delo opravijo hitreje, kot nove mlade negovalke, ki so kar malo površne.
- Kar se tiče same oskrbe, nimam pripomb, delo je opravljeno.
- Z osebjem in njihovim delom v domu sem zadovoljen, mislim da se zelo trudijo z nami.
- Včasih ima katera zaposlena tudi slab dan in so bolj tihe, zamorjene, jim ni do pogovora z nami, ampak to jim ni za zamerit, saj ga imamo vsi.
- Naredijo kar morejo in kolikor je v njihovi moči, več nimamo kaj za pričakovat.
- Oglasijo se tudi samo tako in se z mano malo za 5 minut pogovorijo.
- Mislim, da nam več časa kot ga posvetijo tudi ne morejo, saj nas je v domu zelo veliko, zaposlenih pa malo.
- Tako da sem zelo zadovoljen, ko vidim, da pride malo posedet kar tako za par minut in pove, da je zmatrana in kako sem jaz.
- Moja pričakovanja izpolnjujejo v celoti, tako kot je treba.
- Osebjem naredi vse kar potrebujemo.

OBVEZNOSTI ZAPOSLENIH

- Prinesejo mi hrano.
- So me tudi vprašali, če kaj rabim.
- Ko posteljnino menjavajo, brisače, ko počistijo sobo.

- Tisto nujno ko prinesejo in odnesejo, ko preverijo, da sem vse naredila.
- Prinesejo mi za jest, pa vprašajo kako sem.
- Ponavadi pridejo tablete primest, za jest.
- Pridejo ko moram k zdravniku, pa pospraviti pridejo.
- Una zmeri hod k men okno odpirat.
- K temule zraven dostikrat pridejo.
- Tudi kaj prinesejo, pa na fizioterapijo me peljejo.
- Ali mogoče kaj potrebujem, prinesejo mi zdravila.
- Po njihovi dolžnosti- obroki, zdravila, čiščenje sobe, preoblačenje postelje.
- Zraven še vprašajo, če kaj rabimo in kako smo, da opravijo dve muhi na en mah.
- Najpogosteje pridejo po opravih, ko mi kaj prinesejo, me pridejo preobleči, umiti, naštimati zdravila, vprašati če kaj rabim, zaželijo tudi lahko noč.
- Zdravnik pa samo enkrat na teden pride.
- Ker vedno rečem, da ne, me skoraj ne vprašajo več.

VEČJA PRIČAKOVANJA OD ZAPOSLENIH

- Lahko bi bil odnos bolj sproščen, kakšno tolažilno besedo rabimo mi »starci«.
- Včasih tudi koga potrebujem, pa pravi, da ne utegne tisti trenutek.
- Lahko bi nam, ki smo že malo brez moči, posvetili minuto več časa.
- Odpeljali bi me lahko večkrat ven.
- Sigurno bi lahko še kaj naredil.
- Mene bi dali v svojo sobo.
- Lahko bi zrihtali da bi večkrat sorodniki prišli na obisk.
- Pa tale televizor bi lahko malo poštimali.
- Pričakujem, da mi vsaj te malenkosti uslišijo.
- Lahko bi več, pa so preveč zaposleni, enim se ne da.
- Morda vseeno ne bi bilo slabo, če bi bili odnosi pristnejši in bi imeli več časa za pogovor.

SAMOSTOJNOST STANOVALCEV

- Lepo tudi od nas stanovalcev, da jih kdaj pohvalimo in naredimo kakšno stvar sami.

- Sem skozi zaposlena, skoraj me ne dobijo v sobi.
- Drugače pa še vse delam sama, saj sem zelo aktivna.

- definiranje pojmov

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI

Nastrojenost do zaposlenih:

Nastrojenost vključuje negativne občutke stanovalcev, ki jih doživljajo v odnosu z zaposlenimi. Gre za izražanje nezadovoljstva z opravljenim delom, pomanjkanjem časa, volje, z avtomatiziranim pristopom in pomanjkanjem komunikacije. Stanovalce moti težnja zaposlenih po hitro opravljenem delu in kontrola, ki so je deležni ter pomanjkanje izkušenj mladih negovalk.

Zadovoljstvo z zaposlenimi:

Pojem se nanaša na odnos, ki ga ima stanovalec z različnimi zaposlenimi v domu. Stanovalcem je zelo pomemben način komunikacije, oskrbe, pristopa in postrežbe, ki se ga zaposleni poslužujejo. Veliko jim pomeni čas, ki jim ga namenijo ter sproščen neformalen odnos. Zadovoljstvo občutijo tudi ob pripravljenosti, da jih poslušajo in zadovoljijo njihove, ne zgolj primarne temveč tudi sekundarne potrebe po družbenih stikih, sožitju, človeški bližini. Na drugi strani pa je prisotno razumevanje velikih obremenitev in posledično prizanesljivost do zaposlenih. Stanovalci jih doživljajo kot ljudi z vsakdanjimi težavami.

Obveznosti zaposlenih:

Gre za vsakodnevne, tedenske in tudi mesečne obveznosti zaposlenih do stanovalcev (prinašanje hrane, zdravil, menjavanje posteljnine, obveščanje, nudenje osebne higiene itd.). Te obveznosti se izvajajo pretežno na formalni ravni, ki ne vključuje pristnejšega stika.

Večja pričakovanja od zaposlenih:

Posamezniki imajo želje po bolj sproščenem odnosu, večji dostopnosti zaposlenih ter hitrejši odzivnosti. Stanovalci želijo, da bi zaposleni izkazali večjo dovzetnost za nekatere njihove potrebe in bi se potrudili za njihovo zadovoljitev.

Samostojnost stanovalcev:

Predstavlja fizično sposobnost samostojnega zadovoljevanja večine svojih potreb in s tem občutek lastne moči in kontrole nad svojim življenjem. Posledično so bolj aktivni, se vključujejo v različne dejavnosti in na večini življenjskih področij niso odvisni od drugih. Pozitivno samopodobo jim krepi tudi občutek, da lahko po svojih zmožnostih tudi sami pomagajo drugim.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI**Stiki:**

Medgeneracijski stiki so stiki in povezanost z vsemi tremi generacijami in sicer s staro, srednjo in mlado generacijo. Stanovalci vzdržujejo stike na neformalni ravni (sorodniki, prijatelji, sosede, sostanovalci in prostovoljci) in na formalni ravni (osebje v domu in zaposleni v lokalnih skupnostih). Stike vzdržujejo osebno in/ali preko drugih komunikacijskih sredstev.

Preživljanje prostega časa:

Gre za prostočasne dejavnosti stanovalcev, ki jih počnejo v prostem času in s katerimi si zapolnijo dneve, njihove želje in potrebe po aktivnostih in po počitku. Te aktivnosti se lahko razlikujejo glede na to s kom preživljajo prosti čas (s sostanovalci, z obiskovalci, samostojno). Vendar pa nekaterim gibalna oviranost zmanjša obseg izbire prostočasnih dejavnosti.

Razumevanje z bližnjimi:

Pojem obsega kakovost odnosov, ki jih imajo stanovalci z ljudmi, ki so jim blizu. Ti odnosi so lahko ljubeči, topli, na drugi strani pa so lahko vir konfliktov in/ali vzbujajo negativna občutja. Odnosi so dobri, če se gradijo na obojestranski ravni, s čimer sta zadovoljna oba udeležena v odnosu. Odnosi so zadovoljivi, če so le ti površinski, kar pomeni, da bi jih star človek želel poglobiti in nadgraditi. Nezadovoljivi odnosi pa so tisti, ki so za starega človeka naporni.

Pogostost obiskov:

Stiki, ki jih imajo stari ljudje enkrat ali večkrat tedensko, so redni stiki. Redki stiki so tisti, ki jih imajo stari ljudje nekajkrat na mesec. Stiki se lahko razlikujejo tudi po tem, da so omejeni bodisi

na vikende bodisi na posebne priložnosti (rojstni dnevi, prazniki). Stiki v domu so omejeni s časom, kar star človek lahko doživlja kot omejitev.

Pozitiven vpliv stikov na starega človeka:

Stiki na starega človeka vplivajo pozitivno, saj je to zanj priložnost, da se sprosti, nasmeje. To je tudi priložnost, da star človek opravlja dejavnosti, ki mu prinašajo dodatno veselje (igre z vnuki). Prav tako je to lahko čas za starega človeka, ko dobi oporo, tolažbo, spodbudo.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

Prihod v dom:

Na prihod v dom so vezani različni spomini. Nekateri stanovalci se prihoda v dom ne spominjajo dobro, spet drugi se ga spominjajo brez občutkov, kot sosledje dogodkov. Prav tako so stanovalci, ki se jim ob spominu na prihod vzbujajo neprijetni občutki, nasproti njim pa so stanovalci, ki jim prihod v dom ne predstavlja večjih težav.

Prilagoditev na življenje v domu:

Starejši ljudje dom za stare doživljajo različno. Nekateri se popolnoma prilagodijo na domsko življenje, so pa tudi takšni, ki doma za stare še vedno ne sprejemajo. Starim ljudem so za prilagoditev na novo življenjsko okolje pomembne različne stvari. Prav gotovo ima prostor, v katerem preživijo veliko svojega časa in kjer so shranjene njihove dragocenosti zelo velik pomen. Obstajajo tudi okoliščine, ko se star človek zaveda, da je življenje v domu zanj edina možna izbira in se enostavno prilagodi situaciji.

Samopomoč:

Pojem opisuje lastna prizadevanja pri prilagajanju na nov dom. Star človek si na podlagi samopoznavanja izbere način, za katerega meni, da je zanj učinkovit in mu bo pomagal pri prilagoditvi na življenje v domu.

Želje stanovalcev:

Posamezniki imajo želje ali nimajo želja v zvezi s socialnimi stiki, kar jim pomaga pri prilagajanju na nov dom. Tako so na eni strani želje po druženju in večji dostopnosti zaposlenih, na drugi strani pa želja po samostojnosti in zasebnosti.

Pomoč drugih pri prilagajanju:

Poleg lastnih prizadevanj imajo stiki z drugimi velik vpliv pri prilagajanju na življenje v domu. To so lahko bližnji sorodniki, sostanovalci ali zaposleni, vsak na svoj način.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU**Spremembe:**

Gre za osebne navedbe ključnih sprememb, ki so se staremu človeku zgodile po selitvi v dom za stare ljudi. To predstavlja spremembe v načinu življenja, saj je dnevni ritem drugačen kot v domačem okolju. Nekateri te spremembe doživljajo pozitivno, drugi pa se nanje nikakor ne morejo navaditi.

Aktivnost:

Pojem se nanaša na aktivnosti, ki so jih stari ljudje opravljali v domačem okolju in na aktivnosti, ki jih opravljajo v domu za stare. Prihod v dom za starega človeka velikokrat predstavlja tudi spremembo v obsegu aktivnosti, ki je lahko večja ali manjša v primerjavi s prejšnjim načinom življenja.

Negativna občutja:

Negativna občutja opisujejo čustva starih ljudi, ki jih doživljajo ob primerjanju sedanjega življenja s preteklostjo. Gre za občutke domotožja, osamljenosti, nostalgije, žalosti ob spominjanju na preteklost, na neizživete možnosti. Prav tako ne izključuje občutkov glede sedanjosti, ki jo zaznamuje predvsem brezvoljnost in vdanost v življenje.

Želja po samoti:

Samota je stanje, ko je človek sam in nima stikov z drugimi ljudmi, bodisi ker sam tako želi, bodisi zaradi okoliščin. Pojav želje po samoti je posledica določenih okoliščin pri stanovalcu.

Možnost sodelovanja:

Znotraj doma obstajajo red in pravila, ki usmerjajo delovanje doma in kateremu bi naj bili podrejeni tudi stanovalci. Kljub temu ta red ne omejuje v celoti vseh ravni njihovega življenja. Obstajajo namreč področja, kjer imajo stanovalci praviloma moč vplivanja (npr. hrana). Gre za subjektivno mnenje stanovalcev o tem, kakšne so njihove možnosti sodelovanja in vplivanja na dogajanje v domu. Pri tem pa se še pojavi vprašanje enakih možnosti zaradi različnih razlogov.

4. REZULTATI

4.1. KVANTITATIVEN DEL RAZISKAVE

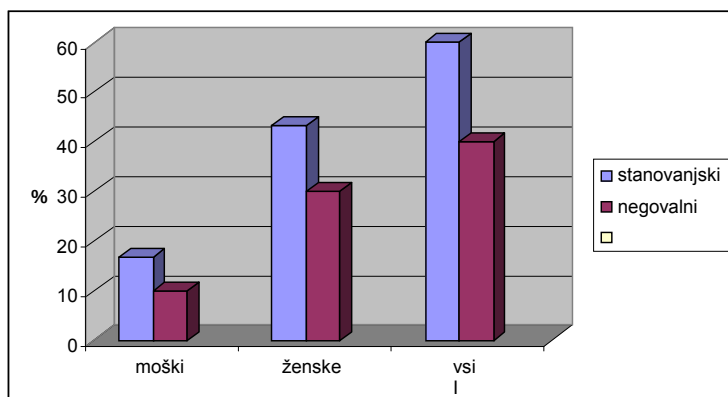
4.1.1. Pregled rezultatov po vprašanjih

Vprašanje 1 in 2: SPOL IN ODDELEK

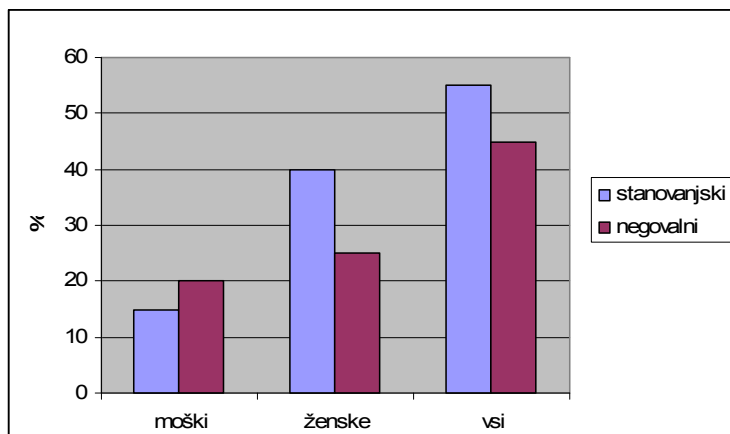
Tabela 1: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek

		Cerknica			Lenart		
odd.	spol	moški	ženski	skupaj	moški	ženski	skupaj
	odd.						
stanovanjski		5 16,7%	13 43,3%	18 60%	3 15%	8 40%	11 55%
negovalni		3 10%	9 30%	12 40%	4 20%	5 25%	9 45%
skupaj		8 26,7%	22 73,3%	30 100%	7 35%	13 65%	20 100%

Graf 1: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek v Cerknici

Graf 2: Vzorec anketiranih stanovalcev glede na spol in oddelek v Lenartu

V Centru starejših Cerknica prevladujejo ženske, zato je med anketiranimi večje število žensk (22 žensk oz. 73,3%) kot moških (8 moških oz. 26,7%). Od teh jih je bilo 18 na stanovanjskem (5 moških in 13 žensk) in 12 na negovalnem (3 moški in 9 žensk). Skupno torej 30 stanovalcev.

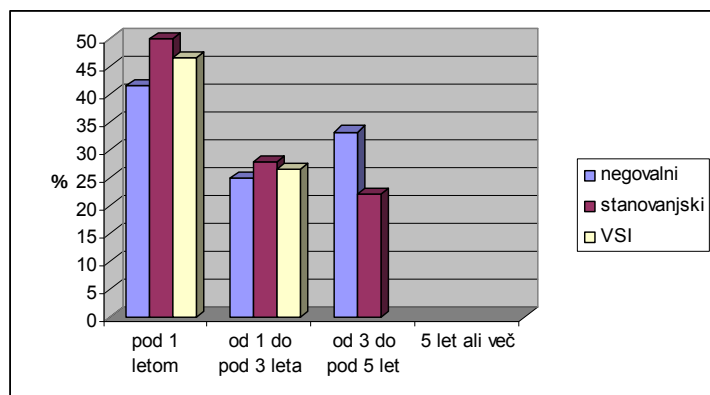
Prav tako v domu Lenart med populacijo prevladujejo ženske, zato je tudi med anketiranimi večje število žensk (13 žensk oz. 65%) kakor moških (7 moških oz. 35%). Glede na oddelek je bilo na stanovanjskem anketiranih 11 (8 žensk in 3 moške), na negovalnem oddelku pa 9 oseb (5 žensk in 4 moški). Skupaj je bilo anketiranih 20 stanovalcev.

Vprašanje št. 3: KOLIKO ČASA STE STANOVALEC DOMA?

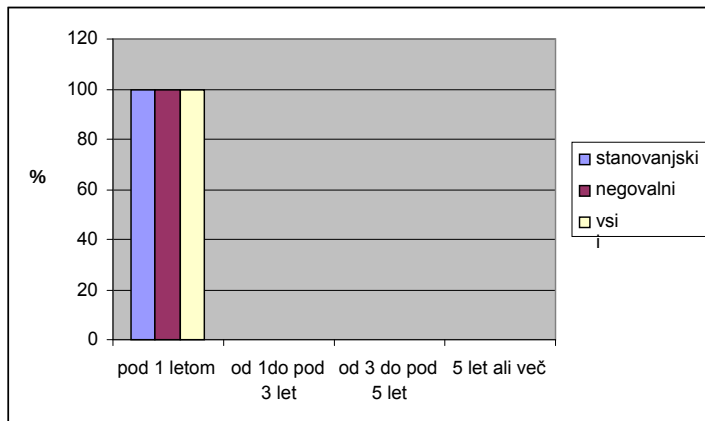
Tabela 2: Vzorec anketiranih glede na čas bivanja v Domu

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
pod 1 letom	/	9 50%	9 50%	1 8,3%	4 33,3%	5 41,7%	14 46,7	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,6%	9 100%	20 100
od 1 do pod 3 let	2 11,1%	3 16,7%	5 27,8%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	8 26,7	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
od 3 do pod 5 let	3 16,7%	1 5,6%	4 22,2%	1 8,3%	3 25%	4 33,3%	8 26,7	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
5 let ali več	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,6%	9 100%	20 100

Graf 3: Vzorec anketiranih glede na čas bivanja v Centru starejših Cerknica

Graf 4: Vzorec anketiranih glede na čas bivanja v Domu za stare Lenart

V obeh domovih je največ stanovalcev, ki so nastanjeni v domu manj kot eno leto. V Centru starejših Cerknica jih je 46,7%, v Lenartu pa 100%, saj je potrebno upoštevati, da je dom Lenart v času anketiranja deloval manj kot leto dni. Z enakim razlogom ni v Cerknici nobenega, ki bi v domu bival več kot 5 let.

Na stanovanjskem oddelku v Cerknici je polovica stanovalcev, ki so v domu manj kot eno leto (50%), sledijo tisti, ki v domu bivajo manj kot tri leta (27,8%).

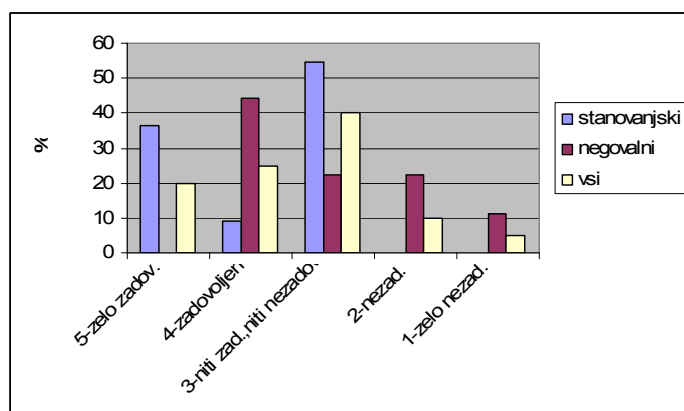
Na negovalnem oddelku v Cerknici je skoraj polovica stanovalcev, ki so v domu manj kot eno leto (41,7%).

Vprašanje št. 4: OCENA SPLOŠNEGA ZADOVOLJSTVA

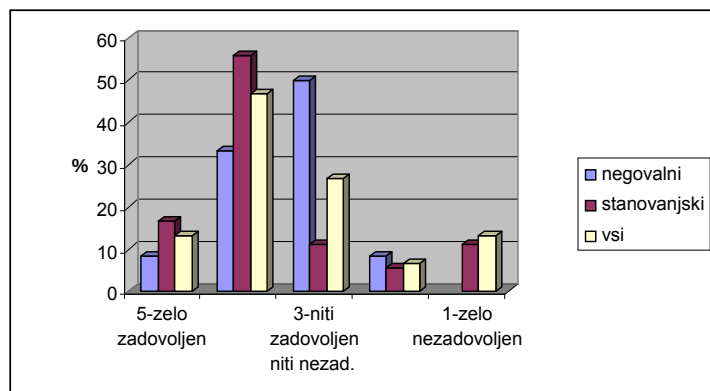
Tabela 3: Vzorec anketiranih glede na njihovo splošno oceno zadovoljstva

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj		moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	
							vsi %							vsi %
5-zelo zadovol.	2 11,1%	1 5,6%	3 16,7%	1 8,3%	/	1 8,3%	4 13,3	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	/	/	0 0%	4 20
4-zadovol.	3 16,7%	7 38,9%	10 55,6%	1 8,3%	3 25%	4 33,3%	14 46,7	/	1 9,1%	1 9,1%	3 33,3%	1 11,1%	4 44,4%	5 25
3- niti zad. niti nezad.	/	2 11,1%	2 11,1%	1 8,3%	5 41,2%	6 50%	8 26,7	2 18,25	4 36,4%	6 54,5%	/	2 22,2%	2 22,2%	8 40
2-nezad.	/	1 5,6%	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	/	/	0 0%	/	2 22,2%	2 22,2%	2 10
1- zelo nezad.	/	2 11,1%	2 11,1%	/	/		2 6,7	/	/	0 0%	1 11,1%	/	1 11,1%	1 5
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 5: Vzorec anketiranih glede na njihovo splošno oceno zadovoljstva v Cerknici

Graf 6: Vzorec anketiranih glede na njihovo splošno oceno zadovoljstva v Lenartu

Več kot polovica anketiranih stanovalcev (55,6%) stanovanjskega oddelka v Cerknici je svoje splošno zadovoljstvo ocenila s 4 - zadovoljen/-a, medtem ko jih je zelo zadovoljnih manj kot četrtina (16,7%). Na negovalnem oddelku je polovica stanovalcev (50%) svoje splošno zadovoljstvo ocenilo s 3 - niti zadovoljen/-a in niti nezadovoljen/-a, torej malo nižje.

V Lenartu jih je več kot polovica na stanovanjskem oddelku (54,5%) svoje splošno zadovoljstvo ocenila s 3- niti zadovoljen/a, niti nezadovoljen/a. Zelo zadovoljnih je v Lenartu več kot v Cerknici (36,4%). V Lenartu jih je, enako oceno kot v Cerknici na negovalnem oddelku, podalo malo manj kot polovica (44,4%).

Med vsemi anketiranimi stanovalci je bila v Cerknici najpogostejše podana ocena splošnega zadovoljstva 4 – zadovoljen/-a (46,7%). Medtem ko v domu Lenart največ stanovalcev (40%) svoje splošno zadovoljstvo ocenjuje s 3 - niti zadovoljen/a niti nezadovoljen/a, torej nekoliko nižje kot v Cerknici.

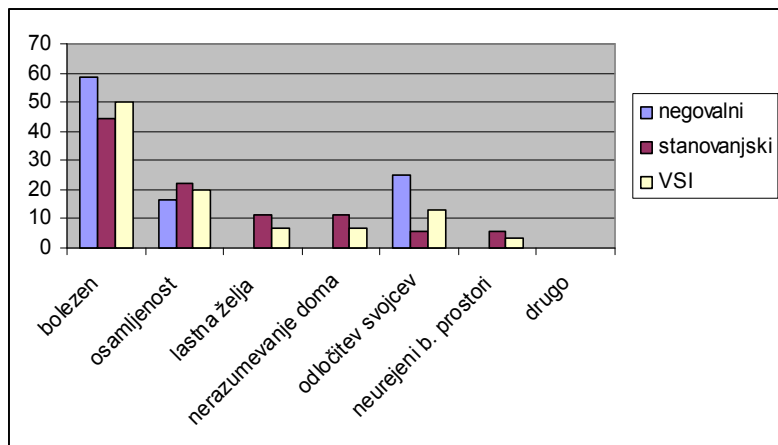
Pri anketiranju splošnega zadovoljstva stanovalcev obeh domov ni bilo večjih razlik. Vendar je bil dom Lenart vseeno ocenjen z eno oceno nižje kot dom Cerknica, pri čemer je možen vzrok še neutečenost samega doma, o čemer so pričali anketiranci sami. Mnogi so povedali, da če jih ne bi bolezen prisilila za nastanitev v domu in zasedenost ostalih domov, se zanj ne bi odločili. Kljub temu, da je bil dom Cerknica višje ocenjen, so stanovalci nezadovoljstvo izražali s pomanjkanjem zasebnosti (vdiranje osebja, hrup v skupnih prostorih, pomanjkanje enoposteljnih sob, itd.).

Vprašanje št. 5: RAZLOG ZA PRIHOD V DOM

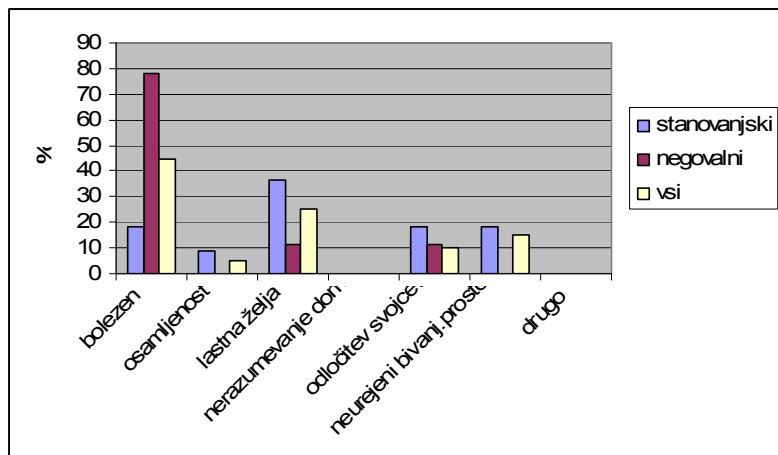
Tabela 4: Vzorec anketiranih glede na najpomembnejši razlog za prihod v dom

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
bolezen	2 11,1%	6 33,3%	8 44,4%	1 8,3%	6 50%	7 58,4%	15 50	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	3 33,3%	4 44,4%	7 77,8%	9 45
osamljenost	1 5,6%	3 16,7%	4 22,2%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	6 20	/	1 9,1%	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
lastna želja	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	/	/	0 0%	2 6,7	/	4 36,4%	4 36,4%	/	1 11,1%	1 11,1%	5 25
nerazumevanje doma	/	2 11,1%	2 11,1%	/	/	0 0%	2 6,7	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
odločitev svojcev	1 5,6%	/	1 5,6%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	4 13,3	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	/	/	0 0%	2 10
neurejeni bivanjski prostori	/	1 5,6%	1 5,6%	/	/	0 0%	1 3,3	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	1 11,1%	/	1 11,1%	3 15
Drugo	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,8%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 7: Vzorec anketiranih glede na najpomembnejši razlog za prihod v dom v Cerknici

Graf 8: Vzorec anketiranih glede na najpomembnejši razlog za prihod v dom v Lenartu

V Cerknici je tako na stanovanjskem (44,4%) kot na negovalnem (58,4%) oddelku največ anketirancev odgovorilo, da je bil najpomembnejši razlog za prihod v dom bolezen, sledi osamljenost na stanovanjskem (22,2%), na negovalnem oddelku pa odločitev svojcev (25%).

Za stanovalce stanovanjskega oddelka v Lenartu je bil najpomembnejši razlog za prihod v dom lastna želja (36,4%), sledijo razlogi: bolezen, odločitev svojcev in neurejeni bivanjski prostori. Medtem pa na negovalnem oddelku kot poglavitni razlog prevladuje bolezen (77,8%), sledita pa lastna želja in neurejeni bivanjski prostori.

Med vsemi stanovalci je tako v Cerknici (50%), kot v Lenartu (45%), najpomembnejši razlog za prihod v dom bolezen.

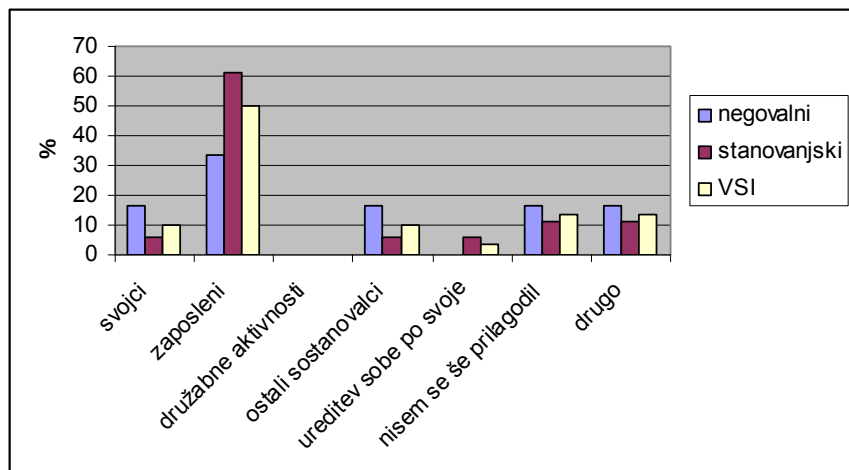
Starost je pogojena s težavami, zaradi katerih je nastanitev v domu edina mogoča rešitev, saj svojci ne morejo staremu človeku nuditi 24 urne oskrbe in nege, ki bi jo potreboval. Tako se znajdejo v novem, nepoznanem okolju, na katerega se morajo navaditi. Kar pa ni lahko, saj ima vsak svoje navade, želje, rutino, ki jih mora prilagoditi okvirom, ki jih zastavlja dom.

Vprašanje št. 6: KAJ OZ. KDO VAM JE OB PRILAGAJANJU NAJBOLJ POMAGAL?

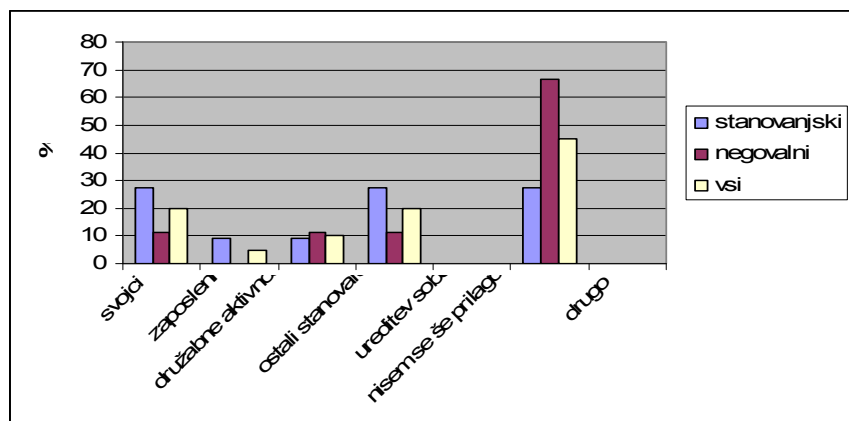
Tabela 5: Vzorec anketiranih glede na to, kdo jim je ob prihodu v dom najbolj pomagal

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
svojci	/	1 5,6%	1 5,6%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	3 10	/	3 27,3%	3 27,3%	/	1 11,1%	1 11,1%	4 20
zaposleni	2 11,1%	9 50%	11 61,1%	/	4 33,3%	4 33,3%	15 50	/	1 9,1%	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
družabne aktivnosti	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	1 9,1%	1 9,1%	/	1 11,1%	1 11,1%	2 10
Ostali sostanov.	1 5,6%	/	1 5,6%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	3 10	1	2 18,2%	3 27,3%	1 11,1%	/	1 11,1%	4 20
ureditev sobe po svoje	/	1 5,6%	1 5,6%	/	/	0 0%	1 3,3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
Nisem se še prilagodil	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	/	2 16,7%	2 16,7%	4 13,3	2 18,2%	1 9,1%	3 27,3%	3 33,3%	3 33,3%	6 66,7%	9 45
Drugo	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	4 13,3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,2%	8 72,8	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 9: Vzorec anketiranih glede na to, kdo jim je ob prihodu v dom najbolj pomagal v Cerknici

Graf 10: Vzorec anketiranih glede na to, kdo jim je ob prihodu v dom najbolj pomagal v Lenartu

V Cerknici so stanovalci, tako stanovanjskega (61,1%) kot negovalnega (33,3%) oddelka, najpogosteje odgovorili, da so jim ob prilagajanju na nov dom najbolj pomagali zaposleni. Na stanovanjskem oddelku so stanovalci nadalje navajali še druge možnosti, na negovalnem pa svojce ter ostale sstanovalce. Na negovalnem oddelku (16,7%) je več stanovalcev odgovorilo, da se še niso prilagodili kot na stanovanjskem (11,1%).

V domu Lenart so stanovalci stanovanjskega oddelka v enakem številu (27,3%) odgovorili, da so jim pri prilagajanju najbolj pomagali svojci, ostali stanovalci in tudi, da se še niso prilagodili,

sledijo tisti stanovalci, ki so jim pomagali zaposleni (9,1%). Nihče ni navedel, da bi mu pomagala ureditev po svojih željah ali kaj drugega. Na negovalnem oddelku so stanovalci v večini odgovorili, da se še niso prilagodili (66,7%). Sledijo tisti stanovalci, ki so jim pomagali svojci, družabne aktivnosti in ostali stanovalci (11,1%).

V Cerknici je polovica vseh anketiranih stanovalcev (50%) odgovorila, da so zaposleni tisti, ki so jim najbolj pomagali ob prilagajanju na nov dom, medtem ko jih je v Lenartu skoraj polovica takih stanovalcev, ki se še niso prilagodili (45%).

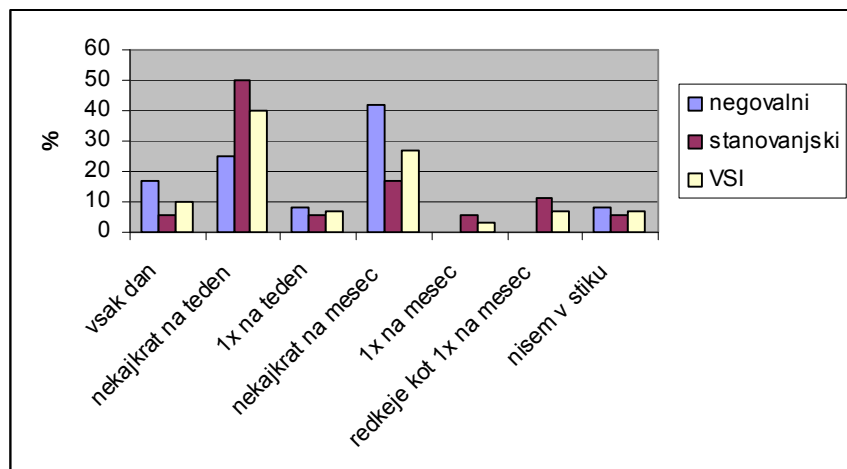
V Cerknici je osebje tisto, ki stanovalcem najbolj pomaga ob prilagajanju, medtem ko pa to ne drži za dom Lenart. Možen vzrok za to je lahko krajši čas njihove nastanitve in nasploh situacije v domu, ki v mnogih pogledih še bolj vzpostavlja tuje okolje (npr. nezadovoljstvo s hrano), namesto domačega, kjer bi se človek počutil sproščenega in varnega. V Lenartu so predvsem izpostavljali svojce in ostale sostanovalce, večina pa jih je povedala, da se še niso prilagodili. Dom v Cerknici je le odprt dlje časa, kar lahko pomeni, da so stanovalci že vzpostavili neko zaupanje in konstruktiven odnos z zaposlenimi, ki jim prinaša zadovoljstvo in umirja občutke vrženosti v tuj svet.

Vprašanje št. 7: POGOSTOST STIKOV STANOVALCEV S SVOJCI (TELEFON ALI OBISK)

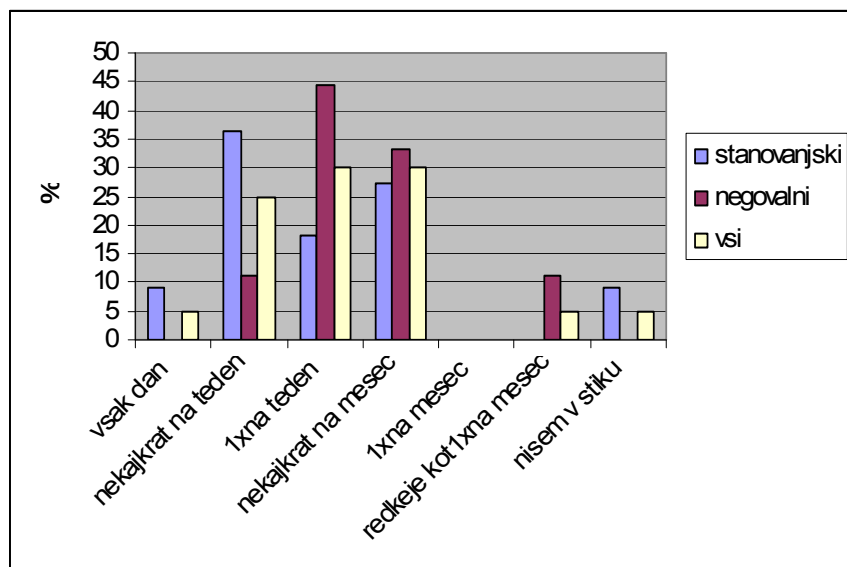
Tabela 6: Vzorec anketiranih glede na to, kako pogosto se slišijo ali vidijo s svojci

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
vsak dan	/	1 5,6%	1 5,6%	/	2 16,7%	2 16,7%	3 10	/	1 9,1%	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
nekajkrat na teden	2 11,1%	7 38,9%	9 50%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	12 40	/	4 36,4%	4 36,4%	/	1 11,1%	1 11,1%	5 25
1x na teden	/	1 5,6%	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	2 18,2%	2 18,2%	4 44,4%	6 30
nekajkrat na mesec	1 5,6%	2 11,1%	3 16,7%	2 16,7%	3 25%	5 41,7%	8 26,7	1 9,1%	2 18,2%	3 27,3%	2 18,2%	1 11,1%	3 33,3%	6 30
1x na mesec	1 5,6%	/	1 5,6%	/	/	0 0%	1 3,3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
redkeje kot 1x na mesec	/	2 11,1%	2 11,1%	/	/	0 0%	2 6,7	/	/	0 0%	/	1 11,1%	1 11,1%	1 5
nisem v stiku	1 5,6%	/	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	1 9,1%	/	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 11: Vzorec anketiranih glede na to, kako pogosto se slišijo ali vidijo s svojci v Cerknici

Graf 12: Vzorec anketiranih glede na to, kako pogosto se slišijo ali vidijo s svojci v Lenartu

V Cerknici je na stanovanjskem oddelku največ anketirancev odgovorilo, da imajo stike s svojci nekajkrat na teden (50%), sledijo tisti, ki jih imajo nekajkrat na mesec (16,7%).

Na negovalnem pa ravno obratno - največ stanovalcev ima stike nekajkrat na mesec (41,7%), sledijo tisti, ki jih imajo nekajkrat na teden (25%).

Prav tako je največ anketirancev stanovanjskega oddelka doma Lenart odgovorilo, da ima stike s svojci nekajkrat na teden (36,4%), sledijo jim tisti stanovalci, ki jih imajo nekajkrat na mesec (27,3%) in enkrat na teden (18,2%). Slika je na negovalnem oddelku podobna kot na stanovanjskem – stanovalci imajo največ stikov s svojci enkrat na teden (44,4%), sledijo jim tisti, ki jih imajo nekajkrat na mesec (33,3%).

Med vsemi anketiranimi je v Cerknici največ takih stanovalcev, ki stike s svojci vzdržujejo nekajkrat na teden (40%), v Lenartu pa enak odstotek enkrat na teden in nekajkrat na mesec (30%).

Potrebe človeka niso zgolj stiki znotraj doma, pomembni so tudi svojci, prijatelji in drugi, preko katerih vzdržujejo stik z zunanjim svetom, hkrati pa iz intimnih vezi črpajo moč in voljo do življenja. V Lenartu imajo na negovalnem oddelku stike pogosteje kot v Cerknici, vendar so na

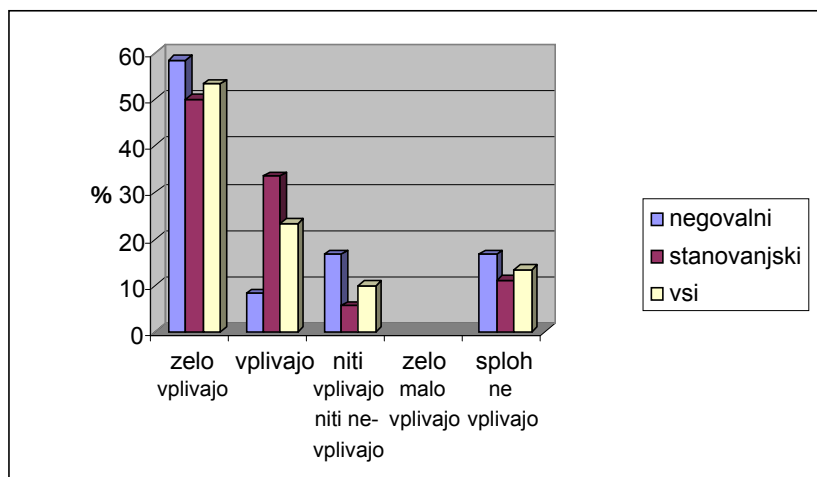
splošno, med vsemi anketiranimi, obiski svojcev pogostejši v Cerknici. Pri tem so stanovalci povedali, da bi želeli imeti več stikov, vendar se zavedajo obveznosti svojcev in realnih možnosti.

Vprašanje št. 8: ALI STIKI S SVOJCI POZITIVNO VPLIVAJO NA VAŠE SPLOŠNO ZADOVOLJSTVO BIVANJA V DOMU?

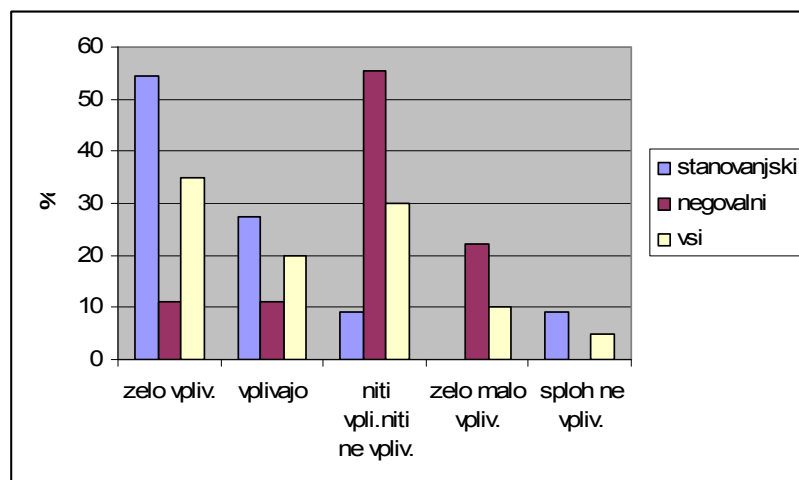
Tabela 7: Vzorec anketiranih glede na vpliv stikov na njihovo splošno zadovoljstvo

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
zelo vpliv.	2 11,1%	7 38,9%	9 50%	2 16,7%	5 41,7%	7 58,4%	16 53,3	1 9,1%	5 45,4%	6 54,5%	/	1 11,1%	1 11,1%	7 35%
Vpliv.	1 5,6%	5 27,8%	6 33,4%	/	1 8,3%	1 8,3%	7 23,3	1 9,1%	2 18,2%	3 27,3%	1 11,1%	/	1 11,1%	4 20%
niti vpl. niti nevpl.	1 5,6%	/	1 5,6%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	3 10	/	1 9,1%	1 9,1%	3 33,3%	2 22,2%	5 55,5%	6 30%
zelo malo vpliv.	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	2 22,2%	2 22,2%	2 10%
sploh ne vpliv.	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	/	2 16,7%	2 16,7%	4 13,3	1 9,1%	/	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5%
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100%

Graf 13: Vzorec anketiranih glede na vpliv stikov na njihovo splošno zadovoljstvo v Cerknici

Graf 14: Vzorec anketiranih glede na vpliv stikov na njihovo splošno zadovoljstvo v Lenartu

V Cerknici je na stanovanjskem oddelku polovica (50%), na negovalnem oddelku pa več kot polovica (58,4%) anketirancev odgovorilo, da stiki nanje zelo pozitivno vplivajo. Na stanovanjskem oddelku sledijo stanovalci, na katere stiki vplivajo (33,4%), na negovalnem pa tisti, na katere stiki niti vplivajo niti ne vplivajo (16,7%).

Na stanovanjskem oddelku v Lenartu jih je več kot polovica izjavilo, da stiki nanje zelo vplivajo (54,5%), sledijo tisti, ki stiki nanje vplivajo (27,3%). Medtem ko so na negovalnem oddelku

stanovalci najpogosteje odgovarjali, da stiki nanje niti vplivajo niti ne vplivajo (55,5%), sledijo tisti, ki so povedali, da stiki nanje zelo malo vplivajo (22,2%).

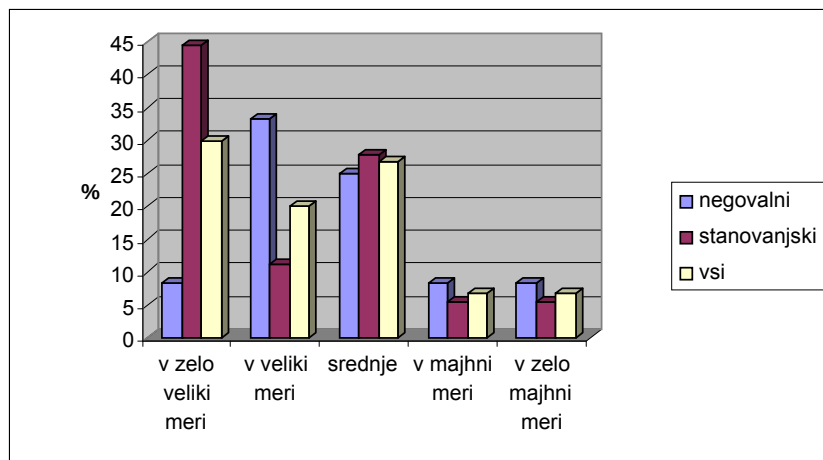
Stiki stanovalcem omogočajo, da so še vedno del skupnosti iz katere izhajajo, čeprav jih bivanje v domu na nek način ločuje. To so potrdili tudi odgovori vseh anketirancev tako doma Cerknica kot Lenart, ki so najpogosteje odgovorili, da stiki nanje zelo ugodno vplivajo, le da je bil odstotek v Cerknici (53,3%) višji kot v Lenartu (35%). Pri tem vprašanju sva opazili pomanjkljivost, saj je mnogo stanovalcev odgovorilo, da stiki nanje sicer zelo vplivajo, vendar jih pogosto spremljajo občutki žalosti, domotožja, še večje želje iti domov.

Vprašanje št. 9: OCENITE (OD 1 DO 6) V KAKO VELIKEM OBSEGU IMATE MOŽNOST IZBIRATI MED RAZLIČNIMI DEJAVNOSTMI, KI POTEKAJO V DOMU?

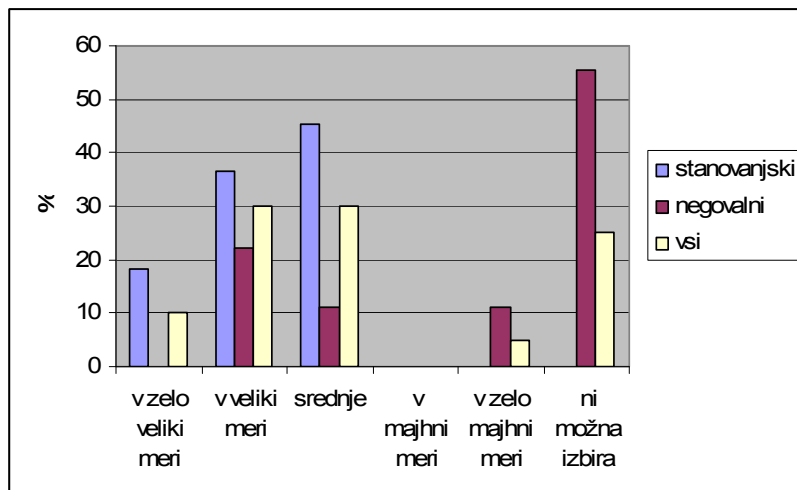
Tabela 8: Vzorec anketiranih glede na obseg izbire med različnimi aktivnostmi

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
v zelo veliki meri-6	1 5,6%	7 38,9%	8 44,4%	1 8,3%	/	1 8,3%	9 30	/	2 18,2%	2 18,2%	/	/	0 0%	2 10
v veliki meri-5	/	2 11,1%	2 11,1%	1 8,3%	3 25%	4 33,3%	6 20	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	1 11,1%	1 11,1%	2 22,2%	6 30
srednje-4	1 5,6%	4 22,2%	5 27,8%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	8 26,7	2 18,2%	3 27,3%	5 45,5%	1 11,1%	/	1 11,1%	6 30
v majhni meri-3	1 5,6%	/	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
v zelo majhni meri-2	1 5,6%	/	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	/	/	0 0%	1 11,1%	/	1 11,1%	1 5
ni možna izbira-1	1 5,6%	/	1 5,6%	/	2 16,7%	2 16,7%	3 10	/	/	0 0%	1 11,1%	4 44,4%	5 55,5%	5 25
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,8%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 15: Vzorec anketiranih glede na obseg izbire med različnimi aktivnostmi v Cerknici

Graf 16: Vzorec anketiranih glede na obseg izbire med različnimi aktivnostmi v Lenartu

V Cerknici na stanovanjskem oddelku največ anketirancev meni, da imajo v zelo veliki meri možnost izbire med aktivnostmi (44,4%), sledijo tisti, ki to ocenjujejo kot srednje (27,8%). Na negovalnem oddelku jih večina vidi malo manjšo možnost - v veliki meri (33,3%), sledijo tisti, ki pravijo, da so njihove možnosti nekaj srednjega (25%). Tu je več takih kot na stanovanjskem oddelku (5,6%), ki pravijo, da nimajo možnosti izbire (16,7%).

V Lenartu na stanovanjskem oddelku največ anketirancev meni, da imajo srednjo možnost izbire aktivnosti (45,5%), sledijo tisti, ki so izjavili, da v veliki meri lahko izbirajo med aktivnostmi (36,4%). Na negovalnem oddelku pa največ stanovalcev meni, da nimajo možnosti izbire aktivnosti (55,5%), sledijo tisti, ki so odgovorili, da je izbira možna v veliki meri (22,2%).

V domu Cerknica so, med vsemi anketiranimi, stanovalci največkrat povedali, da imajo v zelo veliki meri možnost izbire (30%), medtem ko so v Lenartu v enakem obsegu odgovorili, da imajo v veliki in srednji meri možnost izbire (30%).

Vzrok za velik delež anketirancev negovalnega oddelka v Lenartu, ki ne izbirajo aktivnosti, je v organiziranosti aktivnosti. Vse potekajo skupinsko, v skupnih prostorih, do katerih mora stanovalec priti ali se z vozičkom pripeljati. Stanovalci, ki so v postelji in ne zmorejo na voziček, pa na ta način ne morejo pri ničemer prisostvovati. Zanje se v domu ne organizirajo aktivnosti, ki bi se izvajale prilagojeno njihovim potrebam. To bi bilo potrebno tudi v Cerknici, saj je na drugi strani še vedno zelo veliko takih, ki aktivnosti ne izbirajo.

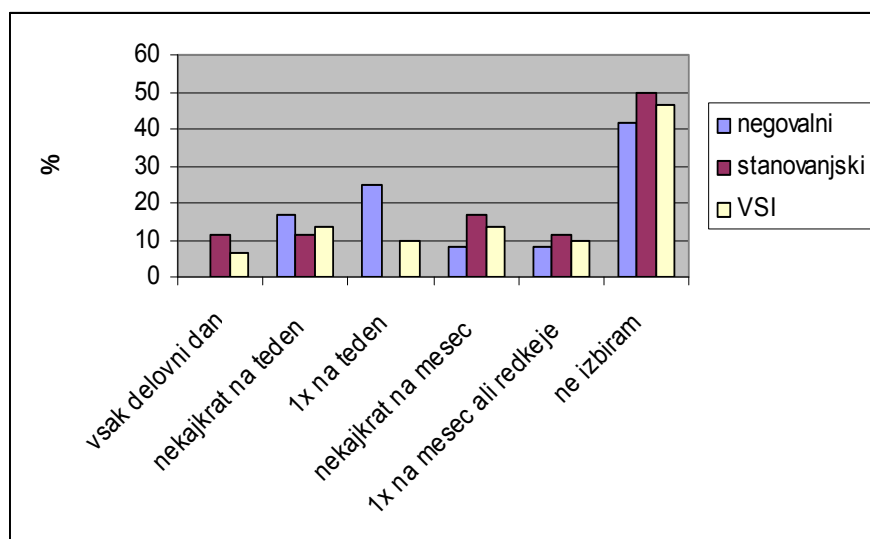
Človek je družbeno, odnosno bitje, kar pomeni, da potrebuje sočloveka, družbo. Res je, da je v sami instituciji na enem kraju veliko število oseb, a če ni dejavnosti, aktivnosti, ki jih družijo, so si le tujci med seboj in kljub bližini, osamljeni. Institucije se trudijo ponuditi aktivnosti, ki bi stanovalcem popestrile vsakdan, vendar je njihov obseg in kvaliteta odvisna od odgovornih v instituciji.

Vprašanje št. 10: KAKO POGOSTO SE UDELEŽUJETE IZBRANIH AKTIVNOSTI?

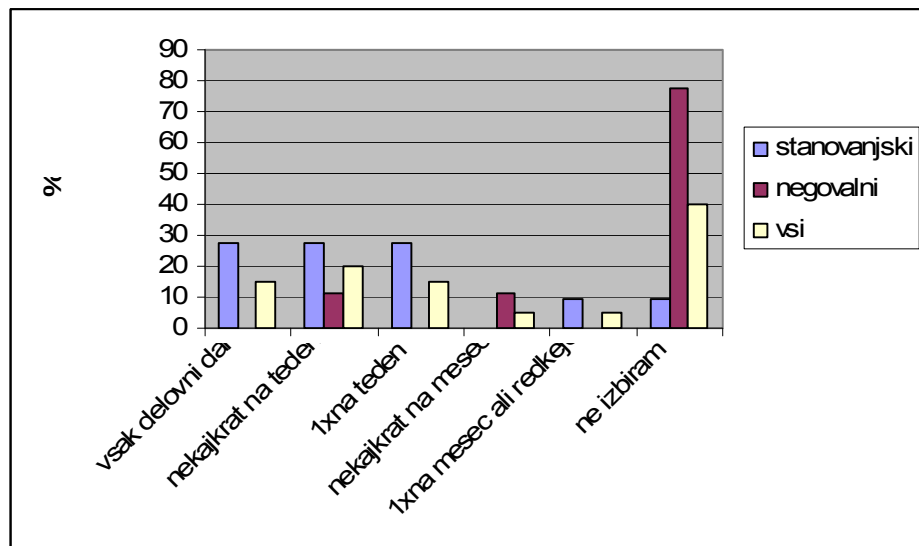
Tabela 9: Vzorec anketiranih glede na pogostost udeležbe pri izbranih aktivnostih

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
vsak delovni dan	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	/	/	0 0%	2 6,7	1 9,1%	2 18,2%	3 27,3%	/	/	0 0%	3 15
nekajkrat na teden	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	4 13,3	/	3 27,3%	3 27,3%	/	1 11,1%	1 11,1%	4 20
1x na teden	/	/	0 0%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	3 10	/	3 27,3%	3 27,3%	/	/	0 0%	3 15
nekajkrat na mesec	/	3 16,7%	3 16,7%	1 8,3%	/	1 8,3%	4 13,3	/	/	0 0%	1 11,1%	/	1 11,1%	1 5
1x na mesec ali redkeje	/	2 11,1%	2 11,1%	/	1 8,3%	1 8,3%	3 10	1 9,1%	/	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
ne izbiram	3 16,7%	6 33,3%	9 50%	/	5 41,7%	5 41,7%	14 46,7	1 9,1%	/	1 9,1%	3 33,3%	4 44,4%	7 77,8%	8 40
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,8%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 17: Vzorec anketiranih glede na pogostost udeležbe pri izbranih aktivnostih v Cerknici

Graf 18: Vzorec anketiranih glede na pogostost udeležbe pri izbranih aktivnostih v Lenartu

V Cerknici je na stanovanjskem oddelku polovica anketirancev odgovorila, da ne izbirajo aktivnosti (50%), sledijo tisti, ki jih izbirajo nekajkrat na mesec (16,7%). Na negovalnem jih je največ odgovorilo, da prav tako ne izbirajo aktivnosti, vendar v manjšem odstotku (41,7%), sledijo tisti, ki jih izbirajo enkrat na teden (25%).

V domu Lenart so na stanovanjskem oddelku v enakem obsegu izjavili, da se udeležujejo aktivnosti vsak delovni dan, nekajkrat na teden in enkrat na teden (27,3%). Sledijo tisti, ki izbirajo aktivnosti enkrat na teden ali redkeje in tisti, ki jih ne izbirajo (9,1%). Na negovalnem oddelku so, podobno kot v Cerknici, vendar v veliko večjem odstotku, največkrat odgovorili, da ne izbirajo aktivnosti (77,8%), sledijo tisti, ki jih izbirajo nekajkrat na teden ali mesec (11,1%).

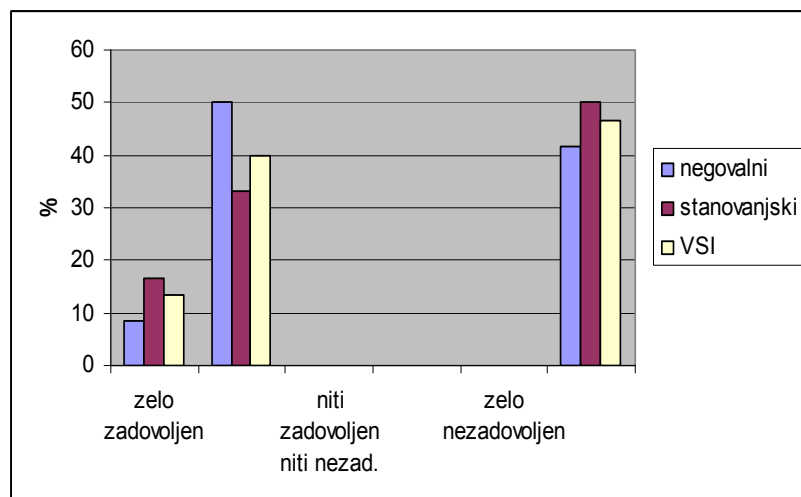
V obeh domovih prevladujejo tisti anketirani, ki aktivnosti ne izbirajo oz. se jih ne udeležujejo, v Cerknici je takih stanovalcev nekoliko več (46,7%) kot v Lenartu (40%). Izstopa stanovanjski oddelek v Lenartu, kjer se tisti, ki izbirajo aktivnosti, le teh tudi redno udeležujejo.

Vprašanje št. 11: OCENITE (OD 1 DO 6) KAKO STE ZADOVOLJNI Z IZBRANIMI AKTIVNOSTMI?

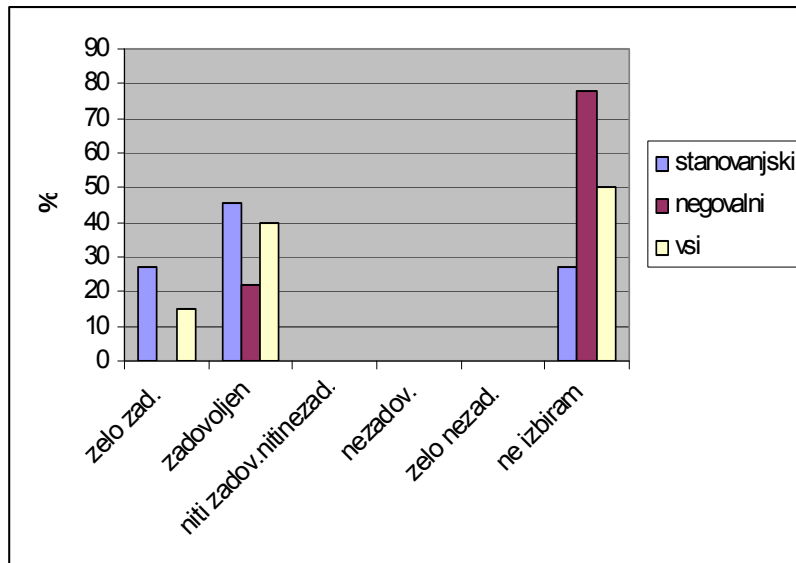
Tabela 10: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z aktivnostmi, ki jih izberejo

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
zelo zadovoljen-6	/	3 16,7%	3 16,7%	1 8,3%	/	1 8,3%	4 13,3	1 9,1%	2 18,2%	3 27,3%	/	/	0 0%	3 15
zadovoljen-5	2 11,1%	4 22,2%	6 33,3%	2 16,7%	4 33,3%	6 50%	12 40	1 9,1%	4 36,4%	5 45,5%	1 11,1%	1 11,1%	2 22,2%	7 40
niti zad. niti nezad-4	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
nezadovoljen-3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
zelo nezadovoljen-2	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
ne izbiram-1	3 16,7%	6 33,3%	9 50%	/	5 41,7%	5 41,7%	14 46,7	1 9,1%	2 18,2%	3 27,3%	3 33,3%	4 44,4%	7 77,8%	10 50
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 19: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z aktivnostmi, ki jih izberejo v Cerknici

Graf 20: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z aktivnostmi, ki jih izberejo v Lenartu

V Cerknici so na stanovanjskem oddelku anketirani stanovalci najpogosteje odgovarjali, da ne izbirajo aktivnosti (50%), sledijo tisti, ki jih izbirajo in so z njimi zadovoljni (33,3%). Na negovalnem oddelku so najpogosteje odgovarjali, da so z izbranimi aktivnostmi zadovoljni (50%), na drugi strani pa so tisti, ki jih ne izbirajo (41,7%).

Največ anketirancev stanovanjskega oddelka doma Lenart je odgovorilo, da so z izbranimi aktivnostmi zadovoljni (45%), sledijo tisti, ki so v enakem obsegu izjavili, da so zelo zadovoljni z aktivnostmi ter tisti, ki jih ne izbirajo (27,3%). Na negovalnem oddelku jih je največ izjavilo, da ne izbirajo aktivnosti (77,8%), sledijo tisti, ki jih izbirajo in so z njimi zadovoljni (22,2%).

Tudi v odgovorih na to vprašanje je prišlo do podobnih rezultatov, kot pri prejšnjem. V obeh domovih prevladujejo tisti, ki se aktivnosti ne udeležujejo – v Cerknici 46,7%, v Lenartu 50%. Na drugi strani pa je tako v Cerknici (40%) kot v Lenartu (40%) tudi veliko takih, ki aktivnosti izbirajo in so z izbranim zadovoljni.

V Cerknici so predvsem izražali nezadovoljstvo s tem, da aktivnosti izvajajo ljudje, ki nimajo ustreznega strokovnega znanja, da so aktivnosti premalo pestre, da se ponavljajo, da niso

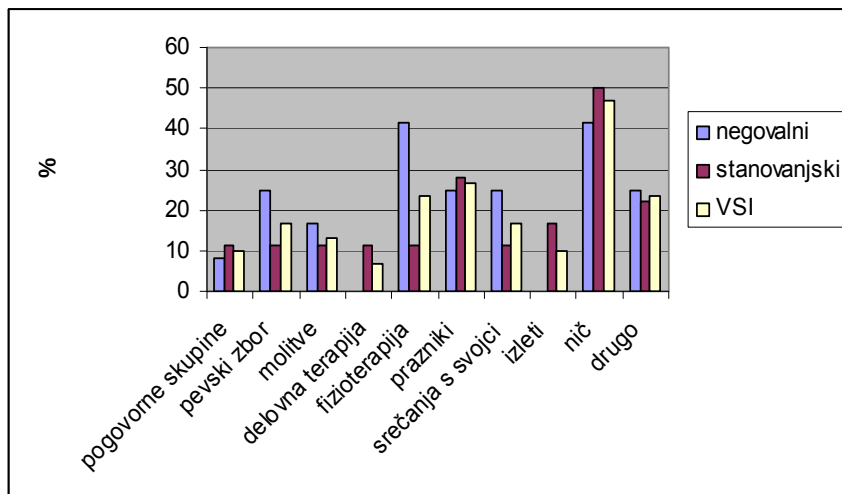
prilagojene posameznim potrebam in zmožnostim stanovalcev, kar zagotovo zmanjšuje voljo in pripravljenost stanovalcev, da se udeležujejo tistega, kar je sploh na voljo.

Vprašanje št. 12: S KATERIMI AKTIVNOSTMI STE NAJBOLJ ZADOVOLJNI (3 NAJLJUBŠE)?

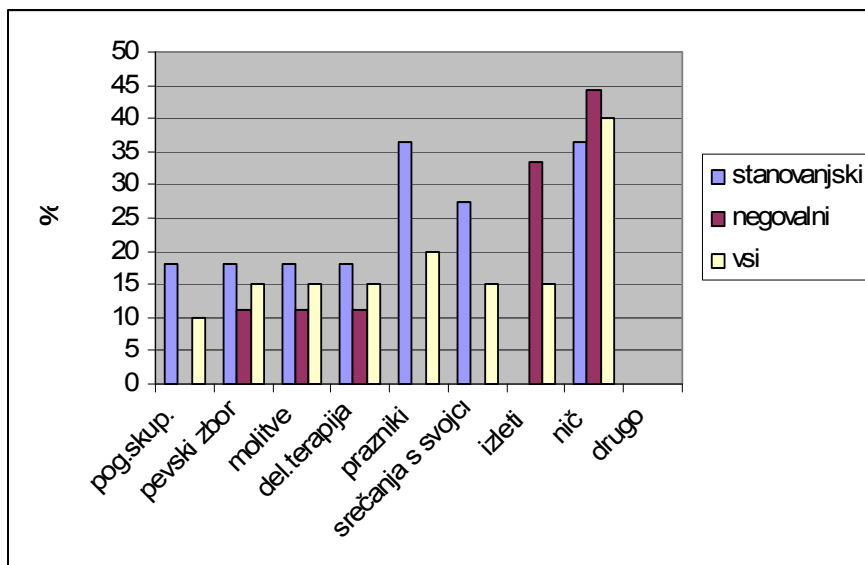
Tabela 11: Vzorec anketiranih glede na njihove tri aktivnosti, s katerimi so najbolj zadovoljni

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
pogov. skupine	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	1 8,3%	/	1 8,3%	3 10	/	2 18,2%	2 18,2%	/	/	0 0%	2 10
pevski zbor	/	2 11,1%	2 11,1%	/	3 25%	3 25%	5 16,7	/	2 18,2%	2 18,2%	/	1 11,1%	1 11,1%	3 15
molitve	/	2 11,1%	2 11,1%	/	2 16,7%	2 16,7%	4 13,3	/	2 18,2%	2 18,2%	/	1 11,1%	1 11,1%	3 15
delovna terapija	/	2 11,1%	2 11,1%	/	/	0 0%	2 6,7	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	1 11,1%	/	1 11,1%	3 15
fizio-terapija	1 5,6%	1 5,6%	2 11,1%	2 16,7%	3 25%	5 41,7%	7 23,3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
prazniki	2 11,1%	3 16,7%	5 27,8%	2 16,7%	1 8,3%	3 25%	8 26,7	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	/	/	0 0%	4 20
srečanja s svojci	/	2 11,1%	2 11,1%	2 16,7%	1 8,3%	3 25%	5 16,7	1 9,1%	2 18,2%	3 27,3%	/	/	0 0%	3 15
izleti	2 11,1%	1 5,6%	3 16,7%	/	/	0 0%	3 10	/	/	0 0%	3 33,3%	/	3 33,3%	3 15
nič	3 16,7%	6 33,3%	9 50%	/	5 41,7%	5 41,7%	14 46,7	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	/	4 44,4%	4 44,4%	8 40
drugo	/	4 22,2%	4 22,2%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	7 23,3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
skupaj (osebe)	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,6%	9 100%	20 100

Graf 21: Vzorec anketiranih glede na njihove tri aktivnosti, s katerimi so najbolj zadovoljni v Cerknici

Graf 22: Vzorec anketiranih glede na njihove tri aktivnosti, s katerimi so najbolj zadovoljni v Lenartu

V Cerknici so na stanovanjskem oddelku anketirani stanovalci na prva 3 mesta postavili aktivnosti: prazniki (27,8%), druge aktivnosti (22,2%) in izleti (16,7%). Še vedno ostaja veliko takih, ki se ne udeležujejo ničesar (50%). Na negovalnem oddelku so stanovalci na prva 3 mesta postavili aktivnosti: fizioterapija (41,7%), drugo mesto si delijo pevski zbor, praznovanje

praznikov, srečanja s svojci in drugo (25%), na tretjem so molitve (16,7%). Tudi tu je veliko takih, ki se ne udeležujejo ničesar (41,7%).

Na stanovanjem oddelku v Lenartu so anketirani stanovalci na prvo mesto postavili aktivnost praznovanja praznikov (36,4%), na drugi strani jih je v enakem odstotku (36,4%) izjavilo, da ne izbirajo aktivnosti. Sledijo: srečanje s svojci (27,3%), pogovorne skupine, pevski zbor, molitve in delovna terapija (18,2%). Na negovalnem oddelku v Lenartu prevladujejo tisti, ki ne izbirajo nobenih aktivnosti (44,4%). Sledijo tisti, ki so najbolj zadovoljni z izleti (33,3%).

Med vsemi anketiranimi stanovalci v Cerknici so najbolj priljubljene aktivnosti: praznovanje praznikov, fizioterapija ter druge aktivnosti, vendar se jih še vedno skoraj polovica (46,7%) ne udeležuje ničesar. Prav tako so v Lenartu v večini tisti, ki ne izbirajo aktivnosti (40%). Med tistimi, ki pa se jih udeležujejo, je najbolj priljubljeno praznovanje praznikov (20%), sledijo pevski zbor, molitve, delovna terapija, srečanja s svojci in izleti (15%).

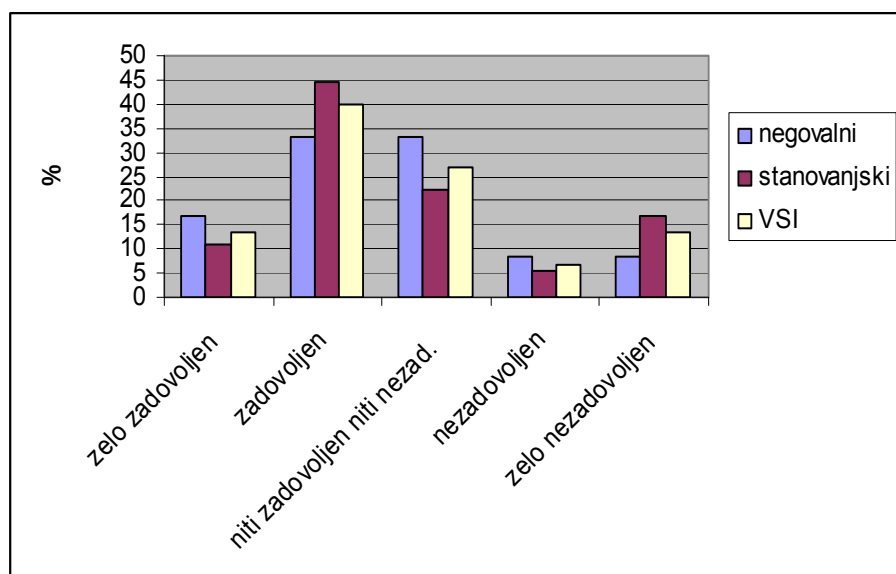
Stanovalcem priljubljene aktivnosti zelo veliko pomenijo. Občutek imajo, da pripadajo neki skupini in so v nečem dobri. Aktivnost, v kateri uživajo, jim prinaša zadovoljstvo, pozitivna občutja, dobro psihično in telesno počutje, dviguje samozavest. Lahko bi rekli, da je zanje nek vir moči in motivacijske energije. Aktivnosti imajo nanje lahko zelo velik vpliv, zato so posledično zelo razočarani, ko kakšna aktivnost odpade, ker bodisi vodja odide na dopust bodisi zbolí. Zato je pomembno, da institucija zagotavlja dokaj reden in nemoten potek neke posebej priljubljene aktivnosti. V ta namen imajo lahko rezervnega izvajalca ali pa kdo »vskoči«, ki ima vsaj malo znanja tudi s tistega področja.

Vprašanje št. 13: OCENITE OD 1 DO 5, KAKO ZADOVOLJNI STE S PREHRANO?

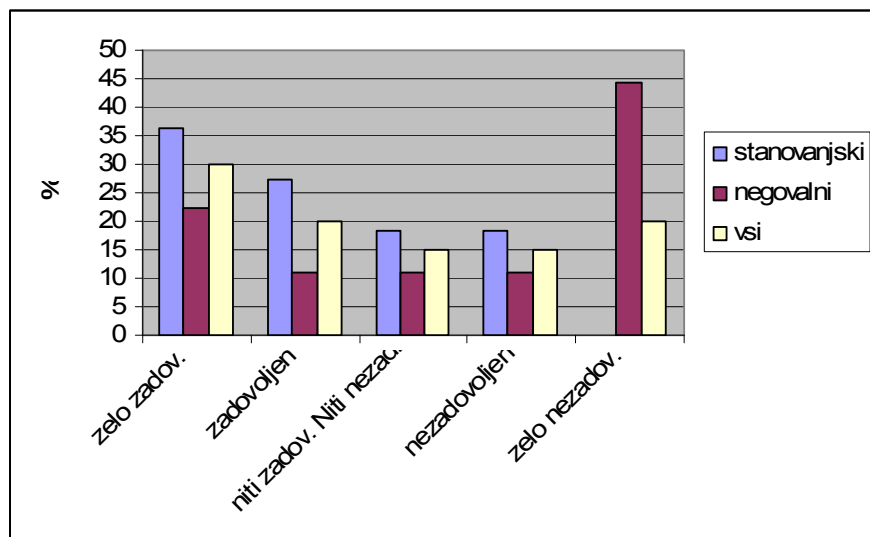
Tabela 12: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prehrano

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
zelo zadovoljen-5	/	2 11,1%	2 11,1%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	4 13,3	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	2 22,2%	/	2 22,2%	6 30
zadovoljen-4	4 22,2%	4 22,2%	8 44,4%	2 16,7%	2 16,7%	4 33,3%	12 40	2 18,2%	1 9,1%	3 27,3%	1 11,1%	/	1 11,1%	4 20
ni zadovoljen-3	1 5,6%	3 16,7%	4 22,2%	/	4 33,3%	4 33,3%	8 26,7	/	2 18,2%	2 18,2%	/	1 11,1%	1 11,1%	3 15
nezadovoljen-2	/	1 5,6%	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	/	2 18,2%	2 18,2%	/	1 11,1%	1 11,1%	3 15
zelo nezadovoljen-1	/	3 16,7%	3 16,7%	/	1 8,3%	1 8,3%	4 13,3	/	/	0 0%	1 11,1%	3 33,3%	4 44,4%	4 20
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 23: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prehrano v Cerknici

Graf 24: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prehrano v Lenartu

Na stanovanjskem oddelku v Cerknici je največ anketirancev odgovorilo, da so s prehrano zadovoljni (44,4%), sledijo tisti, ki pravijo, da niso niti zadovoljni niti nezadovoljni (22,2%). Prav tako so s prehrano v večini zadovoljni na negovalnem oddelku, v enakem odstotku so odgovorili tudi tisti stanovalci, ki pravijo, da niso niti zadovoljni niti nezadovoljni (33,3%).

V domu Lenart jih je na stanovanjskem oddelku malo več kot tretjina (36,4%) izjavila, da so s prehrano zelo zadovoljni, sledijo tisti, ki so zadovoljni (27,3%). Na negovalnem oddelku jih je, obratno, največ zelo nezadovoljnih s prehrano (44,4%), na drugi strani pa so tisti stanovalci, ki so zelo zadovoljni (22,2%).

V primerjavi med domovoma jih je, med vsemi anketiranimi v domu Lenart, največ izjavilo, da so zelo zadovoljni s prehrano (30%), v Cerknici pa jih je največ izjavilo, da so zadovoljni (40%). Zelo nezadovoljnih je v Lenartu več (20%) kot v Cerknici (13,3%).

Do očitne razlike je prišlo v Lenartu na negovalnem oddelku, kjer so stanovalci izražali izrazito nezadovoljstvo s prehrano. Anketiranci so povedali, da je hrana enolična in če bi lahko zapustili posteljo, to sploh ne bi bila takšna težava, saj bi si sami kaj skuhal, kot to počne veliko stanovalcev stanovanjskega oddelka. Dom Lenart ima namreč v vsakem nadstropju na voljo dve

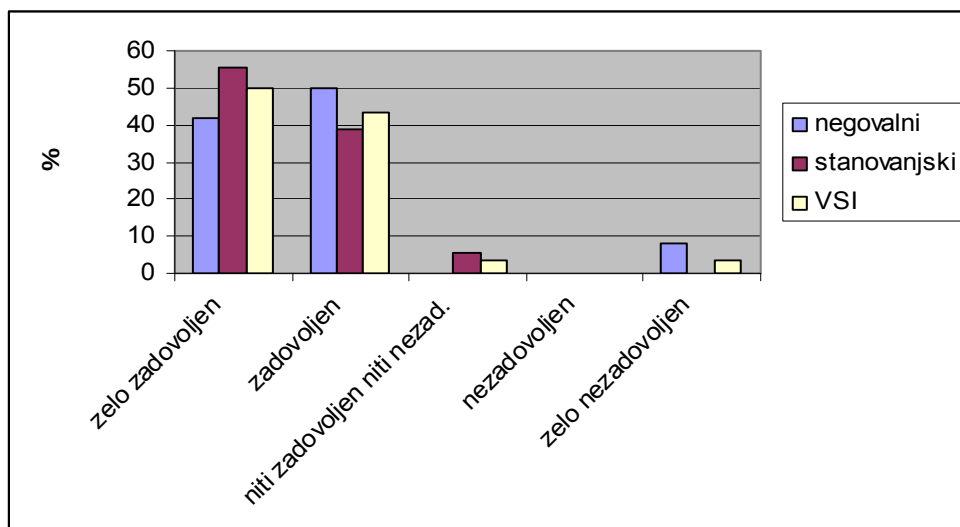
kuhinji, kjer si stanovalci lahko po lastnih željah kaj pripravijo. Stanovalci negovalnega oddelka so tako odvisni od tega, kar pripravijo v kuhinji. Pomanjkljivost, o kateri so pričali anketiranci je, da nimajo sestankov, na katerih bi lahko povedali svoje želje, predloge v zvezi s prehrano. Prav tako si stanovalci negovalnega oddelka želijo imeti osebo, »zastopnika«, ki bi se teh sestankov udeležila namesto njih. V Cerknici so na obeh oddelkih najpogosteje podali oceno štiri – zadovoljen. Kljub temu so mnogi izrazili nezadovoljstvo s preveliko monotonostjo jedilnikov, mrzlo hrano, premajhnim razmakom med obroki, saj mnogi do naslednjega obroka še niso lačni, ne-znanjem kuhinjskega osebja, prevelikimi količinami, ki ne ustrezajo potrebam stanovalcev, premajhnim nadzorom nad porabo sestavin (npr. sladkorja), itd.

Vprašanje št. 14: OCENITE (OD 1 DO 5) KAKO ZADOVOLJNI STE Z NEGO V DOMU?

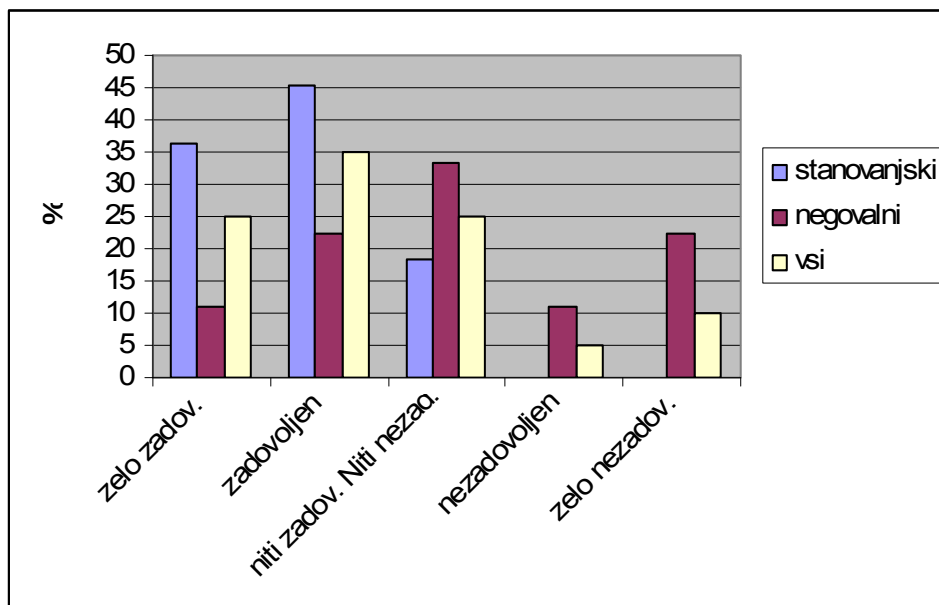
Tabela 13: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z nego v domu, ki so je deležni (P zajeta je bila čistoča, higiena, osebna nega tistih, ki jo potrebujejo).

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
zelo zadovoljen-5	2 11,1%	8 44,4%	10 55,6%	2 16,7%	3 25%	5 41,7%	15 50	/	4 36,4%	4 36,4%	1 11,1%	/	1 11,1%	5 25
zadovoljen-4	2 11,1%	5 27,8%	7 38,9%	1 8,3%	5 41,7%	6 50%	13 43,3	3 27,3%	2 18,2%	5 45,5%	2 22,2%	/	2 22,2%	7 35
niti zad. niti nezad-3	1 5,6%	/	1 5,6%	/	/	0 0%	1 3,3	/	2 18,2%	2 18,2%	/	3 33,3%	3 33,3%	5 25
nezadovoljen-2	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	1 11,1%	1 11,1%	1 5
zelo nezadovoljen-1	/	/	0 0%	/	1 8,3%	1 8,3%	1 3,3	/	/	0 0%	1 11,1%	1 11,1%	2 22,2%	2 10
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 25: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z nego v domu, ki so je deležni v Cerknici (zajeta je bila čistoča, higiena in osebna nega).

Graf 26: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo z nego v domu, ki so je deležni v Lenartu (zajeta je bila čistoča, higiena in osebna nega).

Na stanovanjskem oddelku v Cerknici je največ anketirancev odgovorilo, da so z nego zelo zadovoljni (55,6%), sledijo tisti, ki pravijo, da so zadovoljni (38,9%). Zelo nezadovoljnih tu ni. Na negovalnem oddelku pa je, obratno kot na stanovanjskem, več takih, ki so z nego zadovoljni (50%), zelo zadovoljnih je malo manj (41,7%). Tu je zelo nezadovoljnih 8,3%.

Na stanovanjskem oddelku v Lenartu jih je največ izjavilo, obratno kot v Cerknici, da so z nego zadovoljni (45,5%), sledijo tisti, ki so zelo zadovoljni (36,4%). Nihče ni odgovoril, da bi bil z nego bodisi nezadovoljen bodisi zelo nezadovoljen. Na negovalnem oddelku jih je največ odgovorilo, da z nego niso niti zadovoljni niti nezadovoljni (33,3%). Zadovoljnih in zelo nezadovoljnih je 22,2%.

Glede na oba domova, so v Cerknici z nego v večini zelo zadovoljni (50%), v Lenartu pa v večini zadovoljni (35%). Zelo nezadovoljnih je v Cerknici manj (3,3%) kot v Lenartu (10%).

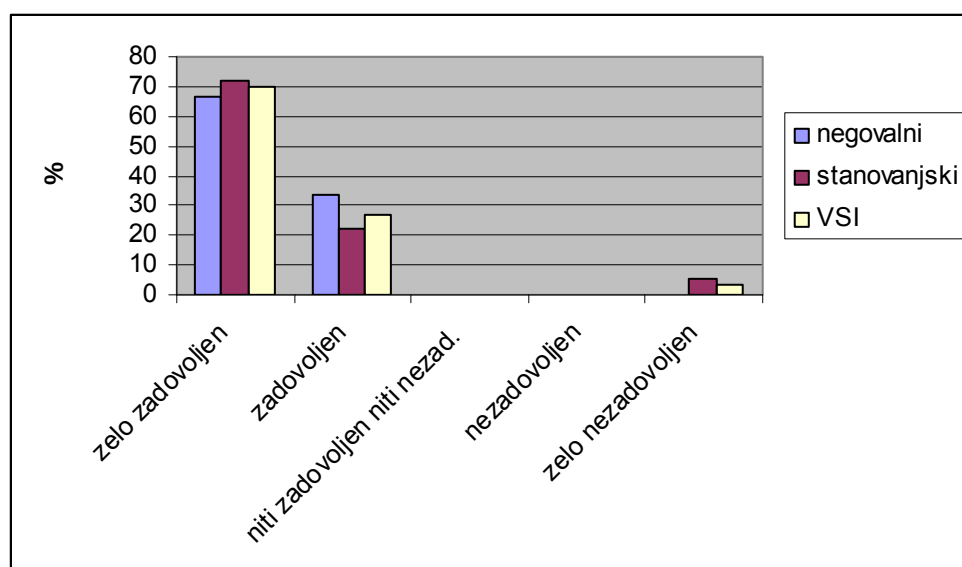
Rezultati so pokazali, da je v obeh domovih na negovalnem oddelku vsaj nekaj takih, ki so ali nezadovoljni ali zelo nezadovoljni z nego, medtem, ko jih na stanovanjskih oddelkih ni. Prav tako se zdi splošna ocena zadovoljstva z nego v Cerknici nekoliko boljša kot v Lenartu. Vendar ne smemo zanemariti dejstva, da gre v Lenartu za skupno oceno obeh oddelkov, kjer večina anketiranih iz stanovanjskega oddelka posebne nege ne potrebuje in je možna netočnost te (skupne) ocene. V primerjavi z njimi, so tisti iz negovalnega oddelka podali eno oceno nižje in morda je njihova ocena natančnejša, saj imajo vsakodnevno izkušnjo z nego v domu, za razliko od tistih iz stanovanjskega oddelka. Da so z nego zadovoljni, je bilo najpogosteje podano tudi v oddelkih v Cerknici, čeprav je bila skupna ocena še vedno zelo zadovoljen. Tudi tu so opažene pomanjkljivosti vprašanja, saj so tisti na stanovanjskem oddelku pod nego razumeli skrb osebja za higieno, čistočo, posteljnino, tisti na negovalnem pa osebno nego, ki jo zaradi negibljivosti potrebujejo. Pripomb glede nege ni bilo.

Vprašanje št. 15: OCENITE (OD 1 DO 5) KAKO ZADOVOLJNI STE S PROSTORI?

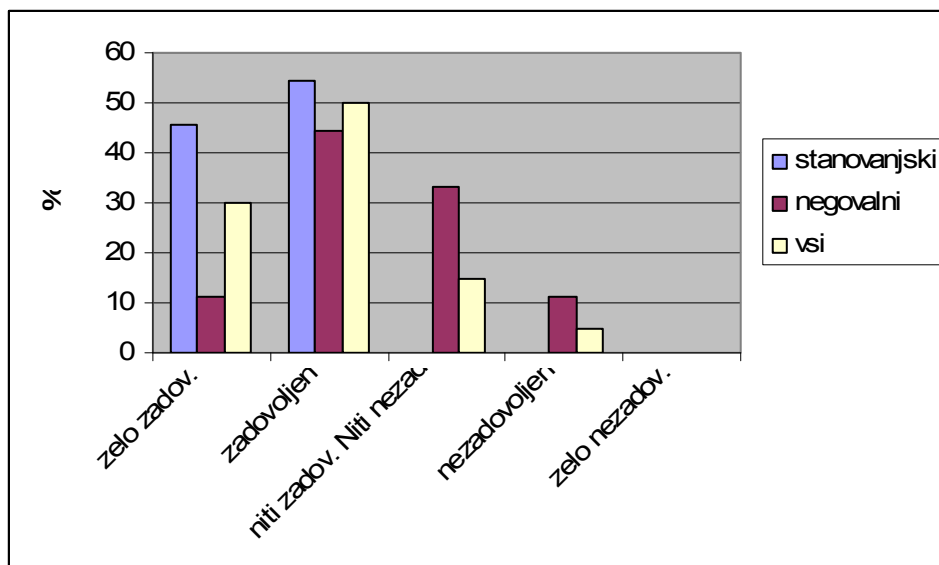
Tabela 14: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prostori

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
zelo zadovoljen-5	4 22,2%	9 50%	13 72,2%	3 25%	5 41,7%	8 66,7%	21 70	1 9,1%	4 36,4%	5 45,4%	1 11,1%	/	1 11,1%	6 30
zadovoljen-4	1 5,6%	3 16,7%	4 22,2%	/	4 33,3%	4 33,3%	8 26,7	2 18,2%	4 36,4%	6 54,6%	2 22,2%	2 22,2%	4 44,4%	10 50
niti zad. niti nezad-3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	1 11,1%	2 22,2%	3 33,3%	3 15
nezadovoljen-2	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	1 11,1%	1 11,1%	1 5
zelo nezadovoljen-1	/	1 5,6%	1 5,6%	/	/	0 0%	1 3,3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 27: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prostori v Cerknici

Graf 28: Vzorec anketiranih glede na njihovo zadovoljstvo s prostori v Lenartu

V Cerknici je na stanovanjskem oddelku največ anketirancev odgovorilo, da so s prostori zelo zadovoljni (72,2%), sledijo tisti, ki pravijo, da so zadovoljni (22,2%). Tudi zelo nezadovoljnih je nekaj (5,6%) stanovalcev. Na negovalnem oddelku je največ stanovalcev odgovorilo, da so s prostori zelo zadovoljni (66,7%), zadovoljnih je dobra tretjina (33,3%). Tu za razliko ni zelo nezadovoljnih ali nezadovoljnih.

V Lenartu je več kot polovica (54,6%) anketiranih stanovalcev stanovanjskega oddelka odgovorila, da so zadovoljni s prostori, preostali anketirani so zelo zadovoljni (46,4%). Na negovalnem oddelku je prav tako največ anketirancev s prostori zadovoljnih (44,4%), sledijo jim tisti, ki niso niti zadovoljni niti nezadovoljni (33,3%).

V primerjavi obeh domov, je več kot dve tretjini vseh anketiranih (70%) v Cerknici zelo zadovoljnih, v Lenartu pa jih je polovica (50%) zadovoljnih. V Cerknici je vseeno nekaj takih, ki s prostori sploh niso zadovoljni (3,3%).

Oba domova, tako Cerknica kot Lenart, sta novejša in bilo je pričakovano, da bodo stanovalci s prostori zadovoljni, zaradi samega napredka v znanosti in tehnologiji, ki vedno znova odkrivata, kaj stari ljudje potrebujejo in skrbita, da bodo živeli kar se da kakovostno starost. Čeprav gre med

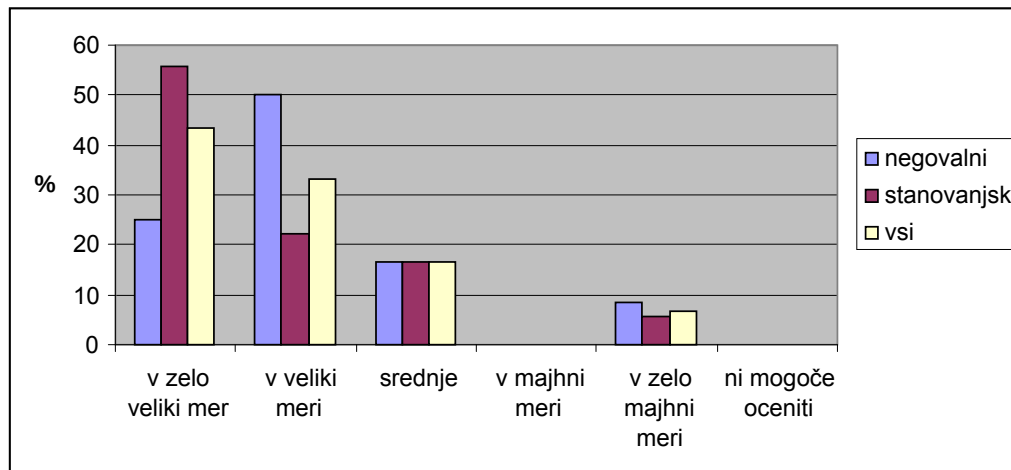
domovoma zgolj za tri leta razlike, bi starost lahko vplivala na zadovoljstvo uporabnikov s samo stavbo (arhitekturne ovire itd.). Vendar so rezultati dali drugačen odgovor, saj so stanovalci doma Cerknica zadovoljstvo s prostori ocenili nekoliko višje kot stanovalci doma Lenart. Edina pripomba v Cerknici je bila na račun pomanjkanja enoposteljnih sob in zasebnosti.

Vprašanje št. 16: OCENITE (OD 1 DO 6) V KAKO VELIKI MERI LAHKO RAZVIJATE TOPLE, LJUBEČE IN SPROŠČENE ODNOSI Z ZAPOSLENIMI?

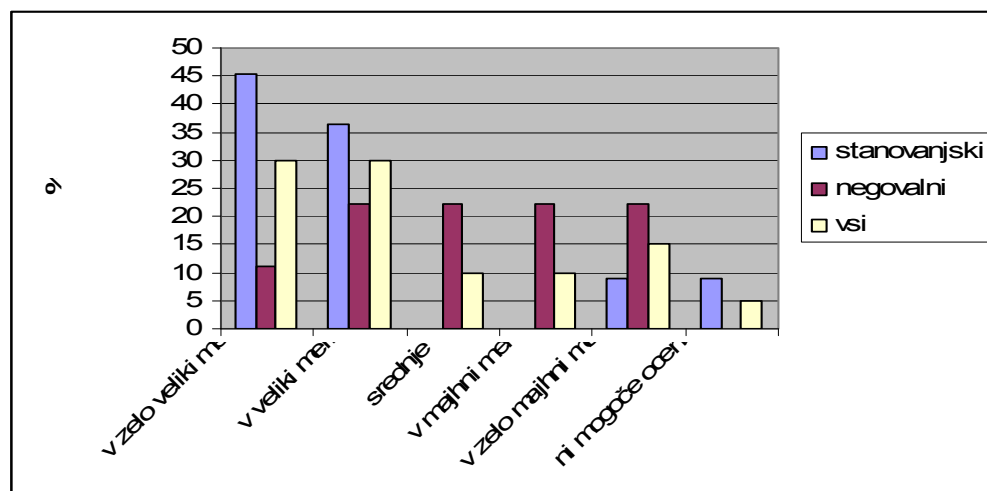
Tabela 15: Vzorec anketiranih glede na obseg razvijanja dobrih odnosov z zaposlenimi

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
v zelo veliki meri-6	2 11,1%	8 44,4%	10 55,6%	2 16,7%	1 8,3%	3 25%	13 43,3	1 9,1%	4 36,4%	5 45,4%	1 11,1%	/	1 11,1%	6 30
v veliki meri-5	1 5,6%	3 16,7%	4 22,2%	1 8,3%	5 41,7%	6 50%	10 33,3	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	2 22,2%	/	2 22,2%	6 30
srednje-4	1 5,6%	2 11,1%	3 16,7%	/	2 16,7%	2 16,7%	5 16,7	/	/	0 0%	/	2 22,2%	2 22,2%	2 10
v majhni meri-3	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	2 22,2%	2 22,2%	2 10
v zelo majhni meri-2	1 5,6%	/	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	/	1 9,1%	1 9,1%	1 11,1%	1 11,1%	2 22,2%	3 15
ni možno oceniti-1	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	1 9,1%	/	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 29: Vzorec anketiranih glede na obseg razvijanja dobrih odnosov z zaposlenimi v Cerknici

Graf 30: Vzorec anketiranih glede na obseg razvijanja dobrih odnosov z zaposlenimi v Lenartu

V Cerknici je na stanovanjskem oddelku več kot polovica anketirancev odgovorila, da z zaposlenimi lahko v zelo veliki meri razvijajo prijetne odnose (55,6%), sledijo tisti, ki pravijo, da v veliki meri (22,2%). Le 5,6% jih pravi, da v zelo majhni meri. Na negovalnem oddelku jih polovica (50%) odgovarja, da lahko prijetne odnose razvijajo v veliki meri, četrtnina (25%) jih meni, da v zelo veliki meri. Le nekaj jih pravi, da prijetne odnose lahko razvijajo v zelo majhni meri (8,3%).

Anketiranci stanovanjskega oddelka doma Lenart so največkrat odgovorili, da z zaposlenimi, prav tako kot v Cerknici, lahko v zelo veliki meri razvijejo prijetne odnose (45,4%), sledijo tisti, ki so izjavili, da v veliki meri (36,4%). Tudi tu jih je nekaj, ki so odgovorili, da v zelo majhni meri in da ni mogoče oceniti (9,1%). Na negovalnem oddelku so v enakem obsegu (22,2%) odgovorili, da z zaposlenimi lahko v veliki meri razvijajo prijetne odnose, v srednji meri in v zelo majhni meri. Najmanj jih je menilo, da v zelo veliki meri (11,1%). Ocena je slabša v primerjavi z negovalnim oddelkom v Cerknici.

Med vsemi anketiranimi je v Cerknici (43,3%) nekoliko več takih kot v Lenartu (30%), ki menijo, da tople in sproščene odnose lahko razvijajo v zelo veliki meri. V Lenartu so v istem obsegu izbrali tudi možnost razvijanja prijetnih odnosov v veliki meri.

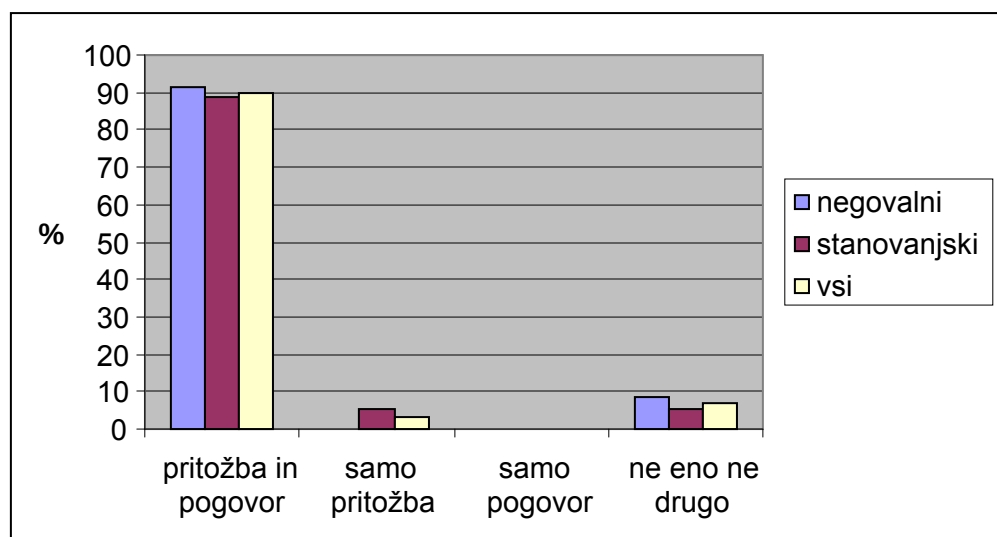
Če so zaposleni prijazni, pozorni, pripravljeni pomagati in pripravljeni na sodelovanje, je tudi stanovalcu lažje, proces prilagajanja je hitrejši, lažji. Prav tako je vsakodnevni utrip življenja prijetnejši in tudi v primeru problemov, težav, je dober odnos, kakovostna komunikacija, učinkovito sredstvo reševanja le teh in dober temelj sodelovanja. Na drugi strani pa je obremenjenost zaposlenih, ki je iz dneva v dan večja in ki lahko zavira dobro medsebojno komunikacijo in sodelovanje. Očitno se zaposleni zavedajo pomena svojega dela in vpliva, ki ga imajo s svojim pristopom na stanovalce, saj so v obeh domovih in oddelkih anketiranci najpogosteje odgovorili, da so topli odnosi mogoči v zelo veliki oz. veliki meri. Pri tem pa v domu Lenart ne smemo zanemariti razlike med oddelkoma, saj so tisti iz negovalnega oddelka to povprečno ocenili kot veliko težje kot tisti iz stanovanjskega oddelka. Razlog za to je v omejeni možnosti stanovalcev negovalnega oddelka glede izbire oseb, s katerimi želijo vzpostaviti stik. V Cerknici so stanovalci obeh oddelkov dajali povprečno višjo oceno, čeprav so se tekom samega anketiranja pojavile kritike na račun neupoštevanja želja s strani osebja, dajanja premalo pozornosti, hitenja pri opraviilih itd.

Vprašanje št. 17: ALI IMATE MOŽNOST, DA SE V PRIMERU NEZADOVOLJSTVA S KOM POGOVORITE ALI SE PRITOŽITE?

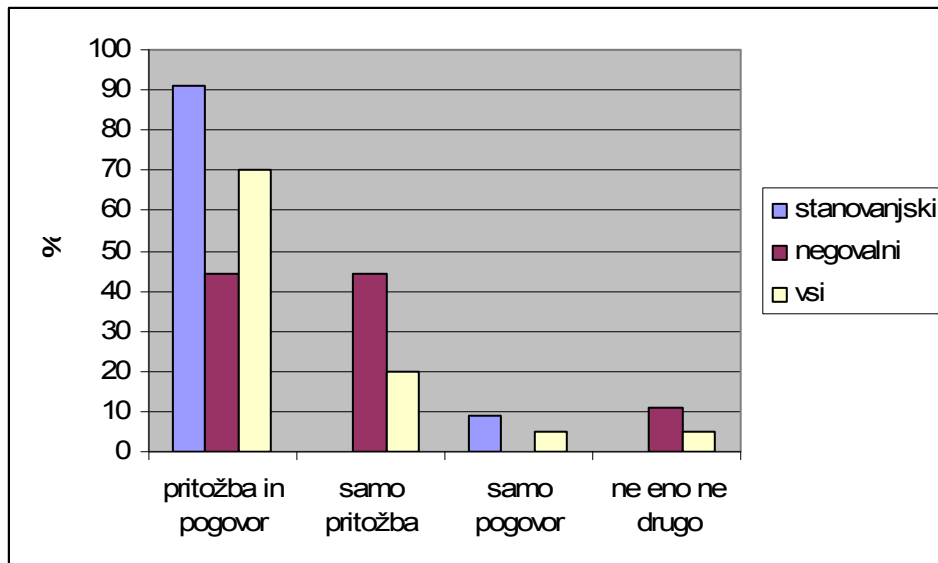
Tabela 16: Vzorec anketirancev glede na možnost pritožbe ali pogovora v primeru nezadovoljstva

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
pritožba in pogovor	5 27,8%	11 61,1%	16 88,9%	3 25%	8 66,7%	11 91,7%	27 90	2 18,2%	8 72,7%	10 90,9%	3 33,3%	1 11,1%	4 44,4%	14 70
samo pritožba	/	1 5,6%	1 5,6%	/	/	0 0%	1 3,3	/	/	0 0%	1 11,1%	3 33,3%	4 44,4%	4 20
samo pogovor	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	1 9,1%	/	1 9,1%	/	/	0 0%	1 5
ne eno ne drugo	/	1 5,6%	1 5,6%	/	1 8,3%	1 8,3%	2 6,7	/	/	0 0%	/	1 11,1%	1 11,1%	1 5
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 31: Vzorec anketirancev glede na možnost pritožbe ali pogovora v primeru nezadovoljstva v Cerknici

Graf 32: Vzorec anketirancev glede na možnost pritožbe ali pogovora v primeru nezadovoljstva v Lenartu

V Cerknici je na stanovanjskem oddelku največ anketirancev odgovorilo, da imajo možnost pritožbe in pogovora (88,9%), nekaj jih tudi meni, da imajo na voljo samo pritožbo ali da sploh ne morejo nič od tega (5,6%). Na negovalnem oddelku so skoraj vsi (91,7%) odgovarjali, da imajo možnost pritožbe in pogovora, peščica (8,3%) pa jih meni, da ne morejo ne eno ne drugo.

Na stanovanjskem oddelku doma Lenart je velika večina anketiranih stanovalcev izjavila, da imajo možnost pritožbe in pogovora (90,9%), podobno kot v Cerknici. Preostanek anketirancev (9,1%) je izjavil, da imajo možnost samo pogovora, nasprotno kot v Cerknici. Na negovalnem oddelku so anketiranci v enakem obsegu (44,4%) odgovorili, da imajo možnost tako pritožbe in pogovora kot možnost samo pritožbe.

Med vsemi anketiranimi v obeh domovih, je največ takih stanovalcev, ki menijo, da imajo možnost pritožbe in pogovora. V Cerknici je ta odstotek nekoliko višji (90%) kot v Lenartu (70%). Za razliko je v Cerknici vseeno nekaj takih, ki menijo, da nimajo možnosti ne enega ne drugega (6,7%).

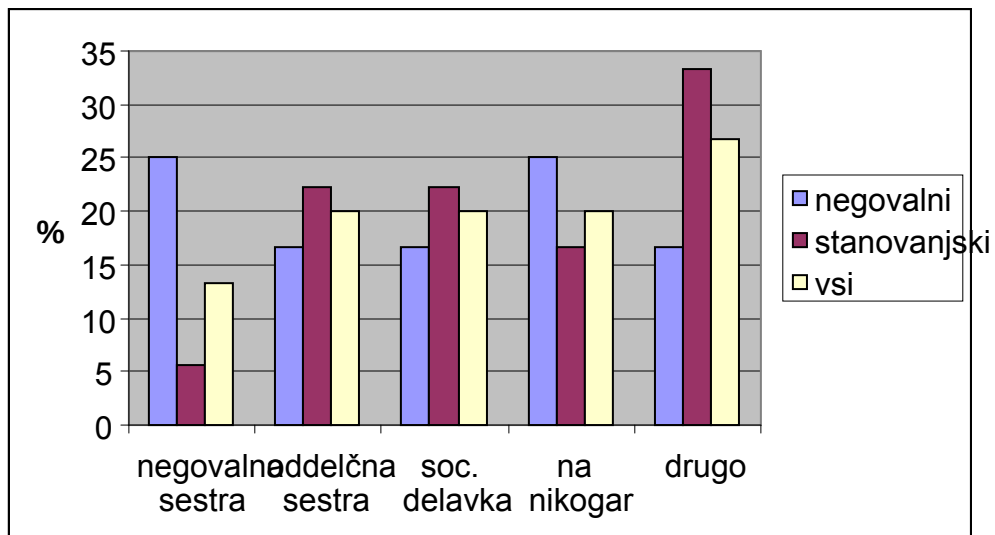
Za vsakega posameznika, kot tudi za razvoj ustanove, je pomembno, da se razvija skupaj oz. po potrebah njenih uporabnikov. V začetku lahko institucija izhaja iz izkušenj svojih predhodnic oz. že ustanovljenih, utečenih ustanov. Vendar, če nima posluha za potrebe in želje svojih stanovalcev, jih ne bo zadovoljila, pri čemer ne škoduje zgolj uporabnikom temveč tudi sama sebi. Odgovorni v instituciji morajo biti fleksibilni in pripravljeni na sodelovanje in sprejemanje sprememb, predlogov s strani stanovalcev. Tako je možnost pogovora in pritožbe v primeru nezadovoljstva za stanovalce in institucijo samo še kako pomembna. Žal se mnogokrat odgovorni v institucijah tega ne zavedajo. Vendar se je v najini raziskavi za oba domova izkazalo, da večina stanovalcev ocenjuje, da ima možnost tako pogovora kot pritožbe.

Vprašanje št. 18: NA KOGA SE V PRIMERU STISKE NAJPOGOSTEJE OBRNETE?

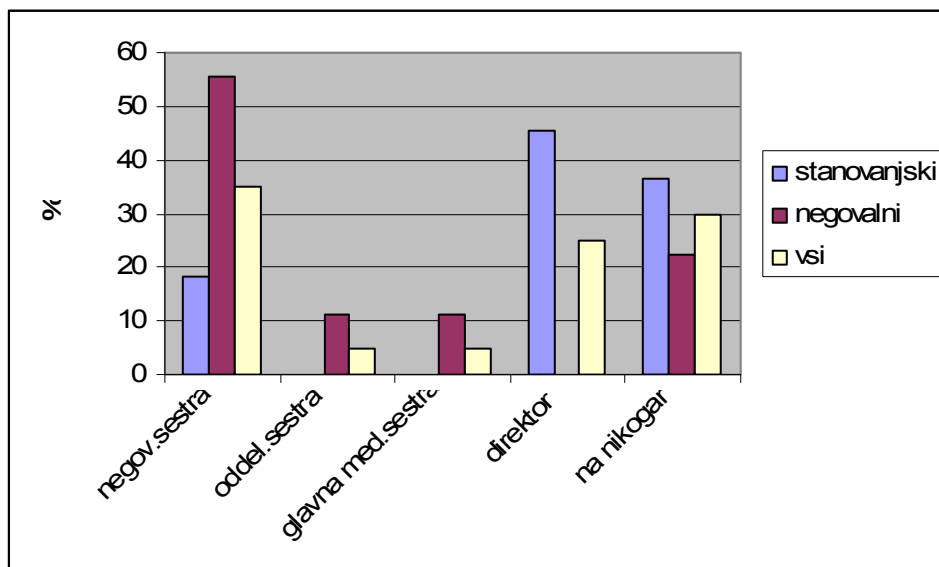
Tabela 17: Vzorec anketiranih glede na njihovo izbiro osebe, na katero se obrnejo v primeru stiske

	Cerknica							Lenart						
	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n	stanovanjski odd.			negovalni odd.			s+n
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	vsi %
negov. sestra	1 5,6%	/	1 5,6%	/	3 25%	3 25%	4 13,3	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	3 33,3%	2 22,2%	5 55,5%	7 35
oddelč. sestra	1 5,6%	3 16,7%	4 22,2%	/	2 16,7%	2 16,7%	6 20	/	/	0 0%	/	1 11,1%	1 11,1%	1 5
glavna med. sestra	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	1 11,1%	/	1 11,1%	1 5
zdravnik	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
soc.del.	2 11,1%	2 11,1%	4 22,2%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	6 20	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
direktor	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	1 9,1%	4 36,4%	5 45,5%	/	/	0 0%	5 25
receptor	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
fizio-terapevt	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
delovni terapevt	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
na nikogar	1 5,6%	2 11,1%	3 16,7%	1 8,3%	2 16,7%	3 25%	6 20	1 9,1%	3 27,3%	4 36,4%	/	2 22,2%	2 22,2%	6 30
drugo	/	6 33,3%	6 33,3%	1 8,3%	1 8,3%	2 16,7%	8 26,7	/	/	0 0%	/	/	0 0%	0 0
skupaj	5 27,8%	13 72,2%	18 100%	3 25%	9 75%	12 100%	30 100	3 27,3%	8 72,7%	11 100%	4 44,4%	5 55,5%	9 100%	20 100

Graf 33: Vzorec anketiranih glede na njihovo izbiro osebe, na katero se obrnejo v primeru stiske v Cerknici

Graf 34: Vzorec anketiranih glede na njihovo izbiro osebe, na katero se obrnejo v primeru stiske v Lenartu

V Cerknici se na stanovanjskem oddelku največ anketirancev (33,3%), v primeru stiske, najpogosteje obrne na druge možnosti kot pa so bile našteje, sledita socialna delavka in oddelčna sestra (22,2%). Na negovalnem oddelku stanovalci v enakem odstotku odgovarjajo, da se v primeru stiske najpogosteje obrnejo na negovalno sestro oz. na nikogar (25%), sledi oddelčna sestra (16,7%).

Na stanovanjskem oddelku v domu Lenart je največ stanovalcev odgovorilo, da se v primeru stiske obrnejo na direktorja (45,5%), sledijo tisti, ki sne iščejo pomoči (36,4%). Na negovalnem oddelku se anketirani stanovalci najpogosteje obrnejo na negovalno sestro (55,5%), sledijo tisti, ki se ne obrnejo na nikogar (22,2%).

Med vsemi anketiranimi v Cerknici prevladujejo stanovalci, ki v primeru stiske izbirajo druge možnosti (26,7%), sledijo tisti stanovalci, ki se v enakem odstotku obračajo na socialno delavko, oddelčno sestro ali na nikogar (20%). V Cerknici možnosti: glavna medicinska sestra, zdravnik, direktor, receptor, fizioterapevt, delovni terapevt niso bile nikoli izbrane.

Tudi med vsemi anketiranimi v Lenartu jih je največ odgovorilo, da se najpogosteje obrnejo na direktorja (45,5%), sledi negovalna sestra (35%) in v 30% se ne obrnejo na nikogar. Prav tako v Lenartu nikoli niso izbrali možnosti zdravnika, socialne delavke, receptorja, fizioterapevtke, delovne terapevtke ali drugih možnosti.

Rezultati so podali zelo različno sliko med domovoma. Stanovalci se v primeru stiske obračajo na zelo različne osebe. Pričakovati je, da bo socialna delavka v domu za stare tista, ki bo pri stanovalcih vzbudila največ zaupanja, vendar temu očitno ni tako. Pravzaprav v domu Lenart nihče ni odgovoril s tem odgovorom. Predpostavlja, da za tem tiči sama nedostopnost socialne delavke, ki uporabnikom točno odmerja svoj čas. Na njenih vratih je namreč jasen razpored uradnih ur, v času katerih jim je na voljo. Povrh vsega so njeni obiski na oddelku zelo redki. Sploh za stanovalce negovalnega oddelka ni izjema, da so se z njo srečali zgolj enkrat (sprejem) ali dvakrat. Ti stanovalci se najpogosteje srečujejo z negovalno sestro, zato se nanjo tudi najpogosteje obrnejo. Zanimivo se tisti iz stanovanjskega oddelka najpogosteje obrnejo na samega direktorja. Vzrok za to vidiva v njegovem pristopu k stanovalcem; večkrat na dan gre

mednje, se z njimi pogovarja, zaradi česar jim je dostopnejši kakor npr. socialna delavka, ki je ves dan v pisarni. V Cerknici se najpogosteje obračajo na druge možnosti, kot pa so bile našteje (svojci, ostali sostanovalci), na negovalne sestre. V obeh domovih možnosti: zdravnik, receptor, fizioterapevt, delovni terapevt niso bile nikoli izbrane. Razliko je opaziti v tem, da se v Cerknici vseeno obračajo tudi na socialno delavko (medtem ko se v Lenartu ne), v Lenartu pa se obračajo na direktorja (medtem ko se v Cerknici ne). Kot razlog so v Cerknici navajali, da so jim sestre najbližje, saj so z njimi neprestano v stiku, da se zaposleni v upravi premalokrat pogovarjajo in družijo z njimi itd.

4.1.2. Preverjanje hipotez

V nadaljevanju sva preverjali tudi ali najine hipoteze res držijo, rezultati so prikazani spodaj. Preverili sva jih računsko, vsi izračuni so priloženi v prilogi št. 2.

H1: V obeh domovih je splošno zadovoljstvo enako tako pri stanovalcih negovalnega kot stanovanjskega oddelka.

Za izračun in preverjanje hipoteze sva uporabili t-statistiko, kjer sva s pomočjo povprečnih vrednosti in standardnega odklona izračunali standardno napako, potem izračunali t, ter le tega preverili v tabeli pri 5% tveganju, za dvostranski preizkus in pri določenih stopinjah prostosti ($df = 28$ za Cerknico in $df = 18$ za Lenart).

V Cerknici je bil izračunani $t = 0,18$, tabelirani $t = 2,048$. Ker je Izračunani t mnogo manjši od tabeliranega, potem ničelno hipotezo obdržimo in lahko s 5% tveganjem trdimo, da razlik v splošnem zadovoljstvu med stanovalci negovalnega in stanovanjskega oddelka ni oz. statistično niso pomembne. Hipotezo lahko za Center starejših Cerknica potrdimo.

V Lenartu je bil izračunani $t = 0,65$, tabelirani $t = 2,101$. Izračunani t je manjši od tabeliranega, kar pomeni, da ničelno hipotezo potrdimo in lahko s 5% tveganjem trdimo, da ni oz. ni statistično pomembnih razlik med splošnim zadovoljstvom stanovalcev na negovalnem in stanovanjskem oddelku. Hipotezo lahko za Dom za stare Lenart potrdimo.

Kar se tiče drugega dela hipoteze, da pri tem prav tako ni razlik med domovoma, je bil izračunani $t = 0,09$, tabelirani t pri $df = 48$ pa, glede na to, da v tabeli ni podanega podatka za te stopinje prostosti, vendar lahko vrednost vseeno sklepamo na podlagi $df = 40$, ki so v tabeli, kjer je podana vrednost $t = 2,021$. Torej lahko s 5% tveganjem trdimo, da razlik med domovoma v splošni oceni zadovoljstva res ni oz. da razlika ni statistično pomembna. Hipotezo lahko za oba potrdimo.

H2: V obeh domovih zaposleni enako pomagajo vsem stanovalcem ob prilagajanju na nov dom.

V tem primeru nisva mogli uporabiti za preverjanje t -statistike, saj ni mogoče izračunati povprečne vrednosti in standardnega odklona. Zato sva uporabili hi-kvadrat. Najprej sva določili dve neodvisni skupini oz. vzorca, torej vzorec tistih, ki jim pomagajo zaposleni in tistih, ki jim pomagajo vsi ostali. Določili sva opažene in izračunali teoretične frekvence za vsako celico v tabeli. S pomočjo tega sva izračunali še hi-kvadrat. Določili sva stopinje prostosti, $sp = 1$.

Izračunani hi-kvadrat je bil 11,17. Tabelirani hi-kvadrat pa je bil pri 5% tveganju in 1 stopinji prostosti = 3,84. Ker sva torej dobili mnogo večji hi-kvadrat, hipoteze ne moreva potrditi. Razlike so statistično pomembne, saj v obeh domovih zaposleni ne pomagajo enako. Hipotezo v tem primeru zavrneva.

H3: V obeh domovih je zadovoljstvo s prehrano enako tako pri stanovalcih negovalnega kot stanovanjskega oddelka.

V tej hipotezi sva prav tako pri preverjanju uporabili t -statistiko po že opisanem postopku.

V Cerknici je bil izračunani $t = 0,125$. Pri $df = 28$ ima tabelirani t vrednost 2,048. Ker je izračunani t veliko manjši, potem lahko s 5% tveganjem trdimo, da razlik med stanovanjskim in negovalnim oddelkom ni, oz. so statistično nepomembne.

V Lenartu je bil izračunani $t = 2,2$, tabelirani $t = 2,101$ (pri $df = 18$). Izračunani t je večji od tabeliranega, kar pomeni, da ničelno hipotezo zavrneemo in s 5% tveganjem trdimo, da so razlike

v zadovoljstvu s prehrano med stanovalci negovalnega in stanovanjskega oddelka. Hipotezo za dom v Lenartu zavrnemo.

Glede domneve, da ni razlik med domovoma, je bil izračunani $t = 0,16$. Pri tabeliranem t sva se zopet orientirali po stopinjah prostosti $df = 40$ (v najinem primeru je $df = 48$), kjer je vrednost 2,021. Izračunani t je toliko manjši, da lahko s 5% tveganjem trdiva, da med domovoma res ni razlik oz. so statistično nepomembne. V tem primeru hipotezo potrdimo.

H4: V obeh domovih lahko stanovalci tako negovalnega kot stanovanjskega oddelka v enakem obsegu izbirajo med različnimi aktivnostmi.

Pri tej hipotezi sva uporabili za preverjanje t -statistiko.

V Cerknici je bil izračunani $t = 0,82$. Tabelirani t (za $df = 28$) je 2,048. Ker je izračunani t še vedno nekoliko manjši, lahko s 5% tveganjem trdimo, da razlike med stanovalci negovalnega in stanovanjskega oddelka, glede možnega obsega izbire aktivnosti, niso statistično pomembne. Hipotezo lahko za Center starejših Cerknica potrdimo.

V Lenartu je bil izračunani $t = 1,51$. Pri $df = 18$ ima tabelirani t vrednost 2,101. Ker je vrednost izračunanega t večja od tabeliranega, ničelno hipotezo potrdimo. S 5% tveganjem lahko trdimo, da ni razlike v obsegu aktivnosti, ki jih lahko izbirajo stanovalci negovalnega in stanovanjskega oddelka. Razlike med oddelkoma niso statistično pomembne. Hipotezo lahko za Dom za stare Lenart potrdimo.

Glede na trditev, da razlik ni tudi med domovoma, je bil izračunani $t = 0,87$. S pomočjo tabele sva ugotovili, da, glede na to, da ima tabelirani t pri $df = 40$ vrednost 2,021, pri $df = 60$ pa 2, je torej izračunani t gotovo v vsakem primeru manjši. Tako lahko s 5% tveganjem trdiva, da med domovoma ni statistično pomembnih razlik in hipotezo lahko potrdiva.

H5: V obeh domovih se stanovalci tako negovalnega kot stanovanjskega oddelka v primeru stiske enako pogosto obrnejo na socialno delavko.

Pri tej hipotezi za preverjanje nisva mogli uporabiti t-statistike, kajti povprečne vrednosti in standardnega odklona ni mogoče izračunati. Tako sva za preverjanje uporabili hi-kvadrat. Določili sva dve neodvisni skupini oz. vzorca, torej vzorec tistih, ki se v primeru stiske obrnejo na socialno delavko in tistih, ki se v primeru stiske obrnejo na druge. Določili sva opažene in izračunali teoretične frekvence za vsako celico v tabeli. S pomočjo tega sva izračunali še hi-kvadrat. Določili sva stopinje prostosti, $sp = 1$, in preverili izračunani in tabelirani hi-kvadrat pri tveganju 5%.

Hi-kvadrat, ki sva ga izračunali je bil 4,5. Pri $sp = 1$ je tabelirani hi-kvadrat, pri 5% tveganju, 3,84. Izračunani hi-kvadrat je večji od tabeliranega, zato hipotezo zavrnemo. Razlike so statistično pomembne, saj se stanovalci v obeh domovih ne obračajo enako pogosto na socialno delavko. Hipotezo zavračava.

H6: V primeru nezadovoljstva imajo vsi stanovalci doma Cerknica in vsi doma Lenart enako možnost pogovora in pritožbe.

Za preverjanje te hipoteze sva prav tako uporabili hi-kvadrat, z enakim razlogom kot pri prejšnji hipotezi in po že opisanem postopku.

Izračunani hi-kvadrat = 3,25. Tabelirani hi kvadrat pri $sp = 1$ in 5% tveganju je 3,84. Ker je izračunani hi-kvadrat manjši od tabeliranega, lahko hipotezo potrdiva in s 5% tveganjem trdiva, da imajo tako stanovalci doma Cerknica kot stanovalci doma Lenart, v primeru nezadovoljstva, enako možnost pritožbe in pogovora.

H7: Enako pogost razlog za prihod v dom, tako pri vseh stanovalcih doma Cerknica kot pri vseh v domu Lenart, je bolezen.

Tudi v tej hipotezi nisva mogli uporabiti t-statistike, zato sva hipotezo preverili s hi-kvadratom po že prej opisanem postopku, pri istih stopinjah (1) in istem tveganju (5%).

Izračunali sva hi-kvadrat = 0,12. Tabelirani hi-kvadrat pri $sp = 1$ in 5% tveganju je 3,84. Ker je izračunani hi-kvadrat zelo manjši, potem lahko hipotezo potrdiva in s 5% tveganjem trdiva, da je bolezen enako pogost razlog za prihod v dom v obeh domovih.

4.2. KVALITATIVNI DEL RAZISKAVE

4.2.1. Rezultati za Center starejših Cerknica

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI

Zaposleni v domu za stare imajo odločilno vlogo pri oblikovanju življenja stanovalcev, saj oni »ustvarjajo« klipo v domu, med stanovalci, tudi med sabo z drugimi zaposlenimi. Vplivajo na to, kako se stanovalec počuti, kako sprejme in kako doživlja dom in življenje v njem. Kot bodoči socialni delavki se zavedava, da je pri tovrstnem, intenzivnem delu z ljudmi, še kako pomemben čut za sočloveka, sposobnost empatije, poslušanja, razumevanja sogovornika. Tudi sami sva pričakovali podobno sliko v obeh domovih ter pozitivno ocenili delo zaposlenih.

V večini so stanovalci zaposlene zelo pohvalili, da se res trudijo, da so prijazni, da se zanimajo za počutje stanovalcev in so pripravljeni priskočiti na pomoč: *»Vsi so do mene zelo prijazni, se res potrudijo, se zanimajo kako se počutim.«*, *»Ko pa se srečamo na hodniku, me vedno kaj vprašajo, se zanimajo kam grem, rade pogledajo kaj sem naredila.«*.

Veliko stanovalcev je, zraven pohvale zaposlenim, dodalo tudi pripombo na račun hitenja pri njihovih opravilih, da si vseeno premalokrat vzamejo čas zanje: *»So prijazni, ustrežljivi, se jim pa vedno mudi, nimajo časa za pogovor, imajo preveč dela.«*, hkrati pa dodajajo: *»Nas je preveč, njih pa premalo, zato skoz hitijo, nam pa dajejo občutek da smo jim nepomembni.«*. Kar nekaj je bilo tudi izjav v smislu: *»Včasih ima katera zaposlena tudi slab dan in so bolj tihe, zamorjene, jim ni do pogovora z nami, ampak to jim ni za zamerit, saj ga imamo vsi.«*. S tem izražajo razumevanje do zaposlenih in ne pomeni, da bi kakorkoli vplivalo na njihovo morebitno nezadovoljstvo. Opaziti je bilo, da so stanovalci veliko bolj zadovoljni s tistimi zaposlenimi, s katerimi so v vsakodnevnem stiku: *»Negovalne sestre, s katerimi sem največ v stiku so luštne, mlade, simpatične, se rade kaj pohecajo, zgovorne, komunikativne.«*.

Kljub pozitivni kritiki zaposlenih, sva vseeno pričakovali, da je kar nekaj tudi takih stanovalcev, ki z zaposlenimi nikakor niso zadovoljni in jim napak ne dopuščajo: *»Nobenega ne morem pohvaliti.«*. Stanovalci so se pritoževali nad mladimi negovalkami: *»Sestre so same mlade »frčafele«, ki so polne sebe in samo hitijo.«*. Izražali so tudi nezadovoljstvo z neprestanim

izvajanjem kontrole nad stanovalci: *»Že po desetih minutah pridejo kontrolirat, če sem vse pojedla, če sem se umila, prinesejo tablete in potem kontrolirajo, če sem jih pojedla.«*

Ko sva spraševali po stiku, ki ga imajo stanovalci z zaposlenimi, ko le ti pridejo k njim v sobo in namenu obiska, se je izkazalo, da so odgovori v večini povezani z dnevno rutino, ki jo zaposleni opravljajo in ne s pristnejšim, neformalnim odnosom: *»Po njihovi dolžnosti- obroki, zdravila, čiščenje sobe, preoblačenje postelje.«*, *»Zraven še vprašajo, če kaj rabimo in kako smo, da opravijo dve muhi na en mah.«*. Gre predvsem za dnevne dolžnosti, ki jih morajo zaposleni opraviti, da oskrbijo vse stanovalce, jim prinesejo in odnesejo hrano, zdravila, poskrbijo za higieno bivalnega prostora in stanovalcev, če jo potrebujejo: *»Najpogosteje pridejo po opravkih, ko mi kaj prinesejo, me pridejo preoblečt, umit, naštimat zdravila, vprašat če kaj rabim, zaželiijo tud lahko noč.«*

V povezavi z zgoraj omenjeno dnevno rutino zaposlenih, so stanovalci izražali tudi večja pričakovanja od zaposlenih: *»Lahko bi nam, ki smo že malo brez moči, posvetili minuto več časa.«*, *»Morda vseeno ne bi bilo slabo, če bi bili odnosi pristnejši in bi imeli več časa za pogovor.«*. Ljudje smo socialna, družabna bitja, potrebujemo pristen človeški stik, da se razvijamo, hkrati nam pa to lahko polepša življenje.

Na drugi strani je bilo nekaj stanovalcev, ki poudarjajo, kako pomembno je, da smo sposobni, ne samo »zahtevati« in prejemati, ampak tudi dajati: *»Lepo tudi od nas stanovalcev, da jih kdaj pohvalimo in naredimo kakšno stvar sami.«*. Če je človek kolikor toliko samostojen, je lahko odnos prijaznejši, bolj sproščen.

Pri izvajanju raziskave sva tudi sami prišli v stik z zaposlenimi in dobili zelo dober vtis. Bili so prijazni in pripravljeni priskočiti na pomoč, če bi jo morda potrebovali. Zavedava pa se, da ni vedno tako. Vsi smo ljudje, z napakami, slabimi dnevi in voljo. Takrat smo najraje tiho in mirno opravljamo svoje delo. Rezultati najine raziskave so pokazali, da so stanovalci zadovoljni z zaposlenimi, vendar je še vedno kar nekaj pripomb čez njihovo delo in zaposlene same, predvsem pa pričakovanj, da se odnosi, komunikacija in način dela izboljšajo.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

Stiki z zunanjim okoljem, naj bodo to izleti, sprehod do bližnje trgovine, banke ali naj bodo to ljudje, ki od zunaj prihajajo v dom za stare, starim ljudem pomenijo bodisi vir informacij, pogovora bodisi čustvene bližine, opore, tople besede, druženja. Ti ljudje (prostovoljci, frizerji, zdravniki, obiskovalci ob dnevih odprtih vrat in kot verjetno najpomembnejši za starega človeka: znanci, prijatelji, sosedje iz domačega okolja, sorodniki, ožja družina) so različnih generacij, prepričanj, osebnostnih lastnosti. Poleg zunanjega okolja, je prav tako pomembno »notranje« okolje doma za stare, ki ga sestavljajo ljudje različnih generacij in stanovalcu nudijo različne vrste pomoči in opore.

Med pogovori s stanovalci sva ugotavljali, da imajo stike z zelo različnimi skupinami ljudi. Zelo veliko jih je omenjalo prostovoljce: *»Pridejo tudi prostovoljke, s katerimi se rada pomenim, saj me obiski mladine vedno zelo razveselijo.«*, *»Prišli so šolarji in otroci iz vrtca.«*, *»Lani sem imel eno študentko, ki je morala za prakso se vsak teden družiti z mano.«*. Stanovalcem veliko pomeni, da ohranjajo stike z ljudmi, s katerimi so se družili v preteklosti (znanci, sosedje, prijatelji): *»Občasno me obiščejo tudi sokrajani.«*, *»Pride tudi znanec še od prej.«*. Kot najpogostejše obiske so stanovalci navajali obiske svojih otrok in njihovih družin: *»Najpogostejše hčerke.«*. Nekaj je tudi takih stanovalcev, ki nimajo ožjih svojcev, niti znancev, zato se ali držijo bolj zase ali pa poiščejo družbo ostalih sostanovalcev in sester, za katere pravijo, da so prav tako druga generacija. Sami se potrudijo, da ostanejo še naprej aktivni: *»Tu nimam znancev.«*, *»Včasih pa se v domu družimo v večnamenskem prostoru.«*, *»Pa saj imam tu veliko znancev.«*.

Na zadovoljstvo starih ljudi lahko vpliva pogostost in trajanje obiskov/stikov ter preživljanje skupnega prostega časa. Če so obiski pogosti, redni in trajajo vsaj nekaj časa, ima star človek občutek, da je še vedno pomemben, da se zanimajo zanj. Tako mu morda prav ti obiski omilijo občutke ob izgubi okolja, ljudi okrog sebe, ko je moral v dom in ga ne more sprejeti za svoj pravi dom, ljudje so mu neznani: *»Največkrat pridejo v nedeljo po kosilu in ostanejo kar celo popoldne, kaj pa vem, štiri ure.«*. Rezultati so pokazali, da je večina obiskov strnjenih ob vikendih in, redno, ob posebnih priložnostih: *»Največkrat za vikend, v nedeljo.«*. Želje stanovalcev so, da bili obiski čim pogostejši, vendar temu ni tako. Pritožujejo se, da jih obiščejo preredko, da imajo v domu na voljo premalo časa za obiske, da so svojci predaleč, hkrati pa

izražajo zelo veliko razumevanje, da imajo svojci svoje obveznosti in družine: *»Tako redko, par-krat na mesec, ker dan imajo frej.«*, *»Sin ima družino na Štajerskem in je pot do Cerknice kar dolga.«*.

Stiki na stare ljudi, ki so v domu za stare, zelo pozitivno vplivajo, saj postanejo veseli, sproščeni, malo pozabijo na vsakdanje skrbi: *»Sem tako vesel ko pridejo.«*. Stiki so tako lahko vir opore, veselja. Po drugi strani pa so lahko tudi vir slabe volje: *»Saj pride tudi do kakšnih zamer, saj bi rada videla, da me dajo v kak dom, ki je bližje domu in potem malo sitnarim.«*. Večinoma so stanovalci povedali, da se s svojimi domačimi zelo dobro razumejo: *»Dobro se razumem s sinom in bratom.«*.

Stanovalci se, tudi če nimajo svojcev ali prijateljev iz domačega okolja, s katerimi bi lahko obdržali stike, trudijo vzpostaviti stik z drugimi in tako širijo svoje socialne stike. Pri tem gre tudi za način preživljanja prostega časa. Večina stanovalcev se rada druži z ostalimi sostanovalci v večnamenskem prostoru in v raznih skupinah: *»Tukaj se družimo in pogovarjamo, gledamo tv, pojemo, hodim na razgibavanja, saj že sestre so druga generacija a ne?«*. Ko svoj prosti čas preživljajo z ožjo družino ali prijatelji, sva ugotovili, da je le to omejeno predvsem na prostor, v katerem bivajo, če je lepo vreme, pa gredo tudi ven: *»Drugče smo pa notri ali v sobi ali v večnamenskem.«*, *»Če je lep dan, gremo ven posedet, ali me z vozičkom odpeljejo na sprehod.«*. Stanovalci domače »izkoristijo« za pomoč pri kakšnem opravilu, ki ga sicer ne zmorejo sami, sester pa ne želijo prositi: *»Hčerka mi kaj prinese pa pospraviva najprej malo, tudi po sobi mi malo stvari zloži, pa cunje v omari.«*.

Vsi stanovalci so tako ali drugače vključeni v socialno okolje. Tudi tisti, ki pravijo, da sicer nimajo svojcev, da imajo zelo redke stike, povedo, da so vključeni v kakšno skupino, ki deluje v okviru doma ali pa gredo preprosto v večnamenski prostor in »s kom kakšno rečejo«. Če drugega ne, so tudi sestre z vsakim v skoraj vsakodnevnem stiku, ko opravljajo svoje dnevne obveznosti.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

Stari ljudje se za odhod v dom odločajo zaradi različnih razlogov. Odvisno od okoliščin, jih na prihod vežejo različni spomini in občutki. Eni se prihoda spominjajo bolj, drugi manj, spet nekateri se ga sploh ne. Spomine spremljajo različni občutki, bodisi prijetni bodisi neprijetni. V

večini so stanovalci povedali, da je tega že dolgo, da se prihoda ne spominjajo najbolje ter da je bil to zanje kar stresen dogodek: *»Ne spomnim se več dobro.«*, *»To mi pa ni v prijetnem spominu.«*. Poleg tega je pri eni stanovalki prihod v dom spremljal tudi strah pred novim okoljem, ljudmi, prihodnostjo: *»Tako sem bila žalostna in pretresena, kako bom jaz zdaj v tem bloku«* živela, *s toliko nepoznanimi ljudmi, stran od družine, ne bom jih več toliko videla, vse bo drugače.«*.

Rezultati so med drugim pokazali, da je prihod v dom in sam vtis, ki ga pusti pri starem človeku, povezan s kasnejšim prilagajanjem na dom in novo življenje v njem. Nekateri dom sprejmejo brez posebnih prizadevanj in se nanj navadijo: *»Poskrbijo zame, tako kot je treba, nič mi ne manjka, zato nimam razloga, da se ne bi privadil.«*. Spet drugim to predstavlja zelo veliko težavo: *»Tukaj ne bo nikoli moj pravi dom.«*. Med pogovorom ni bilo niti pri enem stanovalcu opaziti večje navdušenosti nad življenjem v domu oziroma dejstvom, da morajo v njem ostati, ker druge možnosti ni: *»Sprejmeš, pa je.«*. Stanovalci so se na nov dom privadili bolj ali manj uspešno, za vsakega izmed njih pa bo le domači dom ostal tisti pravi dom.

Stanovalci se velikokrat v želji, da se na nov dom, kljub vsemu, čim hitreje privadijo, poslužujejo različnih strategij in načinov samopomoči. Tisti, ki se še samostojno gibljejo in nimajo večjih gibalnih težav, radi navezujejo stike z drugimi, imajo željo po druženju, da jim čas hitreje mine, se želijo pogovarjati, sprašujejo: *»Veliko sem spraševal, navezal stik z ostalimi, se pogovarjal, sam raziskoval.«*. Nekaterim pa veliko pomeni to, da še zmorejo samostojno poskrbeti za osebno higieno in se sprehoditi naokoli: *»Rada vidim, da kljub visoki starosti, da se še umijem in jem sama, se vsaj malo premaknem.«*.

Stanovalci, s katerimi sva se pogovarjali, so radi povedali o osebah, ki so jim pomagale, da so se hitreje privadili. Te osebe so staremu človeku blizu, saj so mu pomagale prebroditi začetno stisko, ko so se znašli v zanje tujem okolju. Stanovalci so najpogosteje omenjali bližnje sorodnike (otroke in njihove družine, brate in sestre z družinami, nečake in nečakinje z družinami): *»Pripeljal me je sin in njegova žena.«*. Večkrat so omenjali tudi svoje sostanovalce: *»Najbolj mi je pomagala moja draga sostanovalka s katero se zelo dobro razumem.«*. Skoraj vsi so omenili socialno delavko, ki jih je vse na začetku sprejela, jim razkazala dom, če je bilo možno, seznanila

s hišnim redom in urnikom: *»Najprej mi je seveda socialna delavka razkazala dom.«*. Prišle so tudi sestre.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

S prihodom v dom, privajanjem nanj in na novo življenje, je povezano kasnejše doživljanje življenja v domu. Vsi najini stanovalci občutijo veliko spremembo v svojem življenju po prihodu v dom za stare. To sva pričakovali, saj gre za popolnoma drugačen način življenja – drugačna hrana, urnik za različne dejavnosti, ki so nove in drugačne kot v domačem okolju, nova zdravila, ki jih do sedaj niso bili vajeni, neprestani zdravniški pregledi, dnevni stik z negovalkami itd. To so pokazale tudi izjave stanovalcev, npr.: *»Spremeni se okolje, drugi so ljudje, vse poteka po urniku, velja neki red, ne pereš in kuhaš več sam, imaš več prostega časa, imaš tud več zdravstvenih pregledov, razgibavanj, hrana je bolj zdrava.«*.

Nekateri stanovalci so bili aktivnejši pred prihodom v dom, drugi so aktivnejši sedaj, iz izjav pa je razbrati, da skoraj vsi te spremembe doživljajo pozitivno. V nobeni izjavi ni bilo čutiti izrazitega zavračanja sprememb, ki jih je prinesel domski način življenja: *»Čudno slišat, ampak včasih mi je kot bi bil v hotelu na daljšem dopustu.«*, *»Doma je vedno najlepše, ampak tudi tukaj se dobro počutim in sem se navadila.«*. Le pri enem stanovalcu sva opazili, da se v domu ne počuti preveč dobro: *»Drugače je pa vse, zame je to zdaj neka vrsta bolnica, saj je že vzdušje v sobi tako, ti pripomočki za dviganje, ograjice, da ne padem dol, gumbi za poklicat, bergle.«*. Skupno vsem izjavam je bilo dejstvo, da je v domu vse popolnoma drugače kot doma.

Stanovalci so navajali glavno razliko v aktivnostih oziroma dejavnostih, ki jih opravljajo v domu in ki so jih opravljali v domačem okolju. Doma so morali sami skrbeti zase, za prehrano, čistočo stanovanja, nakupe in druge obveznosti. V domu vse našteto opravijo drugi. Vseeno stanovalci hkrati radi povedo, da jim veliko pomeni, če še vedno tudi sami kaj pripomorejo: *»Tukaj ni tistih vsakdanjih obveznosti, ki sem jih imela doma, čeprav tudi tu kaj postorim.«*. Poleg tega v domačem okolju ali ni bilo možnosti ali pa časa, da bi obiskovali različne delavnice, skupine, kot imajo možnost v domu za stare, npr. delovna terapija, kjer krepijo ročne spretnosti: *»Doma nisem hodila na takšne aktivnosti kot tukaj.«*.

Stanovalce sva spraševali tudi o tem, če se vseeno, kljub zapolnjenem urniku, kdaj čutijo osamljene, so morda žalostni, potrti. Vsi so odgovorili, da pridejo tudi taki trenutki: *»Malo domotožja, razmišljanja o preteklosti, kaj bi lahko človek storil drugače, razmišljanja, da se počasi vsem nam tukaj bliža konec.«*. Stare ljudi v domu, še posebej, če so daleč od doma, velikokrat pesti domotožje, pogrešajo svoj domači kraj, ljudi, s katerimi so se družili, svoje domače. Zavedajo se, da gre za zadnje obdobje njihovega življenja, zato mnogi razmišljajo o svoji preteklosti in življenju, ki so ga živeli: *»Bolj bi reku, da me daje nostalgija in žalost, ker določenih stvari nisem imel priložnosti izkusit.«*. Rezultati obdelave gradiva so pokazali, da se najini stanovalci v takem primeru najraje umaknejo v samoto, se s čim zamotijo, gredo na kakšen sprehod, da v miru predelajo svoje misli in se ponovno vrnejo med druge stanovalce: *»Rad se umaknem v park, grem okrog hiše in razmišljam, uredim si misli, se potolažim, da mi je lepo tle in grem spet med stanovalce.«*.

Stanovalce sva povprašali o njihovem mnenju glede možnosti sodelovanja in vplivanja na življenje v domu oziroma vplivu, ki ga, imajo na svoje življenje. Vsi stanovalci, ki so bili vključeni v raziskavo v Cerknici so menili, da imajo možnost sodelovanja, v kolikor to želijo, vendar se tega ne poslužujejo veliko: *»Ja, imamo možnost, kdor hoče, zakaj pa ne.«*, *»Verjetno možnost že je, če jo kdo izrazi, ampak se s tem ne ukvarjam.«*. Nekdo je navedel celo konkreten primer sodelovanja stanovalcev: *»Za pomembne zadeve naredijo tudi tako, da svoje mnenje napišemo na listke in jih damo potem v skupen nabiralnik, kjer lahko izpovemo kar nam leži na duši.«*. Tudi stanovalca, ki sta manj gibljiva kot ostali, sta menila, da lahko vsi sodelujejo po svoji želji. V izjavah je bilo opaziti razumevanje do tistih stanovalcev, ki so zaradi različnih razlogov priklenjeni na posteljo. Prav tako so pokazali razumevanje do pomanjkanja kadra glede na veliko število stanovalcev: *»Nismo vsi enakega zdravja, zmožnosti, zato je težko vsem ustreči in prilagoditi življenje tako, da bilo vse za vse.«*, *»Sam več kot tolko jih spet ne morejo upoštevati ker nas je veliko, ravno to je problem pri tem.«*. Pomembno je, da ima človek, ki v neki instituciji preživi vsaj nekaj let, možnost, da lahko delno oblikuje in vpliva na življenje v njej, da jasno izrazi svoje mnenje ter da se zaposleni trudijo slišati in ideje upoštevati.

4.2.2. Rezultati za dom Lenart

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI

Temeljni pogoj, da življenje v domu za stare poteka v mejah človeškega je, da ima zaposleno osebje čut, srce in zmožnost empatije za starega človeka. Kajti prav zaposleni so tisti, ki stanovalca spremljajo ves čas bivanja v domu. Vendar vzpostavitev odnosa in sodelovanje med stanovalci in zaposlenimi ni tako enostavno. Vsakdo izhaja iz svojega položaja in potreben je obojestranski trud, da se dosežemo skladen odnos. Glede na to, da sami študirava socialno delo, verjameva, da je naloga profesionalnega strokovnjaka posvetiti čas uporabniku, mu ne zgolj prisluhniti, temveč tudi slišati njegove želje in potrebe ter mu po najboljših močeh pomagati. S predvidevanjem, da bodo rezultati raziskave tudi potrdili najina pričakovanja, sva pričeli raziskavo.

S svojim, hkrati strokovnim in srčnim odnosom, so zaposleni tisti, ki pripomorejo k dobremu počutju stanovalcev. Raziskava je pokazala, da večini zaposlenih, ki so nenehno v stiku s stanovalci, to tudi uspeva. Stanovalci so večkrat povedali, da so zaposleni prijazni in jih spoštujejo: *»Se so prijazne, vedno me kaj vprašajo, jih zanima kako sem, če kaj rabim.«*

Kljub temu, da se lahko posamezni zaposleni trudijo za dobro počutje stanovalcev, velikokrat delujejo avtomatično, po tempu ustanove. To kaže na njihovo nadrejenost, ki se izraža tudi v popredmetenem ravnanju s stanovalci. To stanovalci kaj hitro opazijo in občutijo: *»In jih še sestre tak na hitro odpravijo. Pozabljajo, da smo mi tudi ljudje in ne stvari.«*

Hišni red, ki je prilagojen dnevnemu in tedenskemu tempu v domu, zmanjšuje svobodo in kontrolo nad lastnim življenjem stanovalcev. Stanovalec se mora prilagajati pravilom v domu in ne obratno, kar so z nezadovoljstvom tudi povedali: *»Te pa me imajo kot froca in me kontrolirajo, če sem pojedol.«*

Pričakovali sva, da ne bodo vsi stanovalci enakega mnenja in se bodo njihove izkušnje z zaposlenimi razlikovale. Nemogoče je, da bi na enem mestu, kjer je toliko različnih ljudi imeli

samo pozitivne odzive. Opaziti je bilo, da stanovalci, ki potrebujejo več pomoči, večkrat doživljajo zaposlene kot manj prijazne in manj dostopne: *»Par sester pa je tak grobih, ena je tak osorna, če jo kaj vprašaš.«*

Prav tako je bilo zaslediti, da so stanovalci deležni pozornosti zaposlenih v večini le v trenutkih, ko le ti opravljajo dnevno rutino s področja prehrane, zdravstvene nege in drugih potrebnih storitev za stare: *»Ponavadi se srečamo na hodnikih ali v skupnih prostorih kjer nas je vedno več, ko prinesejo hrano ali pa tablete.«*. Gre za stike, ki se vsakodnevno vzpostavljajo po dolžnosti, ki jo nalaga institucionalni red in ne po želji zaposlenih, kar bi nakazovalo na bolj neformalni odnos.

Res je, da je delo zaposlenih, zlasti pri stanovalcih, ki zaradi zdravstvenega stanja ne morejo skrbeti zase, naporno tako fizično kot tudi psihično. Toda nič slabše ne bi bilo, če bi ga vsaj občasno opravili z nasmeškom, prisluhnilo stanovalcu in bili manj »uradni«, kar od njih želijo in tudi pričakujejo stanovalci: *»Se mi zdi, da bi si lahko bili bolj domači.«*

Zelo hitro se lahko pokaže razkorak med stanovalci in zaposlenimi, kajti stanovalec je velikokrat v vlogi odvisnega in potrebuje pomoč. To je lahko za človeka, ki je bil vse življenje samostojen, neznosno in celo ponižujoče. Vendar je veliko stanovalcev povedalo, da še v veliki meri ohranjajo samostojnost in so od zaposlenih deležni zgolj toliko pomoči kot je dejansko potrebujejo: *»Večino lahko sama naredim zase, ne potrebujem njihove pomoči.«*

To, da se med stanovalci in zaposlenimi vzpostavi odnos, v katerem se kaže medsebojno spoštovanje, vključujoč tudi varovanje dostojanstva, samostojnosti in individualnosti posameznika, da se upošteva njihovo kulturo, vrednote in si prizadevajo za svobodno razvijanje odnosa, je tisto, kar pričakujejo ne samo stanovalci domov, temveč vsi ljudje, ki vstopamo v takšne ali drugačne odnose.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

Človekova potreba po povezanosti z drugimi, po toplih medčloveških odnosih, je temeljna nematerialna potreba vsakega človeka. Vsak človek v življenju potrebuje odnose z drugimi, občutek pripadnosti, da ni kot samotni otok, temveč del neke celote. Ti odnosi se razlikujejo po več lastnostih, med drugim tudi s kom in kje jih vzpostavljamo. Za stanovalce domov so stiki z zunanjim okoljem tako, ali pa še bolj, pomembni kot tisti, ki jih imajo znotraj doma, čeprav se velikokrat ob misli na odnose stanovalcev omejimo zgolj na odnose znotraj ustanove. Prav tako se odnosi razlikujejo po svoji kakovosti in kako posledično vplivajo na zadovoljstvo starega človeka. Le ti so lahko polni razumevanja, bogatijo življenje in prinašajo veselje, radost in moč za življenje. Lahko pa vodijo do razhajanj in posledično jemljejo človeku voljo in energijo.

Tekom pogovorov s stanovalci je bilo opaziti, da stanovalci vzpostavljajo odnose z generacijsko različnimi ljudmi: *»Pa tudi v dom včasih pridejo kakšni pevski zbori z mlajšimi, pa tudi otroke iz sosednjega vrtca smo že imeli tu in smo risali na prtičke.«*. Med drugim so omenili tudi prostovoljke: *»Včasih pridejo v dom tudi prostovoljke, ki so res prijazne deklice, pa sem se z njimi tudi že pogovarjala.«*. Pričakovali sva, da so stiki s prostovoljkami med stanovalci pogostejši. Vprašani so navedli osebe, ki sestavljajo njihovo socialno mrežo in ki so pomembni v njihovem življenju. To so v večini domači: *»Kot sem rekla ponavadi k meni prideta hčerka in sin z družinama.«*. Prav tako je bilo opaziti pomembno vlogo prijateljstva in med-sosedskih odnosov: *»Včasih, kako nedeljo me pride pogledat tudi kak sosed ali prijatelj iz vasi. Pa naš gospod župnik tudi včasih pride.«*. To velja predvsem za tiste stanovalce, ki so brez sorodnikov ali so nekoliko manj navezani nanje in so pristnejši odnos razvili s prijatelji ali ga našli s sosedi. Gre za ljudi, na katere se lahko zanesejo in ki jih star človek sprejme kot svoje. Nekateri se več družijo s sostanovalci in z njimi spletajo prijateljske vezi: *»Se pa več družim z drugimi stanovalci iz doma.«*. Na tak način vzpostavljajo nove stike z vrstniki in se ne oklepajo zgolj izoblikovane socialne mreže, temveč jo širijo.

Obiski stanovalcem veliko pomenijo. Rezultati raziskave so pokazali, da se največ obiskov zvrsti ob vikendih in ob posebnih priložnostih: *»Sin in njegova žena prideta kar pogosto skozi vikend.«* *»Bolj ob praznikih, pa za moj rojstni dan vedno pridejo.«*. Ne gre zanemariti tistih, ki imajo obiske tudi pogosteje, vendar so med tednom omejeni in jih morajo skrajšati zaradi dnevnega

reda: »*Pride popoldan, ko gre iz službe, te pa itak ni več dosti cajta, ker imamo hitro že večerjo, pa mora iti.*«. Stanovalci so izrazili nezadovoljstvo z omejenim časom obiskov in željo, da bi si bližnji večkrat vzeli čas zanje in jih prišli obiskat: »*Čeprav bi si želela, da bi bili ti obiski pogostejši.*«. Čutijo potrebo po človeški bližini. Če dlje časa ne vidijo otrok, vnukov, prijateljev in znancev, jih pogrešajo, vendar se zavedajo, da imajo v današnjem času vedno manj časa zanje: »*Ampak saj veste, kako so mladi, toliko vsega imajo, pa služba in to, da za nas stare nimajo časa.*« in mnogo drugih obveznosti: »*Ta mlajši sin si pa zdaj tudi hišo gradi, pa v službo in ima še manj cajta kot prej.*«. Nekateri imajo svojce in prijatelje predaleč, da bi jih redno obiskovali, saj vsi niso iz bližnje okolice. Nekateri so zelo oddaljeni, kar posledično zmanjšuje osebne stike: »*Ta starejši pa je itak v Ljubljani pa se ne bo zdaj zaradi mene vozo v Lenart trikrat na teden.*«.

Obiski bližnjih ne zadovoljujejo zgolj njihove potrebe po socialnih stikih, temveč jim dajejo občutek koristnosti in osmišljajo življenje: »*Zelo sem vesela obiskov vnukov, še posebno vnukinje, ki sem jo čuvalo, ko je bila dojenček.*«. Pri stanovalcih, ki so zaradi slabšega zdravja primorani več časa preživeti v sobi, obiski pomenijo ne zgolj zadovoljitev potrebe po medčloveškem odnosu, temveč tudi vir opore, tolažbe, od koder črpajo novo moč: »*Ona mi je res v veliko oporo, že od časa, ko sem izgubil ženo, zdaj ko sem pa tukaj pa sploh.*«. Kolikor so obiski vir veselja in radosti, so za starega človeka prav tako lahko vir slabe volje ali utrujajoči in človeka izčrpajo, bodisi fizično bodisi psihično: »*Vesela sem tudi vnukov, ki sta manjša, vendar me najmlajši pogosto utruja s svojo živahnostjo.*«.

Rezultati so pokazali, da stanovalci prav s svojimi bližnjimi, najraje preživljajo svoj prosti čas. Trenutki, ki jih preživijo z njimi, nemalokrat vnesejo spremembe in popestrijo njihov institucionaliziran vsakdan: »*Zadnjič sta s seboj prinesla človek ne jezi se, pa smo se igrali.*«. Opaziti je bilo, da se stanovalci trudijo vzdrževati in oblikovati medosebne odnose in komunikacijo. Nemalokrat tudi s kom od bližnjih poglobijo medgeneracijske stike, ki vplivajo na kakovostno starost: »*Dosti se pogovarjava in ji poskušam predstaviti čase, ko sem bila jaz mlada, da bi se lahko na mojih izkušnjah tudi kaj naučila.*«. Prosti čas, ki ga preživijo stanovalci z bližnjimi ni omejen izključno na dom, temveč jih obiskovalci večkrat odpeljejo ven, na sprehod, kosilo, pokopališče ali kakšen drug, njim ljub, kraj: »*Če je lepo vreme pa me peljejo na možev grob v Benedikt, da lahko prižgem svečko.*«.

Izkazalo se je, da si stanovalci, ki imajo redko obiske in so dovolj aktivni, sami najdejo družbo in poskrbijo, da niso osamljeni: *»Z njimi sem na delavnicah, gledamo televizijo, pri pevskem zboru, se pogovarjamo, se vedno srečujemo.«*. S tem ne širijo zgolj svoje socialne mreže, temveč tudi spoznavajo nove stvari, dejavnosti in si pridobivajo nove spretnosti: *»Dosti sem pa doli pri Frideku, ki me uči plesti košare in korbe.«*.

Pri večini vprašanih je bilo opaziti, da četudi nimajo svojcev, prijateljev in znancev, ki bi jih obiskovali, se trudijo vzpostaviti stike z drugimi in tako širijo svoje socialne stike. Tako ali drugače imajo vsi, nekateri bolj, drugi manj oblikovano socialno mrežo, pa naj bo to iz preteklosti ali pa iz okolja, kjer se trenutno nahajajo.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

Za bivanje v domu se stari ljudje ne odločajo zgolj takrat, ko postanejo popolnoma odvisni od okolja in zaradi slabega zdravstvenega stanja ne morejo skrbeti zase. Na to odločitev vpliva več dejavnikov, saj domovi za stare ne zagotavljajo zgolj zdravstvene oskrbe, temveč staremu človeku nudijo tudi socialno in moralno pomoč. V domu lahko dobijo zdravi in bolni stari ljudje možnost nastanitve, prehrane, razvedrila in zdravstvene pomoči. Vsekakor je odločitev o zapustitvi domačega okolja in prihod v dom velika sprememba v življenju starega človeka. Vsak posameznik se na svoj način s tem sooča in ob tem doživlja paleto različnih občutkov. Nekaterim so prvi dnevi v novem okolju težki in so spomini nanje neprijetni: *»Sploh prve dni mi je bilo hudo, ker še nisem prav nič poznala.«*. Spoznavanje in navajanje na novo okolje je za starega človeka lahko zelo stresno: *»Ne spomnim se točno, ampak še kar nekaj dni nisem šel iz sobe.«*, in mu jemlje voljo za življenje, sploh če življenje v domu ni bila njegova želja, odločitev, temveč mu zaradi okoliščin ni preostalo drugega: *»Sem bil čisto brez volje.«*. Rezultati so pokazali, da je pri večini sprejem v dom potekal tako hitro, da mu niso mogli slediti, kaj šele, da bi resnično razumeli, kaj se dogaja: *»Se si nisem zapomno, kaj mi je kazala pa gučala, je bilo preveč vsega.«*.

V obdobju vselitve se mora star človek sprijazniti z vsemi stranmi novega okolja. V osnovi gre za brezkompromisno prilagajanje, ki je v vsakem življenjskem obdobju težek proces. Tako je to tudi

za starega človeka, ki se mora podrediti redu doma in prilagoditi način svojega življenja ritmu, ki ga narekuje dom. To predstavlja spremembo za stanovalce, ki je ni mogoče zanemariti in so jo izpostavili tudi vprašani: *»Dom je le dom. Je to drugačen način, kot sem ga bila vajena.«*. V povezavi s tem so velikokrat izrazili domotožje in težko sprejemanje novega življenja: *»Dom je le dom, tu pa je kot bolnica.«*. Spet drugi so se brez večjih prizadevanj navadili in prilagodili na življenje v domu: *»Ne bi vedela, da sem kaj posebej delala, je samo od sebe prišlo.«*. Zdi se, da so se, v nemalo primerih, stari ljudje prilagodili po sili razmer, ker menijo, da je to pač najboljša zanje: *»Lačna in žejna nisem, pa na toplem sem, tak da sem lahko zadovoljna.«*. Zgolj en vprašani je izrazil zadovoljstvo z življenjem v domu: *»Čudovito se tukaj počutim.«*. Še vedno večina stanovalcev za svoj dom priznava domači dom in je dom za stare zgolj kraj, kjer bodo preživeli zadnji del svojega življenja.

Pri nekaterih stanovalcih sva opazili težnjo, da bi se čim hitreje navadili na življenje v domu. V ta namen so sami razvili strategije za hitrejšo prilagoditev. Opaziti je bilo, da so predvsem stanovalci, ki so telesno bolj aktivni, stremeli k temu, da bi si sami pomagali premagati težke trenutke žalosti, tesnobe, domotožja in tudi strahu, ki so jih navdajali ob prihodu v povsem novo okolje. Nekaterim je pri tem pomagala telesna aktivnost in zapolnitev prostega časa z različnimi dejavnostmi: *»Na začetku sem res več brala in hodila na sprehode.«*. Pri tem meniva, da je ključnega pomena občutek moči, samostojnosti in nadzora nad lastnim življenjem, ki stanovalcem daje moč za premagovanje tako velikih prelomnic v življenju kot je sprememba življenjskega okolja: *»Malo pa se moraš sam znajti, ne pa samo sedeti kot kup nesreče in čakati, da ti bodo vse k riti prinesli.«*.

Prav tako je kar nekaj stanovalcev povedalo, da so jim pri prilagajanju zelo pomagale druge osebe. To so bili ponavadi bližnji, ki jim s svojimi stiki na nek način še vedno dajejo občutek, da niso povsem zapustili domačega doma in so vez, ki jih povezuje: *»Dosti mi pomeni, da me svojci redno obiščejo in me seznanjajo z novicami in življenjem v domačem okolju.«*. Na drugi strani so stanovalci, ki navajajo, da so jim ob prihodu v dom najbolj pomagali prav zaposleni, ki so jih seznanili z življenjem in dogajanjem v domu in jim pomagajo zadovoljiti njihove potrebe: *»Mislim, da mi je najbolj pomagalo ravno osebje.«*. Poleg domačih in zaposlenih so tukaj še sostanovalci, ki lahko s svojimi izkušnjami in nasveti zelo olajšajo staremu človeku spoznavanje

življenja v domu in s tem tudi prilagajanje: *»Tukaj sem spoznala sedaj prijateljico-sostanovalko, ki je prišla sem dober mesec pred mano in mi je v začetku bila v veliko pomoč ob spoznavanju in navajanju na novo življenje v domu, saj mi je vse lepo povedala, kje kaj najdem in kam lahko grem.«*

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

Sprejem v dom pomeni veliko več kot le preselitev iz enega v drug kraj, kar stanovalci sami najbolj občutijo. Preselitev predstavlja veliko spremembo v njihovem življenju. Njihov vsakodnevni ritem, po katerem delujejo že vrsto let in je prilagojen njihovim potrebam, se poruši. Star človek se mora soočiti s hišnim redom, ki je prilagojen delovanju ustanove: *»Prej sem bil veliko sam, pa fejest sem delal, tako da mi paše ritem, ki je tu.«* Rezultati raziskave so pokazali, da je za veliko stanovalcev sprememba, ki so jo doživeli s prihodom v dom, pozitivna in jim je življenje, ki ga imajo sedaj v domu, všeč. Razlogi za to se razlikujejo glede na posameznika, njegove potrebe in pričakovanja, ki jih ima na določenem področju. Izjave stanovalcev so pokazale, da jim ugaja, da niso sami, da so okrog njih znani obrazi, da jim ni potrebno skrbeti za vsakodnevne opravke, da se lahko sprehajajo: *»Prej sem večino živel sam in non stop so bili okrog mene tujci, zdaj pa vsak dan srečam iste ljudi, kar je dober občutek.«* Zanimivo je bilo slišati, da so mnogi stanovalci imeli pred prihodom v dom slabo predstavo in s tem povezana negativna občutja, ki pa so se tekom življenja v domu spremenila: *»Mislila sem, da je dom enako kot bolnišnica, vendar sem prijetno presenečena, saj je tu dosti bolj domače.«* Različen odziv pri stanovalcih je bil pričakovan. Nekateri so povedali, da pogrešajo prejšnje življenje od prej, da so omejeni s prostorom in da pogrešajo bližnje, prejšnje aktivnosti in druženje s starimi znanci: *»Se je kdaj težko pa bi si želela domov, ampak sem se sama odločila.«*

Življenje v domu spremeni ritem, ki so ga stanovalci navajeni, kar se odraža tudi pri njihovi aktivnosti. Čeprav je življenje v domu v veliki meri organizirano in teče po ustaljenih tirnicah, se je pokazalo, da je večina stanovalcev kljub temu aktivna. Spremenila se je sicer oblika aktivnosti, ki jih počnejo v domu v primerjavi z aktivnostmi, ki so jih počeli v preteklosti na svojem domu. V domu se praviloma vsakodnevno odvijajo številne dejavnosti, katerih se lahko udeležujejo stanovalci. Pri tem se ne gre omejiti zgolj na organizirane domske aktivnosti, temveč so tu tudi lastne aktivnosti stanovalca, katere mu način življenja v domu omogoča. Udeležba na aktivnostih

je odvisna ali stanovalce le te privlačijo, se jim zdijo zanimive in če vidijo v njih smisel. Nekateri tako najdejo v domu zase veliko raznovrstnih dejavnosti, ki jim ustrezajo. Pri kar nekaj vprašanih se je aktivnost s prihodom v dom povečala: *»Mi je v veselje, da lahko sama grem v trgovino in na pošto in nisem v celoti odvisna od drugih, česar niti doma nisem mogla.«*. So pa tudi stanovalci, ki so bili v lastnem domu bolj aktivni in jih dogajanje v domu ne zanima preveč. Pri teh je bilo opaziti upad interesov in tudi nezadovoljstvo: *»Doma mi nikoli ni bil dolgčas, te sem še lahko delal, sem bil koristen.«*.

V najini raziskavi sva se dotaknili tudi občutij starih ljudi, ki jih doživljajo v dneh, ko se ne počutijo najbolje. Dejstvo je, da vsak dan ljudje ne moremo biti dobro razpoloženi, veseli in pozitivni. Življenjsko je, da pridejo trenutki, ko se počutimo slabše, smo zaskrbljeni in so v ospredju težke misli. Tako tudi ne moremo pričakovati od starega človeka, da doživlja svoje življenje brezskrbno, brez žalosti, domotožja, nostalgije in strahu. Rezultati so to potrdili. Stanovalci so večkrat navedli, da pogrešajo obiske bližnjih: *»Ko sem se preselila v dom so vsak teden hodili k meni, zdaj pa vedno manj.«*. Prav tako nekateri pogrešajo preteklo življenje in svoj domači dom: *»Res pa je, da se mi občasno stoži po življenju doma, predvsem pogrešam živali, katere imam zelo rada.«*. Rezultati so pokazali, da si stanovalci v takšnih trenutkih želijo biti sami, se umakniti od ostalih in preživeti nekaj časa v miru s samim seboj, da si uredijo misli in ponovno naberejo moči in volje za naprej: *»Sem rada sam, zato se večkrat umaknem v sobo ali pa grem na sprehod, če je lepo vreme.«*.

V raziskavi naju je še zanimalo, kaj stanovalci menijo o njihovih možnostih sodelovanja in vplivanja na življenje v domu. Večina stanovalcev meni, da na nek način lahko sodelujejo in bi v primeru potrebe lahko vplivali: *»Verjetno ja, res pa je, da do zdaj sem zadovoljna, pa hčerka in sin mi dosti pomagata in ni bilo potrebe, da bi se kaj pritoževal ali posebej želela od doma.«*. Čeprav je bilo pri večini slišati zgolj njihovo mnenje, je ena od stanovalk povedala, da je v praksi sodelovanje mogoče, izvedljivo in da lahko izražajo svoje želje, zahteve in pripombe: *»Če nas več stanovalcev misli, da kaj ni v redu, grem do direktorja in mu povem.«*. Opaziti je bilo, da je možnost sodelovanja in vplivanja večja in odločnejša pri stanovalcih, ki so sami bolj aktivni. Pri tistih, ki so zaradi zdravstvenega stanja manj aktivni, pa je zaznati občutek, da imajo manj moči in možnosti vplivanja na obstoječo stanje v domu: *»Mogoče oni, ki še lahko več sami, lažje kaj*

naredijo. Kaj pa jaz vem?!«. Nikakor ne moremo spregledati dejstva, da dom za stare je in ostaja institucija s svojim togim hišnim redom, ki ga morajo stanovalci brezkompromisno upoštevati in nanj v večji meri ne morejo vplivati: *»Ampak še stalno pa veljajo pravila, red, ki pa se ga moramo vsi držati.«.*

5. RAZPRAVA

Namen najinega raziskovanja je bil analizirati zadovoljstvo stanovalcev z bivanjem v domu za stare Cerknica in domu Lenart, tako negovalnega kot stanovanjskega oddelka ter ob tem narediti primerjavo med domovoma s kvantitativno analizo. Hkrati pa sva želeli dobiti podrobnejši vpogled v določena področja življenja, kot so: odnosi z zaposlenimi, medgeneracijski odnosi, prilagajanje na življenje v domu, doživljanje življenja v domu, pri čemer sva uporabili kvalitativni način analize. Ker v domovih za stare prevladujejo ženske, sva v kvantitativnem delu anketirali več žensk, pri kvalitativnem delu raziskave pa se na razmerje med spoloma nisva ozirali, saj sva intervjuvance izbrali naključno, z žrebom. Opisali sva tudi način pridobivanja podatkov pri obeh raziskavah, med stanovalci in nama, Valentino in Klementino.

Rezultati raziskave kažejo, da je v obeh domovih največ stanovalcev, ki so nastanjeni v domu manj kot eno leto. Pri tem je potrebno upoštevati, da je dom Lenart v času anketiranja deloval manj kot leto dni. Iz istega razloga ni v Cerknici nobenega stanovalca, ki bi tam bival več kot 5 let.

Pri kvantitativni raziskavi sva želeli dobiti splošno oceno zadovoljstva stanovalcev obeh domov. Z anketo, ki sva jo izvedli, sva potrdili najino hipotezo, saj med domovoma in oddelki ni bilo razlik v oceni. Vseeno je prišlo do manjše razlike, saj so anketiranci dom Lenart ocenili nekoliko nižje v primerjavi z domom Cerknica.

Za odhod v institucijo oziroma dom za stare se stari ljudje najpogosteje odločijo, ko zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo več skrbeti zase in postanejo odvisni od drugih ljudi in okolja. Pri najinem raziskovanju se je prav tako pokazalo, da se je večina vprašanih stanovalcev za prihod v dom odločila zaradi bolezni. Hipotezo sva tako lahko potrdili.

Sam prihod v dom za starega človeka pomeni veliko spremembo v načinu življenja, kar se je pokazalo tudi v kvalitativni raziskavi. Zanimiva ugotovitev je, da so v Lenartu vprašani spremembe doživljali v smislu povečanja socialnih stikov, v Cerknici pa v smislu povečanja medicinske oskrbe (nova zdravila, pregledi). V obeh domovih so se vprašanim spremenile

aktivnosti v primerjavi s prejšnjim načinom življenja. Nekaterim so se te s prihodom v dom povečale, spet drugim pa zmanjšale in v domu niso zainteresirani za dejavnosti. V obeh domovih, večini vprašanim, veliko pomeni, da nekatere obveznosti lahko samostojno opravijo (npr. gredo v trgovino). Skupno jima je tudi to, da so stanovalci razbremenjeni nekaterih domačih opravil, hkrati pa imajo na voljo druge aktivnosti.

Stanovalci oblikujejo določena pričakovanja od institucije že pred prihodom v dom. Ta pričakovanja so lahko pod vplivom individualnih značilnosti posameznika in tudi pod vplivom družbenih pričakovanj od starosti. Stari ljudje tako oblikujejo odnos do institucije že pred vstopom v dom. S tem je lahko povezan strah starih ljudi pred novim okoljem, kar je povedala ena izmed vprašanih v Cerknici. Raziskavi v obeh domovih sta pokazali, da je bil prihod v dom za stanovalce precej stresen. Kvalitativna raziskava je še pokazala, da se samega prihoda v dom stanovalci ne spominjajo preveč dobro. V Lenartu je kar nekaj stanovalcev povedalo, da je sprejem potekal prehitro in mu niso mogli slediti.

Proces prilagajanja na novo okolje pri vseh stanovalcih ne poteka enako in po ustaljenem vzorcu. Le ta se razlikuje od posameznika do posameznika. Prav tako nekateri za prilagoditev potrebujejo več časa kot drugi, spet drugi nikoli ne sprejmejo domskega načina življenja. Le en vprašani v Lenartu je v kvalitativni raziskavi povedal, da je dom popolnoma sprejel. Vsi ostali pa pravijo, da je dom za stare zgolj prostor, v katerem bodo preživeli določeno obdobje svojega življenja.

Predpostavljali sva, da stanovalcem pri prilagajanju enako v obeh domovih pomagajo zaposleni, saj so z njimi vsak dan v stiku. Ta predpostavka se je v kvantitativni raziskavi za dom v Cerknici izkazala za resnično. Stanovalci so predvsem izpostavljali sestre, s katerimi so več v stiku (prinašanje zdravil, menjava plenice,...). Na drugi strani pa je kvalitativna raziskava pokazala, da so vprašanim stanovalcem najbolj pomagali bližnji sorodniki, omenjali so svoje otroke in njihove družine. Kvantitativna raziskava za dom Lenart je pokazala, da tu niso zaposleni tisti, ki so anketirancem pri prilagajanju na življenje v domu najbolj pomagali, kar je kasneje potrdila tudi kvalitativna raziskava, saj je večina vprašanih povedala, da so jim pri tem najbolj pomagali prav bližnji. V Lenartu so predvsem izpostavljali svojce in ostale sostanovalce, podobno kot v

Cerknici. Tako sva hipotezo v kvantitativni raziskavi, da so v obeh domovih zaposleni tisti, ki enako pomagajo v obeh domovih, zavrnili.

Ob osebah, ki so vprašanim pomagale pri prilagajanju, so stanovalci v intervjujih v kvalitativni raziskavi kazali tudi težnjo po samopomoči. Pri telesno aktivnih stanovalcih je bilo opaziti, da so telesna dejavnost, občutek samostojnosti in kontrola nad svojim življenjem, veliko bolj pripomogli k lažji prilagoditvi kot pa dejanska pomoč drugih oseb.

Meniva, da je zelo pomembna naloga zaposlenih v domu za stare zagotavljanje dobre klime in dobrih odnosov med vsemi, ki se v domu medsebojno srečujejo in povezujejo. To so stanovalci, svojci in delavci v domu. Kvaliteta odnosa med zaposlenimi in stanovalci pomembno vpliva na zadovoljstvo stanovalcev z bivanjem v domu. V prvi raziskavi so anketiranci v obeh domovih in oddelkih najpogosteje odgovorili, da so topli odnosi mogoči v zelo veliki oz. veliki meri. Podobne rezultate je dala tudi kvalitativna raziskava, saj so vprašani velikokrat pohvalili zaposlene. Ne gre pa zanemariti podatka, da na drugi strani obstaja med vprašanimi nezadovoljstvo z avtomatičnostjo, hitenjem in kontrolo nad stanovalci, ki jo izvajajo zaposleni pri vsakdanjih opravilih. Na tem mestu naj še omeniva, da so vprašani obeh domov njihov najpogostejši stik z zaposlenimi povezovali z dnevnimi obveznostmi. Pri tem se odpirajo večja pričakovanja od odnosa in dela zaposlenih, ter želja po pristnejšem in neformalnem odnosu. Kljub temu so stanovalci obeh domov izrazili razumevanje do zaposlenih in njihove preobremenjenosti.

Poleg odnosa, ki ga imajo stanovalci z zaposlenimi, so za njihovo kvalitetno življenje pomembni tudi drugi odnosi, ki jih vzpostavljajo z različnimi generacijami. Med pogovori s stanovalci obeh domov, ki so bili del kvalitativne raziskave, so bile izpostavljene različne skupine ljudi: domači, prijatelji, sosedje, znanci, prostovoljci in pa tudi osebje v domu. Z drugo raziskavo sva ugotovili, da starim ljudem odnosi z vsemi tremi generacijami zelo veliko pomenijo. Pričakovali sva, da bodo največ vzpostavljali stik s svojo generacijo, vendar se je izkazalo, da ima večina najinih sogovornikov največ stikov s srednjo generacijo. Najmanj stikov imajo z najmlajšo generacijo, vendar pa jih ti stiki zelo osrečujejo in bi jih želeli imeti še več. Na drugi strani se je v obeh domovih pojavil primer, ko stanovalec nima stikov z osebami iz zunanjega okolja in vzpostavlja stike s sostanovalci.

Analiza prve raziskave je pokazala, da imajo stanovalci doma Cerknica obiske najpogosteje nekajkrat na teden. V domu Lenart pa, v enakem razmerju, nekajkrat na teden in nekajkrat na mesec. Kvalitativna raziskava je podala natančnejšo sliko o pogostosti stikov, ki so predvsem strnjeni ob koncu vikenda in ob posebnih priložnostih. Obe raziskavi v obeh domovih sta pokazali, da si stanovalci želijo več stikov in več razpoložljivega časa za obiske. Hkrati so stanovalci izrazili veliko razumevanje do obveznosti njihovih obiskovalcev in realnih možnosti za stike.

Večina intervjuvancev druge raziskave govori o dobrih odnosih - dobro razumevanje s sinovi, hčerami, sosedi in sostanovalci. Pri dobrih odnosih so starejše osebe deležne obiskov in občutka, da se nekdo še zanima za njih. Z dobrimi odnosi se človek manjkrat znajde v osami. Tako tudi osebe, ki nimajo dobrih odnosov s svojci, vzpostavljajo in vzdržujejo odnose z drugimi upokojenci in prijatelji. Tudi prva raziskava je dala podobne rezultate, saj so stanovalci tako doma Cerknica kot Lenart najpogosteje odgovorili, da stiki nanje zelo ugodno vplivajo. Pri tem vprašanju sva opazili pomanjkljivost, saj je mnogo stanovalcev odgovorilo, da stiki nanje sicer zelo vplivajo, vendar jih pogosto spremljajo občutki žalosti, domotožja, še večje želje po vrnitvi domov. To pomanjkljivost sva poskušali odpraviti s kvalitativno raziskavo, ko sva stanovalce spraševali o njihovih negativnih občutkih, ki jih morebiti doživljajo. Velika večina intervjuvancev je povedala, da včasih doživljajo občutke osamljenosti in žalosti. Kot razloge so najpogosteje navajali pomanjkanje stikov z bližnjimi, razmišljanje o preteklosti in pogrešanje življenja pred prihodom v dom. Vir slabe volje je pri nekaterih stanovalcih tudi konflikt z bližnjimi, ki je najpogosteje povezan z željo po vrnitvi domov oziroma vsaj bližje lastnemu domu. Vprašani v obeh domovih imajo v takšnih trenutkih željo po samoti.

V kvantitativni raziskavi sva ugotavljali v kolikšni meri se intervjuvanci udeležujejo organiziranih dejavnosti s strani doma, kakšno je njihovo zadovoljstvo s ponujeno izbiro aktivnosti ter katerih aktivnosti se najpogosteje udeležujejo. V kvalitativni raziskavi pa sva želeli izvedeti, kakšne so še druge oblike njihovega medgeneracijskega druženja.

Rezultati prve raziskave so pokazali, da imajo anketiranci doma Cerknica zelo veliko možnost izbire aktivnosti. Najljubši pa so jim prazniki, druge aktivnosti (telovadba, urice za spomin, kuharski kotiček, kegljanje) in izleti, vendar se jih večina vseh vprašanih še vedno ne udeležuje

aktivnosti. Medtem pa so anketiranci v Lenartu povedali, da imajo v veliki in srednji meri možnost izbire aktivnosti, med katerimi so jim najljubši prazniki, molitve, srečanja s svojci in izleti. Prav tako kot v Cerknici se večina vprašanih ne udeležuje aktivnosti. Druga raziskava je dala podobne rezultate. Kar nekaj sogovornikov je omenilo druženje v različnih skupinah, ki se jih udeležujejo. Po drugi strani pa jih je veliko povedalo, da svoj prosti čas radi preživijo v družbi obiskovalcev. Pogosto gredo skupaj na sprehod, se pogovarjajo, nekateri jih tudi odpeljejo iz doma (domov, na kosilo, pokopališče, itd.), kar zanje predstavlja svojevrstno aktivnost. V Cerknici so tudi omenili, da radi igrajo družabne igre s prostovoljci. Glede prostovoljcev v Lenartu ni bilo opaziti tolikšnega zanimanja, čeprav sva to pričakovali.

S kvantitativnim delom raziskave sva želeli ugotoviti, kakšno je zadovoljstvo stanovalcev s prehrano, nego in prostori. V domu Lenart je pri zadovoljstvu s prehrano prišlo do razlike med oddelkoma. Tisti iz stanovanjskega oddelka so s prehrano zelo zadovoljni, tisti iz negovalnega pa zelo nezadovoljni. Anketiranci v Cerknici so na obeh oddelkih najpogosteje podali oceno štiri – zadovoljen. Stanovalci so se v obeh domovih pritoževali čez enolično prehrano. Pri tem sva postavljeno hipotezo, da ni razlik med oddelkoma glede zadovoljstva s prehrano, potrdili v domu Cerknica in tudi med obema domovoma. Zavrnilo pa sva jo v primerjavi oddelkov v domu Lenart.

Rezultati glede zadovoljstva z nego kažejo, da so stanovalci doma Lenart z njo zadovoljni. Da so z nego zadovoljni, je bil najpogostejši odgovor tudi v oddelkih v Cerknici, čeprav je bila skupna ocena še vedno zelo zadovoljen. S prostori so stanovalci v obeh domovih zadovoljni, vseeno pa so stanovalci doma Cerknica zadovoljstvo s prostori ocenili višje kot stanovalci doma Lenart. Predvidevava, da je visoka ocena povezana s tem, da sta oba domova novejša.

V prvi raziskavi sva stanovalce spraševali tudi o možnosti pritožbe in pogovora v primeru nezadovoljstva. Izkazalo se je, da možnost za pogovor in pritožbe v obeh domovih obstaja. S tem sva potrdili najino hipotezo, da imajo v obeh domovih enako možnost tako pritožbe kot pogovora.

Z drugo raziskavo sva želeli pridobiti natančnejše podatke o načinu njihovega vplivanja in sodelovanja v domu. Vsi najini sogovorniki menijo, da imajo možnost sodelovanja v primeru, da to želijo. V Lenartu pa je bilo opaziti, da je to težje izvedljivo pri stanovalcu, ki je slabšega

zdravja in posledično manj aktiven. Medtem ko stanovalca negovalnega oddelka v Cerknici nista takega mnenja. Tako v Lenartu kot v Cerknici sta vprašana navedla konkreten primer sodelovanja, bodisi se neposredno obrnejo na zaposlenega bodisi, da to posredno povedo v pisni obliki.

Že v prvi raziskavi sva pridobili podatke, kdo so ti zaposleni, na katere se stanovalci v primeru nezadovoljstva obrnejo. Pričakovali sva, da bo to socialna delavka, vendar rezultati tega niso potrdili. Stanovalci v Lenartu se najpogosteje srečujejo z negovalno sestro, zato se nanjo tudi najpogosteje obrnejo. V Cerknici pa se najpogosteje obračajo na druge možnosti, kot so svojci in ostali sostanovalci ter na negovalne sestre. Razhajanja med domovoma so vidna v osebah, na katere se stanovalci po potrebi obračajo. V Cerknici je to socialna delavka (medtem ko v Lenartu ne), v Lenartu pa direktor (medtem ko v Cerknici ne).

Prednost najine prve raziskave se je pokazala v tem, da sva najprej dobili neko splošno sliko o tem, kakšno je splošno zadovoljstvo stanovalcev obeh domov z bivanjem ter tudi s posameznimi področji (nega, prostori, prehrana, aktivnosti, stiki, odnosi). Po drugi strani sva v tem videli tudi pomanjkljivost, saj nisva vedeli, kaj natančno ti podatki pomenijo oziroma kakšno je subjektivno mnenje stanovalcev ob tem. Zato sva s kvalitativno raziskavo določene teme razširili, poglobili in razjasnili nekatere dileme, ki so se pojavile v povezavi s prvo raziskavo. Prav tako sva dobili rezultate, ki so nakazali potrebo po nekaterih preureditvah in izboljšavah, spremembah in ob tem precej konkretnih predlogov s strani anketirancev. Potreba po spremembah se je pokazala predvsem na področju prehrane in odnosov z zaposlenimi.

6. SKLEPI

6.1. SKLEPI ZA KVANTITATIVNO RAZISKAVO

- Najpogostejša splošna ocena zadovoljstva je bila v obeh domovih 4 – zadovoljen, statistično pomembnih razlik med domovoma pri tem ni.
- Prevladujoč in enako pogost razlog za prihod v dom je v obeh domovih bolezen, v Lenartu se je pogosto pojavljala tudi lastna želja. Razlike med domovoma niso statistično pomembne.
- V Cerknici so stanovalcem ob prilagajanju najbolj pomagali zaposleni, v Lenartu pa svojci in ostali sostanovalci, poleg tega se nekateri še niso prilagodili. Razlike so med domovoma statistično pomembne.
- V Cerknici prevladuje mnenje, da imajo stanovalci v zelo veliki meri možnost izbire aktivnosti in sva hipotezo potrdili. Potrdili sva jo tudi v Lenartu, le da tu prevladuje mnenje, da je obseg mogoč v srednji in veliki meri. Vseeno med domovoma ni statistično pomembnih razlik.
- V obeh domovih prevladujejo stanovalci, ki aktivnosti ne izbirajo. Tisti, ki pa jih izbirajo, se jih kar redno udeležujejo in so z njimi zadovoljni.
- V Cerknici je bila najpogostejša ocena zadovoljstva s prehrano 4 – zadovoljen, hipotezo sva tu potrdili, v Lenartu pa 5 – zelo zadovoljen, opazile so se razlike med oddelki in hipoteze nisva mogli potrditi. Kritike so se pojavile v obeh domovih.
- Najpogostejša ocena zadovoljstva z nego je bila v Cerknici 4 – zadovoljen, v Lenartu pa 5 – zelo zadovoljen.
- Zadovoljstvo s prostori je v obeh domovih visoko, stopnjo višje v Cerknici.
- Potrdila se je hipoteza, da imajo stanovalci v obeh domovih enako možnost tako pritožbe kot pogovora, kar je za dobre odnose med stanovalci in osebjem ključnega pomena.
- V primeru stiske se v Cerknici pogosteje obračajo ali na druge možnosti, kot so bile naštet (npr. svojci, sostanovalec) ali na negovalno sestro ali na nikogar. V Lenartu pa na direktorja ali na negovalno sestro. Nisva potrdili hipoteze, da se stanovalci enako pogosto obračajo na socialno delavko v obeh domovih.

6.2. SKLEPI ZA KVALITATIVNO RAZISKAVO

- Vprašani stanovalci so tako v domu Cerknica kot v domu Lenart z zaposlenimi v večini zelo zadovoljni, vseeno pa se pojavljajo kritike na račun hitenja, formaliziranosti, kontrole nad stanovalci in površnosti predvsem mladih negovalk.
- Zaposleni v obeh domovih stanovalce najpogosteje obiščejo takrat, ko opravljajo svoje službene obveznosti pri skrbi in pomoči, se pa zgodi, da pridejo tudi na kratek klepet, predvsem k tistim stanovalcem, ki jih doživljajo kot nezahtevne, aktivne.
- Stiki, ki jih stanovalci obeh domov uvrščajo med najpomembnejše, so stiki z bližnjimi, prijatelji, sosedji in znanci. Prav tako so zelo veseli obiskov mladih.
- Večina obiskov bližnjih je strnjenih ob vikendih in ob posebnih priložnostih, npr. praznikih. Stanovalci si želijo več stikov, vendar so tudi izrazili razumevanje do obveznosti, ki jih imajo njihovi svojci.
- Veliko vprašanim v obeh domovih je prihod v dom predstavljal kar stresen dogodek in se ga ne spominjajo več dobro, predvsem ga povezujejo z urejanjem formalnosti, sprejemom socialne delavke in seznanjanjem s hišnim redom in urniki.
- Nekaterim vprašanim so ob prilagajanju najbolj pomagali domači, pa tudi zaposleni, izpostavljali so predvsem osebe, s katerim so v vsakodnevnem stiku. Drugim je bolj pomagalo, da so se znašli in raziskovali sami (npr. s spraševanjem, z navezovanjem stikov, s predmeti od domačih iz domačega okolja).
- Nekateri stanovalci so bili aktivnejši pred prihodom v dom, saj so sami skrbeli za domača opravila, drugi so aktivnejši sedaj, ko obiskujejo različne skupine in delavnice. Večinoma te spremembe doživljajo pozitivno.
- Vse vprašane v obeh domovih kdaj doletijo negativni občutki in žalost ob razmišljanju o preteklosti, o zamujenih priložnostih, o bližajočem se koncu, pa tudi ob morebitnih nesoglasjih s svojci in njihovih redkih obiskih.
- V primeru slabe volje, imajo vsi vprašani stanovalci v domu Cerknica najraje umik v samoto. V domu Lenart pa si nekateri stanovalci takrat želijo pogovora in družbe.
- Vsi vprašani v Cerknici so mnenja, da imajo možnost sodelovanja in vplivanja na življenje v domu, v kolikor bi to želeli, vendar za to niso preveč zainteresirani. V domu Lenart večina stanovalcev meni podobno. Pri telesno manj aktivnih je ta občutek veliko manjši.

7. PREDLOGI

Najini predlogi izhajajo iz obeh raziskav, pa tudi iz predlogov, ki so jih navajali stanovalci.

7.1. PREDLOGI ZA CENTER STAREJŠIH CERKNICA

a) Predlogi za praktično izvajanje:

- Socialna delavka naj se manj ukvarja s papirji, administracijo in se večkrat druží, pogovarja s stanovalci.
- Ustanovi naj se posebna komisija za prehrano, v kateri bodo predstavniki stanovanjskega in negovalnega oddelka (tu so nekateri še taki, ki so gibljivi in delno skrbijo sami zase), kjer bodo: sestavljali sprotne tedenske jedilnike z več pestrosti in domišljije; oblikovali fleksibilnejše urnike, ure obrokov, da bodo dlje časa lahko ostali topli; kjer se bodo obravnavale posebne želje, interesi, potrebe po količini hrane stanovalcev, saj je bo šlo tako manj v odpadke; kjer bodo oblikovali stroge dietne jedilnike in izvajali nadzor nad njimi; kjer bodo natančneje opredelili količino določenih sestavin; kjer bodo razmislili o dodatnih/alternativnih možnostih (npr. manjše kuhinjice, kjer si bodo stanovalci lahko tudi sami kaj skuhali); kjer bodo razmislili o spremembi sestave kadra z zaposlitvijo kuharjev in kuharic (ne toliko delavcev preko javnih del).
- Preureditev in prenova aktivnosti: bolj pestre in večja izbira aktivnosti; aktivnosti naj vodijo za to usposobljeni strokovnjaki (npr. za telovadbo); aktivnosti bolj prilagojene posameznim skupinam stanovalcev, glede na njihove interese in zmožnostim sledenja; več aktivnosti za negovalni oddelek; več kulturnih in glasbenih prireditev s pravimi kulturniki, ne samo z upokojenci; več tečajev/krožkov; možnost domskega časopisa, kamor bodo lahko stanovalci pošiljali mnenja, predloge, kritike, pohvale, članke o njim zanimivih temah, življenjske izkušnje, napovednik dogodkov/prireditev (nekateri so omenili, da so zdajšnje oglasne deske neprimerne), jedilnik, itd.; potopisna predavanja, razprave o svetovnih razmerah.
- Bolj oseben pristop direktorice in ostalih v upravi (npr. jutranji pozdrav, več sodelovanja, druženja s stanovalci, z morebitnimi predstavniki skupin stanovalcev, večji interes za njihova mnenja), omogočanje več zasebnosti s strani sester (npr. trkanje).

- Več sodelovanja prostovoljcev, da se razbremenijo zaposlene (najbolj v negovalnem oddelku – večje možnost izhodov - spremstvo, več se bodo lahko posvetili vsakemu posamezniku, lažje možnosti za izvajanje njim prilagojenih aktivnosti).
- b) Predlogi za teorijo:
- Možnost predavanj za svojce glede na njihove interese, mnenja, želje in prav tako za stanovalce (ugotavljanje le tega s pomočjo anket) ter sodelovanje svojcev pri prireditvah.
 - Več izobraževanj za osebje (s temami, kot so npr.: sodobni pristopi k staremu človeku, sodobna prehrana, rekreacija, preventiva, sodobni trendi glede starosti in staranja).
- c) Predlogi za nadaljnje raziskovanje:
- Kvalitativno in kvantitativno raziskavo izvesti tudi s svojci in zaposlenimi, da se ugotovi še njihov pogled, mnenja, predloge, kritike ter narediti primerjavo med raziskavami.
 - Anketirati večje število stanovalcev, saj bi bili rezultati tako bolj reprezentativni.
 - Opraviti več poglobljenih intervjujev.
 - Kvantitativni del ponoviti čez leto ali dve, da se ugotovi ali so izboljšave prinesle pozitivne rezultate.
 - Izboljšati vprašalnik in določena vprašanja natančneje opredeliti, npr. pri vprašanju o vplivu stikov na počutje stanovalcev upoštevati tudi možnost negativnega vpliva.
 - Dodati še kakšno temo za poglobljeno kvalitativno analizo, npr. vpliv odnosov s sostanovalci, vpliv lokacije, infrastrukture doma na življenje stanovalcev.

7.2. PREDLOGI ZA DOM STAREJŠIH LENART

- a) Predlogi za praktično delovanje:
- Razviti pomoč na domu, predstavitev doma za stare pred prihodom v dom in tako olajšati prehod staremu človeku iz domačega okolja v dom za stare.
 - Postavitev stanovalca ali skupine stanovalcev, ki bodo predstavljali/zagovarjali potrebe, želje vseh stanovalcev.
 - Uvedba sestankov z odgovornimi v domu, kjer stanovalci dobijo priložnost povedati svoje mnenje.
 - Več prostovoljcev, predvsem za stanovalce negovalnega oddelka.

- Organiziranje aktivnosti, namenjene izključno osebam na negovalnem oddelku, kjer bi bile v organizacijo vključene tako delovna terapevtka kakor fizioterapevtka, da bo aktivnost prilagojena potrebam in spretnostim uporabnika.
 - Socialna delavka v Lenartu naj bo tekom njenega delovnika neprestano na razpolago uporabnikom, uradne ure naj bodo za zunanje obiskovalce.
 - Povprašati starega človeka o njegovih individualnih željah in potrebah pred prihodom v dom (npr. upoštevanje želje po zasebnosti in namestitvev v individualno sobo, če je možnost).
 - Organizirati ustrezen prevoz tudi za osebe na invalidskih vozičkih in težje gibljive.
 - Organiziranje zunanjih aktivnosti za spodbujanje medsebojnega druženja z vrstniki iz lokalnega okolja ter ostalimi generacijami (npr. piknik).
- b) Predlogi za teoretično delovanje:
- Izobraževanje zaposlenih (teme izobraževanj kot so npr. individualni pristop k staremu človeku, demenca, itd.).
 - Organiziranje izobraževanj za svojce, glede na njihove želje in potrebe.
- c) Predlogi za nadaljnje raziskovanje:
- Kvalitativno in kvantitativno raziskavo opraviti z večjim številom stanovalcev, da bi rezultate lažje posplošili na vse stanovalce doma.
 - Intervjuje v kvalitativni raziskavi opraviti poglobljeno.
 - Nekatera vprašanja v vprašalniku natančneje opredeliti in dodelati.
 - Obstoječi vprašalnik razširiti z dodatnimi vprašanji, kjer bi odgovori dali celovitejšo sliko o zadovoljstvu bivanja stanovalcev v domu za stare.
 - Ponovitev raziskave čez leto ali dve, da se ugotovijo spremembe, izboljšave.

8. LITERATURA

- Acceto, B. (1987), Starost in staranje (Osnove medicinske gerontologije). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Anžič, S. (2002), Skrb za uboge v deželi Kranjski: Socialna politika na Kranjskem od srede 18. stoletja do leta 1918. Ljubljana: Zgodovinski arhiv.
- Belič, M. (1997), Dom za starejše občane kot tretji dom. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Birsa, M. (1992), Življenje po šestem križu. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Bond, J., Coleman, P., Peace, P. (1993), Ageing and society. London: Sage Publications.
- Čaćinovič – Vogrinčič, G. (2000), Družina in star človek. Socialno delo 39, 4-5: 287-292.
- Dragoš, S. (2000), Socialne mreže v starosti. Socialno delo, 39, 4-5: 293-314.
- Dragoš, S. (2003), Družbena neenakost in socialni kapital. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M., (2008), Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje. Ljubljana: FSD.
- Gofman, E. (1961), Asylums. Doubleday & Co. (Pelican, 1968).
- Hojnik Zupanc, I. (1997), Dodajmo življenje letom: nekaj spoznanj in nasvetov, kako se smiselno in zdravo pripravljati na starost in jo tako tudi živeti. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Hojnik Zupanc, I. (1999), Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu. Ljubljana: Znanstvena knjižnica Fakultete za družbene vede.
- Ivanjšič, S. (2000), Socialni delavec in starostnik. Socialno delo 39, 6: 434-438.
- Jezerkič, N. (2009), Kakovost življenja starih ljudi. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Mali, J. (2002), Starost, emocije in emocionalno delo. Socialno delo, 41, 6: 317-323.
- Mali, J. (2003), Koncept totalne ustanove in domovi za stare. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (magistrsko delo).
- Mali, J. (2006), Koncept totalne ustanove in domovi za stare. Socialno delo, 45, 1-2: 17-27.

- Mali, J. (2008), Od hiralnic do domov za stare ljudi. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (znanstvena monografija).
- Mali, J. (2009), Izzivi na področju socialnega dela s starimi ljudmi. V: Borišek Grošelj, U. (ur.), (2009), Socialni izziv. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije (letnik 15, številka 30: 12 – 15).
- Mali, J., Milošević Arnold, V. (2006), Nekatere značilnosti razvoja domov za stare ljudi v Sloveniji po drugi svetovni vojni. Socialno delo, 45, 3-5: 169 – 181.
- Mesec, B. (1997), Metodologija raziskovanja v socialnem delu. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, B. (2006), Življenjski cikelus neprofitne organizacije. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Milošević Arnold, V. (1999), Razvoj socialnega dela s starimi ljudmi. Kaljenje 1, 8-24.
- Milošević Arnold, V. (2003), Komunikacija med zaposlenimi in svojci stanovalcev socialnih zavodov. V: Zbornik predavanj. Ljubljana: Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Strokovna sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v socialnih zavodih (43-49).
- Milošević Arnold, V. (2004), Socialno delo s starimi ljudmi (izbrani članki in referati). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Milošević – Arnold, V. (2006), Razvoj domov za stare ljudi. V: Zaviršek, D. (ur.), Leskošek, V. (ur.), (2006), Zgodovina socialnega dela v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (263-279).
- Pahor, M., Domanjko, B., Hlebec, V. (2009), Spleti zdravja in bolezni: socialna omrežja starejših kot dejavnik zdravja. V: Hlebec, V. (ur.), (2009), Starejši ljudje v družbi sprememb. Maribor: Aristej (221 – 236).
- Pečjak, V. (1998), Psihologija tretjega življenjskega obdobja. Ljubljana: Znanstveni institut Filozofske fakultete.
- Pečjak, V. (2007), Psihologija staranja. Bled: samozaložba.
- Postružnik, A. (2000), Nematerialna pomoč starostnikom. Socialno delo, 39, 4-5: 337-346.
- Požarnik, H. (1981), Umetnost staranja – leta, predsodki in dejstva. Ljubljana: Cankarjeva založba.

- Pravilnik o koncesijah na področju socialnega varstva (Ur. l. RS, št. 72/1997, 57/1999, 54/2001, 21/2003, 72/2004, 113/2008).
- Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Ur. l. št. 38/2004, 23/2006, 42/2007 – neuradno prečiščeno besedilo).
- Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 52/1995, 2/1998, 19/1999, 127/2003, 125/2004, 60/2005, 120/2005, 140/2006, 120/2007, 90/2008, 121/2008, 53/2009, 45/2010).
- Predlog nacionalnega programa aktivnosti in prednostnih nalog RS evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 2010 (http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/29102009_national_Programme_SI_si.pdf).
- Ramovš, J., Kladnik, T., Knific, B. in sodelavci. (1992), Skupine starih za samopomoč. Ljubljana: Inštitut za socialno medicinsko in socialno varstvo.
- Ramovš, J. (1995), Slovenska sociala med včeraj in jutri. Ljubljana: Institut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. (2003), Kakovostna starost. Ljubljana: Institut Antona Trstenjaka in SAZU.
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 – 2010 (Ur. l. RS, št. 39/2006).
- Skupnost socialnih zavodov Slovenije, <http://www.ssz-slo.si/>, (20.05.2010).
- Stoppard, M. (1991), Življenje po petdesetem. Ljubljana: Državna založba.
- Stoppard, M. (2004), Uprimo se staranju: mladosti v poznejša leta. Ljubljana: Domus.
- Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva (sprejela vlada RS 21.9. 2006) (http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/strategija-SI-starejsi.pdf).
- Suppress, M., Wells, C. (1996), The social work experience: an introduction to the profession and its relationship to social welfare policy. New York: McGraw – Hill.
- Šircelj, M. (2009), Staranje prebivalstva v Sloveniji. V: Hlebec, V. (ur.), (2009), Starejši ljudje v družbi sprememb. Maribor: Aristej (15 – 43).

- Tančak, A., Štefančič, V. (2002), Kvaliteta življenja stanovalcev v Domu upokojencev Brežice in Domu starejših občanov Krško. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Trstenjak, A. (1985), Človek bitje prihodnosti. Ljubljana: Slovenska matica.
- Trunk – Širca, N., Tavčar, M. (1998), Management nepridobitnih organizacij. Koper: Visoka šola za management.
- Zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS, št. 54/1992, 56/1992, 42/1994, 1/1999, 41/1999, 60/1999, 36/2000, 54/2000, 26/2001, 110/2002, 2/2004, 7/2004, 36/2004, 21/2006, 105/2006, 114/2006, 3/2007, 23/2007, 41/2007, 122/2007, 61/2010, 62/2010).
- Žiberna, A., Kožuh – Novak, M. (2007), Odnos do starejših v slovenski javnosti. Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije: Slovenska filantropija.

9. PRILOGE

Priloga 1: ZBIRNIKA PODATKOV ZA CERKNICO IN LENART

Zbirnik podatkov – Cerknica

Vpr.	Moški, negovalni = 3	Ženske, negovalni = 9	Moški, stanovanjski = 5	Ženske, stanovanjski = 13
3. a)	1	4		9
b)	1	2	2	3
c)	1	2	3	1
d)				
4. a)	1	3	2	1
b)	1	5	3	7
c)	1	1		2
d)				1
e)				2
5. a)	1	6	2	6
b)	1	1	1	3
c)			1	1
d)				2
e)	1	2	1	
f)				
g)				1
6. a)	1	1		1
b)		4	2	9
c)				
d)	1	1	1	
e)				1
f)		2	1	1
g)	1	1	1	1
7. a)		2		1
b)	1	2	2	7
c)		1		1
d)	2	3	1	2
e)			1	
f)				2
g)		1	1	
8. a)	2	5	2	7
b)		1	1	5
c)	1	1	1	
d)				
e)		2	1	1
9. a)	1		1	7
b)	1	3		2
c)	1	2	1	4
d)		1	1	
e)		1	1	
f)		2	1	
10. a)			1	1
b)	1	1	1	1
c)	1	2		
d)	1			3
e)		1		2
f)		5	3	6

11. a) b) c) d) e) f)	1			3
	2	4	2	4
		5	3	6
12. a) b) c) d) e) f) g) h) i) j)	1		1	1
		3		2
		2		2
				2
	2	3	1	1
	2	1	2	3
	2			2
			2	1
		5	3	6
	1	2		4
13. a) b) c) d) e)	1	1		2
	2	2	4	4
		4	1	3
		1		1
		1		3
14. a) b) c) d) e)	2	3	2	8
	1	5	2	5
			1	
		1		
15. a) b) c) d) e)	3	5	4	9
		4	1	3
				1
16. a) b) c) d) e) f)	2	1	2	8
	1	5	1	3
		2	1	2
			1	
		1		
17. a) b) c) d)	3	8	5	11
				1
		1		1
18. a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k)		3	1	
		2	1	3
	1	1	2	2
	1	2	1	2
	1	1		6

Vpr.	Ženske, negovalni = 5	Moški, negovalni = 4	Ženske, stanovanjski = 8	Moški, stanovanjski = 3
3. a)	5	4	8	3
b)				
c)				
d)				
4. a)			3	1
b)	1	3	1	
c)	2		4	2
d)	2			
e)		1		
5. a)	4	3	1	1
b)			1	
c)	1		4	
d)				
e)			1	1
f)		1	1	1
g)				
6. a)	1		3	
b)			1	
c)	1		1	
d)		1	2	1
e)				
f)	3	3	1	2
g)				
7. a)			1	
b)	1		4	
c)	2	2	1	1
d)	1	2	2	1
e)				
f)	1			
g)				1
8. a)	1		5	1
b)		1	2	1
c)	2	3	1	
d)	2			
e)				1
9. a)			2	
b)	1	1	3	1
c)		1	3	2
d)				
e)		1		
f)	4	1		
10. a)			2	1
b)	1		3	
c)			3	
d)		1		
e)				1
f)	4	3		1

11. a) b) c) d) e) f)			2	1
	1	1	4	1
	4	3	2	1
12. a) b) c) d) e) f) g) h) i) j)			2	
	1		2	
	1		2	
		1	1	1
			3	1
			2	1
		3		
	4		3	1
13. a) b) c) d) e)		2	3	1
		1	1	2
	1		2	
	1		2	
	3	1		
14. a) b) c) d) e)		1	4	
		2	2	3
	3		2	
	1			
	1	1		
15. a) b) c) d) e)		1	4	1
	2	2	4	2
	2	1		
	1			
16. a) b) c) d) e) f)		1	4	1
		2	3	1
	2			
	2			
	1	1	1	
				1
17. a) b) c) d)	1	3	8	2
	3	1		
				1
	1			
18. a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k)	2	3	1	1
	1			
		1		
			4	1
	2		3	1

Priloga 2: PREVERJANJE HIPOTEZ – IZRAČUNI

▪ Hipoteza 1:

Lenart

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak oddelek:

- stanovanjski oddelek

$$\bar{X}_1 = \frac{4 \times 5 + 1 \times 4 + 6 \times 3 + 0 \times 2 + 0 \times 1}{11} = 3,8$$

- negovalni oddelek

$$\bar{X}_2 = \frac{0 \times 5 + 4 \times 4 + 2 \times 3 + 2 \times 2 + 1 \times 1}{9} = 3$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba oddelka:

- stanovanjski oddelek

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(4-3,8)^2 \times 5 + (1-3,8)^2 \times 1 + (6-3,8)^2 \times 3 + (0-3,8)^2 \times 2 + (0-3,8)^2 \times 1}{11}} = 2,85$$

- negovalni oddelek

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(0-3)^2 \times 5 + (4-3)^2 \times 4 + (2-3)^2 \times 3 + (2-3)^2 \times 2 + (1-3)^2 \times 1}{9}} = 2,54$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x_1 - x_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x_1 - x_2} = \sqrt{\frac{(11 + 9) \times [(11 - 1) 2,85^2 + (9 - 1) 2,54^2]}{11 \times 9 (11 + 9 - 2)}} = 1,22$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 11 + 9 - 2 = 18$$

5. Izračunamo F –preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{2,85^2}{2,54^2} = 1,26$$

$F = 1,26 < F_{0,05} = 3,35$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t-statistiko:

$$\text{po formuli: } t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x1-x2}}$$

$$t = \frac{3,8 - 3}{1,22} = 0,65$$

Cerknica

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak oddelek:

- stanovanjski oddelek

$$\bar{X}_1 = \frac{3 \times 5 + 10 \times 4 + 2 \times 3 + 1 \times 2 + 2 \times 1}{18} = 3,6$$

- negovalni oddelek

$$\bar{X}_2 = \frac{1 \times 5 + 4 \times 4 + 6 \times 3 + 1 \times 2 + 0 \times 1}{12} = 3,4$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba oddelka:

- stanovanjski oddelek

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(3-3,6)^2 \times 5 + (10-3,6)^2 \times 4 + (2-3,6)^2 \times 3 + (1-3,6)^2 \times 2 + (2-3,6)^2 \times 1}{18}} = 3,24$$

- negovalni oddelek

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(1-3,4)^2 \times 5 + (4-3,4)^2 \times 4 + (6-3,4)^2 \times 3 + (1-3,4)^2 \times 2 + (0-3,4)^2 \times 1}{12}} = 2,48$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(18 + 12) \times [(18 - 1) 3,24^2 + (12 - 1) 2,48^2]}{18 \times 12 (18 + 12 - 2)}} = 1,42$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 18 + 12 - 2 = 28$$

5. Izračunamo F-preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{3,24^2}{2,48^2} = 1,7$$

$F = 1,7 < F_{0,05} = 2,77$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t-statistiko:

$$\text{po formuli : } t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x1-x2}}$$

$$t = \frac{3,6 - 3,4}{1,42} = 0,14$$

Lenart in Cerknica

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak dom:

- Lenart

$$\bar{X}_1 = \frac{4 \times 5 + 5 \times 4 + 8 \times 3 + 2 \times 2 + 1 \times 1}{20} = 3,45$$

- Cerknica

$$\bar{X}_2 = \frac{4 \times 5 + 14 \times 4 + 8 \times 3 + 2 \times 2 + 2 \times 1}{30} = 3,53$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba doma:

- Lenart

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(4-3,45)^2 \times 5 + (5-3,45)^2 \times 4 + (8-3,45)^2 \times 3 + (2-3,45)^2 \times 2 + (1-3,45)^2 \times 1}{20}} = 2,04$$

- Cerknica

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(4-3,53)^2 \times 5 + (14-3,53)^2 \times 4 + (8-3,53)^2 \times 3 + (2-3,53)^2 \times 2 + (2-3,53)^2 \times 1}{30}} = 4,11$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(30+20) \times [(30-1)2,04^2 + (20-1)4,11^2]}{30 \times 20 (30+20-2)}} = 0,88$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 30 + 20 - 2 = 48$$

5. Izračunamo F-preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n1-1, n2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n1-1, n2-1)} = \frac{2,04^2}{4,11^2} = 0,25$$

$F = 0,25 < F_{0,05} = 2,04$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t-preizkus

6. Izračunamo t-statistiko:

$$\text{po formuli : } t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x1-x2}}$$

$$t = \frac{3,53 - 3,45}{0,88} = 0,09$$

▪ Hipoteza 2:

1. Opredelitev dveh skupin v obeh domovih: stanovalci, katerim pomagajo zaposleni, stanovalci, katerim pomagajo vsi ostali

	CERKNICA	LENART	Skupaj
Pomagajo zaposleni	15 A	1 B	16
Pomagajo ostali	15 C	19 D	34
Skupaj	30	20	50

	f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
A	15	$\frac{16 \times 30}{50} = 9,6$	5,4	29,16	3,04
B	1	$\frac{16 \times 20}{50} = 6,4$	- 5,4	29,16	4,56
C	15	$\frac{34 \times 30}{50} = 20,4$	- 5,4	29,16	1,43
D	19	$\frac{34 \times 20}{50} = 13,6$	5,4	29,16	2,14
					$\Sigma \ 11,17$

2. Seštevek
 $\chi^2 = 11,17$

3. Izračunamo še stopinje prostosti:
 po formuli $sp = (v-1) \times (s-1)$
 $sp = (2 - 1) \times (2 - 1) = 1$

tabelirani $\chi^2 = 3,84$, pri 5% tveganju, za dvostranski preizkus

▪ **Hipoteza 3:**

Lenart

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak oddelek:
 - stanovanjski oddelek

$$\bar{X}_1 = \frac{4 \times 5 + 3 \times 4 + 2 \times 3 + 2 \times 2 + 4 \times 1}{11} = 4,2$$

- negovalni oddelek

$$\bar{X}_2 = \frac{2 \times 5 + 1 \times 4 + 1 \times 3 + 1 \times 2 + 4 \times 1}{9} = 2,55$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba oddelka:

- stanovanjski oddelek

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(4-4,2)^2 \times 5 + (3-4,2)^2 \times 4 + (2-4,2)^2 \times 3 + (2-4,2)^2 \times 2 + (4-4,2)^2 \times 1}{11}} = 1,66$$

- negovalni oddelek

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(2-2,55)^2 \times 5 + (1-2,55)^2 \times 4 + (1-2,55)^2 \times 3 + (1-2,55)^2 \times 2 + (4-2,55)^2 \times 1}{9}} = 1,67$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x_1-x_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x_1-x_2} = \sqrt{\frac{(11 + 9) \times [(11 - 1) 1,66^2 + (9 - 1) 1,67^2]}{11 \times 9 (11 + 9 - 2)}} = 0,75$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 11 + 9 - 2 = 18$$

5. izračunamo F-preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{1,66^2}{1,67^2} = 0,99$$

$F = 0,99 < F_{0,05} = 3,35$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t pri stopinjah prostosti 18:

po formuli : $t_{sp} = \frac{x_1 - x_2}{S_{x_1-x_2}}$

$$t_{18} = \frac{4,2 - 2,55}{0,75} = 2,2$$

Cerknica

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak oddelek:

- stanovanjski oddelek

$$\bar{X}_1 = \frac{2 \times 5 + 8 \times 4 + 4 \times 3 + 1 \times 2 + 3 \times 1}{18} = 3,3$$

- negovalni oddelek

$$\bar{X}_2 = \frac{2 \times 5 + 4 \times 4 + 4 \times 3 + 1 \times 2 + 1 \times 1}{12} = 3,4$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba oddelka:

- stanovanjski oddenek

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(2-3,3)^2 \times 5 + (8-3,3)^2 \times 4 + (4-3,3)^2 \times 3 + (1-3,3)^2 \times 2 + (3-3,3)^2 \times 1}{18}} = 2,46$$

- negovalni oddenek

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(2-3,4)^2 \times 5 + (4-3,4)^2 \times 4 + (4-3,4)^2 \times 3 + (1-3,4)^2 \times 2 + (1-3,4)^2 \times 1}{12}} = 1,57$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(18 + 12) \times [(18 - 1) 2,46^2 + (12 - 1) 1,57^2]}{18 \times 12 (18 + 12 - 2)}} = 0,8$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 18 + 12 - 2 = 28$$

5. Izračunamo F-preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n1-1, n2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n1-1, n2-1)} = \frac{2,46^2}{1,57^2} = 2,45$$

$F = 2,45 < F_{0,05} = 2,77$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t-statistiko:

$$\text{po formuli : } t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x1-x2}}$$

$$t = \frac{3,4 - 3,3}{0,8} = 0,125$$

Lenart in Cerknica

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak dom:

- Lenart

$$\bar{X}_1 = \frac{6 \times 5 + 4 \times 4 + 3 \times 3 + 3 \times 2 + 4 \times 1}{20} = 3,25$$

- Cerknica

$$\bar{X}_2 = \frac{4 \times 5 + 12 \times 4 + 8 \times 3 + 2 \times 2 + 4 \times 1}{30} = 3,33$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba doma:

- Lenart

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(6-3,25)^2 \times 5 + (4-3,25)^2 \times 4 + (3-3,25)^2 \times 3 + (3-3,25)^2 \times 2 + (4-3,25)^2 \times 1}{20}} = 1,44$$

- Cerknica

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(4-3,33)^2 \times 5 + (12-3,33)^2 \times 4 + (8-3,33)^2 \times 3 + (2-3,33)^2 \times 2 + (4-3,33)^2 \times 1}{30}} = 3,52$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x_1-x_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x_1-x_2} = \sqrt{\frac{(30 + 20) \times [(30 - 1) 1,44^2 + (20 - 1) 3,52^2]}{30 \times 20 (30 + 20 - 2)}} = 0,51$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 30 + 20 - 2 = 48$$

5. Izračunamo F-preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{1,44^2}{3,52^2} = 0,17$$

$F = 0,17 < F_{0,05} = 2,04$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t-statistiko:

$$\text{po formuli : } t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x_1-x_2}}$$

$$t = \frac{3,33 - 3,25}{0,51} = 0,16$$

▪ **Hipoteza 4:**

Lenart

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak oddelek:

- stanovanjski oddelek

$$\bar{X}_1 = \frac{2 \times 6 + 4 \times 5 + 5 \times 4 + 0 \times 3 + 0 \times 2 + 0 \times 1}{11} = 4,7$$

- negovalni oddelek

$$\bar{X}_2 = \frac{0 \times 6 + 2 \times 5 + 1 \times 4 + 0 \times 3 + 1 \times 2 + 5 \times 1}{9} = 2,33$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba oddelka:

- stanovanjski oddelek

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(2-4,7)^2 \times 6 + (4-4,7)^2 \times 5 + (5-4,7)^2 \times 4 + (0-4,7)^2 \times 3 + (0-4,7)^2 \times 2 + (0-4,7)^2 \times 1}{11}} = 4,03$$

- negovalni oddelek

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(0-2,33)^2 \times 6 + (2-2,33)^2 \times 5 + (1-2,33)^2 \times 4 + (0-2,33)^2 \times 3 + (1-2,33)^2 \times 2 + (5-2,33)^2 \times 1}{9}} = 2,7$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x_1 - x_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x_1 - x_2} = \sqrt{\frac{(11 + 9) \times [(11 - 1) 4,03^2 + (9 - 1) 2,7^2]}{11 \times 9 (11 + 9 - 2)}} = 1,57$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 11 + 9 - 2 = 1$$

5. Izračunamo F-preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{4,03^2}{2,7^2} = 2,23$$

$F = 2,23 < F_{0,05} = 3,35$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t pri stopinjah prostosti 18:

$$\text{po formuli : } t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x1-x2}}$$

$$t_{18} = \frac{4,7 - 2,33}{1,57} = 1,51$$

Cerknica

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak oddelek:

- stanovanjski oddelek

$$\bar{X}_1 = \frac{8x6 + 2x5 + 5x4 + 1x3 + 1x2 + 1x1}{18} = 4,67$$

- negovalni oddelek

$$\bar{X}_2 = \frac{1x6 + 4x5 + 3x4 + 1x3 + 1x2 + 2x1}{12} = 3,75$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba oddelka:

- stanovanjski oddelek

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(8-4,67)^2x6 + (2-4,67)^2x5 + (5-4,67)^2x4 + (1-4,67)^2x3 + (1-4,67)^2x2 + (1-4,67)^2x1}{18}} = 3,19$$

- negovalni oddelek

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(1-3,75)^2x6 + (4-3,75)^2x5 + (3-3,75)^2x4 + (1-3,75)^2x3 + (1-3,75)^2x2 + (2-3,75)^2x1}{12}} = 2,72$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(18 + 12) \times [(18 - 1) 3,19^2 + (12 - 1) 2,72^2]}{18 \times 12 (18 + 12 - 2)}} = 1,12$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 18 + 12 - 2 = 28$$

5. Izračunamo F -preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n_1-1, n_2-1)} = \frac{3,19^2}{2,72^2} = 1,38$$

$F = 1,38 < F_{0,05} = 2,77$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t -preizkus

6.. Izračunamo t -statistiko:

po formuli : $t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x_1-x_2}}$

$$t = \frac{4,67 - 3,75}{1,12} = 0,82$$

Lenart in Cerknica

1. Izračunamo povprečne vrednosti za vsak dom:

- Lenart

$$\bar{X}_1 = \frac{2x6 + 6x5 + 6x4 + 0x3 + 1x2 + 5x1}{20} = 3,65$$

- Cerknica

$$\bar{X}_2 = \frac{9x6 + 6x5 + 8x4 + 2x3 + 2x2 + 3x1}{30} = 4,3$$

2. Izračunamo standardni odklon za oba doma:

- Lenart

$$SD_1 = \sqrt{\frac{(2-3,65)^2x6 + (6-3,65)^2x5 + (6-3,65)^2x4 + (0-3,65)^2x3 + (1-3,65)^2x2 + (5-3,65)^2x1}{20}} = 2,47$$

- Cerknica

$$SD_2 = \sqrt{\frac{(9-4,3)^2x6 + (6-4,3)^2x5 + (8-4,3)^2x4 + (2-4,3)^2x3 + (2-4,3)^2x2 + (3-4,3)^2x1}{30}} = 2,77$$

3. Izračunamo standardno napako razlike med povprečjema:

Po formuli:

$$S_{x_1-x_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2) \times [(n_1 - 1) SD_1^2 + (n_2 - 1) SD_2^2]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{x1-x2} = \sqrt{\frac{(30+20) \times [(30-1)2,47^2 + (20-1)2,77^2]}{30 \times 20 (30+20-2)}} = 0,75$$

4. Izračunamo stopinje prostosti:

Po formuli : $sp = n_1 + n_2 - 2$

$$sp = 30 + 20 - 2 = 48$$

5. Izračunamo F -preizkus:

Po formuli:

$$F_{(n1-1, n2-1)} = \frac{SD_1^2}{SD_2^2}$$

$$F_{(n1-1, n2-1)} = \frac{2,47^2}{2,77^2} = 0,79$$

$F = 0,79 < F_{0,05} = 2,04$ Varianci se ne razlikujeta pomembno, lahko izvedemo t- preizkus

6. Izračunamo t-statistiko:

po formuli : $t_{sp} = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{x1-x2}}$

$$t = \frac{4,3 - 3,65}{0,7} = 0,78$$

▪ **Hipoteza 5:**

Opredelevanje dveh skupin v obeh domovih: stanovalci, kateri se v stiski obrnejo na socialno delavko, stanovalci, kateri se obrnejo na druge.

	CERKNICA	LENART	Skupaj
Socialna delavka	6 A	0 B	6
obrnejo na druge	24 C	20 D	44
Skupaj	30	20	50

	f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
A	6	$\frac{6 \times 30}{50} = 3,6$	2,4	5,76	1,6
B	0	$\frac{6 \times 20}{50} = 2,4$	- 2,4	5,76	2,4
C	24	$\frac{44 \times 30}{50} = 26,4$	- 2,4	5,76	0,22
D	20	$\frac{44 \times 20}{50} = 1,76$	2,4	5,76	0,33
					$\Sigma 4,5$

Seštevek

$$\chi^2 = 4,5$$

izračunamo še stopinje prostosti:

po formuli $sp = (v-1) \times (s-1)$

$$sp = (2 - 1) \times (2 - 1) = 1$$

tabelirani $\chi^2 = 3,84$, pri 5% tveganju, za dvostranski preizkus

▪ **Hipoteza 6:**

Opredelevitev dveh skupin v obeh domovih: stanovalci, kateri imajo možnost pritožbe in pogovora, stanovalci, ki imajo druge možnost

	CERKNICA	LENART	Skupaj
Možnost pritožbe in pogovora	27 A	14 B	41
Druge možnosti	3 C	6 D	9
Skupaj	30	20	50

	f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
A	27	$\frac{41 \times 30}{50} = 24,6$	2,4	5,76	0,234
B	14	$\frac{41 \times 20}{50} = 16,4$	- 2,4	5,76	0,35
C	3	$\frac{9 \times 30}{50} = 5,4$	- 2,4	5,76	1,07
D	6	$\frac{9 \times 20}{50} = 3,6$	2,4	5,76	1,6
					$\Sigma 3,25$

Seštevek

$$\chi^2 = 3,25$$

Izračunamo še stopinje prostosti:

po formuli $sp = (v-1) \times (s-1)$

$$sp = (2 - 1) \times (2 - 1) = 1$$

tabelirani $\chi^2 = 3,84$, pri 5% tveganju, za dvostranski preizkus

▪ **Hipoteza 7:**

Oprelitev dveh skupin v obeh domovih: stanovalci, katerih glavni razlog za prihod v dom je bila bolezen, stanovalci, ki so kot razlog navedli druge možnosti.

	CERKNICA	LENART	Skupaj
Bolezen	15 A	9 B	24
Ostalo	15 C	11 D	26
Skupaj	30	20	50

	f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
A	15	$\frac{24 \times 30}{50} = 14,4$	0,6	0,36	0,025
B	9	$\frac{24 \times 20}{50} = 9,6$	- 0,6	0,36	0,0375
C	15	$\frac{26 \times 30}{50} = 15,6$	- 0,6	0,36	0,023
D	11	$\frac{26 \times 20}{50} = 10,4$	0,6	0,36	0,035
					$\Sigma 0,12$

Seštevek
 $\chi^2 = 0,12$

Izračunamo še stopinje prostosti:
 po formuli $sp = (v-1) \times (s-1)$
 $sp = (2 - 1) \times (2 - 1) = 1$

tabelirani $\chi^2 = 3,84$, pri 5% tveganju, za dvostranski preizkus

Priloga 3: ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni!

Sva Klementina Harl in Valentina Benčan, študentki 4. letnika Fakultete za socialno delo in pri predmetu raziskovalni seminar moramo v okviru obveznosti opraviti raziskavo o temi, ki nas zanima in jo želimo bolj spoznati. Zanima naju, kako ste zadovoljni z življenjem v domu starejših, zato sva sestavili preprost vprašalnik. Vaši odgovori nama bodo v veliko pomoč, zato vas vljudno prosiva za nekaj minut in da na vprašanja iskreno odgovorite. Vaši odgovori bodo anonimni, zato podpis ni potreben.

Pri vsakem vprašanju je možen 1 odgovor, razen če ni napisano drugače.

V primeru nejasnosti vam bova z veseljem priskočili na pomoč.

Zahvaljujemo se vam za vaš čas in sodelovanje!

ANKETNI VPRAŠALNIK

1. SPOL
 - a) moški
 - b) ženski
2. ODDELEK
 - a) stanovanjski
 - b) negovalni
3. KOLIKO ČASA STE STANOVALEC TEGA DOMA?
 - a) pod 1 letom
 - b) od 1 do 3 let
 - c) od 3 do 5 let
 - d) 5 ali več
4. KAKO BI OCENILI VAŠE SPLOŠNO ZADOVOLJSTVO Z BIVANJEM V DOMU, S ŠTEVILKAMI OD 1 DO 5, PRI ČEMER :
 - a) 5 pomeni zelo zadovoljen/a
 - b) 4 pomeni zadovoljen/a
 - c) 3 pomeni niti zadovoljen/a niti nezadovoljen/a
 - d) 2 pomeni nezadovoljen/a
 - e) 1 pomeni zelo nezadovoljen/a
5. KATERI JE NAJPOMEBNEJŠI RAZLOG ZA PRIHOD V DOM? (Obkrožite le en odgovor.)
 - a) bolezen
 - b) osamljenost
 - c) lastna želja
 - d) nerazumevanje z družinskimi člani
 - e) odločitev svojcev
 - f) neurejeni bivanjski prostori
 - g) drugo _____
6. KAJ OZ. KDO VAM JE OB PRILAGAJANJU NAJBOLJ POMAGAL?
 - a) svojci
 - b) zaposleni
 - c) družabne aktivnosti
 - d) ostali sostanovalci
 - e) ureditev sobe po svojem okusu (domače okolje)
 - f) nisem se še prilagodil/a
 - g) drugo _____
7. KAKO POGOSTO SE SLIŠITE (PO TELEFONU) ALI VIDITE (OBISKI) S SVOJCI?
 - a) vsak dan
 - b) nekajkrat na teden
 - c) enkrat na teden
 - d) nekajkrat na mesec
 - e) enkrat na mesec
 - f) redkeje kot enkrat na mesec
 - g) nisem v stiku

8. ALI STIKI S SVOJCI (TELEFON, OBISKI) POZITIVNO VPLIVAJO NA VAŠE SPLOŠNO ZADOVOLJSTVO BIVANJA V DOMU?
- zelo vplivajo
 - vplivajo
 - niti vplivajo niti ne vplivajo
 - zelo malo vplivajo
 - sploh ne vplivajo
9. OCENITE (OD 1 DO 6) V KAKO VELIKEM OBSEGU IMATE MOŽNOST IZBIRATI MED RAZLIČNIMI DEJAVNOSTMI, KI POTEKAJO V DOMU?
- 6 pomeni v zelo veliki meri
 - 5 pomeni v veliki meri
 - 4 pomeni srednje
 - 3 pomeni v majhni meri
 - 2 pomeni v zelo majhni meri
 - 1 pomeni nimam možnosti izbire aktivnosti
10. KAKO POGOSTO SE UDELEŽUJETE IZBRANIH AKTIVNOSTI?
- Vsak deloven dan
 - Nekajkrat na teden
 - Enkrat na teden
 - Nekajkrat na mesec
 - Enkrat na mesec ali redkeje
 - Ne izbiram aktivnosti
11. OCENITE (OD 1 DO 6) KAKO ZADOVOLJNI STE Z AKTIVNOSTMI, KI JIH IZBERETE?
- 6 pomeni sem zelo zadovoljen/a
 - 5 pomeni sem zadovoljen/a
 - 4 pomeni niti zadovoljen/a niti nezadovoljen/a
 - 3 pomeni nezadovoljen/a
 - 2 pomeni zelo nezadovoljen/a
 - 1 pomeni ne izbiram aktivnosti
12. S KATERIMI AKTIVNOSTMI STE NAJBOLJ ZADOVOLJNI? (Omejite se na 3 aktivnosti, s katerimi ste najbolj zadovoljni.)
- pogovorne skupine
 - pevski zbor
 - molitve
 - delovna terapija
 - fizioterapija
 - praznovanje praznikov
 - srečanje s svojci
 - izleti
 - se ne udeležujem ničesar
 - drugo _____
13. OCENITE (OD 1 DO 5) KAKO ZADOVOLJNI STE S PREHRANO V DOMU?
- 5 pomeni sem zelo zadovoljen/a
 - 4 pomeni zadovoljen/a
 - 3 pomeni niti zadovoljen/a niti ne zadovoljen/a
 - 2 pomeni nezadovoljen/a
 - 1 pomeni zelo nezadovoljen/a

14. OCENITE (OD 1 DO 5) KAKO ZADOVOLJNI STE Z NEGO V DOMU ?
- a) 5 pomeni sem zelo zadovoljen/a
 - b) 4 pomeni zadovoljen/a
 - c) 3 pomeni niti zadovoljen/a niti ne zadovoljen/a
 - d) 2 pomeni nezadovoljen/a
 - e) 1 pomeni zelo nezadovoljen/a
15. OCENITE OD (1 DO 5) KAKO STE ZADOVOLJNI S PROSTORI?
- a) 5 pomeni sem zelo zadovoljen/a
 - b) 4 pomeni zadovoljen/a
 - c) 3 pomeni niti zadovoljen/a niti ne zadovoljen/a
 - d) 2 pomeni nezadovoljen/a
 - e) 1 pomeni zelo nezadovoljen/a
16. OCENITE (OD 1 DO 6) V KAKO VELIKI MERI LAHKO RAZVIJATE TOPLE, LJUBEČE IN SPROŠČENE ODNOSE Z ZAPOSLENIMI?
- a) 6 pomeni v zelo veliki meri
 - b) 5 pomeni v veliki meri
 - c) 4 pomeni srednje
 - d) 3 pomeni v majhni meri
 - e) 2 pomeni v zelo majhni meri
 - f) 1 pomeni ni mogoče oceniti
17. ALI IMATE MOŽNOST, DA SE V PRIMERU NEZADOVOLJSTVA S KOM POGOVORITE ALI SE PRITOŽITE?
- a) Se lahko pritožim in se pogovorim.
 - b) Se lahko pritožim, a se ne morem pogovoriti.
 - c) Se lahko pogovorim, a se ne morem pritožiti.
 - d) Ne morem ne eno ne drugo.
18. NA KOGA SE V PRIMERU STISKE NAJPOGOSTEJE OBRNETE?
- a) na negovalno sestro
 - b) na oddelčno sestro
 - c) na glavno medicinsko sestro
 - d) na zdravnika
 - e) na socialno delavko
 - f) na direktorja/ico
 - g) na receptorja
 - h) na fizioterapevta
 - i) na delovnega terapevta
 - j) na nikogar se ne obrnem
 - k) drugo _____

Priloga 4: VPRAŠALNIK KVALITATIVNE RAZISKAVE

ODNOS Z ZAPOSLENIMI V DOMU

1. Kako ste zadovoljni z načinom dela, komunikacijo z vami in obnašanjem osebja v domu?
2. S kakšnim namenom vas najpogosteje obiščejo?
3. Kako vam posvečajo svoj čas in pozornost?
4. Kako, na kakšen način ta odnos izpolni vaša pričakovanja? Kaj bi za vas zaposleni lahko še storili?

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

1. Kako pogosto vas obiščejo svojci in kdaj najpogosteje?
2. Kdo vas obiskuje? Kdo najpogosteje?
3. Kako se razumete s svojci?
4. Koga se najbolj razveselijo?
5. Kako dolgo se svojci zadržijo pri vas in kako zgleda tipičen obisk?
6. Na kakšen način vzdržujete stike z drugimi generacijami?

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

1. Opišite kako je izgledal vaš prihod v dom?
2. Kdo ali kaj vam je najbolj pomagalo pri prilagajanju na življenje v domu? (Na kakšen način vam je pomagalo?)
3. Opišite, kakšen je bil vaš način prilagajanja, lastna prizadevanja za prilagoditev na novo življenje v domu?

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

1. Kako se je vaše življenje spremenilo ob prihodu v dom? Kaj je ostalo podobno iz življenja v lastnem domu (dejavnosti, potek dneva, aktivnosti, druge obveznosti)?
2. Kako se počutite v domu? (Vam je všeč, se počutite domače?)
3. Se kdaj zgodi, da se počutite osamljene in zakaj? Kaj storite v tem primeru?
4. Menite, da imate možnost sodelovanja, participacije, sooblikovanja na življenje v domu in kako?

Priloga 5: OBDELAVA IN ANALIZA INTERVJUJEV

DOM LENART

Zapis intervjujev in izbor relevantnih delov besedila

OSEBA A (Ž 74 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Sestre so v glavnem prijazne. Če jih kaj prosim mi to naredijo, vendar jim pogosto zmanjkuje časa. Je pa delovna terapevtka zelo prijetna. Vedno je tak dobre volje. Na delavnicah je vedno prijetno. Vesela sem, da lahko še grem dol in kaj naredim, da ne sedim cele dneve v sobi tak kot eni.
- Ponavadi me obiščejo sestre, ko pripeljejo zajtrk, kosilo in večerjo, ker rajši jem tu, kot pa spodaj v skupni jedilnici. Pridejo tudi, ko prinesejo zdravila, brisače ali kaj takega, takrat se tudi kaj pomenimo. Vedno me tudi vprašajo, če še kaj rabim, ampak hvala bogu še dosti lahko sama, grem na pošto ali pa v trgovino. Pa tudi domači mi ogromno pomagajo tak da mi ni treba sester fehtariti.
- Se so prijazni, vedno me kaj vprašajo, jih zanima kako sem, če kaj rabim. Pa tiste dneve, ko me pripeljejo iz dialize poskrbijo za mene, ker takrat pa je hudo. Jaz vem, da sem takrat malo nora. To je vsakič tak, ker me tam tak zmantrajo. Sploh, če mi nastavijo preveč in me še krč zagrabi. Zdaj že točno vem, koliko mi lahko nastavijo in se tudi skregam s sestrami, če hočejo več. Isto tu, sestram povem, če kaj želim ali pa mi kaj ne paše.
- Ah, kaj pa hočem še več, čisto imam, hrano in piti tudi, dosti pa še lahko sama grem, tak da mi ni dolgčas, pa tudi domači me pridejo kar obiskat pa se imam s kom za pogovarjati.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Enkrat do dvakrat na teden me obiščeta otroka, s katerima se zelo dobro razumem, čeprav bi si želela, da bi bili ti obiski pogostejši. Vendar imata oba službe in pa doma tudi morata poskrbeti za družino. Sin pa poleg tega še za kmetijo, ki sva mu jo z možem zapustila, pa ne morejo vsak dan priti. Me pa večkrat pokličejo, sploh s hčerko se slišiva večkrat na teden.
- Kot sem rekla ponavadi k meni prideta hčerka in sin z družinama. Včasih še pride polsestra iz Gačnika, vendar sama nima izpita in ji je zato težje.
- Z vsemi smo v zelo dobrih odnosih. Smo zelo povezani med seboj že od nekdaj. Tako je bilo pač življenje na kmetiji, kjer smo morali skup stopiti, da smo poleg vsega ostalega še kmetijo naprej peljali.
- Zelo sem vesela obiskov vnukov še posebno vnukinje, ki sem jo čuvalo, ko je bila dojenček. Sedaj je študentka in so njeni obiski bolj poredki, vendar zelo prijetni. Dosti se pogovarjava in ji poskušam predstaviti čase, ko sem bila jaz mlada, da bi se lahko na mojih izkušnjah tudi kaj naučila.
- Ovisno. Med tednom so to bolj kratki, za vikend pa ostanejo dlje ali pa me vzamejo domov. Samo dostikrat raje ostanem tu. Ko pridejo se večinoma pogovarjamo. Povedo mi, kaj se dogaja doma. Če je lepo vreme pa me peljejo na možev grob v Benedikt, da lahko prižgem svečko.
- Vesela sem tudi vnukov, ki sta manjša, vendar me najmlajši pogosto utruja s svojo živahnostjo. Pa tudi v dom včasih pridejo kakšne pevski zbori z mlajšimi, pa tudi otroke iz sosednjega vrtca smo že imeli tu in smo skupaj risali na prtičke.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Tukaj bivam dobro leto, ker doma nisem zmogla gospodinjskih opravil, otroci pa zaradi delovnih obveznosti niso mogli biti vsak dan ob meni in mi streči. Hčerka in vnukinja sta mi vse uredile, tudi prvič sta bili z mano in mi pomagali, da sem se razpakirala in še šle enkrat okrog po domu, ker ko smo šle s socialno delavko si tak nisem zapomnila, ker je blo vse tak hitro. V začetku mi je bilo zelo hudo po domačem okolju, vendar sem se počasi privadila na življenje tukaj. Včasih še pogrešam, da bi šla na svoj vrt ali se sprehodila proti gozdu. Ampak mi je tu vseeno v redu, ker dom ni čisto v mestu in je le nekaj kilometrov od doma, pa mi je zato nekaj bližje in lažje.
- Dosti mi pomeni, da me svojci redno obiščejo in me seznajajo z novicami in življenjem v domačem okolju, tak imam vsaj malo še občutek, da sem doma, da vem, kaj se dogaja z mojimi ovcami, kak so sosedje in take stvari. Tukaj sem tudi spoznala sedaj prijateljico-sostanovalko, ki je prišla sem dober mesec pred mano in mi je v začetku bila v veliko pomoč ob spoznavanju in navajanju na življenje v domu, saj mi je vse lepo povedala, kje kaj najdem in kam lahko grem.

- Ne bi vedla, da sem kaj posebej delala, je samo od sebe prišlo. Vedno sem bila taka, da se nisem bala novega in tak nisem samo sedela v sobi in se smilila. Ampak sem šla ven, pa na delavnice, kjer sem nekaj počela, pa še ženske smo prišle skupaj, se spoznale in se pogovarjale, pa so dnevi hitro minili.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Preden sem prišla sem me je bilo strah, saj nisem poznala načina življenja v ustanovi. Mislila sem, da je dom enako kot bolnišnica, vendar sem prijetno presenečena saj je tu dosti bolj domače. Nosimo lastno obleko, imamo svoje osebne stvari, sobo sem si v soglasju s sestanovalko uredila po svojih željah.
- Sedaj, ko še hodim, mi je v veselje, da lahko sama grem v trgovino in na pošto in nisem v celoti odvisna od drugih, česar niti doma nisem mogla, saj je bilo predaleč od doma v stran. To mi je zelo všeč, da lahko prijateljicam in sestri napišem ob praznikih čestitko in za to ne rabim vedno nekoga prositi za uslugo. Potem pa si večen dolжник. Lepo mi je tudi, ko gledam otroke v vrtcu in pa ko se ukvarjam z ročnimi deli, tisto kar pač lahko (vezenje, pletenje, včasih spečemo štrukelj ali kaj podobnega). Res pa je, da se mi občasno stoji po življenju doma, predvsem pogrešam živali, katere imam zelo rada.
- Osamljena nisem, ker tukaj je dosti takih, s katerimi se lahko pogovarjam, česar doma nisem imela. Prej se mi zgodi, da bi rada malo mira, takrat pa se grem dol vležem in počivam v sobi. Saj bi šla gledat televizijo, ampak so tam vedno še kaki drugi, pa mi ne bi pasalo, sem raje sama. Le po domačih se mi včasih stoji, smo se prej vseeno več videli.
- Verjetno ja, res pa je da do zdaj sem zadovoljna, pa hčerka in sin mi dosti pomagata in ni bilo potrebe, da bi se kaj pritoževala ali posebej želela od doma.

OSEBA B (Ž 68 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Zelo. Zelo zadovoljna, so zelo prijazni z mano. Sestre so vedno nasmejane, predvsem ena mlajša, je fejest dobrovoljna. Z njo večkrat kako narodno zapojemo, kar me takoj spravi v dobro voljo, saj od kar pomnim rada pojem. Vedno sem pela v cerkvenem zboru v naši fari in tudi tukaj hodim k zboru. In sestre me tudi spomnijo, da imamo vaje, da slučajno ne pozabim in se pogovarjajo z mano. Nimam slabih izkušenj z ljudmi tukaj. Tudi direktor je zelo prijazen in če pride mimo vedno kaj vpraša, reče nikoli ne gre kar tak mimo.
- Ko mi prinesejo kakšne stvari, Ponavadi pa se srečamo na hodnikih ali v skupnih prostorih, kjer nas je vedno več, ko prinesejo obroke, zdravila. Posebej pa k meni ne hodijo v sobo, ker me niti ni dosti tam. Rajši grem kam ven, če je lepo vreme ali pa na delavnice.
- Ja, zelo se trudijo. So prijazne in se zanimajo, kaj smo delali v delavnicah, kje sem bila na sprehodu ali kero pesem smo se učili pri zboru. Samo dolgo pa tudi ne morejo ostati, ker imajo ogromno dela. Jih zastopim, se sem sama tudi hodila v službo pa vem, kaka je to. Zato pa jih tudi nočem preveč kaj prositi, da bi še z mano imele dodatno delo. Če le lahko si sama grem in naredim.
- Jaz sem zadovoljna. Večino lahko sama naredim zase, ne potrebujem njihove pomoči. Samo me pa zato dosti manj sprašujejo kot na začetku, ko sem prišla sem. Če pa pride kaj takega, da ne morem sama, pa so mi do zdaj še vedno naredili.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Me obiskujejo, ampak ne ravno pogosto. Bolj ob praznikih, pa za moj rojstni dan vedno pridejo. Sploh sin je daleč, hčerka pa tudi ne more vsak dan ima veliko svojih stvari. Samo če kaj rabim pa ni problem. Tudi s sestrami se vse zmenj. Je sama tudi medicinska sestra, pa se zastopi v te stvari.
- Najpogostejše hčerka, ki včasih s sabo pripelje hči, ampak vedno redkeje, ker je zdaj že najstnica in ima svoje prijatelje. Tam okrog božiča me ponavadi obišče sestra pokojnega moža. Drugih obiskov pa nimam. Tudi prostovoljke, ki so hodile po domu, niso hodile k meni. Niti nočem, da bi. Se pa več družim z drugimi stanovalci iz doma. Skupaj smo pri pevskem zboru, na delavnicah, gledamo televizijo, se pogovarjamo.
- Se dobro razumem. Čeprav sin pride bolj poredko, ker živi daleč. Hčerka pa ima zahtevno službo, me pa vseeno večkrat pokliče in se pomeniva in če kaj rabim mi pripelje, tak da ne rabim sester ali pa koga drugega to gnjaviti.
- Seveda vnukov. Imam tri vnuke, vnukinja je ravnokar začela hoditi v srednjo šolo, dva vnuka pa sta v osnovni šoli, oni so moji srčki. Ampak je tak, da z vsemi, s katerimi imam stike so pomembni v mojem življenju.
- Ne dolgo. Če kaj rabim, te pride popoldne, ko gre iz službe, te pa itak ni več dosti kajta, ker imamo hitro že večerjo, pa mora iti. Ko pa pridejo vsi, te pa pridejo malo prej, pa tudi ostanejo malo duže, da gremo malo ven ali pa dol na kavo.
- Kot sem že povedala, me obiskujejo vnuki in pa otroka. Samo največ pa sem z ostalimi stanovalci. Z njimi sem na delavnicah, gledamo televizijo, pri pevskem zboru, se pogovarjamo, se vedno srečujemo. Pa z njimi je najlažje. Podobno mislimo, imamo svoj prav. Pač je tak, da ima vsaka generacija svoje mišljenje in smo si različni.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- V domu sem leto in pol. Čudovito se tukaj počutim. Le tisti prvi dan je blo malo hudo, sploh doli pri socialni, ko ne veš kaj te čaka, pa vse kar ti pove, si itak ne zapomniš. Osebjem je prijazno, pa če jih kaj prosim mi naredijo. Je pa res, da sem še vedno zelo samostojna in se kar znajdem. Moraš poskrbeti zase, dokler še lahko. V življenju pač je to tak. Nihče ne bo gledal na tebe, sam moraš zase poskrbeti. Na začetku sem res več brala in hodila na sprehode, da mi ni bilo hudo. Zdaj pa sem s prijateljicami v domu res veliko časa, tak da hitro mine dan. Večkrat igramo kakšne družabne igre ali pa se samo družimo, pogovarjamo. A pogrešam kako domačo žival. Doma sem vedno imela muco, tukaj pa nimam nič.
- Mislim, da mi je najbolj pomagalo ravno osebjem. Če bi bile sestre in zaposleni tečni vsak dan, ne bi zdržala. Tukaj so pa v redu, mi pomagajo kolko rabim, tak da res ne morem jamrati, ker je za vse poskrbljeno.
- Nisem se posebej trudila. O odhodu v dom sem doma veliko razmišljala, tako da ko sem se odločila, sem bila vesela za to in sem za svojo odločitvijo vztrajala. Takoj sem se navadla na ritem v domu.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Bolj sem sproščena in veliko več ljudi spoznavam kot sem jih pa doma. Žal pa manj vidim svoje domače. Ko sem se preselila v dom so vsaki teden hodili k meni, zdaj pa vedno manj. Se pa zato več slišimo po telefonu.
- Ja, včasih mi je. Dom je novejši, tak da je glede tega res zelo lepo urejen. Sploh ta rumena barva deluje tak sončno, dobrovoljno, prijetno na človeka. Vedno mi je bila ta barva pri srcu in tudi doma sem imela veliko v tej barvi, zato mi je tu tudi tak domače, čeprav čisto isto ni. Fajn je tudi, da so okrog poti, kje lahko grem na sprehod, da nisem zaprta med štirimi stenami.
- Osamljena?! Ne, sem rada sama, zato se večkrat umaknem v sobo ali pa grem na sprehod, če je lepo vreme. To mi včasih najbolj paše. Čeprav sem vedno imela rada družbo, pa da se je dogajalo okrog mene, zdaj pa mi že včasih tudi ne paše toliko.
- Da, možnosti je veliko, ampak mi vse oblike ne odgovarjajo. Odvisno od mojega počutja. Ponavadi rada grem na vse vrste aktivnosti, pa tudi, če nas več stanovalcev misli, da nekaj ni v redu, grem do direktorja in mu povem. So se že navadili, da sem ponavadi jaz tista, ki to dela. So pa tudi dnevi, ko ne morem in sploh nimam volje. Veste, starost je tudi svoje vrste križ. Nikomur ni lahko.

OSEBA C (M 70 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Z osebjem sem zadovoljen različno, včasih bolj, drugič manj. Ne bi bilo slabo, če ne bi rabil večkrat prositi za isto stvar, ker se jim vedno tak mudi, pa pozabijo. Pa včasih je kera sestra tudi groba, slabe volje in neprijazna, večina pa jih je v redu, so zelo prijazni.
- Obiščejo me redko, le tisto kar morajo, ponavadi pa grem jaz do njih, ker še hvala bogu lahko in jim povem, kaj hočem.
- Hvala bogu jih kaj dosti ne rabim, saj sam lahko večino naredim. Z njimi se niti ne menim kaj dosti. Če pa jih kaj prosim, pa ne bi rablo tak dolgo trajati. Sploh kake mlade so vzvišane in prav nesramne, ker zaj pa one imajo šolo, pa so ne vem kaj?! Te pa hodijo gledat, če sem pospravo, pa kolko sem pojedla, če sem se umil. Kot da so ne vem kaj.
- Bi lahko še kaj. Sreča je, da meni še ni taki problem, ker sam še dosti lahko. Gledam pa včasih kak so ene sestre grobe sploh do tistih, ki so na vozičkih in pa sami ne morejo. Tak imamo eno prizadeto, ki je na vozičku. Res uboga gospa, pa ena sestra dela tak grobo z njo. Ziher sem, da druge to vidijo, pa niše nič ne reče. Take sestre bi blo treba vun vržeti. Direktor bi mogo imeti to pod kontrolo.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Sinova me obiščeta največ. Sploh ta mlajši, ta pride vsak teden. Ta starejši pa bolj poredko.
- Kot sem že reko, sin pride vsak teden, včasih večkrat, ker ni tako daleč stran doma. Večinoma pa za vikend. Drug sin pa živi v Ljubljani in z njegovo prideta parkrat na leto. Pa sosed tudi me pride občasno pogledat in zašpilava kako rundo šnopsa.
- Dobro, ampak saj veste kako so mladi, toliko vsega imajo, pa služba in to, da za nas stare nimajo časa. Ta mlajši sin si pa zdaj tudi hišo gradi, pa v službo in ima še manj čajta kot prej, ta starejši pa je itak v Ljubljani pa se ne bo zdaj zaradi mene vozo Lenart trikrat na teden. Sem pa vesel, ko prideta.
- Ko si enkrat star, si vesel vsakega, seveda pa najbolj svojih sinov. Bi si pa želel kdaj videti tudi kakega vnuka ali pa vnukinjo. Da bi bil dedek.
- Različno, odvisno kolko časa ima, če ni kaj posebnega te ne ostane glih dolgo. Za kak rojstni dan me peljejo tudi kam ven na kosilo, drugače pa ponavadi ostanemo v domu. Prinesejo mi tudi kake cajtnge in pa kekse domačico, da imam za zvečer. Pač, stara navada je železna srajca. Samo dokler še bom, bom jedo kaj bo meni pasalo, pa naj rečejo vsi, tudi

dohtar, kaj čejo. Te pa sina kregajo, zakaj mi to nosi, da ni zdravo in da bi mogo shujšati. Te pa se še midva tudi skregava. Samo jaz že vem za sebe. Ko sem bil mlad, nisem imel, zdaj pa si lahko privoščim. Dokler še pač bom.

- Ja, večinoma z mojo generacijo. Največ nas je tukaj starih. Vedno se najde kaj. Dosti sem pa doli pri Frideku, ki me uči plesti košare in korbe. Zaj že malo znam, pa mu pomagam. Na začetku sem mu pa šibje rezo in skup zlago. Nekaj je tudi malo mlajših, delavci, kateri so tu cele dneve, pa z njimi tudi kako rečem. Vem, da včasih pridejo tudi otroci iz vrtca, ampak jaz nisem bil nikoli poleg. Pa s sinovoma se družim, ko prideta na obisk.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Okrog dve leti, sem bil med prvimi v domu, tak da sem stara sablja tu. Spomnim se, da smo bli doli pri socialni v pisarni, pol pa nas je peljala okrog po domu in v sobo. Se si nisem te nič zapomno kaj mi je kazala pa gučala, je bilo preveč vsega. Samo se se navadiš. Na začetku ti je čudno, ker nič ne veš. Malo pa se moraš sam tudi znati, ne pa samo sedeti kot kup nesreče in čakati, da ti bodo vse k riti prinesli.
- Najbolj pomembno je moja postelja, tako so jo postavili da lahko spim, koliko pač spim. To mi je zelo pomembno. Drugače pa nisem nekaj haklik. Glavno je, da imam streho nad glavo, da me ne zebe in da mi dajo kaj za jesti, pa sem zadovoljen.
- Nič posebnega. Malo potrpiš pa se vsega navadiš. Po neke cajta je ležje. Saj ne, da bi mi blo tu grozno, samo je pa drugače kot doma. Sploh pri hrani je okus večkrat bil drugačen kot sem ga bil vajen, ampak zdaj mi je že čisto v redu, pa sploh ne opazim več. Na začetku ti je pač vse tuje, mi stari pa se še težje navajamo. Samo jaz se ne šparam, pač sprašujem in sem hitro spoznal stvari v domu in ostale.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Prej sem bil veliko sam, pa fejest sem delal, tako da mi paše ritem, ki je tu. Nikoli se nisem ukvarjal s tem, kako je v domu. Niti nikoli nisem imel nikogar od svojih v domu, žena mi je umrla zelo mlada, za rakom, ko je bla stara komaj 34. let, za mamó pa je na stara leta skrbel brat, tak da mi je to bilo vse nepoznano, dokler nista mi sina malo povedla kak je s tem in sem si tudi šel pogledat.
- Doma je vseeno doma, nisem pa lačen, pa pod streho sem tudi. Zaenkrat mi je še v redu, pa navadil sem se tudi že. Prej sem večino živel sam in non stop so bili okrog mene tujci, zdaj pa vsak dan srečam iste ljudi, kar je dober občutek.
- Pa pri mojih letih se več ne veš kaj bi naredil, da ne bi bil mladim v napotu. Saj se mi včasih stoži po preteklosti, kljub temu, da je bilo težko. Zdaj je pač drugače. Je pa tu kar nekaj fajn ljudi, s katerimi sem rad v družbi. Vedno se kaj dogaja, da mi ni dolgčas. Tega ne prenesem. Je pa res, da mi malo falijo mali opravitki po gruntu. Prej sem šel malo rože oplet ali pa mačkam neso jesti, zdaj pa tega nega več.
- Red je taki kot je, neke stvari si lahko narediš po svoje, ampak neka pravila pa morajo biti za vse in si ne moremo vse povprek zmišljevati in tak je tudi prav. Če pa nas je teko, kak nas bodo vse upoštevali?

OSEBA D (M 75 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Kar v redu. Enim sploh nič ni težko. Par sester pa je tak grobih, ena je tak osorna, če jo kaj vprašaš, druge pa se rade pogovarjajo. Direktor, ta človek pa je prijazen.
- Ko mi prinesejo zdravila, hrano, pa da mi kaj porihtajo.
- Pridejo vsako jutro in večer, pa vmes, ko moram tablete vzeti, te pa me imajo kot froca in me kontrolirajo, če sem jih pojedó. Samo včasih posedí sestra dlje časa z mano, drugič manj. Odvisno od tega, katera sestra je. Ene so bolj prijazne kot druge. Z enimi pa se niti nočem meniti, Z enimi pa bi mi včasih pasalo, da bi se lahko malo več pogovarjal, ker sem večino v sobi, pa se dostikrat zgodi, da te nimajo cajta. Saj me vprašajo, če bom šel na voziček in k drugim, samo včasih se ne počutim tak, pa sem pol sam.
- Ja, če bi jih bilo več, bi mi bilo lažje. Ker sam ne morem kaj dosti, lahko samo čakam, da pridejo in včasih bi želel, da mi hitreje kaj postorijo, kot pa da moram tak dolgo čakati. Pa doli v kuhni bi lahko včasih skuhalí kaj druga, se mi zdi, da je vsak dan isto pa istega okusa.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Ja, sin in njegova žena prideta kar pogosto skozi vikend. Pa tudi sestro še imam, ki živi doma in rada pride. Z njo včasih klepetava dolge ure. Ona mi je res v veliko oporo že od časa, ko sem izgubil ženo, zdaj ko sem pa tukaj pa sploh.
- Najpogosteje pride sestra, tak skoro vsak drugi ali pa tretji dan. Ona ima več časa. Je v penziji, sama, kmetijo je prodala in zdaj živi v enem stanovanju tak da za na gruntu tudi nima več za delat, pa do Lenarta ji avtobus tudi redno vozi, te pa večkrat pride. Včasih, kako nedeljo me pride pogledat tudi kak sosed ali prijatelj iz vasi. Ampak bolj poredko.

- V redu. Sinova žena je zelo skrbna pa se z sestrami tudi vse zmeni, pa kako pecivo mi prinese, ker to v domu pa ni bog ve kaj. Ona je res fajn. Se dobro zastopiva. Saj sta mi rekla, da bi me rada imela doma, ampak sta oba v službi, pa ne bi mogo nihče skrbeti za mene, jaz pa zdaj tak nisem za bog ve kaj več.
- Prijatelj iz mladih dni sem vedno vesel. Si morete mislit, koliko si imamo za povedati. Pa vsi smo že stari pa se lažje zastopimo.
- Sestra, ona ostane dolgo. Midva si že od nekdaj imava dosti za povedat; že kot mala sva non stop skup tičala. Nisva se kregala pa tepla tak kot drugi brati pa sestre... Sin pa pride ponavadi skozi vikend. Če je lepo vreme in sem jaz tudi keko teko dobro, me pelje tu malo ven, da nisem samo notri. Včasih mi s sabo prinese domače kosilo, ker toto jesti v domu je vsak dan isto. Bi blo treba doli v kuhni red naredit.
- S temi, ki jih srečujem tukaj v domu, saj drugam tak ne grem. To so sestre, ki mi rihtajo stvari. Pa ko me peljejo ven se pogovarjam z ostalimi stanovalci. Samo ponavadi ne zdržim dolgo, ker se hitro zmantram pokonci. Večinoma pa sem sam v sobi. No, pa sorodniki keko pridejo.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- V domu sem dobro leto. Ni isto kot je bilo doma. Tam je blo čisto drugače. Vse je blo po moje, kak sem naredil, tak je ostalo. Tu pa je več odvisno od sester, saj me vprašajo kako in kaj, ampak ni to isto. Dom je le dom, to pa je bolj kot bolnica. Sem sem prišo iz bolnice. Doma ne bi mogel sam živeti. Je bil sin z mano, ko so me pripeljali. On je šel k socialni, mene pa so kar sem v sobo dali, pol sta prišla oba sem. Ne spomnim se točno, ampak še kar nekaj dni nisem šel iz sobe. Sem bil čist brez volje. Pogrešal sem svojo sobo, tu niti prave svetlobe nimam, pa vse se čuje s ceste.
- Sestra, ki prihaja k meni, ki me je v težkih trenutkih potolažila in me obveščala, kaj se dogaja doma tak da mi ni blo tak hudo po domu, domačih ljudeh. Saj vem, da je to najboljše zame, ampak vseeno se je težko.
- Kaj pa vem, če sem se navadil. Tu pač moram biti, ker sam ne zmorem več. Malo mi je pomagalo, da so me prišli pogledat od doma in mi prinesli moje stvari. Tak, da mi je soba vsaj malo bolj domača.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Dom sem si predstavljal kot nekaj takšnega. Bi hotel videti, kaj vse se še dogaja po domu pa nimam moči. Me pa sestre in drugi stanovalci večkrat vprašajo, če grem pogledat. Dostikrat mi ni, rajši ostanem v postelji, da sem sam. Te pa mi povejo, kak je. Ja, sem pa prej že nekaj vedel, kak je v domu, ker sem bral v Družini, pa večkrat je blo kaj po televiziji, tak da mi ni blo čist tuje.
- No ja, koliko se glede na moje stanje lahko, se mi druga ne preostane.
- Včasih mi je dolgčas in me zagrabi domotožje. Takrat gledam televizijo ali pa poslušam radio. Še najbolj vesel sem, če pa me kdo obišče ali pa če ima kera sestra malo časa, da se lahko pogovarjam. Doma mi nikoli ni bil dolgčas, te sem še lahko delal, sem bil koristen.
- Ne bi rekel. Je kot je. Tu si bolj številka, kot človek. Mogoče oni, ki še lahko več sami, lažje kaj naredijo. Kaj pa jaz vem?!

OSEBA E (Ž 65 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Z nikomer nimam slabih odnosov. Sestre so v redu, včasih je katera tudi slabe volje, ampak to je popolnoma normalno, saj smo vsi samo ljudje.
- Sestre ponavadi pridejo, ko nam kaj pripeljejo, kot so obroki in zdravila. Se mi zdi, da bi si lahko bili bolj domači, tu pa tam vzamejo kaj pa se malo pogovorijo. Dostikrat pa kera reče, da nima časa in že leti naprej ali pa kar ignorira. To se mi ne zdi gluh lepo. Sploh, ko so eni cele dneve v sobi, v postelji in jih še sestre tak na hitro odpravijo. Pozabljajo, da smo mi tudi ljudje in ne stvari.
- Največ se vidim tak s sestrami, pa še direktorja tudi, k dohtari pa grem le ko je sila, socialno pa skoro nič, ker je vedno v pisarni. Sestre pa več tak ne morejo narediti kot naredijo. Je vse v božjih rokah. Na srečo še dosti lahko sama naredim in poskrbim za sebe.
- Kaj pa naj še človek naših let hoče? Saj so prijazni, pa se trudijo. Saj sama sem tudi hodla v službo v Maribor pa vem, da ni vedno lahko, ampak dostikrat drugi tega ne razumejo in jih šimfajo, ko ima katera slab dan, pa jim rečem, da potem pa naj so tudi oni vsak dan dobre volje in se samo smejiijo, če lahko. Ah, moramo malo razumeti. Bi krivico delala, ker ene so res dobre duše.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Svojcev nimam kaj veliko, teh bližnjih sploh ne. Neke sestrane še živijo, samo se že leta nismo ne videle ne slišale. Mislim, da sploh ne vedo, da sem v domu.
- Od časa do časa me obiščejo sosedje, za vikend skoraj vedno pridejo. Pa naš gospod župnik tudi včasih pride. Tak parkrat na mesec, odvisno koliko ima časa in pa za praznike. Večkrat ta stari, s tem novim se ne poznam tak dobro, je lani komaj prišel v našo faro. Stari gospod pa ima tudi več časa, pa me rad pride pogledat, saj ve, da nimam nikogar. Mi dobro dene, sem ga vesela. Od prej se že dobro razumeva, saj je cerkev in vera mi vedno bila pomembna. Človek mora verjeti in moliti, zdaj ko sem stara še to tolko bolj vidim.
- S temi, ki me obiskujejo, pa niso glih moja žlahta, se dobro razumem, sem vesela njihovega obiska.
- Vsakega po svoje. Gospoda župnika sem vesela ker se pogovarjava, greva na sprehod ali pa greva preprosto dol v kapelico in moliva, sploh če se ne počutim ravno najboljše. Mi paše, da nisem vedno sama tam. Če pa pridejo sosedje pa je bolj živahno, sploh če pridejo vsi. Ta mlada ima dva otroka, Valentina in Gašperja, pa sta tak posrečena, da se jim res morem nasmejati. Onidva že dobro vesta, da pri meni vedno dobista bonbone.
- Odvisno, koliko časa imajo. Soseda pride ponavadi čez vikend in ostanejo kar nekaj časa. Če sta zraven tudi oroka je še bolj pestro. Zadnjič sta s sabo prinesla človek ne jezi se, pa smo se igrali. Je blo lušno.
- Največ tak z ljudmi moje starosti, v domu nas je teh največ. Z njimi se kaj pomenimo, ena sestanovalka piše take lepe pesmi, pa mi jih včasih prebere ali pa greva skupaj na kakšno delavnico. Včasih pridejo v dom tudi prostovoljke, ki so res prijazne deklince, pa sem se z njimi že tudi pogovarjala.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Tukaj še nisem dolgo, par mesecev, pa se še nisem čisto privadila. Dom je le dom. Je to drugačen način, kot sem ga bila navajena. Doma je blo drugače, vedno je bilo kaj za postorit, naprimer na vrtu ali pa v cerkvi kake aranžmaje, opletanje in take stvari, vedno se je kaj našlo. Sploh prve dni mi je bilo hudo, ker še nisem nič prav poznala. Saj mi je socialna prvi dan povedala, kje je kaj, ampak si nisem zapomnila, sem imela občutek, da sem v drugem svetu. Čez čas pa spoznaš in vidiš, kak tečejo stvari.
- Lažje mi je, pa da ne pogrešam tak domačega okolja, če molim. Vera v Boga mi je vedno bila v oporo. Verjamem, da nam Bog nalaga toliko bremena kot ga lahko nosimo in tak je tudi tokrat. Še nikoli me ni zapustil in je z mano vedno. Tako nisem nikoli res sama. Čeprav so dnevi, ko se mi zdi, da te nihče prav ne obraja.
- Ne bi rekla, da počnem kaj posebnega. Pač iz dneva v dan. Lačna in žejna nisem, pa tudi na toplem sem, tak da sem lahko zadovoljna. Kolko ljudi še tega nima.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Nisem se ukvarjala kaj veliko s tem. Na začetku je tisti čuden občutek, ko ne veš kaj te čaka, ampak če imaš vero in Boga potem vse gre. Saj je kdaj težko, pa bi si želela domov, ampak sem sama se odločila. Vseeno je na nek način tukaj lažje. Mi osebje veliko postori, kar sem prej vse mogla sama doma.
- Saj je kar prijetno. Tu imam le manj prostora in več nas je, česar prej nisem bila vajena, saj sem živela sama. Saj sem rada v družbi ampak nikoli nisem bila tak cele dneve kot tu. Je pa fajn, da imam svojo sobo, kjer imam svoje stvari in sem si jo lahko uredila po svoje. Pa so mi pripeljali mojo preprogo, omarico, slike, televizijo in podobno. Pa tudi nekaj rožic imam.
- Ne. Sicer je vedno nekdo blizu, s katerim se lahko pogovarjam, a vedno mi ni do tega. Tudi televizije se človek naveliča gledati. Takrat rada kaj preberem. Župnik mi prinese Družino in Ognjišče pa ponavadi tisto prelistam. Pogrešam izlete, na katere sem včasih veliko hodila. Smo hodili s službo, zadnja leta pa z upokojenci. Romanje na Brezje je bilo vedno tako doživetje, to bi še rada šla kdaj. Tam je res lepo. Morate iti pogledat, če še niste bili.
- To je odvisno. Eni lahko bolj vplivajo na dogajanje v domu kot drugi. Ampak še stalno pa veljajo pravila, red, ki pa se ga moramo vsi držati.

Izpis relevantnih izjav in pripisovanje pojmov znotraj posameznih faz

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Sestre so v glavnem prijazne. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Če jih kaj prosim mi to naredijo, vendar jim pogosto zmanjkuje časa. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Je pa delovna terapevtka zelo prijetna. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Vedno je tak dobre volje. Na delavnicah je vedno prijetno. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

- Vesela sem, da lahko še grem dol in kaj naredim, da ne sedim cele dneve v sobi tak kot eni. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Ponavadi me obiščejo sestre, ko pripeljejo zajtrk, kosilo in večerjo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Pridejo tudi, ko prinesejo zdravila, brisače ali kaj takega. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Takrat se tudi kaj pomenimo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Vedno me tudi vprašajo, če še kaj rabim. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ampak hvala bogu še dosti lahko sama. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Se so prijazni, vedno me kaj vprašajo, jih zanima kako sem, če kaj rabim. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Pa tiste dneve, ko mi pripeljejo iz dialize poskrbijo za mene, ker takrat pa je hudo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Isto tu, sestram povem, če kaj želim ali pa mi kaj ne paše. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Ah, kaj pa hočem še več, čisto imam, hrano in piti tudi. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Dosti pa še lahko sama grem. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Zelo. Zelo zadovoljna, so zelo prijazni z mano. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Sestre so vedno nasmejane, predvsem ena mlajša, je fejest dobrovoljna. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- In sestre me tudi spomnijo, da imamo vaje, da slučajno ne pozabim in se pogovarjajo z mano. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Nimam slabih izkušenj z ljudmi tukaj. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Tudi direktor je zelo prijazen in če pride mimo vedno kaj vpraša, reče nikoli ne gre kar tak mimo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ko mi prinesejo kakšne stvari. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Ponavadi pa se srečamo na hodnikih ali v skupnih prostorih, kjer nas je vedno več, ko prinesejo obroke, zdravila. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Posebej pa k meni ne hodijo v sobo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Rajši grem kam ven, če je lepo vreme ali pa na delavnice. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Ja, zelo se trudijo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- So prijazne in se zanimajo, kaj smo delali v delavnicah, kje sem bila na sprehodu ali kero pesem smo se učili pri zboru. Samo dolgo pa tudi ne morejo ostati, ker imajo ogromno dela. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Če le lahko si sama grem in naredim. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Jaz sem zadovoljna. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Večino lahko sama naredim zase, ne potrebujem njihove pomoči. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Samo me pa zato dosti manj sprašujejo kot na začetku, ko sem prišla sem. OPUŠČANJE DOLŽNOSTI OSEBJA
- Če pa pride kaj takega, da ne morem sama, pa so mi do zdaj še vedno naredili. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Z osebjem sem zadovoljen različno, včasih bolj, drugič manj. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ne bi bilo slabo, če ne bi rabil večkrat prositi za isto stvar, ker se jim vedno tak mudi, pa pozabijo. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Pa včasih je kera sestra tudi groba, slabe volje in neprijazna. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Večina pa jih je v redu, so zelo prijazni. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Obiščejo me redko, le tisto kar morajo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Ponavadi pa grem jaz do njih. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- In jim povem, kaj hočem. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Jih kaj dosti ne rabim. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Saj sam lahko večino naredim. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Z njimi se niti ne menim kaj dosti. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Če pa jih kaj prosim, pa ne bi rablo tak dolgo trajati. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Sploh kake mlade so vzvišane in prav nesramne, ker zaj pa one imajo šolo, pa so ne vem kaj?! NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Te pa hodijo gledat, če sem pospravo, pa kolko sem pojedla, če sem se umil. KONTROLA NAD STANOVALCI
- Kot da so ne vem kaj. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Bi lahko še kaj. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Sreča je, da meni še ni taki problem, ker sam še dosti lahko. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Ene sestre grobe sploh do tistih, ki so na vozičkih in pa sami ne morejo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Zihem sem, da druge to vidijo, pa niše nič ne reče. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Take sestre bi blo treba vun vrčti. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Direktor bi mogo imeti to pod kontrolo. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Kar v redu. NEOPREDELJENOST DO ZAPOSLENIH
- Enim sploh nič ni težko. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Par sester pa je tak grobih, ena je tak osorna, če jo kaj vprašaš. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Druge pa se rade pogovarjajo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

- Direktor, ta človek pa je prijazen. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Ko mi prinesejo zdravila, hrano, pa da mi kaj porihtajo. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Pridejo vsako jutro in večer, pa vmes, ko moram tablete vzeti. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Te pa me imajo kot froca in me kontrolirajo, če sem jih pojedlo. KONTROLA NAD STANOVALCI
- Samo včasih posedi sestra dlje časa z mano, drugič manj. NEOPREDELJENOST DO ZAPOSLENIH
- Odvisno od tega, katera sestra je. Ene so bolj prijazne kot druge. NEOPREDELJENOST DO ZAPOSLENIH
- Z enimi pa se niti nočem meniti. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Z enimi pa bi mi včasih pasalo, da bi se lahko malo več pogovarjal, ker sem večino v sobi, pa se dostikrat zgodi, da te nimajo kajta. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Saj me vprašajo, če bom šel na voziček in k drugim. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Če bi jih bilo več, bi mi bilo lažje. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Ker sam ne morem kaj dosti, lahko samo čakam, da pridejo in včasih bi želel, da mi hitreje kaj postorijo, kot pa da moram tak dolgo čakati. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Pa doli v kuhni bi lahko včasih skuhal kaj druga. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Z nikomer nimam slabih odnosov. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Sestre so v redu, včasih je katera tudi slabe volje, ampak to je popolnoma normalno, saj smo vsi samo ljudje. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Sestre ponavadi pridejo, ko nam kaj pripeljejo, kot so obroki in zdravila. DNEVNE OBVEZNOSTI OSEBJA
- Se mi zdi, da bi si lahko bili bolj domači. VEČJA PRIČAKOVANJA OD OSEBJA
- Tu pa tam vzamejo kaj pa se malo pogovorijo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Dostikrat pa kera reče, da nima časa in že leti naprej ali pa kar ignorira. To se mi ne zdi gluh lepo. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Sestre tak na hitro odpravijo. Pozablajo, da smo mi tudi ljudje in ne stvari. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Socialno pa skoro nič, ker je vedno v pisarni. NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH
- Sestre pa več tak ne morejo narediti kot naredijo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Na srečo še dosti lahko sama naredim in poskrbim za sebe. SAMOSTOJNOST STANOVALCEV
- Saj so prijazni, pa se trudijo. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI
- Bi krivico delala, ker ene so res dobre duše. ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Enkrat do dvakrat na teden me obiščeta otroka. TEDENSKI OBISKI SVOJCEV
- S katerima se zelo dobro razumem. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Čeprav bi si želela, da bi bili ti obiski pogostejši. REDKI STIKI BLIŽNJIH
- Me pa večkrat pokličejo, sploh s hčerko se slišiva večkrat na teden. STIKI SORODNIKOV
- Kot sem rekla ponavadi k meni prideta hčerka in sin z družinama. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Včasih še pride polsestra iz Gačnika, vendar sama nima izpita in ji je zato težje. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Z vsemi smo v zelo dobrih odnosih. Smo zelo povezani med seboj že od nekdaj. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Zelo sem vesela obiskov vnukov še posebno vnukinje, ki sem jo čuvalo, ko je bila dojenček. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Sedaj je študentka in so njeni obiski bolj poredki. REDKI STIKI BLIŽNJIH
- Vendar zelo prijetni. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Dosti se pogovarjava in ji poskušam predstaviti čase, ko sem bila jaz mlada, da bi se lahko na mojih izkušnjah tudi kaj naučila. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Med tednom so to bolj kratki. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Za vikend pa ostanejo dlje ali pa me vzamejo domov. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Ko pridejo se večinoma pogovarjamo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Če je lepo vreme pa me peljejo na možev grob v Benedikt, da lahko prižgem svečko. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Vesela sem tudi vnukov, ki sta manjša, vendar me najmlajši pogosto utruja s svojo živahnostjo. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Pa tudi v dom včasih pridejo kakšne pevski zbori z mlajšimi, pa tudi otroke iz sosednjega vrteca smo že imeli tu in smo skupaj risali na prtičke. STIKI Z MLADIMI
- Me obiskujejo, ampak ne ravno pogosto. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Bolj ob praznikih, pa za moj rojstni dan vedno pridejo. REDNI STIKI OB POSEBNIH PRILOŽNOSTIH
- Sploh sin je daleč, hčerka pa tudi ne more vsak dan imati veliko svojih stvari. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Samo če kaj rabim pa ni problem. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI

- Tudi s sestrami se vse spremeni. ZANIMANJE BLIŽNJIH ZA STAREGA ČLOVEKA
- Najpogostejše hčerka, ki včasih s sabo pripelje hči. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Tam okrog božiča me ponavadi obišče sestra pokojne mame. STIKI SORODNIKOV
- Se pa več družim z drugimi stanovalci iz doma. POGOSTEJŠI STIKI STANOVALCEV
- Skupaj smo pri pevskem zboru, na delavnicah, gledamo televizijo, se pogovarjamo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Se dobro razumem. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Čeprav sin pride bolj poredko, ker živi daleč. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Hčerka pa ima zahtevno službo, me pa vseeno večkrat pokliče in se pomeniva. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Imam tri vnuke, vnukinja je ravnokar začela hoditi v srednjo šolo, dva vnuka pa sta v osnovni šoli, oni so moji srčki. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Ampak je tak, da z vsemi, s katerimi imam stike so pomembni v mojem življenju. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Ne dolgo. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Pride popoldne, ko gre iz službe, te pa itak ni več dosti čaja, ker imamo hitro že večerjo, pa mora iti. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Ko pa pridejo vsi, te pa pridejo malo prej, pa tudi ostanejo malo duže, da gredo malo ven ali pa dol na kavo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Me obiskujejo vnuki in pa otroka. STIKI Z MLADIMI
- Največ pa sem z ostalimi stanovalci Z njimi sem na delavnicah, gledamo televizijo, pri pevskem zboru, se pogovarjamo, se vedno srečujemo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Sinova me obiščeta največ. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Sploh ta mlajši, ta pride vsak teden. TEDENSKI OBISKI SVOJCEV
- Ta starejši pa bolj poredko. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Kot sem že reko, sin pride vsak teden, včasih večkrat, ker ni tako daleč stran doma. TEDENSKI OBISKI SVOJCEV
- Večinoma pa za vikend. STIKI OMEJENI NA VIKEND
- Drug sin pa živi v Ljubljani in z njegovo prideta parkrat na leto. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Pa sosed tudi me pride občasno pogledat. STIKI Z ZNANCI
- Dobro. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Ampak saj veste kako so mladi, toliko vsega imajo, pa služba in to, da za nas stare nimajo časa. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Ta mlajši sin si pa zdaj tudi hišo gradi, pa v službo in ima še manj čaja kot prej. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Ta starejši pa je itak v Ljubljani pa se ne bo zdaj zaradi mene vozel Lenart trikrat na teden. REDKI OBISKI BLIŽNJIH
- Sem pa vesel, ko prideta. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Ko si enkrat star, si vesel vsakega, seveda pa najbolj svojih sinov. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Odvisno koliko časa ima, če ni kaj posebnega te ne ostane gluh dolgo. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Za kak rojstni dan me peljejo tudi kam ven na kosilo, drugače pa ponavadi ostanemo v domu. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Midva tudi skregava. SLABŠE RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Ja, večinoma z mojo generacijo. Največ nas je tukaj starih. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Dosti sem pa doli pri Frideku, ki me uči plesti košare in korbe. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Nekaj je tudi malo mlajših, delavci, kateri so tu cele dneve, pa z njimi tudi kako rečem. STIKI Z OSEBJEM
- Pa s sinovoma se družim, ko prideta na obisk. STIKI SORODNIKOV
- Sin in njegova žena prideta kar pogosto skozi vikend. STIKI OMEJENI NA VIKEND
- Pa tudi sestro še imam, ki živi doma in rada pride. STIKI SORODNIKOV
- Z njo včasih klepetava dolge ure. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Ona mi je res v veliko oporo že od časa, ko sem izgubil ženo, zdaj ko sem pa tukaj pa sploh. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Najpogostejše pride sestra, tak skoro vsak drugi ali pa tretji dan. TEDENSKI OBISKI SVOJCEV
- Včasih, kako nedeljo me pride pogledat tudi kak sosed ali prijatelj iz vasi. STIKI Z ZNANCI
- V redu. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Sinova žena je zelo skrbna pa se z sestrami tudi vse spremeni. ZANIMANJE BLIŽNJIH ZA STAREGA ČLOVEKA
- Ona je res fajn. Se dobro zastopiva. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Prijatelj iz mladih dni sem vedno vesel. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Sestra, ona ostane dolgo. Midva si že od nekdaj imava dosti za povedati. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Sin pa pride ponavadi skozi vikend. STIKI OMEJENI NA VIKEND

- Če je lepo vreme in sem jaz tudi keko teko dobro, me pelje tu malo ven, da nisem samo notri. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- To so sestre, ki mi rihtajo stvari. STIKI Z OSEBJEM
- Pa ko me peljejo ven se pogovarjam o ostalimi stanovalci. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Večinoma pa sem sam v sobi. SAMOSTOJNO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA
- Pa sorodniki keko pridejo. STIKI SORODNIKOV
- Od časa do časa me obiščejo sosedje. STIKI Z ZNANCI
- Za vikend skoraj vedno pridejo. STIKI OMEJENI NA VIKEND
- Pa naš gospod župnik tudi včasih pride. STIKI Z ZNANCI
- Tak parkrat na mesec, odvisno kolko ima časa in pa za praznike. REDNI STIKI OB POSEBNIH PRILOŽNOSTIH
- Mi dobro dene, sem ga vesela. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- S temi, ki me obiskujejo, pa niso glih moja žlahta, se dobro razumem. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Sem vesela njihovega obiska. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Gospoda župnika sem vesela ker se pogovarjava, greva na sprehod ali pa greva preprosto dol v kapelico in moliva. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Mi paše, da nisem vedno sama tam. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Ta mlada ima dva otroka, Valentina in Gašperja, pa sta tak posrečena. STIKI Z MLADIMI
- Da se jim res morem nasmejati. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Soseda pride ponavadi čez vikend in ostanejo kar nekaj časa. STIKI OMEJENI NA VIKEND
- Če sta zraven tudi otroka je še bolj pestro. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Zadnjič sta s sabo prinesla človek ne jezi se, pa smo se igrali. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Je blo lušno. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Največ tak z ljudmi moje starosti, v domu nas je teh največ. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Z njimi se kaj pomenimo, ena sostanovačka piše take lepe pesmi, pa mi jih včasih prebere ali pa greva skupaj na kakšno delavnico. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Včasih pridejo v dom tudi prostovoljke, ki so res prijazne deklice, pa sem se z njimi že tudi pogovarjala. STIKI Z MLADIMI

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Ker doma nisem zmogla gospodinjskih opravil, otroci pa zaradi delovnih obveznosti niso mogli biti vsak dan ob meni in mi streči. FIZIČNA OVIRANOST
- Hčerka in vnukinja sta mi vse uredile, tudi prvič sta bili z mano in mi pomagali, da sem se razpakirala in še šle enkrat okrog po domu. POMOČ BLIŽNJIH
- Ker ko smo šle s socialno delavko si tak nisem zapomnila, ker je blo vse tak hitro. SLAB SPOMIN
- V začetku mi je bilo zelo hudo po domačem okolju. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Vendar sem se počasi privadila na življenje tukaj. PRILAGODITEV
- Ampak mi je tu vseno v redu. PRILAGODITEV
- Dosti mi pomeni, da me svojci redno obiščejo in me seznanjajo z novicami in življenjem v domačem okolju. POMOČ BLIŽNJIH
- Tukaj sem tudi spoznala sedaj prijateljico-sostanovačko, ki je prišla sem dober mesec pred mano in mi je v začetku bila v veliko pomoč ob spoznavanju in navajanju na življenje v domu, saj mi je vse lepo povedala, kje kaj najdem in kam lahko grem. POMOČ SOSTANOVALCEV
- Ne bi vedla, da sem kaj posebej delala, je samo od sebe prišlo. PRILAGODITEV
- Sem šla ven, pa na delavnice, kjer sem nekaj počela, pa še ženske smo prišle skupaj, se spoznale in se pogovarjale, pa so dnevi hitro minili. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Čudovito se tukaj počutim. PRILAGODITEV
- Le tisti prvi dan je blo malo hudo, sploh doli pri socialni, ko ne veš kaj te čaka, pa vse kar ti pove, si itak ne zapomniš. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Osebe je prijazno, pa če jih kaj prosim mi naredijo. POMOČ ZAPOSLENIH
- Je pa res, da sem še vedno zelo samostojna in se kar najdem. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Moraš poskrbeti zase, dokler še lahko. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Nihče ne bo gledal na tebe, sam moraš zase poskrbeti. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Na začetku sem res več brala in hodila na sprehode. SAMOPOMOČ
- Zdaj pa sem s prijateljicami v domu res veliko časa, tak da hitro mine dan. Večkrat igramo kakšne družabne igre ali pa se samo družimo, pogovarjamo. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Mislim, da mi je najbolj pomagalo ravno osebe. POMOČ ZAPOSLENIH
- Tukaj so pa v redu, mi pomagajo kolko rabim. POMOČ ZAPOSLENIH
- Tak da res ne morem jamrati, ker je za vse poskrbljeno. PRILAGODITEV

- Nisem se posebej trudila. PRILAGODITEV
- O odhodu v dom sem doma veliko razmišljala, tako da ko sem se odločila, sem bila vesela za to in sem za svojo odločitvijo vztrajala. SAMOPOMOČ
- Takoj sem se navadla na ritem v domu. PRILAGODITEV
- Spomnim se, da smo bli doli pri socialni v pisarni, pol pa nas je peljala okrog po domu in v sobo. POMOČ ZAPOSLENIH
- Se si nisem te nič zapomno kaj mi je kazala pa gučala, je bilo preveč vsega. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Samo se se navadiš. PRILAGODITEV
- Na začetku ti je čudno, ker nič ne veš. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Malo pa se moraš sam tudi znati, ne pa samo sedeti kot kup nesreče in čakati, da ti bodo vse k riti prinesli. SAMOPOMOČ
- Najbolj pomembno je moja postelja, tako so jo postavili da lahko spim, koliko pač spim. ZADOVOLJSTVO Z NASTANITVIJO V SOBI
- Glavno je, da imam streho nad glavo, da me ne zebe in da mi dajo kaj za jesti, pa sem zadovoljen. PRILAGODITEV
- Nič posebnega. PRILAGODITEV
- Malo potrpiš pa se vsega navadiš. PRILAGODITEV
- Mi je že čisto v redu, pa sploh ne opazim več. PRILAGODITEV
- Na začetku ti je pač vse tuje, mi stari pa se še težje navajamo. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Samo jaz se ne šparam, pač sprašujem in sem hitro spoznal stvari v domu in ostale. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Ni isto kot je bilo doma. NESPREJEMANJE DOMA
- Tam je blo čisto drugače. NESPREJEMANJE DOMA
- Vse je blo po moje, kak sem naredil, tak je ostalo. NESPREJEMANJE DOMA
- Tu pa je več odvisno od sester, saj me vprašajo kako in kaj, ampak ni to isto. NESPREJEMANJE DOMA
- Dom je le dom, to pa je bolj kot bolnica. NESPREJEMANJE DOMA
- Doma ne bi mogel sam živeti. FIZIČNA OVIRANOST
- Je bil sin z mano, ko so me pripeljali. POMOČ BLIŽNJIH
- On je šel k socialni, mene pa so kar sem v sobo dali, pol sta prišla oba sem. SPOMIN NA PRIHOD
- Ne spomnim se točno, ampak še kar nekaj dni nisem šel iz sobe. SLAB SPOMIN
- Sem bil čist brez volje. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Pogrešal sem svojo sobo, tu niti prave svetlobe nimam, pa vse se čuje s ceste. NEZADOVOLJSTVO S SOBO
- Sestra, ki prihaja k meni, ki me je v težkih trenutkih potolažila in me obveščala, kaj se dogaja doma tak da mi ni blo tak hudo po domu, domačih ljudeh. POMOČ BLIŽNJIH
- Kaj pa vem, če sem se navadil. NESPREJEMANJE DOMA
- Tu pač moram biti, ker sam ne zmorem več. FIZIČNA OVIRANOST
- Malo mi je pomagalo, da so me prišli pogledat od doma in mi prinesli moje stvari. POMOČ BLIŽNJIH
- Se še nisem čisto privadila. NESPREJEMANJE DOMA
- Dom je le dom. Je to drugačen način, kot sem ga bila navajena. NESPREJEMANJE DOMA
- Doma je blo drugače, vedno je bilo kaj za postorit. NESPREJEMANJE DOMA
- Sploh prve dni mi je bilo hudo, ker še nisem nič prav poznala. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Saj mi je socialna prvi dan povedala, kje je kaj. POMOČ ZAPOSLENIH
- Ampak si nisem zapomnila, sem imela občutek, da sem v drugem svetu. NESPREJEMANJE DOMA
- Čez čas pa spoznaš in vidiš, kak tečejo stvari. PRILAGODITEV
- Lažje mi je, pa da ne pogrešam tak domačega okolja, če molim. SAMOPOMOČ
- Čeprav so dnevi, ko se mi zdi, da te nihče prav ne obrajta. ŽELJA PO VEČJI DOSTOPNOSTI ZAPOSLENIH
- Ne bi rekla, da počnem kaj posebnega. PRILAGODITEV
- Lačna in žejna nisem, pa tudi na toplem sem, tak da sem lahko zadovoljna. PRILAGDITEV

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Preden sem prišla sem me je bilo strah, saj nisem poznala načina življenja v ustanovi. ODSOTNOST PREDSTAV
- Mislila sem, da je dom enako kot bolnišnica, vendar sem prijetno presenečena saj je tu dosti bolj domače. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Sobo sem si v soglasju s sestanovalko uredila po svojih željah. MOŽNOST SODELOVANJA
- Mi je v veselje, da lahko sama grem v trgovino in na pošto in nisem v celoti odvisna od drugih, česar niti doma nisem mogla. VEČJA AKTIVNOST V DOMU ZA STARE
- To Mi je zelo všeč, da lahko prijateljicam in sestri napišem ob praznikih čestitko. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Lepo mi je tudi, ko gledam otroke v vrtcu in pa ko se ukvarjam z ročnimi deli, tisto kar pač lahko. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB

- Res pa je, da se mi občasno stoji po življenju doma, predvsem pogrešam živali, katere imam zelo rada. NEGATIVNA OBČUTJA
- Osamljena nisem, ker tukaj je dosti takih, s katerimi se lahko pogovarjam, česar doma nisem imela. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Prej se mi zgodi, da bi rada malo mira, takrat pa se grem dol uležem in počivam v sobi. ŽELJA PO SAMOTI
- Saj bi šla gledat televizijo, ampak so tam vedno še kaki drugi, pa mi ne bi pasalo, sem raje sama. ŽELJA PO SAMOTI
- Le po domačih se mi včasih stoji. NEGATIVNA OBČUTJA
- Smo se prej vseeno več videli. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Verjetno ja, res pa je da do zdaj sem zadovoljna, pa hčerka in sin mi dosti pomagata in ni bilo potrebe, da bi se kaj pritoževala ali posebej želela od doma. MOŽNOST SODELOVANJA
- Bolj sem sproščena. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Veliko več ljudi spoznavam kot sem jih pa doma. VEČJA AKTIVNOST V DOMU ZA STARE
- Žal pa manj vidim svoje domače. NEGATIVNA OBČUTJA
- Ko sem se preselila v dom so vsaki teden hodili k meni, zdaj pa vedno manj. NEGATIVNA OBČUTJA
- Ja, vseh mi je. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Dom je novejši, tak da je glede tega res zelo lepo urejen. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Sploh ta rumena barva deluje tak sončno, dobrovoljno, prijetno na človeka. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Zato mi je tu tudi tak domače, čeprav čisto isto ni. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Fajn je tudi, da so okrog poti, kje lahko grem na sprehod, da nisem zaprta med štirimi stenami. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Sem rada sama, zato se večkrat umaknem v sobo ali pa grem na sprehod, če je lepo vreme. ŽELJA PO SAMOTI
- Vedno SEM imela rada družbo, pa da se je dogajalo okrog mene, zdaj pa mi že včasih tudi ne paše toliko. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Da, možnosti je veliko, ampak mi vse oblike ne odgovarjajo. MOŽNOST SODELOVANJA
- Ponavadi rada grem na vse vrste aktivnosti. MOŽNOST SODELOVANJA
- Če nas več stanovalcev misli, da nekaj ni v redu, grem do direktorja in mu povem. MOŽNOST SODELOVANJA
- Starost je tud svoje vrste križ. VDANOST V ŽIVLJENJE
- Prej sem bil veliko sam, pa fejest sem delal, tako da mi paše ritem, ki je tu. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Nikoli se nisem ukvarjal s tem, kako je v domu. ODSOTNOST PREDSTAV
- Doma je vseeno doma, nisem pa lačen, pa pod streho sem tudi. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Zaenkrat mi je še v redu, pa navadil sem se tudi že. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Prej sem večino živel sam in non stop so bili okrog mene tujci, zdaj pa vsak dan srečam iste ljudi, kar je dober občutek. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Saj se mi včasih stoji po preteklosti, kljub temu, da je bilo težko. NEGATIVNA OBČUTJA
- Zdaj je pač drugače. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Je pa tu kar nekaj fajn ljudi, s katerimi sem rad v družbi. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Prej sem šel malo rože oplet ali pa mačkam neso jesti, zdaj pa tega ne več. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Neke stvari si lahko narediš po svoje. MOŽNOST SODELOVANJA
- Če pa nas je teko, kak nas bodo vse upoštevali? VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Me pa sestre in drugi stanovalci večkrat vprašajo, če grem pogledat. MOŽNOST SODELOVANJA
- Dostikrat mi ni, rajši ostanem v postelji, da sem sam. ŽELJA PO SAMOTI
- No ja, kolko se glede na moje stanje lahko. Se mi druga ne preostane. VDANOST V ŽIVLJENJE
- Včasih mi je dolgčas in me zagrabi domotožje. NEGATIVNA OBČUTJA
- Doma mi nikoli ni bil dolgčas, te sem še lahko delal, sem bil koristen. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Ne bi rekel. Je kot je. VDANOST V ŽIVLJENJE
- Tu si bolj številka, kot človek. NEGATIVNA OBČUTJA
- Mogoče oni, ki še lahko več sami, lažje kaj naredijo. Kaj pa jaz vem?! VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Nisem se ukvarjala kaj veliko s tem. ODSOTNOST PREDSTAV
- Na začetku je tisti čuden občutek, ko ne veš kaj te čaka. NEGATIVNA OBČUTJA
- Saj je kdaj težko, pa bi si želela domov, ampak sem sama se odločila. ŽELJA PO PREJŠNJEM ŽIVLJENJU
- Vseeno je na nek način tukaj lažje. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Mi osebje veliko postori, kar sem prej vse mogla sama doma. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Saj je kar prijetno. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Tu imam le manj prostora in več nas je, česar prej nisem bila vajena, saj sem živela sama. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Saj sem rada v družbi ampak nikoli nisem bila tak cele dneve kot tu. VEČJA AKTIVNOST V DOMU ZA STARE
- Je pa fajn, da imam svojo sobo, kjer imam svoje stvari in sem si jo lahko uredila po svoje. MOŽNOST SODELOVANJA

- Sicer je vedno nekdo blizu, s katerim se lahko pogovarjam, a vedno mi ni do tega. ŽELJA PO SAMOTI
- Pogrešam izlete, na katere sem včasih veliko hodila. ŽELJA PO PREJŠNJEM ŽIVLJENJU
- Romanje na Brezje je bilo vedno tako doživetje, to bi še rada šla kdaj. ŽELJA PO PREJŠNJEM ŽIVLJENJU
- To je odvisno. Eni lahko bolj vplivajo na dogajanje v domu kot drugi. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Ampak še stalno pa veljajo pravila, red, ki pa se ga moramo vsi držati. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI

Združevanje sorodnih pojmov v kategorije

1. ODNOSI Z ZAPOSLENIMI

ZADOVOLJSTVO Z ZAPOSLENIMI

- Sestre so v glavnem prijazne.
- Če jih kaj prosim mi to naredijo, vendar jim pogosto zmanjkuje časa.
- Je pa delovna terapevtka zelo prijetna.
- Vedno je tak dobre volje. Na delavnicah je vedno prijetno.
- Takrat se tudi kaj pomenimo.
- Vedno me tudi vprašajo, če še kaj rabim.
- Se so prijazni, vedno me kaj vprašajo, jih zanima kako sem, če kaj rabim.
- Pa tiste dneve, ko mi pripeljejo iz dialize poskrbijo za mene, ker takrat pa je hudo.
- Ah, kaj pa hočem še več, čisto imam, hrano in piti tudi.
- Zelo. Zelo zadovoljna, so zelo prijazni z mano.
- Sestre so vedno nasmejane, predvsem ena mlajša, je fejest dobrovoljna.
- In sestre me tudi spomnijo, da imamo vaje, da slučajno ne pozabim in se pogovarjajo z mano.
- Kar v redu.
- Nimam slabih izkušenj z ljudmi tukaj.
- Tudi direktor je zelo prijazen in če pride mimo vedno kaj vpraša, reče nikoli ne gre kar tak mimo.
- Ja, zelo se trudijo.
- So prijazne in se zanimajo, kaj smo delali v delavnicah, kje sem bila na sprehodu ali kero pesem smo se učili pri zboru. Samo dolgo pa tudi ne morejo ostati, ker imajo ogromno dela.
- Jaz sem zadovoljna.
- Če pa pride kaj takega, da ne morem sama, pa so mi do zdaj še vedno naredili.
- Z osebjem sem zadovoljen različno, včasih bolj, drugič manj.
- Večina pa jih je v redu, so zelo prijazni.
- Enim sploh nič ni težko.
- Druge pa se rade pogovarjajo.
- Direktor, ta človek pa je prijazen.
- Saj me vprašajo, če bom šel na voziček in k drugim.
- Z nikomer nimam slabih odnosov.
- Sestre so v redu, včasih je katera tudi slabe volje, ampak to je popolnoma normalno, saj smo vsi samo ljudje.
- Tu pa tam vzamejo kaj pa se malo pogovorijo.
- Sestre pa več tak ne morejo narediti kot naredijo.
- Saj so prijazni, pa se trudijo.
- Bi krivico delala, ker ene so res dobre duše.

SAMOSTOJNOST STANOVALCEV

- Vesela sem, da lahko še grem dol in kaj naredim, da ne sedim cele dneve v sobi tak kot eni.
- Ampak hvala bogu še dosti lahko sama.
- Isto tu, sestram povem, če kaj želim ali pa mi kaj ne paše.
- Dosti pa še lahko sama grem.
- Rajši grem kam ven, če je lepo vreme ali pa na delavnice.
- Če le lahko si sama grem in naredim.
- Večino lahko sama naredim zase, ne potrebujem njihove pomoči.
- Ponavadi pa grem jaz do njih.
- In jim povem, kaj hočem.
- Jih kaj dosti ne rabim.

- Saj sam lahko večino naredim.
- Sreča je, da meni še ni taki problem, ker sam še dosti lahko.
- Na srečo še dosti lahko sama naredim in poskrbim za sebe.

OBVEZNOSTI ZAPOSLENIH

- Ponavadi me obiščejo sestre, ko pripeljejo zajtrk, kosilo in večerjo.
- Pridejo tudi, ko prinesejo zdravila, brisače ali kaj takega.
- Ko mi prinesejo kakšne stvari.
- Ponavadi pa se srečamo na hodnikih ali v skupnih prostorih, kjer nas je vedno več, ko prinesejo obroke, zdravila.
- Posebej pa k meni ne hodijo v sobo.
- Obiščejo me redko, le tisto kar morajo.
- Ko mi prinesejo zdravila, hrano, pa da mi kaj porihtajo.
- Pridejo vsako jutro in večer, pa vmes, ko moram tablete vzeti.
- Sestre ponavadi pridejo, ko nam kaj pripeljejo, kot so obroki in zdravila.
- Samo me pa zato dosti manj sprašujejo kot na začetku, ko sem prišla sem.

NASTROJENOST DO ZAPOSLENIH

- Pa včasih je kera sestra tudi groba, slabe volje in neprijazna.
- Z njimi se niti ne menim kaj dosti.
- Sploh kake mlade so vzvišane in prav nesramne, ker zaj pa one imajo šolo, pa so ne vem kaj.
- Kot da so ne vem kaj.
- Ene sestre grobe sploh do tistih, ki so na vozičkih in pa sami ne morejo.
- Ziher sem, da druge to vidijo, pa niše nič ne reče.
- Take sestre bi blo treba vun vrčti
- Par sester pa je tak grobih, ena je tak osorna, če jo kaj vprašaš.
- Z enim pa se niti nočem meniti.
- Dostikrat pa kera reče, da nima časa in že leti naprej ali pa kar ignorira. To se mi ne zdi glih lepo.
- In jih še sestre tak na hitro odpravijo. Pozabljajo, da smo mi tudi ljudje in ne stvari.
- Socialno pa skoro nič, ker je vedno v pisarni.
- Samo včasih posedi sestra dlje časa z mano, drugič manj.
- Odvisno od tega, katera sestra je. Ene so bolj prijazne kot druge.
- Te pa hodijo gledat, če sem pospravo, pa kolko sem pojedla, če sem se umil.
- Te pa me imajo kot froca in me kontrolirajo, če sem jih pojedla.

VEČJA PRIČAKOVANJE OD ZAPOSLENIH

- Ne bi bilo slabo, če ne bi rabil večkrat prositi za isto stvar, ker se jim vedno tak mudi, pa pozabijo.
- Če pa jih kaj prosim, pa ne bi rablo tak dolgo trajati.
- Bi lahko še kaj.
- Direktor bi mogo imeti pod kontrolo.
- Z enim pa bi mi včasih pasalo, da bi se lahko malo več pogovarjal, ker sem večino v sobi, pa se dostikrat zgodi, da te nimajo kajta.
- Če bi jih bilo več, bi mi bilo lažje.
- Ker sam ne morem kaj dosti, lahko samo čakam, da pridejo in včasih bi želel, da mi hitreje kaj postorijo, kot pa da moram tak dolgo čakati.
- Pa doli v kuhni bi lahko včasih skuhal kaj druga.
- Se mi zdi, da bi si lahko bili bolj domači.

2. MEDGENERACIJSKI ODNOSI

STIKI

- Pa tudi v dom včasih pridejo kakšne pevski zbori z mlajšimi, pa tudi otroke iz sosednjega vrtca smo že imeli tu in smo skupaj risali na prtičke.
- Me obiskujejo vnuki in pa otroka.
- Ta mlada ima dva otroka, Valentina in Gašperja, pa sta tak posrečena.
- Včasih pridejo v dom tudi prostovoljke, ki so res prijazne deklice, pa sem se z njimi že tudi pogovarjala.

- Pa sosed tudi me pride občasno pogledat.
- Včasih, kako nedeljo me pride pogledat tudi kak sosed ali prijatelj iz vasi.
- Od časa do časa me obiščejo sosedje.
- Pa naš gospod župnik tudi včasih pride.
- Me pa večkrat pokličejo, sploh s hčerko se slišiva večkrat na teden.
- Tam okrog božiča me ponavadi obišče sestra pokojne moža.
- Pa s sinovoma se družim, ko prideta na obisk.
- Pa tudi sestro še imam, ki živi doma in rada pride.
- Pa sorodniki keko pridejo.
- Nekaj je tudi malo mlajših, delavci, kateri so tu cele dneve, pa z njimi tudi kako rečem. To so sestre, ki mi rihtajo stvari.
- Kot sem rekla ponavadi k meni prideta hčerka in sin z družinama.
- Najpogosteje hčerka, ki včasih s sabo pripelje hči.
- Sinova me obiščeta največ.
- Se pa več družim z drugimi stanovalci iz doma.
- Največ tak z ljudmi moje starosti, v domu nas je teh največ.
- Ja, večinoma z mojo generacijo. Največ nas je tukaj starih.

POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA

- Zelo sem vesela obiskov vnukov še posebno vnukinje, ki sem jo čuvalo, ko je bila dojenček.
- Vendar zelo prijetni.
- Vesela sem tudi vnukov, ki sta manjša, vendar me najmlajši pogosto utruja s svojo živahnostjo.
- Imam tri vnuke, vnukinja je ravnokar začela hodit v srednjo šolo, dva vnuka pa sta v osnovni šoli, oni so moji srčki.
- Ampak je tak, da z vsemi, s katerimi imam stike so pomembni v mojem življenju.
- Sem pa vesel, ko prideta
- Ko si enkrat star, si vesel vsakega, seveda pa najbolj svojih sinov.
- Ona mi je res v veliko oporo že od časa, ko sem izgubil ženo, zdaj ko sem pa tukaj pa sploh.
- Prijatelj iz mladih dni sem vedno vesel.
- Mi dobro dene, sem ga vesela.
- Sem vesela njihovega obiska.
- Mi paše, da nisem vedno sama tam.
- Da se jim res morem nasmejati.
- Če sta zraven tudi otroka je še bolj pestro.
- Je blo lušno.

PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA

- Dosti se pogovarjava in ji poskušam predstaviti čase, ko sem bila jaz mlada, da bi se lahko na mojih izkušnjah tudi kaj naučila.
- Za vikend pa ostanejo dlje ali pa me vzamejo domov.
- Ko pridejo se večinoma pogovarjamo.
- Če je lepo vreme pa me peljejo na možev grob v Benedikt, da lahko prižgem svečko.
- Ko pa pridejo vsi, te pa pridejo malo prej, pa tudi ostanejo malo duže, da gremo malo ven ali pa dol na kavo.
- Za kak rojstni dan me peljejo tudi kam ven na kosilo, drugače pa ponavadi ostanemo v domu.
- Z njo včasih klepetava dolge ure.
- Sestra, ona ostane dolgo. Midva si že od nekdaj imava dosti za povedat.
- Če je lepo vreme in sem jaz tudi keko teko dobro, me pelje tu malo ven, da nisem samo notri.
- Gospoda župnika sem vesela ker se pogovarjava, greva na sprehod ali pa greva preprosto dol v kapelico in moliva.
- Zadnjič sta s sabo prinesla človek ne jezi se, pa smo se igrali.
- Skupaj smo pri pevskem zboru, na delavnicah, gledamo televizijo, se pogovarjamo.
- Največ pa sem z ostalimi stanovalci.
- Z njimi sem na delavnicah, gledamo televizijo, pri pevskem zboru, se pogovarjamo, se vedno srečujemo.
- Dosti sem pa doli pri Frideku, ki me uči plesti košare in korbe.
- Pa ko me peljejo ven se pogovarjam o ostalimi stanovalci.
- Z njimi se kaj pomenimo, ena sostanovalka piše take lepe pesmi, pa mi jih včasih prebere ali pa greva skupaj na kakšno delavnico.
- Večinoma pa sem sam v sobi.

RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI

- S katerima se zelo dobro razumem
- Z vsemi smo v zelo dobrih odnosih. Smo zelo povezani med seboj že od nekdaj.
- S temi, ki me obiskujejo, pa niso glih moja žlahta, se dobro razumem.
- Samo če kaj rabim pa ni problem.
- Se dobro razumem.
- Pa sosed tudi me pride občasno pogledat.
- Dobro.
- V redu..
- Ona je res fajn. Se dobro zastopiva.
- Tudi s sestrami se vse zmeni.
- Sinova žena je zelo skrbna pa se z sestrami tudi vse zmeni.
- Midva tudi skregava.

POGOSTOST OBISKOV

- Večinoma pa za vikend.
- Sin in njegova žena prideta kar pogosto skozi vikend.
- Sin pa pride ponavadi skozi vikend.
- Za vikend skoraj vedno pridejo.
- Sosea pride ponavadi čez vikend in ostanejo kar nekaj časa.
- Čeprav bi si želela, da bi bili ti obiski pogostejši.
- Včasih še pride polsestra iz Gačnika, vendar sama nima izpita in ji je zato težje.
- Sedaj je študentka in so njeni obiski bolj poredki, Me obiskujejo, ampak ne ravno pogosto.
- Sploh sin je daleč, hčerka pa tudi ne more vsak dan ima veliko svojih stvari.
- Čeprav sin pride bolj poredko, ker živi daleč.
- Hčerka pa ima zahtevno službo, me pa vseeno večkrat pokliče in se pomeniva.
- Ta starejši pa bolj poredko.
- Drug sin pa živi v Ljubljani in z njegovo prideta parkrat na leto.
- Ampak saj veste kako so mladi, toliko vsega imajo, pa služba in to, da za nas stare nimajo časa.
- Ta mlajši sin si pa zdaj tudi hišo gradi, pa v službo in ima še manj cajta kot prej.
- Ta starejši pa je itak v Ljubljani pa se ne bo zdaj zaradi mene vozo Lenart trikrat na teden.
- Med tednom so to bolj kratki.
- Ne dolgo.
- Pride popoldne, ko gre iz službe, te pa itak ni več dosti cajta, ker imamo hitro že večerjo, pa mora iti.
- Odvisno kolko časa ima, če ni kaj posebnega te ne ostane glih dolgo.
- Enkrat do dvakrat na teden me obiščeta otroka.
- Sploh ta mlajši, ta pride vsak teden.
- Kot sem že reko, sin pride vsak teden, včasih večkrat, ker ni tako daleč stran doma. Najpogosteje pride sestra, tak skoro.
- vsak drugi ali pa tretji dan.
- Bolj ob praznikih, pa za moj rojstni dan vedno pridejo.
- Tak parkrat na mesec, odvisno kolko ima časa in pa za praznike.

3. PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

PRIHOD V DOM

- On je šel k socialni, mene pa so kar sem v sobo dali, pol sta prišla oba sem.
- Ker ko smo šle s socialno delavko si tak nisem zapomnila, ker je blo vse tak hitro.
- Ne spomnim se točno, ampak še kar nekaj dni nisem šel iz sobe.
- V začetku mi je bilo zelo hudo po domačem okolju.
- Le tisti prvi dan je blo malo hudo, sploh doli pri socialni, ko ne veš kaj te čaka, pa vse kar ti pove, si itak ne zapomniš.
- Se si nisem te nič zapomno kaj mi je kazala pa gučala, je bilo preveč vsega.
- Na začetku ti je čudno, ker nič ne veš. Na začetku ti je pač vse tuje, mi stari pa se še težje navajamo.
- Sem bil čist brez volje.
- Sploh prve dni mi je bilo hudo, ker še nisem nič prav poznala.

PRILAGODITEV NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Ni isto kot je bilo doma.
- Tam je blo čisto drugače.
- Vse je blo po moje, kak sem naredil, tak je ostalo.
- Tu pa je več odvisno od sester, saj me vprašajo kako in kaj, ampak ni to isto.
- Dom je le dom, to pa je bolj kot bolnica.
- Kaj pa vem, če sem se navadil.
- Se še nisem čisto privadila.
- Dom je le dom. Je to drugačen način, kot sem ga bila navajena.
- Doma je blo drugače, vedno je bilo kaj za postorit.
- Vendar sem se počasi privadila na življenje tukaj.
- Ampak mi je tu vseeno v redu.
- Ne bi vedla, da sem kaj posebej delala, je samo od sebe prišlo.
- Čudovito se tukaj počutim.
- Tak da res ne morem jamrati, ker je za vse poskrbljeno.
- Nisem se posebej trudila.
- Takoj sem se navadla na ritem v domu.
- Samo se se navadiš.
- Glavno je, da imam streho nad glavo, da me ne zebe in da mi dajo kaj za jesti, pa sem zadovoljen.
- Nič posebnega.
- Malo potrpiš pa se vsega navadiš.
- Mi je že čisto v redu, pa sploh ne opazim več.
- Čez čas pa spoznaš in vidiš, kak tečejo stvari.
- Ne bi rekla, da počnem kaj posebnega.
- Lačna in žejna nisem, pa tudi na toplem sem, tak da sem lahko zadovoljna.
- Najbolj pomembno je moja postelja, tako so jo postavili da lahko spim, koliko pač spim.
- Pogrešal sem svojo sobo, tu niti prave svetlobe nimam, pa vse se čuje s ceste.
- Ker doma nisem zmogla gospodinjskih opravil, otroci pa zaradi delovnih obveznosti niso mogli biti vsak dan ob meni in mi streči.
- Doma ne bi mogel sam živeti.
- Tu pač moram biti, ker sam ne zmorem več.

SAMOPOMOČ

- Na začetku sem res več brala in hodila na sprehode.
- O odhodu v dom sem doma veliko razmišljala, tako da ko sem se odločila, sem bila vesela za to in sem za svojo odločitvijo vztrajala.
- Malo pa se moraš sam tudi znajti, ne pa samo sedeti kot kup nesreče in čakati, da ti bodo vse k riti prinesli.
- Lažje mi je, pa da ne pogrešam tak domačega okolja, če molim.

ŽELJE STANOVALCEV

- Sem šla ven, pa na delavnice, kjer sem nekaj počela, pa še ženske smo prišle skupaj, se spoznale in se pogovarjale, pa so dnevi hitro minili.
- Zdaj pa sem s prijateljicami v domu res veliko časa, tak da hitro mine dan. Večkrat igramo kakšne družabne igre ali pa se samo družimo, pogovarjamo.
- Je pa res, da sem še vedno zelo samostojna in se kar znajdem.
- Moraš poskrbeti zase, dokler še lahko.
- Nihče ne bo gledal na tebe, sam moraš zase poskrbeti.
- Čeprav so dnevi, ko se mi zdi, da te nihče prav ne obraja.

POMOČ DRUGIH PRI PRILAGAJANJU

- Se razpakirala in še šle enkrat okrog po domu.
- Dosti mi pomeni, da me svojci redno obiščejo in me seznajajo z novicami in življenjem v domačem okolju.
- Je bil sin z mano, ko so me pripeljali.
- Sestra, ki prihaja k meni, ki me je v težkih trenutkih potolažila in me obveščala, kaj se dogaja doma tak da mi ni blo tak hudo po domu, domačih ljudeh.

- Malo mi je pomagalo, da so me prišli pogledat od doma in mi prinesli moje stvari.
- Tukaj sem tudi spoznala sedaj prijateljico-sostanovalko, ki je prišla sem dober mesec pred mano in mi je v začetku bila v veliko pomoč ob spoznavanju in navajanju na življenje v domu, saj mi je vse lepo povedala, kje kaj najdem in kam lahko grem.
- Osebe je prijazno, pa če jih kaj prosim mi naredijo.
- Mislim, da mi je najbolj pomagalo ravno osebe.
- Tukaj so pa v redu, mi pomagajo kolko rabim.
- Spomnim se, da smo bli doli pri socialni v pisarni, pol pa nas je peljala okrog po domu in v sobo.
- Saj mi je socialna prvi dan povedala, kje je kaj.

4. DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA

SPREMEMBA

- Osamljena nisem, ker tukaj je dosti takih, s katerimi se lahko pogovarjam, česar doma nisem imela.
- Smo se prej vseeno več videli.
- Zato mi je tu tudi tak domače, čeprav čisto isto ni.
- Doma je vseeno doma, nisem pa lačen, pa pod streho sem tudi.
- Zdaj je pač drugače.
- Tu imam le manj prostora in več nas je, česar prej nisem bila vajena, saj sem živela sama.
- Mislila sem, da je dom enako kot bolnišnica, vendar sem prijetno presenečena saj je tu dosti bolj domače.
- To bi je zelo všeč, da lahko prijateljicam in sestri napišem ob praznikih čestitko.
- Lepo mi je tudi, ko gledam otroke v vrtcu in pa ko se ukvarjam z ročnimi deli, tisto kar pač lahko.
- Bolj sem sproščena .
- Ja, všeč mi je.
- Dom je novejši, tak da je glede tega res zelo lepo urejen.
- Sploh ta rumena barva deluje tak sončno, dobrovoljno, prijetno na človeka.
- Fajn je tudi, da so okrog poti, kje lahko grem na sprehod, da nisem zaprta med štirimi stenami.
- Prej sem bil veliko sam, pa fejest sem delal, tako da mi paše ritem, ki je tu.
- Zaenkrat mi je še v redu, pa navadil sem se tudi že.
- Prej sem večino živel sam in non stop so bili okrog mene tujci, zdaj pa vsak dan srečam iste ljudi, kar je dober občutek.
- Je pa tu kar nekaj fajn ljudi, s katerimi sem rad v družbi.
- Vseeno je na nek način tukaj lažje. Mi osebe veliko postori, kar sem prej vse mogla sama doma.
- Saj je kar prijetno.
- Nikoli se nisem ukvarjal s tem, kako je v domu.
- Nisem se ukvarjala kaj veliko s tem.
- Preden sem prišla sem me je bilo strah, saj nisem poznala načina življenja v ustanovi.
- Saj je kdaj težko, pa bi si želela domov, ampak sem sama se odločila.
- Pogrešam izlete, na katere sem včasih veliko hodila.
- Romanje na Brezje je bilo vedno tako doživetje, to bi še rada šla kdaj.

AKTIVNOST

- Vedno imela rada družbo, pa da se je dogajalo okrog mene, zdaj pa mi že včasih tudi ne paše toliko.
- Prej sem šel malo rože oplet ali pa mačkam neso jesti, zdaj pa tega ne več.
- Doma mi nikoli ni bil dolgčas, te sem še lahko delala, sem bil koristen.
- Mi je v veselje, da lahko sama grem v trgovino in na pošto in nisem v celoti odvisna od drugih, česar niti doma nisem mogla.
- Veliko več ljudi spoznavam kot sem jih pa doma.
- Saj sem rada v družbi ampak nikoli nisem bila tak cele dneve kot tu.

NEGATIVNA OBČUTJA

- Res pa je, da se mi občasno stoji po življenju doma, predvsem pogrešam živali, katere imam zelo rada.
- Le po domačih se mi včasih stoji.
- Žal pa manj vidim svoje domače.
- Ko sem se preselila v dom so vsaki teden hodili k meni, zdaj pa vedno manj.

- Saj se mi včasih stoji po preteklosti, kljub temu, da je bilo težko.
- Včasih mi je dolgčas in me zagrabi domotožje.
- Tu si bolj številka, kot človek.
- Na začetku je tisti čuden občutek, ko ne veš kaj te čaka.
- Starost je tud svoje vrste križ.
- No ja, kolko se glede na moje stanje lahko. Se mi druga ne preostane.
- Ne bi rekel. Je kot je.

ŽELJA PO SAMOTI

- Prej se mi zgodi, da bi rada malo mira, takrat pa se grem dol uležem in počivam v sobi.
- Saj bi šla gledat televizijo, ampak so tam vedno še kaki drugi, pa mi ne bi pasalo, sem raje sama.
- Sem rada sama, zato se večkrat umaknem v sobo ali pa grem na sprehod, če je lepo vreme.
- Dostikrat mi ni, rajši ostanem v postelji, da sem sam.
- Sicer je vedno nekdo blizu, s katerim se lahko pogovarjam, a vedno mi ni do tega

MOŽNOST SODELOVANJA

- Sobo sem si v soglasju s sestanovalko uredila po svojih željah.
- Verjetno ja, res pa je da do zdaj sem zadovoljna, pa hčerka in sin mi dosti pomagata in ni bilo potrebe, da bi se kaj pritoževala ali posebej želela od doma.
- Da, možnosti je veliko, ampak mi vse oblike ne odgovarjajo.
- Ponavadi rada grem na vse vrste aktivnosti.
- Če nas več stanovalcev misli, da nekaj ni v redu, grem do direktorja in mu povem.
- Neke stvari si lahko narediš po svoje.
- Me pa sestre in drugi stanovalci večkrat vprašajo, če grem pogledat.
- Je pa fajn, da imam svojo sobo, kjer imam svoje stvari in sem si jo lahko uredila po svoje.
- Če pa nas je teko, kak nas bodo vse upoštevali.
- Mogoče oni, ki še lahko več sami, lažje kaj naredijo. Kaj pa jaz vem?!
- To je odvisno. Eni lahko bolj vplivajo na dogajanje v domu kot drugi..
- Ampak še stalno pa veljajo pravila, red, ki pa se ga moramo vsi držati.

DOM CERKNICA

Zapis intervjujev in izbor relevantnih delov besedila

OSEBA B (M, 70 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Eni so v redu. Prinesejo mi za jest, pa vprašajo kako sem. Kuharica je dobra, vsak dan tako dobro jemo. Eni so pa zanič. Kar nekaj me sekirajo. Pa moram to nardit, pa tisto ne smem, pa zakaj nisem te v sob nogovic pospravi. Pa kar v sobo pride pa okno odpira, men pa piha. Če rečem da naj zapre, pa pravi da smrdi, da se bom zadušu. Ni prave komunikacije, jaz eno, one drugo. Saj dobro delajo, kar morajo, samo vse je natempirano.
- Ponavadi pridejo tablete primest, za jest. Po mene pridejo ko moram k zdravniku, pa pospraviti pridejo. Pa una zmeri hod k men okno odpirat, pa mi piha, me že tako tale roka trga, sigurno zato k hod okno odpirat. Pa k temule zraven dostikrat pridejo. Unmu menda paše da je okno odprt. Kadar k unmu pridejo pa mene nič ne vprašajo kako sem. Sej ne morejo, k jih un skoz nekaj sprašuje pa jamra, tako da imajo velik dela z njim. Sej jest jih nič ne rabim, kar naj me pr mir pustijo. Sam da ne bi skoz tale okno odpiral. Sej ji rečem, pa...
- Sej pravim, jest jih ne »nucam«. Raj vidim da me pr mir pustijo. K unmu tamle zraven skoz hodijo. Ja, sej men tudi kaj prinesejo, pa na fizioterapijo me peljejo. Tam je pa fajn. Una je taka mlada, poskočna, pa nas fajn heca da malo migamo. Una si čas vzame, se ji nič ne mudi. Tele k u sobo pridejo pa skoz nekaj hitijo. Pride okno odpret, pol pa menda pozab, pa kar pusti da cel dan po men piha. Sej ima velik dela, sam kar pozabit pa ne bi smela. Ponavadi hodijo povedat da kam moramo, ali pa da smo kaj narobe naredil. Sam una na fizioterapiji je pa fajn. Pa včasih ena pride, pa gremo v dnevno, pol pa kaj zapojemo, ali pa se pogovarjamo kako je bilo k smo bili majhni. Una je pa tudi fajn, ne vem kaj, je pevka ali kaj. Zmeraj posluša. Sam k eni tako dolg govorijo da jest skoraj ne pridem do besede. Ampak una zna, prav da je treba tudi mene poslušat. Zdravnik pa samo enkrat na teden pride. Pa vpraša če sem dobro. Pa mu povem da me po rok trga, da najbrž zato k je skozi okno odprt, pa sam reče da sem tolko star da je normalno. Najbrž kakšna revma.

- Ja, sigurno bi lahko še kaj naredil. Mene bi dali v svojo sobo, pa ne bi imel okna odprtega. Pa ko jih kličem da naj okno zaprejo, pa pravijo naj kar bo še malo odprt. Pa obiski. Lahko bi zrihtali da bi večkrat sorodniki prišli na obisk. Al še takrat ko pridejo, pa jih tele u haljah, sestre, ali kaj so že, priganjajo domov, da je že toliko ura. Pol sem pa spet sam. Pa tale televizor bi lahko malo poštimali. Jest ga ne znam na glas dat, če jim rečem pravijo da ne sme vpit. K ga pa tamle iz sosednje sobe eden da naglas, pa hitro pridejo utišat. Al jest komaj dnevnik slišim. Pričakujem, da mi vsaj te malenkosti uslišijo.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Ja pridejo, kdaj pridejo. Ampak tako redko, par-krat na mesec, ker dan imajo frej. Unle tamle ima skoz obiske, pa ni nobenega miru u sob. K meni pa hčerka pride, pa vnuki. Sin je bil ene par-krat, ampak un nima nikol časa. So pa že tudi sosedje prišli iz vasi, ko imam rojstni dan jih je vedno polno, pa za praznike tud nikol ne pozabjo. Sej kar pridejo. Zmerom kakšen, Sam ker tako hitro gredo, popoldne pridejo, ko ni več dosti časa. Pa kaj prinesejo, pol so pa sestre hude. Mi hčerka vsak vikend prinese dva litra domačega vina. Tamle ga imam v omarici, pol so pa sestre hude, pa ga vzamejo, moram kar na skrivaj kaj spit. Ja, obiski, bolj slabo, Tako redko pridejo.
- Hčerka pride največkrat, pa sin, vnuki, sosedje. Največkrat pride hčerka, sam tako redko.
- O to pa fajn. Sem tako vesel ko pridejo. Pa kaj prinesejo. Saj morajo kaj prit, sem jim celo kmetijo pustu. Takole ker imajo velik dela, pa kar nič ne pridejo. Pol mi pa vina zmanjka. Mam pa tale, mobi pa pokličem hčerko če bo kaj prišla na obisk. Pa ona mene tudi pokliče. Kakšen dan čist nič. Sin je pa bolj tako. Velik dela ima, pa nič me ne pokliče. Če kaj rabi, pa pride. Je zadnjič zaradi ene hoste pršu, ker drva rabi.
- Ja ko hčerka pride, sem kar vesel. Kaj prinese, pa mi okno zapre. Včasih me na sprehod pelje, greva malo okoli po vrtu. Sem vesel ko pride.
- Ma ne dolgo, kakšno urco, dve. Se jim zmer tako mudi. Hčerka mi kaj prinese pa pospraviva najprej malo, tudi po sobi mi malo stvari zloži, pa cunje v omari. Pa se kaj pomeniva, pove kaj je novega, če je lepo me ven pela. Pa nič, tako malo, da se vidmo.
- Kako? A tole ko na obisk pridejo, pa po telefonu ko se slišimo? Včasih pridejo eni otroci, Gremo v jedilnico, pa tako lepo pojejo. Mi tako ploskamo. Ko je novo leto, pa ti otroci pridejo k meni v sobo, Kakšno stvar prinesejo. Nogavice, pa pomaranče. Jest jim dam pa kakšen bombon, ki ga imam tlele.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Uu, tega je pa dolgo in se ne spomnim preveč. Socialna me je sprejela, pa dom so mi razkazali, tud sin pa hčerka sta bla zraven, ki sta mi pomagala stvari zložiti. Najprej sem bil v eni sobi kjer smo bili trije not. Pol smo se pa stepli, sem pa sem prišel kjer je še tale zraven. Privadu se ne bom pa nikoli. Sem s kmetov doma, pa sem bil zmeraj kaj zunaj, tule sem pa skoz zaprt. Me že noge bolijo, pa ne morem sam ven it. Pa tudi pustijo me ne. Če bi imel svojo sobo bi še morda bilo, zdaj pa ne. Kako naj se privadim, če mi skoz piha k je okno odprto, pa tale zraven skoz nekaj rabi pa stoka. Zmeraj ga kaj boli. Samo hrana je pa dobra, Tako dobra, doma nisem nikoli tako dobro jedel. Edino žena je včasih kaj dobrega skuhalo, pa je zdaj že pokojna.
- Mene so kar sem pripeljali, pa me v uno sobo dal. Če ne bi hčerka tolikokrat prišla na obisk, pa kakšno malenkost za na zob prinesla, pa ne vem kako bi bilo. Najbolje bi bilo da bi bil v svoji sobi, pa bi imel mir. Me je ena menda socialna ko sem sem prišel po domu peljala, Una mi je pokazala kje je kaj. Sej ene stvari sem samo takrat vidu, nič zdaj tja ne hodim. Drugače mi je pa rekla da če bom kaj rabil naj pa tem ki so tu povem. Pa kaj ko zmeraj nekaj letajo, sej je ne moreš ujet da bi ji kaj rekel. Ja, una mi je največ pokazala. Sej včasih grem še k njej, sam zdaj grem v pisarno, tam kjer nekaj tipka, ali pa una v sobo pride, če jest tako hočem.
- Jest bi že bil tu. Saj kaj mi pa manjka, streho mam, pa jem tako dobro. Sam ko sem bil s takim v sobi. Al so skoz nekaj imel. Smo se tako kregal. Enkrat je pa en zamahnil proti meni, sem pa kar nazaj udaru. Takrat sem pa v to sobo prišel. Ta pa ponoči smrči. Nič ne morem spat. Kaj, nič si nisem prizadeval, kako pa naj si bi. Dajo te, kjer je plac, potem se moreš pa znajt, Sam sem šel naokoli, ko sem še bolj lahko, sedaj ne več. Pa gobčen sem, pa zvem in dosežem kar hočem in je lažje.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Drugače je, drugače, Sem včasih na kmetih živel. Smo imeli tolikšno kmetijo. Smo zmeraj delali, cel dan, že zjutraj v štalo, pol na njivo, zvečer spet v štalo. Nikoli ni dela zmanjkalo. Tule je čisto drugače, Zjutraj moramo vstat, ker pride posteljo postlat, Pol imamo zajtrk, se kaj zamotimo, pa kosilo, Po kosilu grem pa počivat, Še kakšna terapija, pol pa na večerjo pa dnevnik gledat, Čas tako počasi mine. Bi se kaj pogovarjal, pa je unle tamle tako gluha, me nič ne sliši. O ne, doma ni bilo tako, Smo trdo delali, nič nismo jamrali, zdaj pa že sami nardimo da nas kaj boli, Ni bilo kajta razmišljat o neumnostih, Pokojna žena je pa za gospodinjstvo skrbela, zdej morem pa tud kaj sam.

- Fajn je. Postelja je tako mehka. Sam ko ne bi skoz okno odpirali, al mi tako piha, me vse trga. Na terapijo grem rad. Ni pa tako kot doma. To pa ne. Samo hrana je pa boljša kot doma. Drugače bi šel pa precej nazaj domov, samo ni več placa, ima hčerka svoje otroke, pa je precej polna bajta. Pa ne morem več tako hodit sam naokoli. Sem šel do soseda ali v brunarco na kak deci pa smo kaj rekli in se sprostili. Tuki je pa samo tist bar, kot pravijo, kamor pa ne grem rad, saj mi hčerka prinese.
- Ja v svoji sobi bi bil rad, bi bilo boljše, če bi bil sam. Ne nisem osamljen, saj ne morem bit v takemu džumbusu. Kaj pa hočem, nič ne morem. Nič ne morem naredit. Včasih grem tam v dnevno, sam tam jih je pa še več, pa eni tako vpijejo, se krohotajo, pa babe same ne vejo čemu. Če bi imel svojo sobo, bi imel kaj miru. Najraje zaspim, pa čas mine.
- Mi kar povejo, kaj moram delat, pa kam moram it. Za jest prinesejo, pa če hočeš ješ ali pa pustiš. Pa zjutraj moram vstat k posteljo postelejo. Pa tale okno, kar odpre ga čeprav nočem da je odprt. Drugače me pa pridejo vprašat, če bi kam šel. Povejo kam se gre, ali pa kaj se v dnevni dogaja, naj grem gledat, pa ne grem. Najraje sem tule, na svoji postelji. Malo radio poslušam, pa slišim kakšno bo vreme. O ja, imamo možnost, kdor hoče, zakaj pa ne. Sej se da vse zmenit, če si človek za to.

OSEBA C (Ž, 67 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Vsi so do mene zelo prijazni, se res potrudijo, se zanimajo kako se počutim, vedno me vprašajo če kaj rabim, še posebej negovalne sestre, s katerimi sem največ v stiku so luštne, mlade, simpatične, se radi kaj pohecajo, zgovorne, komunikativne. Pa tudi socialna je zelo zelo prijazna, nasmejana, vse mi pove, pokaže, posluša. Zelo so tudi izobražene, vedo kaj delajo. Saj pride kakšen dan, ko so tudi one zamorjene in jih kaj teži, samo nimamo kaj, vsi smo ljudje s vsakdanjimi težavami.
- Ali mogoče kaj potrebujem, prinesejo mi zdravila. Drugače pa še vse delam sama, saj sem zelo aktivna. Sama poskrbim zase, vem kdaj je čas za obroke, hodim na kar nekaj aktivnosti, tako, da sem skozi zaposlena, skoraj me ne dobijo v sobi.
- Zelo lepo mi ga posvečajo, znajo biti zelo pozorne in tople osebe, ampak kot sem že rekla, me skoraj ne dobijo v sobi. Ko pa se srečamo na hodniku, me vedno kaj vprašajo, se zanimajo kam grem, radi pogledajo kaj sem naredila, saj klekljam, kvačkam, pletem. Vprašajo kako sem, če kaj potrebujem, ampak saj vedo, da si kar sama naštimam. Rada jim tudi kaj podarim, saj se lepo vrača z lepim. Vem pa, da so tudi one zaposlene, imajo še pa še dela, zato je lepo tudi od nas stanovalcev, da jih kdaj pohvalimo in naredimo kakšno stvar sami, seveda če jo le lahko.
- Kadar sem za kaj zaprosila, so mi z veseljem pomagali. Ne vem, če bi lahko še kaj več storili zame, ker večino stvari naredim sama ali se še kaj ponudim da jim pomagam. Rada vsako jutro skuham kavo, imamo prav eno majhno sobico – kuhinjo v našem hodniku, kjer za nas (stanovalce tistega hodnika) skuham kavo, komu pomagam, na voziček. Tudi pospravim, kar se le da, da imajo čistilke potem manj dela. Ne vem, če sploh lahko še kaj pričakujem od njih.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Kadar utegnemo, vem pa, da imajo zelo malo časa, največkrat je to ob vikendih, redko se zgodi da jih kakšen vikend ni, ko so prosti, seveda pa ob posebnih priložnostih, ko ima kdo v družini rojstni dan, prazniki, obletnice. Imam 2 hčerki in enega sina, ki imajo že vsi svoje družine, zahtevne službe, zato razumem, da ne morem pričakovati vsakodnevnih obiskov. Kadar pa me, ostanejo dlje, ali me celo kam odpeljejo s seboj. Ko je bila hčerka prejšnji mesec na dopustu so me za dva vikenda kar k sebi vzeli. Pridejo vsak teden, če imajo dopuste pa tudi dvakrat ali trikrat na teden. Smo zelo povezani, veste.
- Moji otroci, vnuki in vnukinje, prijateljice. Najpogostejše hčerke. Doma sem iz vasi blizu Cerknice, zato jim ni problem priti, tudi sosede še pridejo, ker nekatere še vozijo. Tudi najstarejša vnukinja ima že izpit za avto in tudi sama kdaj pride, ko se vrača iz Ljubljane. Veste, študira zdravstveno.
- Lepo. Ne morem se čisto nič pritoževati. Imajo naporne službe, zato raje nič ne sitnarim. Tudi ko so rekli, da bom morala v dom ne, ker sami ne zmorejo, ne upajo pa se me več pustiti same, saj sem doma par-krat že padla in se bojijo, da bi si kaj zlomila, doma pa ne bi bilo nobenega. Na začetku mi je bilo malo težko, ampak sem se hitro znašla in jim ne zamerim, ker so me dali v dom. Tu imam vsaj družbo.
- Moja družina, prijateljice. Ko odidejo sem potem malo žalostna, ampak ne dolgo, ker vem, da kmalu pridejo in se že s čim zamotim, saj mi ni nikoli dolgčas. Tudi tu imam veliko družbe, saj me imajo vsi zelo radi, pravijo mi kar naša mama in sem zelo ganjena.
- Pa kar ostanejo nekaj časa, saj so blizu, jim ni težko. Največkrat pridejo v nedeljo po kosilu in ostanejo kar celo popoldne, kaj pa vem, štiri ure, zame je to že ogromno. Če pa kam grejo, pa pridejo za malo manj časa, spotoma ali pa v soboto. Če imajo kak postanek čez teden pa se oglasijo za kake pol ure, vprašajo kako sem, prinesejo kaj, če jim v nedeljo naročim. Pogovarjamo se, če je lepo vreme, gremo na izlet, ali na sprehod me peljejo v vozičku, ker daljših razdalj pa le ne zmorem več peš, smo v večnamenskem, pokažem jim kaj sem čez teden naredila, tudi s socialno se grejo včasih pogovoriti.

- V domu se vsak dan družimo stanovalci, ki imamo podobne hobije in podobno mišljenje. Radi gremo tudi na sprehod v park in na ure razgibavanja z fizioterapevtko. Zjutraj skuham kavo, malo pospravim, koga zapeljem v večnamenski, rada ustrežem, če me kdo kaj prosi, še posebej tistim, ki so bolj na vozičkih in težko gredo kam. Sama grem tudi še v bližnjo trgovino po kakšno malenkost, saj denarja ne ostane veliko. Za novo leto smo z gospami prodajale čestitke, na katere smo nalepile naše čipke. Prišli so šolarji in otroci iz vrtca, vse smo prodale in dale denar za našo kapelico v domu. Pridejo tudi prostovoljke, s katerimi se rada pomenim, saj me obiski mladine vedno zelo razveselijo. Povem kakšno svojo izkušnjo in jim dam kakšen nasvet. Obiskujem tudi skupino za samopomoč, ki jo vodi socialni delavec iz centra (centra za socialno delo op. a.), kjer se imamo zelo lepo in tudi včasih pripelje kakšno punco, ki jo imajo tam na praksi.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Uf, to mi pa ni v prijetnem spominu. Saj ne, da bi se dogajalo kaj groznega ali da bi grdo delali z mano sploh ne. Tako sem bila žalostna in pretresena, kako bom jaz zdaj v tem »bloku« živela, s toliko nepoznanimi ljudmi, stran od družine, ne bom jih več toliko videla, vse bo drugače. Težko mi je bilo. Pa se človek kar navadi na novo okolje in novo družino tukaj, saj mi v bistvu ni preostalo drugega. Sem taka oseba, ki ni vajena »jamrat« in se raje znajdem in sama zaposlim, da mi ni dolgčas in nimam prevelikega domotožja. Socialna me je sprejela, tudi direktorica je pozdravila, razkazali so mi dom in je bilo. Moram priznati, zelo velik stres zame.
- Najbolj mi je pomagala moja draga sostanovalka s katero se zelo dobro razumem. Najprej mi je seveda socialna delavka razkazala dom, ko sem prišla, tudi moji otroci so me vpeljali in večkrat obiskali na začetku, dobila sem knjižico s hišnim redom. Sostanovalka pa je le tista, s katero sem v sobi, preživim največ časa in se tudi najbolj razumeva. Ko sem prišla, je bila tu že dve leti, od začetka doma. Ona me je potem še peljala in mi razkazala dom.
- Najprej je treba v glavi spremeniti mišljenje. Če samo tarnaš in se smiliš samemu sebi, ni nič. Že takoj sem se spoprijateljila z našimi (stanovalci iz hodnika op. a.), pomagala mi je sostanovalka. Vključila sem se v ustvarjalne delavnice, hodim na molitvene urice, fizioterapijo, delovno terapijo, v park in na vrt okoli doma, tudi berem, rešim še kakšno križanko.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Tukaj ni tistih vsakdanjih obveznosti, ki sem jih imela doma, čeprav tudi tu kaj postorim. Čas si zato krajšamo na drugačen način. Doma nisem hodila na takšne aktivnosti kot tukaj. Doma je vedno najlepše, ampak tudi tukaj se dobro počutim in sem se navadila. Verjetno bi se bilo sedaj spet drugače, če bi šla domov. Kar veliko je drugače. Drugi ljudje, druge navade, hišni red, drugačna hrana, ne greš več sam po opravkih, ker večinoma drugi urejajo zate. Se je pa lahko razvaditi, ko te bolj strežejo in skrbijo zate.
- Da, vseh mi je. Dom je lepo urejen, vedno poskrbijo za čistočo, tudi okolica je prijazna in urejena. Ljudje so prijazni in ustrežljivi, vse nas obravnavajo enakopravno, vsaj tak občutek imam, trudijo se, da imamo na izbiri dovolj aktivnosti in mislim da lahko vsak najde kaj zase.
- Tudi to se zgodi. Takrat sem najraje sama zunaj v naravi, grem na sprehod ali pa potrebujem klepet moje drage sostanovalke. Če sem toliko pri volji, kaj preberem, rešim križanko, pogledam razvedrilno oddajo. Hja, zakaj, malo domotožja, razmišljanja o preteklosti, kaj bi lahko človek storil drugače, razmišljanja, da se počasi vsem nam tukaj bliža konec. Ampak se hitro zamotim in znebim takega razmišljanja, ker nikamor ne pelje.
- Vseh mi je, če nas vprašajo kaj pogrešamo in kaj si želimo. Zadovoljni pa smo, če nam kdaj uresničijo željo in nas z malenkostmi osrečijo. Majhne stvari so lahko zelo velike. Mene vedno vprašajo, kaj jaz mislim, verjetno zato, ker se sama toliko trudim biti aktivna. Če je priložnost taka, tudi sama vprašam druge sostanovalce kaj menijo ali če kaj predlagajo, saj se mi zdi, da meni lažje povedo kot socialni delavki, ki je neke vrste avtoriteta. Za pomembne zadeve naredijo tudi tako, da svoje mnenje napišemo na listke in jih damo potem v skupen nabiralnik, kjer lahko izpovemo kar nam leži na duši.

OSEBA D (M, 75 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- So prijazni, ustrežljivi, se jim pa vedno mudi, nimajo časa za pogovor, imajo preveč dela. Nas je preveč, njih pa premalo, zato skoz hitijo, nam pa dajejo občutek da smo jim nepomembni, ampak si mislim da ni tako. Res pa je, da starejše sestre, ki imajo za sabo že več prakse in izkušenj delo opravijo hitreje, kot nove mlade negovalke, ki so kar malo površne. Tud v obnašanju se to vidi. Ta-mlade so bolj arogantne, se malo nosijo, starejše pa so že z nogami na tleh.
- Po njihovi dolžnosti- obroki, zdravila, čiščenje sobe, preoblačenje postelje. Zraven še vprašajo, če kaj rabimo in kako smo, da opravijo dve muhi na en mah.

- Lahko bi več, pa so preveč zaposleni, enim se ne da. Sploh ta-mladim se ne da, malo so vzvišene. Večkrat kar tako naredijo, da opravijo vse naenkrat, da jim ni treba večkrat hodit. Pa saj mi niti ni toliko potrebna njihova pozornost, bolje mi je, ko se družimo z ostalimi stanovalci in kakšno rečemo o politiki in športu.
- Ne tako, kot sem pričakoval in imel izkušnje z drugimi ljudmi. Morda vseeno ne bi bilo slabo, če bi bili odnosi pristnejši in bi imeli več časa za pogovor. Ljudje rabimo prijazno besedo, saj se potem bolje počutimo mar ne? Moja pričakovanja...hja...kar se tiče same oskrbe, nimam pripomb, delo je opravljeno. Morda pa me bolj moti to, da je včasih kakšna zajedljiva, ima pikre in nesramne pripombe, če kaj naredim, kar ni po njenem okusu. Verjetno ima slab dan, sam vseeno se to ne sme odražat pri delu, sploh pa ne do drugih ljudi.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- 1-krat na teden, kolikor jim čas dopušča, največkrat je to petek po službah, tudi za praznike seveda. Imajo svoje družine, za katere morajo tudi imeti veliko časa. Pokličejo me pa večkrat, skoraj vsak drug dan.
- Obiskujejo me nečak in nečakinja z družino, ostalih bližjih sorodnikov nimam. Žena mi je umrla, otrok nisva imela. Najpogosteje nečak in njegova žena. Sestre in bratje so tudi že pomrli. Pride tudi znanec še od prej. Pa saj imam tu veliko znancev, se dobro razumemo.
- Z nečakom se najbolje razumem, poskrbi za vse potrebno. Zame ureja vse papirje, plačuje dom. Kar fino je, ko pride kdo od zunaj in malo pove, kaj se dogaja v domačem kraju, kdo je še živ, kdo ni več.
- Razveselijo me vsi obiski, kdorkoli pride je dobrodošel. Lepo je imeti občutek, da se te še spomnijo, da si še »njihov«, da se še zanimajo zate.
- Prideta popoldne, tudi dopoldne, če delata popoldne. Največkrat se pogovarjamo, gremo malo okoli hiše (doma op.a.), saj za kaj več pa tu časa ni, ker ostaneta največ dve uri. Pa saj se pokličemo in si povemo sprot kar si mam, kaj pa čmo več kot tolk delat.
- Tukaj se družimo in pogovarjamo, gledamo tv, pojemo, hodim na razgibavanja, saj že sestre so druga generacija a ne? Pridejo tudi mulci kaj zapet ob kakšnih priložnosti, ko imamo dan odprtih vrat pride lahko kdorkoli. Takrat se nas kar ustavljajo in se hočejo pogovarjat z nami, zanima jih kako smo, kako živimo tukaj. Pridejo tudi študentje delat ankete. Lani sem imel eno študentko, ki je morala za prakso se vsak teden družiti z mano. Lepo sva se imela, šla malo ven, kartala sva, se pogovarjala, naučil sem jo šah, pa je minil čas.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Tega bo zdej 2 let. Ma nič posebnega, sprejmejo te, ti razkažejo dom, dobiš hišni red, spoznajo te s sestrami in bližnjimi stanovalci, razkažejo osnovno za začetek, kje je kaj, te peljejo v kuhinjo, odvisno kdaj prideš. Malo čudno gledaš najprej, ker si v čisto novem okolju, potem pa gre. Saj, če dobro poskrbijo zate in imaš srečo in navežeš stik s pravimi ljudmi, ti nima biti kaj slabo. Čas in okoliščine same naredijo, da se privadiš, še sam ne veš kdaj.
- Pomagali so mi tako zaposleni, na začetku socialna, ki mi je povedala kakšen je red v hiši, kaj se kje dela, urnik. Pa tudi drugi ljudje v domu, nečak. Pomagalo je, da smo se veliko pogovarjali, jaz dosti sprašujem, zato sem vse takoj zvedel. Dobro je tudi to, da imamo urejen dan- urnik za dejavnosti, druženje, hrano, prosti čas. Tako točno vem kam moram in kdaj, če ne ostanem brez hrane ali pa kaj zamudim in ne vem potem. Lej, mam novo uro od nečaka za rojstni dan.
- Veliko sem spraševal, navezal stik z ostalimi, se pogovarjal, sam raziskoval, saj še kar lahko hodim, je tudi dobro za moje zdravje, da se še malo razgibam. Fino je, ker imamo televizijo v avli, kamor moram it, če hočem kaj videt, ne pa da ždim v sobi. Potem tam še kartamo in igramo šah, kar je tudi fajn.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Komu pa se ne spremeni, ko pride v dom! Spremeni se okolje, drugi so ljudje, vse poteka po urniku, velja neki red, ne pereš in kuhaš več sam, imaš več prostega časa, imaš tud več zdravstvenih pregledov, razgibavanj, hrana je bolj zdrava, meni je to dostkrat zanič pa bo že. Nimam nič prot zdravi prehrani, sam kar pa tle včas dobimo je pa katastrofa. Čudno slišat, ampak včas mi je kot bi bil v hotelu na daljšem dopustu. Slabo je edino to, da te imajo skoz pod drobnogledom, če poješ tablete, če si šel na vodo, merijo pritisk itd. Pogrešam plavanje. Doma smo imeli v bližini bazen in sem dostikrat hodil tja, pa v trgovino sem sam šel, kar zdej ne več in mi po pravic rečeno kar odgovarja. Podobno je ostalo edino to, da grem spat kadar sam hočem (nasmeh).
- V domu mi je kar domače, nimam kaj rečt, da ne bi bil urejen, včasih že kar malo sterilen, saj je vse še videt tako novo in čisto, stene so snežno bele. Zaenkrat se počutim dobro in če pomislim sploh ne bi šel nazaj, kjer sem moral vse sam, pa še to težko.
- Osamljen sem tudi kdaj, ko razmišljam o mladosti, o domačem kraju, o ženi, otrocih, ki bi jih lahko imela pa ni bilo možnosti. Bolj bi reku, da me daje nostalgija in žalost, ker določenih stvari nisem imel priložnosti izkusit. Pa se potolažim s tem, da imam pa veliko vnukov zdaj. Rad se umaknem v park, grem okrog hiše in razmišljam, uredim si misli, se potolažim, da mi je lepo tle in grem spet med stanovalce.

- Mislim, da so nam te možnosti malo prikrajšane in to počnemo le deloma- deloma lahko sooblikujemo razne dejavnosti, izražamo želje. Sam več kot tolko jih spet ne morejo upoštevati ker nas je veliko, ravno to je problem pri tem. Saj sodelujem lahko kjerkoli hočem, nikjer me še niso zavrnili. Dost pa je takih, ki bi radi kaj, pa ne morjo ker nimajo možnosti. Poznam enga, ki je skozi na vozičku, pa so ga v toplice poslali preden je pršu in so ga v vodi razmigali, kdo ga bo zdej kam pelal.

OSEBA E (M, 82 LET)

ODNOSI Z ZAPOSLENIMI V DOMU

- Z osebjem in njihovim delom v domu sem zadovoljen, mislim, da se zelo trudijo z nami. Včasih ima katera zaposlena tudi slab dan in so bolj tihe, zamorjene, jim ni do pogovora z nami, ampak to jim ni za zameriti, saj ga imamo vsi. Naredijo kar morejo in kolikor je v njihovi moči, več nimamo kaj za pričakovati.
- Najpogosteje pridejo po opravkih, ko mi kaj prinesejo, me pridejo preobleči, umiti, naštimati zdravila, vprašati če kaj rabim, zaželejo tudi lahko noč, oglasijo se tudi samo tako in se z mano malo za 5 minut pogovorijo. Pravijo, da sem fejš, ker sem tako nezahteven.
- Mislim, da nam več časa kot ga posvetijo tudi ne morejo, saj nas je v domu zelo veliko, zaposlenih pa malo, tako da sem zelo zadovoljen, ko vidim, da pride malo posedet kar tako za par minut in pove, da je zmatrana in kako sem jaz. Še posebej to dosti pomeni nam, ki smo nepokretni in priklenjeni na postlo.
- Moja pričakovanja izpolnjujejo v celoti, tako kot je treba. Osebe naredi vse kar potrebujemo, tukaj ne bi več dodal, ker sem že vse povedal.

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Svojci me obiskujejo vsak teden, večinoma ob koncu tedna, petek, sobota ali nedelja, saj med tednom nimajo časa zaradi služb in vsakodnevnih obveznosti.
- Najpogosteje me obišče sin z ženo in hči z možem, vnuki pridejo redkeje, ker so vsi že v službah. Velikokrat pridejo z mojimi pravniki, ja tako sem že star. Občasno me obiščejo tudi sokrajani, bil sem aktiven v našem kraju in mi pridejo za rojstni dan in praznike voščiti.
- S svojci se dobro razumem, čeprav sem bil v začetku bivanja v domu jezen na sina in hči, ki sta smatrala da nisem več sposoben živeti sam. Pa je tako nanese, da res nisem bil več sposoben, imel sem lažjo kap, zaradi česar moram ležati in se ne preveč utrujati.
- Najbolj sem vesel sina in hčerke pa pravnukov. To je ena izkušnja, ko imaš že tretjo generacijo potomcev za sabo, vam povem.
- Različno veste. Včasih ostanejo samo pol ure, potem uro, tudi dve ali tri, če je čas. Ne vem točno povedati. Ko pridejo, malo posedijo, včasih, bolj redko, me posedijo na voziček in se malo zapeljemo, samo ne preveč, se hitro utrudim. Pogovarjajo se tudi s sestrami, jih kaj vprašajo o meni, jaz tako nerad cajhnam, pa sestre potlej zaslišujejo. Tamali me vedno objamejo, to me zelo osreči, pa grejo.
- V domu nas občasno obiščejo prostovoljci različnih starosti, ter se z nami pogovarjajo, družijo, domači so mi pripeljali tudi že mojega psa, revež se me je še vedno spomnil. Kar pomladilo me je. Drugih generacij niti ne vidim toliko, kar pač sami pridejo do mene. Dejavnosti se ne morem udeleževati, pa tudi nimam volje. Imam televizijo v sobi. Fizioterapijo pa moram ja.

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Pripeljali so me iz bolnice, po kapi in se prav ne spomnim dobro. Urejali so tiste formalnosti s socialno, pa papirje zame. Kar na hitro so me v sobo odpeljali, da so poskrbeli zame. Saj dom sem potlej malo po slikah videl, pa ko me po malo odpeljejo ven iz sobe. Veliko sem spal na začetku. Sestre so me prišle pozdraviti. Res morem reči, da poskrbijo zame, tako kot je treba, nič mi ne manjka, zato nimam razloga, da se ne bi privadil.
- V začetku sem bil v sobi skupaj s še enim, kar mi ni odgovarjalo, saj je bil malo bolj pokreten in se je pritoževal nad vsem kar je bilo možno, pa še ponoči je imel blodnje, ko pa sem zaprosil za samsko sobo, je bilo hitro boljše. Dobro da imajo domači dosti denarja, da mi vsaj to lahko zrihtajo. Sestre so mende nam še najbližje in nam najbolj one pomagajo pri vsakdanjih problemih.
- Nič kaj dosti, kar so mi povedali in pokazali zaposleni, pa kar sta mi povedala sin in hči, če sem vprašal. Tiste formalnosti na začetku s socialno delavko niso kaj dosti pomagale. Se moraš kar sam znajti.

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Do prihoda v dom sem bil zadnja leta navajen živeti sam, zato sem se moral ob prihodu navaditi na družbo drugih ljudi, težave sem imel z razumevanjem narečja, saj so ljudje od vsepovsod. Drugače je pa vse, zame je to zdaj neka vrsta bolnica, saj je že vzdušje v sobi tako, ti pripomočki za dviganje, ograjice, da ne padem dol, gumbi za poklicat, bergle. Hrana je kar v redu, mam dietno, ki je doma nisem imel, to je boljše. Podobno ne vem če je glih kaj ostalo.
- Sedaj mi je že kar v redu, sploh ne razmišljam več o povratku domov, saj niti možnosti ni. Brez veze, da kaj razmišljam, ker me bo samo še prej pobralo (nasmeh).
- Ker sem bil vajen živeti sam, se ne počutim osamljenga, kvečjemu obratno. Saj skoz nekaj okrog mene letajo.
- Ob praznikih in rojstnih dnevih nas tiste, ki tolko še lahko, dajo na voziček in odpeljejo v avlo, za kratek čas, kjer sodelujemo pri programih, ki jih pripravijo še aktivni stanovalci, tudi svojci pridejo takrat. Jaz mislim, da lahko vsi sodelujejo, niti ne vem, ker se mene to ne tiče, ker ne morem. Ne zdi se mi, da bi bil prikrajšan za aktivnosti, saj se potrudijo in me razgibajo, mi prinesejo kakšen prigrizek, če prosim, dajo kak film za pogledat, domači mi tudi kaj preberejo.

Izpis relevantnih izjav in pripisovanje pojmov znotraj posameznih faz

MEDGENERACIJSKI ODNOSI

- Redko. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Jih skoraj nimam več. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Sin ima družino na Štajerskem in je pot do Cerknice kar dolga. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Pride enkrat na teden ali pa na dva tedna. TEDENSKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Največkrat za vikend, v nedeljo. STIKI OMEJENI NA VIKENDE
- Tu nimam znancev. OBČUTEK TUJOSTI
- Brata še imam, ki živi v Avstriji, pride dvakrat na leto, za moj rojstni dan in Novo leto. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Sin pride kot sem že rekla najpogosteje, pripelje tudi ženo in vnuke. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Brat tudi pride z ženo, otrok nimata. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Še najpogosteje me obišče sosed iz sosednje sobe. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Včasih pridejo tudi kakšne prostovoljke. STIK Z MLADIMI
- Dobro se razumem s sinom in bratom. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Saj pride tudi do kakšnih zamer, saj bi rada videla, da me dajo v kak dom, ki je bližje domu in potem malo sitnarim. SLABŠE RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Stiki mojega sina in vnukov. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Dva sina ima. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Pa mladi, rada vidim mlade ljudi, ki so polni energije in volje do življenja. STIK Z MLADIMI
- Pridejo že dopoldne, da smo skupaj na kosilu, me spremljajo, ali sami kaj prinesejo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Če je lep dan, gremo ven posedet, ali me z vozičkom odpeljejo na sprehod. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Drugače smo pa notri ali v sobi ali v večnamenskem. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Ostanemo različno. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Okrog treh, štirih se kar odpravijo. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Pogovarjamo se, pokažejo mi kakšne slike, mi kaj prinesejo za posladkat, doma spečenega, se kaj pošalimo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Druge generacije so že moj sin in vnuki. STIK Z MLADIMI
- Včasih pa se v domu družimo v večnamenskem prostoru. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Družim se tudi s sosedo in sosednje sobe, ki je malo mlajša. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Pa sestre so tudi druga generacija. STIK Z OSEBJEM
- Pridejo prostovoljci. STIK Z MLADIMI
- Kako je bilo lepo, ko je prišla mladina za novo leto nam zapet. STIK Z MLADIMI
- Ja pridejo, kdaj pridejo. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- Tako redko, par-krat na mesec, ker dan imajo frej. REDKI STIKI Z BLIŽNJIMI
- K meni pa hčerka pride, pa vnuki. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Sin je bil ene parkrat, ampak un nima nikol časa. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN

- So pa že tudi sosedge prišli iz vasi, ko imam rojstni dan jih je vedno polno, pa za praznike tud nikol ne pozabjo. STIKI ZNANCEV
- Zmerom kakšen. STIKI ZNANCEV
- Sam ker tako hitro gredo, popoldne pridejo, ko ni več dosti časa. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Ja, obiski, bolj slabo. REDKI STIKI Z BLIŽNJIH
- Tako redko pridejo. REDKI STIKI Z BLIŽNJIH
- Hčerka pride največkrat, pa sin, vnuki, sosedge. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Sem tako vesel ko pridejo. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Mam pa tale, mobi pa pokličem hčerko če bo kaj prišla na obisk. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Pa ona mene tudi pokliče. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Kakšen dan čist nič. REDKI STIKI BLIŽNJIH
- Sin je pa bolj tako. REDKI STIKI BLIŽNJIH
- Velik dela ima, pa nič me ne pokliče. REDKI STIKI BLIŽNJIH
- Ja ko hčerka pride, sem kar vesel. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Ma ne dolgo, kakšno urco, dve. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Hčerka mi kaj prinese pa pospraviva najprej malo, tudi po sobi mi malo stvari zloži, pa cunje v omari. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Se kaj pomeniva, pove kaj je novega, če je lepo me ven pela. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Včasih pridejo eni otroci. STIK Z MLADIMI
- Gremo v jedilnico, pa tako lepo pojejo. STIK Z MLADIMI
- Ko je novo leto, pa ti otroci pridejo k meni v sobo. STIK Z MLADIMI
- Kakšno stvar prinesejo. STIK Z MLADIMI
- Jest jim dam pa kakšen bombon. STIK Z MLADIMI
- Kadar utegnejo, vem pa, da imajo zelo malo časa, največkrat je to ob vikendih. STIKI OMEJENI NA VIKENDE
- Ko so prosti. REDKI STIKI BLIŽNJIH
- Seveda pa ob posebnih priložnostih, ko ima kdo v družini rojstni dan, prazniki, obletnice. REDNI STIKI OB POSEBNIH PRILOŽNOSTIH
- Imam 2 hčerki in enega sina, ki imajo že vsi svoje družine. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Kadar pa me, ostanejo dlje, ali me celo kam odpeljejo s seboj. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Ko je bila hčerka prejšnji mesec na dopustu so me za dva vikenda kar k sebi vzeli. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Pridejo vsak teden, če imajo dopuste pa tudi dvakrat ali trikrat na teden. TEDENSKI OBISKI BLIŽNJIH
- Moji otroci, vnuki in vnukinje, prijateljice. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Najpogosteje hčerke. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Tudi sosede še pridejo, ker nekatere še vozijo. STIKI ZNANCEV
- Tudi najstarejša vnukinja ima že izpit za avto in tudi sama kdaj pride, ko se vrača iz Ljubljane. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Lepo. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Ne morem se čisto nič pritoževati. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Raje nič ne sitnarim. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Tudi ko so rekli, da bom morala v dom ne. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Na začetku mi je bilo malo težko, ampak sem se hitro znašla in jim ne zamerim, ker so me dali v dom. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIH
- Moja družina, prijateljice. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Ko odidejo sem potem malo žalostna, ampak ne dolgo. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Tudi tu imam veliko družbe, saj me imajo vsi zelo radi. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Pa kar ostanejo nekaj časa, saj so blizu, jim ni težko. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Največkrat pridejo v nedeljo po kosilu in ostanejo kar celo popoldne, kaj pa vem, štiri ure. STIKI OMEJENI NA VIKENDE
- Če pa kam grejo, pa pridejo za malo manj časa, spotoma ali pa v soboto. STIKI OMEJENI NA VIKENDE
- Če imajo kak postanek čez teden pa se oglasijo za kake pol ure, vprašajo kako sem, prinesejo kaj. TEDENSKI OBISKI BLIŽNJIH
- Pogovarjamo se, če je lepo vreme, gremo na izlet, ali na sprehod me peljejo v vozičku. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH
- Smo v večnamenskem, pokažem jim kaj sem čez teden naredila, tudi s socialno se grejo včasih pogovoriti. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIH

- Se vsak dan družimo stanovalci, ki imamo podobne hobije in podobno mišljenje. POGOSTEJŠI STIKI S SOSTANOVALCI
- Radi gremo tudi na sprehod v park in na ure razgibanja z fizioterapevko. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Sama grem tudi še v bližnjo trgovino po kakšno malenkost. SAMOSTOJNO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA
- Za novo leto smo z gospemi prodajale čestitke. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Prišli so šolarji in otroci iz vrtca. STIK Z MLADIMI
- Pridejo tudi prostovoljke, s katerimi se rada pomenim, saj me obiski mladine vedno zelo razveselijo. STIK Z MLADIMI
- Obiskujem tudi skupino za samopomoč, ki jo vodi socialni delavec iz centra, kjer se imamo zelo lepo in tudi včasih pripelje kakšno punco, ki jo imajo tam na praksi. SAMOSTOJNO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA
- 1-krat na teden, kolikor jim čas dopušča, največkrat je to petek po službah, tudi za praznike seveda. TEDENSKI OBISKI BLIŽNJIH
- Pokličejo me pa večkrat, skoraj vsak drug dan. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Obiskujejo me nečak in nečakinja z družino, ostalih bližnjih sorodnikov nimam. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Najpogostejše nečak in njegova žena. STIKI SORODNIKOV
- Pride tudi znanec še od prej. STIKI ZNANCEV
- Pa saj imam tu veliko znancev. POGOSTEJŠI STIKI SOSTANOVALCEV
- Z nečakom se najbolje razumem, poskrbi za vse potrebno. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Razveselijo me vsi obiski, kdorkoli pride je dobrodošel. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- Prideta popoldne, tudi dopoldne, če delata popoldne. TEDENSKI OBISKI BLIŽNJIH
- Največkrat se pogovarjamo, gremo malo okoli hiše, saj za kaj več pa tu časa ni, ker ostaneta največ dve uri. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Pa saj se pokličemo in si povemo sprot kar si mam, kaj pa čmo več kot tolk delat. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Tukaj se družimo in pogovarjamo, gledamo tv, pojemo, hodim na razgibanja, saj že sestre so druga generacija a ne? PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA S SOSTANOVALCI
- Pridejo tudi mulci kaj zapet ob kakšnih priložnosti, ko imamo dan odprtih vrat pride lahko kdorkoli. STIKI Z MLADIMI
- Takrat se nas kar ustavljajo in se hočejo pogovarjat z nami, zanima jih kako smo, kako živimo tukaj. STIKI Z MLADIMI
- Pridejo tudi študentje delat ankete. STIKI Z MLADIMI
- Lani sem imel eno študentko, ki je morala za prakso se vsak teden družiti z mano. STIKI Z MLADIMI
- Lepo sva se imela, šla malo ven, kartala sva, se pogovarjala, naučil sem jo šah. STIKI Z MLADIMI
- Svojci me obiskujejo vsak teden, večinoma ob koncu tedna, petek, sobota ali nedelja, saj med tednom nimajo časa zaradi služb in vsakodnevnih obveznosti. OBISKI OMEJENI NA VIKENDE
- Najpogostejše me obišče sin z ženo in hči z možem, vnuki pridejo redkeje, ker so vsi že v službah. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Velikokrat pridejo z mojimi pravnuki. NAJPOGOSTEJŠI STIKI OTROK IN NJIHOVIH DRUŽIN
- Občasno me obiščejo tudi sokrajani. STIKI Z ZNANCI
- Mi pridejo za rojstni dan in praznike voščit. REDNI STIKI OB POSEBNIH PRILOŽNOSTIH
- S svojci se dobro razumem, čeprav sem bil v začetku bivanja v domu jezen na sina in hči, ki sta smatrala da nisem več sposoben živeti sam. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Najbolj sem vesel sina in hčerke pa pravnukov. DOBRO RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI
- Včasih ostanejo samo pol ure, potem uro, tudi dve ali tri, če je čas. KRATKI OBISKI BLIŽNJIH
- Ko pridejo, malo posedijo, včasih, bolj redko, me posedijo na voziček in se malo zapeljemo. PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA Z BLIŽNJIMI
- Pogovarjajo se tud s sestrami, jih kaj vprašajo o meni. ZANIMANJE BLIŽNJIH ZA STAREGA ČLOVEKA
- Tamali me vedno objamejo. POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA
- V domu nas občasno obiščejo prostovoljci različnih starosti, ter se z nami pogovarjajo, družijo, domači so mi pripeljali tudi že mojega psa. STIKI Z MLADIMI
- Drugih generacij niti ne vidim toliko, kar pač sami pridejo do mene. STIKI Z MLADIMI

PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

- Ne spomnim se več dobro. SLAB SPOMIN
- Tudi preveč zadovoljna in vesela nisem bila, saj sem daleč od doma. NEPRIJETNI OBCUTKI OB PRIHODU
- To ne bo nikoli moj dom. NESPREJEMANJE DOMA

- Tukaj ne bo nikoli moj pravi dom. NESPREJEMANJE DOMA
- Pripeljal me je sin in njegova žena. POMOČ BLIŽNJIH
- Sprejela me je socialna, v njeni pisarni je urejala še neke papirje, potem pa nam je pokazala mojo prvo sobo. POMOČ ZAPOSLENIH
- Soba je bila kar lepa, tista ženska jo je uredila po svoje. ZADOVOLJSTVO Z NASTANITVIJO V SOBI
- Bila je brez balkona, kar me je motilo, nič prezračena. NEZADOVOLJSTVO Z NASTANITVIJO V SOBI
- Oktobra je bilo. SPOMINI NA PRIHOD
- Pomagali, da sem se razpakirala, ulegla sem se, ker sem bila utrujena. POMOČ BLIŽNJIH
- Dom so mi že prej razkazali preko fotografij, šele naslednji dan me je sestra malo peljala pogledat. POMOČ ZAPOSLENIH
- Večerjala sem kar v sobi. SPOMINI NA PRIHOD
- Nisem se še čisto prilagodila tako, da bi dom popolnoma sprejela. NESPREJEMANJE DOMA
- Najbolj pomagala gospa iz sosednje sobe in tista, ki me odpelje malo posedet v večnamenski. POMOČ SOSTANOVALCEV
- S kom kaj rečem, toliko da čas mine. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Fotografijo mojih vnučkov imam, kar dobre volje postanem. POMOČ BLIŽNJIH
- Sama zase skrbim tako, da se še zmorem umiti sama. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Malo po sobi hodim, posedim na balkonu. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Sama ne morem več živeti. FIZIČNA OVIRANOST
- Zato sem se kar morala sprijazniti z odhodom v dom. PRILAGODITEV
- Nič posebno si nisem prizadevala, da bi se prilagodila. PRILAGODITEV
- Sprejmeš, pa je. PRILAGODITEV
- Potem ti pomagajo takšne malenkosti, kot so moje slike. SAMOPOMOČ
- Rada vidim, da kljub visoki starosti, da se še umijem in jem sama, se vsaj malo premaknem. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Tega je pa dolgo in se ne spomnim preveč. SLAB SPOMIN
- Socialna me je sprejela, pa dom so mi razkazali, tud sin pa hčerka sta bla zraven, ki sta mi pomagala stvari zložiti. POMOČ ZAPOSLENIH
- Najprej sem bil v eni sobi kjer smo bili trije not. SPOMINI NA PRIHOD
- Sem s kmetov doma, pa sem bil zmeraj kaj zunaj, tule sem pa skoz zaprt. NESPREJEMANJE DOMA
- Samo hrana je pa dobra. PRILAGODITEV
- Tako dobra, doma nisem nikoli tako dobro jedel. PRILAGODITEV
- Mene so kar sem pripeljali, pa me v uno sobo dal. SPOMINI NA PRIHOD
- Če ne bi hčerka tolikokrat prišla na obisk, pa kakšno malenkost za na zob prinesla, pa ne vem kako bi bilo. POMOČ BLIŽNJIH
- Najbolje bi bilo da bi bil v svoji sobi, pa bi imel mir. ŽELJA PO ZASEBNOSTI
- Me je ena menda socialna ko sem sem prišel po domu peljala. POMOČ ZAPOSLENIH
- Una mi je pokazala kje je kaj. POMOČ ZAPOSLENIH
- Pa kaj ko zmeraj nekaj letajo, sej je ne moreš ujet da bi ji kaj rekel. ŽELJA PO VEČJI DOSTOPNOSTI ZAPOSLENIH
- Kaj, nič si nisem prizadeval, kako pa naj si bi. SAMOPOMOČ
- Dajo te, kjer je plac, potem se moreš pa znajt. SAMOPOMOČ
- Sam sem šel naokoli, ko sem še bolj lahko, sedaj ne več. SAMOPOMOČ
- Pa gobčen sem, pa zvem in dosežem kar hočem in je lažje. SAMOPOMOČ
- To mi pa ni v prijetnem spominu. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Saj ne, da bi se dogajalo kaj groznega ali da bi grdo delali z mano. SPOMIN NA PRIHOD
- Tako sem bila žalostna in pretresena, kako bom jaz zdaj v tem »bloku« živela, s toliko nepoznanimi ljudmi, stran od družine, ne bom jih več toliko videla, vse bo drugače. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Težko mi je bilo. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Pa se človek kar navadi na novo okolje in novo družino tukaj, saj mi v bistvu ni preostalo drugega. SAMOPOMOČ
- Socialna me je sprejela, tudi direktorica je pozdravila, razkazali so mi dom in je bilo. POMOČ ZAPOSLENIH
- Zelo velik stres zame. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Najbolj mi je pomagala moja draga sostanova s katero se zelo dobro razumem. POMOČ SOSTANOVALCEV
- Najprej mi je seveda socialna delavka razkazala dom. POMOČ ZAPOSLENIH
- Tudi moji otroci so me vpeljali in večkrat obiskali na začetku, dobila sem knjižico s hišnim redom. POMOČ BLIŽNJIH
- Sostanova pa je le tista, s katero sem v sobi. POMOČ SOSTANOVALCEV
- Ona me je potem še peljala in mi razkazala dom. POMOČ SOSTANOVALCEV
- Najprej je treba v glavi spremeniti mišljenje. SAMOPOMOČ
- Že takoj sem se spoprijateljila z našimi. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Pomagala mi je sostanova. POMOČ SOSTANOVALCEV

- Vključila sem se v ustvarjalne delavnice, hodim na molitvene urice, fizioterapijo, delovno terapijo, v park in na vrt okoli doma, tudi berem, rešim še kakšno križanko. ŽELJA PO SAMOSTOJNOSTI
- Ma nič posebnega, sprejmejo te, ti razkažejo dom, dobiš hišni red, spoznajo te s sestrami in bližjimi sostanovalci, razkažejo osnovno za začetek, kje je kaj, te peljejo v kuhinjo, odvisno kdaj prideš. POMOČ ZAPOSLENIH
- Malo čudno gledaš najprej, ker si v čisto novem okolju, potem pa gre. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Če dobro poskrbijo zate in imaš srečo in navežeš stik s pravimi ljudmi, ti nima biti kaj slabo. PRILAGODITEV
- Čas in okoliščine same naredijo, da se privadiš, še sam ne veš kdaj. PRILAGODITEV
- Pomagali so mi tako zaposleni, na začetku socialna, ki mi je povedala kakšen je red v hiši, kaj se kje dela, urnik. POMOČ ZAPOSLENIH
- Pa tudi drugi ljudje v domu, nečak. POMOČ SOSTANOVALCEV
- Pomagalo je, da smo se veliko pogovarjali, jaz dosti sprašujem, zato sem vse takoj zvedel. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Dobro je tudi to, da imamo urejen dan- urnik za dejavnosti, druženje, hrano, prosti čas. PRILAGODITEV
- Tako točno vem kam moram in kdaj. PRILAGODITEV
- Veliko sem spraševal, navezal stik z ostalimi, se pogovarjal, sam raziskoval. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Fino je, ker imamo televizijo v avli, kamor moram it, če hočem kaj videt, ne pa da ždim v sobi. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Potem tam še kartamo in igramo šah. ŽELJA PO DRUŽENJU
- Pripeljali so me iz bolnice, po kapi in se prav ne spomnim dobro. SLAB SPOMIN
- Urejali so tiste formalnosti s socialno, pa papirje zame. POMOČ ZAPOSLENIH
- Kar na hitro so me v sobo odpeljali, da so poskrbeli zame. SPOMINI NA PRIHOD
- Saj dom sem potlej malo po slikah videl, pa ko me po malo odpeljejo ven iz sobe. POMOČ ZAPOSLENIH
- Veliko sem spal na začetku. SPOMINI NA PRIHOD
- Sestre so me prišle pozdravit. POMOČ ZAPOSLENIH
- Poskrbijo zame, tako kot je treba, nič mi ne manjka, zato nimam razloga, da se ne bi privadil. PRILAGODITEV
- V začetku sem bil v sobi skupaj s še enim, kar mi ni odgovarjalo. ŽELJA PO ZASEBNOSTI
- Ko pa sem zaprosil za samsko sobo, je bilo hitro boljše. PRILAGODITEV
- Sestre so mende nam še najbližje in nam najbolj one pomagajo pri vsakdanjih problemih. POMOČ ZAPOSLENIH
- Nič kaj dosti, kar so mi povedali in pokazali zaposleni, pa kar sta mi povedala sin in hči, če sem vprašal. POMOČ BLIŽNJIH
- Tiste formalnosti na začetku s socialno delavko niso kaj dosti pomagale. NEPRIJETNI OBČUTKI OB PRIHODU
- Se moraš kar sam znajti. SAMOPOMOČ

DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

- Seveda se je spremenilo. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Doma sem sama še kuhala, pospravila, imela sem rože in mali vrtiček, imela sem tudi nekaj sosedov, sin je bil bližje. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Bila sem bolj aktivna. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Hrana zanič, veliko tablet imam, za katere sploh ne vem več za kaj so. NESPREJEMANJE SPREMEMB
- Predstave sploh nisem imela. ODSOTNOST PREDSTAV
- Seveda je drugače, saj je čisto drugo okolje, drugi ljudje. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Dnevna rutina je drugačna, za vse je urnik. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Nič ni podobno, prav nič. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Doma sem še sama šla do bližnje trgovine, sedaj me še vprašajo ne, če kaj posebnega potrebujem. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Pa sem s trgovkami poklepetala, tu pa ne. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Včasih se slabo počutim, če me daje domotožje, včasih malo bolje, ko me pride kdo obiskat. NEGATIVNA OBČUTJA
- Všeč mi je dom, ker je nov in lep, vendar mi ni domač. NEGATIVNA OBČUTJA
- Tudi. Ko začnem razmišljati o domačem kraju, ljudeh tam, pokojnem možu, preteklem življenju, ki ni bilo lahko, vendar je bilo lepo. NEGATIVNA OBČUTJA
- Dobim domotožje, postanem malo žalostna. NEGATIVNA OBČUTJA
- Takrat sem najraje sama, preberem kakšen star časopis, pregledam risbice, sedim na balkonu, če je toplo ali pa malo zaspim. ŽELJA PO SAMOTI
- Verjetno možnost že je, če jo kdo izrazi, ampak se s tem ne ukvarjam. MOŽNOST SODELOVANJA
- Vprašanje je tudi, če imamo vsi enako možnosti. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Nismo vsi enakega zdravja, zmožnosti, zato je težko vsem usteči in prilagoditi življenje tako, da bilo vse za vse. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Drugače je, drugače. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Sem včasih na kmetih živel. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Smo zmeraj delali, cel dan. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA

- Tule je čisto drugače. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Zjutraj moramo vstati, ker pride posteljo postlat. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Pol imamo zajtrk, se kaj zamotimo, pa kosilo. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Po kosilu grem pa počivat. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Še kakšna terapija, pol pa na večerjo pa dnevnik gledat. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Čas tako počasi mine. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Ne, doma ni bilo tako. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Smo trdo delali, nič nismo jamrali, zdaj pa že sami nardimo da nas kaj boli. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Ni bilo kaj razmišljati o neumnostih. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Pokojna žena je pa za gospodinjstvo skrbela, zde je morem pa tud kaj sam. VEČJA AKTIVNOST V DOMU ZA STARE
- Fajn je. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Postelja je tako mehka. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Na terapijo grem rad. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Ni pa tako kot doma. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Samo hrana je pa boljša kot doma. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Drugače bi šel pa precej nazaj domov, samo ni več plača, ima hčerka svoje otroke, pa je precej polna bajta. ŽELJA PO PREJŠNJEM NAČINU ŽIVLJENJA
- Pa ne morem več tako hoditi sam naokoli. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Sem šel do sosedu ali v brunarico na kak deci pa smo kaj rekli in se sprostili. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Tuki je pa samo tist bar, kot pravijo, kamor pa ne grem rad, saj mi hčerka prinese. ŽELJA PO PREJŠNJEM NAČINU ŽIVLJENJA
- Ja v svoji sobi bi bil rad, bi bilo boljše, če bi bil sam. ŽELJA PO SAMOTI
- Ne nisem osamljen, saj ne morem biti v takemu džumbusu. ŽELJA PO SAMOTI
- Kaj pa hočem, nič ne morem. V DANOST V ŽIVLJENJE
- Nič ne morem narediti. V DANOST V ŽIVLJENJE
- Včasih grem tam v dnevno. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Če bi imel svojo sobo, bi imel kaj miru. ŽELJA PO SAMOTI
- Najraje zaspim, pa čas mine. ŽELJA PO SAMOTI
- Mi kar povej, kaj moram delati, pa kam moram iti. MOŽNOST SODELOVANJA
- Drugače me pa pridejo vprašati, če bi kam šel. MOŽNOST SODELOVANJA
- Povej kam se gre, ali pa kaj se v dnevni dogaja, naj grem gledat, pa ne grem. MOŽNOST SODELOVANJA
- Najraje sem tule, na svoji postelji. ŽELJA PO SAMOTI
- Malo radio poslušam, pa slišim kakšno bo vreme. ŽELJA PO SAMOTI
- Ja, imamo možnost, kdor hoče, zakaj pa ne. MOŽNOST SODELOVANJA
- Sej se da vse zmeniti, če si človek za to. MOŽNOST SODELOVANJA
- Tukaj ni tistih vsakdanjih obveznosti, ki sem jih imela doma, čeprav tudi tu kaj postorim. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Čas si zato krajšamo na drugačen način. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Doma nisem hodila na takšne aktivnosti kot tukaj. VEČJA AKTIVNOST V DOMU ZA STARE
- Doma je vedno najlepše, ampak tudi tukaj se dobro počutim in sem se navadila. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Kar veliko je drugače. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Drugi ljudje, druge navade, hišni red, drugačna hrana, ne greš več sam po opravkih, ker večinoma drugi urejajo zate. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Se je pa lahko razvaditi, ko te bolj strežejo in skrbijo zate. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Da, vseč mi je. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Dom je lepo urejen, vedno poskrbijo za čistočo, tudi okolica je prijazna in urejena. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Ljudje so prijazni in ustrežljivi, vse nas obravnavajo enakopravno. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Trudijo se, da imamo na izbiro dovolj aktivnosti in mislim da lahko vsak najde kaj zase. MOŽNOST SODELOVANJA
- Tudi to se zgodi. Takrat sem najraje sama zunaj v naravi, grem na sprehod ali pa potrebujem klepet moje drage sestanovale. ŽELJA PO SAMOTI
- Če sem toliko pri volji, kaj preberem, rešim križanko, pogledam razvedrilno oddajo. ŽELJA PO SAMOTI
- Malo domotožja, razmišljanja o preteklosti, kaj bi lahko človek storil drugače, razmišljanja, da se počasi vsem nam tukaj bliža konec. NEGATIVNA OBUČJA
- Ampak se hitro zamotim in znebim takega razmišljanja, ker nikamor ne pelje. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Vseč mi je, če nas vprašajo kaj pogrešamo in kaj si želimo. MOŽNOST SODELOVANJA

- Zadovoljni pa smo, če nam kdaj uresničijo željo in nas z malenkostmi osrečijo. MOŽNOST SODELOVANJA
- Mene vedno vprašajo, kaj jaz mislim, verjetno zato, ker se sama toliko trudim biti aktivna. MOŽNOST SODELOVANJA
- Tudi sama vprašam druge sostanovalce kaj menijo ali če kaj predlagajo, saj se mi zdi, da meni lažje povedo kot socialni delavki, ki je neke vrste avtoriteta. MOŽNOST SODELOVANJA
- Za pomembne zadeve naredijo tudi tako, da svoje mnenje napišemo na listke in jih damo potem v skupen nabiralnik, kjer lahko izpovemo kar nam leži na duši. MOŽNOST SODELOVANJA
- Spremeni se okolje, drugi so ljudje, vse poteka po urniku, velja neki red, ne pereš in kuhaš več sam, imaš več prostega časa, imaš tudi več zdravstvenih pregledov, razgibavanj, hrana je bolj zdrava. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Čudno slišat, ampak včas mi je kot bi bil v hotelu na daljšem dopustu. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Slabo je edino to, da te imajo skoz pod drobnogledom, če poješ tablete, če si šel na vodo, merijo pritisk itd. NESPREJEMANJE SPREMEMB
- Doma smo imeli v bližini bazen in sem dostikrat hodil tja, pa v trgovino sem sam šel, kar zdej ne več in mi po pravic rečeno kar odgovarja. VEČJA AKTIVNOST V LASTNEM DOMU
- Podobno je ostalo edino to, da grem spat kadar sam hočem. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- V domu mi je kar domače, nimam kaj reči, da ne bi bil urejen, včasih že kar malo sterilen, saj je vse še videt tako novo in čisto, stene so snežno bele. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Zaenkrat se počutim dobro in če pomislim sploh ne bi šel nazaj, kjer sem moral vse sam. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Osamljen sem tudi kdaj, ko razmišljam o mladosti, o domačem kraju, o ženi, otrocih, ki bi jih lahko imela pa ni bilo možnosti. NEGATIVNA OBCUTJA
- Bolj bi reku, da me daje nostalgija in žalost, ker določenih stvari nisem imel priložnosti izkusiti. NEGATIVNA OBCUTJA
- Pa se potolažim s tem, da imam pa veliko vnukov zdaj. VDANOST V ŽIVLJENJE
- Rad se umaknem v park, grem okrog hiše in razmišljam, uredim si misli, se potolažim, da mi je lepo tle in grem spet med stanovalce. ŽELJA PO SAMOTI
- Mislim, da so nam te možnosti malo prikrajšane in to počnemo le deloma- deloma lahko sooblikujemo razne dejavnosti, izražamo želje. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Sam več kot tolko jih spet ne morejo upoštevati ker nas je veliko, ravno to je problem pri tem. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Saj sodelujem lahko kjerkoli hočem, nikjer me še niso zavrnil. MOŽNOST SODELOVANJA
- Dost pa je takih, ki bi radi kaj, pa ne morjo ker nimajo možnosti. VPRAŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI
- Do prihoda v dom sem bil zadnja leta navajen živeti sam, zato sem se moral ob prihodu navaditi na družbo drugih ljudi. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Težave sem imel z razumevanjem narečja, saj so ljudje od vsepovsod. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Drugače je pa vse, zame je to zdaj neka vrsta bolnica, saj je že vzdušje v sobi tako, ti pripomočki za dviganje, ograjice, da ne padem dol, gumbi za poklicat, bergle. NESPREJEMANJE SPREMEMB
- Hrana je kar v redu, mam dietno, ki je doma nisem imel, to je boljše. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Podobno ne vem če je glih kaj ostalo. SPREMEMBA V NAČINU ŽIVLJENJA
- Sedaj mi je že kar v redu, sploh ne razmišljam več o povratku domov, saj niti možnosti ni. VDANOST V ŽIVLJENJE
- Ker sem bil vajen živeti sam, se ne počutim osamljenga, kvečjemu obratno. POZITIVNO DOŽIVLJANJE SPREMEMB
- Ob praznikih in rojstnih dnevih nas tiste, ki tolko še lahko, dajo na voziček in odpeljejo v avlo, za kratek čas, kjer sodelujemo pri programih, ki jih pripravijo še aktivni stanovalci, tudi svojci pridejo takrat. MOŽNOST SODELOVANJA
- Jaz mislim, da lahko vsi sodelujejo, niti ne vem, ker se mene to ne tiče, ker ne morem. MOŽNOST SODELOVANJA
- Ne zdi se mi, da bi bil prikrajšan za aktivnosti, saj se potrudijo in me razgibajo, mi prinesejo kakšen prigrizek, če prosim, dajo kak film za pogledat, domači mi tudi kaj preberejo. MOŽNOST SODELOVANJA

Združevanje sorodnih pojmov v kategorije

2. MEDGENERACIJSKI ODNOSI

STIKI

- Včasih pridejo tudi kakšne prostovoljke.
- Pa mladi, rada vidim mlade ljudi, ki so polni energije in volje do življenja.
- Druge generacije so že moj sin in vnuki.

- Pridejo prostovoljci.
- Včasih pridejo eni otroci.
- Gremo v jedilnico, pa tako lepo pojejo.
- Ko je Novo leto, pa ti otroci pridejo k meni v sobo.
- Kakšno stvar prinesejo.
- Jest jim dam pa kakšen bombon.
- Prišli so šolarji in otroci iz vrtca.
- Pridejo tudi prostovoljke, s katerimi se rada pomenim, saj me obiski mladine vedno zelo razveselijo.
- Pridejo tudi mulci kaj zapet ob kakšnih priložnosti, ko imamo dan odprtih vrat pride lahko kdorkoli.
- Takrat se nas kar ustavljajo in se hočejo pogovarjat z nami, zanima jih kako smo, kako živimo tukaj.
- Pridejo tudi študentje delat ankete.
- Lani sem imel eno študentko, ki je morala za prakso se vsak teden družiti z mano.
- Lepo sva se imela, šla malo ven, kartala sva, se pogovarjala, naučil sem jo šah.
- Drugih generacij niti ne vidim toliko, kar pač sami pridejo do mene.
- V domu nas občasno obiščejo prostovoljci različnih starosti, ter se z nami pogovarjajo, družijo, domači so mi pripeljali tudi že mojega psa.
- So pa že tudi sosede prišli iz vasi, ko imam rojstni dan jih je vedno polno, pa za praznike tud nikol ne pozabjo.
- Zmerom kakšen.
- Tudi sosede še pridejo, ker nekatere še vozijo.
- Pride tudi znanec še od prej.
- Občasno me obiščejo tudi sokrajani.
- Tu nimam znancev.
- Najpogostejše nečak in njegova žena. Najpogostejše nečak in njegova žena.
- Pa sestre so tudi druga generacija.
- Moji otroci, vnučki in vnukinje, prijateljice.
- Najpogostejše hčerke.
- Tudi najstarejša vnukinja ima že izpit za avto in tudi sama kdaj pride, ko se vrača iz Ljubljane.
- Moja družina, prijateljice.
- Pa kar ostanejo nekaj časa, saj so blizu, jim ni težko.
- Pokličejo me pa večkrat, skoraj vsak drug dan.
- Obiskujejo me nečak in nečakinja z družino, ostalih bližjih sorodnikov nimam.
- Velikokrat pridejo z mojimi pravnuki.
- Najpogostejše me obišče sin z ženo in hči z možem, vnuki pridejo redkeje, ker so vsi že v službah.
- Še najpogostejše me obišče soseda iz sosednje sobe.
- Včasih pa se v domu družimo v večnamenskem prostoru.
- Družim se tudi s sosedo in sosednje sobe, ki je malo mlajša.
- Tudi tu imam veliko družbe, saj me imajo vsi zelo radi.
- Se vsak dan družimo stanovalci, ki imamo podobne hobije in podobno mišljenje.
- Pa saj imam tu veliko znancev.

PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA

- Pridejo že dopoldne, da smo skupaj na kosilu, me spremljajo, ali sami kaj prinesejo.
- Če je lep dan, gremo ven posedet, ali me z vozičkom odpeljejo na sprehod.
- Drugače smo pa notri ali v sobi ali v večnamenskem.
- Pogovarjamo se, pokažejo mi kakšne slike, mi kaj prinesejo za posladkat, doma spečenega, se kaj pošalimo.
- Hčerka mi kaj prinese pa pospraviva najprej malo, tudi po sobi mi malo stvari zloži, pa cunje v omari.
- Se kaj pomeniva, pove kaj je novega, če je lepo me ven pela.
- Pogovarjamo se, če je lepo vreme, gremo na izlet, ali na sprehod me peljejo v vozičku.
- Smo v večnamenskem, pokažem jim kaj sem čez teden naredila, tudi s socialno se grejo včasih pogovoriti.
- Največkrat se pogovarjamo, gremo malo okoli hiše, saj za kaj več pa tu časa ni, ker ostaneta največ dve uri.
- Pa saj se pokličemo in si povemo sprot kar si mam, kaj pa čmo več kot tolk delat.
- Ko pridejo, malo posedijo, včasih, bolj redko, me posedijo na voziček in se malo zapeljemo.
- Radi gremo tudi na sprehod v park in na ure razgibavanja z fizioterapevtko.

- Za novo leto smo z gospemi prodajale čestitke.
- Tukaj se družimo in pogovarjamo, gledamo tv, pojemo, hodim na razgibavanja, saj že sestre so druga generacija a ne.
- Sama grem tudi še v bližnjo trgovino po kakšno malenkost.
- Obiskujem tudi skupino za samopomoč, ki jo vodi socialni delavec iz centra, kjer se imamo zelo lepo in tudi včasih pripelje kakšno punco, ki jo imajo tam na praksi.

RAZUMEVANJE Z BLIŽNJIMI

- Dobro se razumem s sinom in bratom.
- Lepo.
- Ne morem se čisto nič pritoževati.
- Raje nič ne sitnarim.
- Tudi ko so rekli, da bom morala v dom ne.
- Na začetku mi je bilo malo težko, ampak sem se hitro znašla in jim ne zamerim, ker so me dali v dom.
- Z nečakom se najbolje razumem, poskrbi za vse potrebno.
- S svojci se dobro razumem, čeprav sem bil v začetku bivanja v domu jezen na sina in hči, ki sta smatrala da nisem več sposoben živeti sam.
- Pogovarjajo se tud s sestrami, jih kaj vprašajo o meni.
- Saj pride tudi do kakšnih zamer, saj bi rada videla, da me dajo v kak dom, ki je bližje domu in potem malo sitnarim.

POGOSTOST OBISKOV

- Največkrat za vikend, v nedeljo.
- Če pa kam grejo, pa pridejo za malo manj časa, spotoma ali pa v soboto.
- Največkrat pridejo v nedeljo po kosilu in ostanejo kar celo popoldne, kaj pa vem, štiri ure.
- Redko.
- Jih skoraj nimam več.
- Sin ima družino na Štajerskem in je pot do Cerknice kar dolga.
- Brata še imam, ki živi v Avstriji, pride dvakrat na leto, za moj rojstni dan in novo leto.
- Brat tudi pride z ženo, otrok nimata.
- Ja pridejo, kdaj pridejo.
- Tako redko, par-krat na mesec, ker dan imajo frej.
- Velik dela ima, pa nič me ne pokliče.
- Tako redko pridejo.
- Kakšen dan čist nič.
- Sin je pa bolj tako.
- Ja, obiski, bolj slabo.
- Ma ne dolgo, kakšno urco, dve.
- Okrog treh, štirih se kar odpravijo.
- Ostanejo različno.
- Pride enkrat na teden ali pa na dva tedna.
- Pridejo vsak teden, če imajo dopuste pa tudi dvakrat ali trikrat na teden.
- Če imajo kak postanek čez teden pa se oglasijo za kake pol ure, vprašajo kako sem, prinesejo kaj.
- 1-krat na teden, kolikor jim čas dopušča, največkrat je to petek po službah, tudi za praznike seveda.
- Prideta popoldne, tudi dopoldne, če delata popoldne.
- Seveda pa ob posebnih priložnostih, ko ima kdo v družini rojstni dan, prazniki, obletnice.
- Mi pridejo za rojstni dan in praznike voščit.

POZITIVEN VPLIV STIKOV NA STAREGA ČLOVEKA

- Sem tako vesel ko pridejo.
- Ja ko hčerka pride, sem kar vesel.
- Tamali me vedno objamejo.
- Najbolj sem vesel sina in hčerke pa pravnukov.

3. PRILAGAJANJE NA ŽIVLJENJE V DOMU

PRIHOD V DOM

- Oktobra je bilo.
- Večerjala sem kar v sobi.
- Najprej sem bil v eni sobi kjer smo bili trije not.
- Mene so kar sem pripeljali, pa me v uno sobo dal.
- Saj ne, da bi se dogajalo kaj groznega ali da bi grdo delali z mano.
- Kar na hitro so me v sobo odpeljali, da so poskrbeli zame.
- Veliko sem spal na začetku.
- Ne spomnim se več dobro.
- Tega je pa dolgo in se ne spomnim preveč.
- Pripeljali so me iz bolnice, po kapi in se prav ne spomnim dobro.
- Tudi preveč zadovoljna in vesela nisem bila, saj sem daleč od doma.
- To mi pa ni v prijetnem spominu.
- Tako sem bila žalostna in pretresena, kako bom jaz zdaj v tem »bloku« živela, s toliko nepoznanimi ljudmi, stran od družine, ne bom jih več toliko videla, vse bo drugače.
- Težko mi je bilo.
- Zelo velik stres zame.
- Malo čudno gledaš najprej, ker si v čisto novem okolju, potem pa gre.
- Tiste formalnosti na začetku s socialno delavko niso kaj dosti pomagale.

PRILAGODITEV NA ŽIVLJENJE V DOMU

- To ne bo nikoli moj dom.
- Tukaj ne bo nikoli moj pravi dom.
- Nisem se še čisto prilagodila tako, da bi dom popolnoma sprejela.
- Sem s kmetov doma, pa sem bil zmeraj kaj zunaj, tule sem pa skozi zaprt.
- Zato sem se kar morala sprijazniti z odhodom v dom.
- Nič posebno si nisem prizadevala, da bi se prilagodila.
- Sprejmeš, pa je.
- Samo hrana je pa dobra.
- Tako dobra, doma nisem nikoli tako dobro jedel.
- Čas in okoliščine same naredijo, da se privadiš, še sam ne veš kdaj.
- Dobro je tudi to, da imamo urejen dan-urnik za dejavnosti, druženje, hrano, prosti čas.
- Tako točno vem kam moram in kdaj.
- Poskrbijo zame, tako kot je treba, nič mi ne manjka, zato nimam razloga, da se ne bi privadil.
- Ko pa sem zaprosil za samsko sobo, je bilo hitro boljše.
- Soba je bila kar lepa, tista ženska jo je uredila po svoje.
- Bila je brez balkona, kar me je motilo, nič prezračena.
- Sama ne morem več živeti.

SAMOPOMOČ

- Potem ti pomagajo takšne malenkosti, kot so moje slike.
- Kaj, nič si nisem prizadeval, kako pa naj si bi.
- Dajo te, kjer je plac, potem se moreš pa znajt.
- Sam sem šel naokoli, ko sem še bolj lahko, sedaj ne več.
- Pa gobčen sem, pa zvem in dosežem kar hočem in je lažje.
- Pa se človek kar navadi na novo okolje in novo družino tukaj, saj mi v bistvu ni preostalo drugega
- Najprej je treba v glavi spremeniti mišljenje.
- Se moraš kar sam znajti.

ŽELJE STANOVALCEV

- S kom kaj rečem, toliko da čas mine.
- Že takoj sem se spoprijateljila z našimi.
- Pomagalo je, da smo se veliko pogovarjali, jaz dosti sprašujem, zato sem vse takoj zvedel.
- Veliko sem spraševal, navezal stik z ostalimi, se pogovarjal, sam raziskoval.
- Potem tam še kartamo in igramo šah.
- Fino je, ker imamo televizijo v avli, kamor moram it, če hočem kaj videt, ne pa da ždim v sobi.
- Sama zase skrbim tako, da se še zmorem umiti sama.
- Malo po sobi hodim, posedim na balkonu.
- Rada vidim, da kljub visoki starosti, da se še umijem in jem sama, se vsaj malo premaknem.
- Vključila sem se v ustvarjalne delavnice, hodim na molitvene urice, fizioterapijo, delovno terapijo, v park in na vrt okoli doma, tudi berem, rešim še kakšno križanko.
- Najbolje bi bilo da bi bil v svoji sobi, pa bi imel mir.
- V začetku sem bil v sobi skupaj s še enim, kar mi ni odgovarjalo.
- Pa kaj ko zmeraj nekaj letajo, sej je ne moreš ujet da bi ji kaj rekel.

POMOČ DRUGIH PRI PRILAGAJANJU

- Pripeljal me je sin in njegova žena.
- Pomagali, da sem se razpakirala, ulegla sem se, ker sem bila utrujena.
- Fotografijo mojih vnučkov imam, kar dobre volje postanem.
- Če ne bi hčerka tolikokrat prišla na obisk, pa kakšno malenkost za na zob prinesla, pa ne vem kako bi bilo.
- Tudi moji otroci so me vpeljali in večkrat obiskali na začetku, dobila sem knjižico s hišnim redom.
- Nič kaj dosti, kar so mi povedali in pokazali zaposleni, pa kar sta mi povedala sin in hči, če sem vprašal.
- Najbolj pomagala gospa iz sosednje sobe in tista, ki me odpelje malo posedet v večnamenski.
- Najbolj mi je pomagala moja draga sostanovačka s katero se zelo dobro razumem.
- Pa tudi drugi ljudje v domu, nečak.
- Ona me je potem še peljala in mi razkazala dom.
- Pomagala mi je sostanovačka.
- Sostanovačka pa je le tista, s katero sem v sobi.
- Sprejela me je socialna, v njeni pisarni je urejala še neke papirje, potem pa nam je pokazala mojo prvo sobo.
- Dom so mi že prej razkazali preko fotografij, šele naslednji dan me je sestra malo peljala pogledat.
- Socialna me je sprejela, pa dom so mi razkazali, tud sin pa hčerka sta bla zraven, ki sta mi pomagala stvari zložiti.
- Me je ena menda socialna ko sem sem prišel po domu peljala.
- Una mi je pokazala kje je kaj.
- Najprej mi je seveda socialna delavka razkazala dom.
- Ma nič posebnega, sprejmejo te, ti razkažejo dom, dobiš hišni red, spoznajo te s sestrami in bližjimi sostanovalci razkažejo osnovno za začetek, kje je kaj, te peljejo v kuhinjo, odvisno kdaj prideš.
- Pomagali so mi tako zaposleni, na začetku socialna, ki mi je povedala kakšen je red v hiši, kaj se kje dela, urnik.
- Urejali so tiste formalnosti s socialno, pa papirje zame.
- Saj dom sem potlej malo po slikah videl, pa ko me po malo odpeljejo ven iz sobe.
- Sestre so me prišle pozdravit.

- Sestre so mende nam še najbližje in nam najbolj one pomagajo pri vsakdanjih problemih.

4. DOŽIVLJANJE ŽIVLJENJA V DOMU

SPREMEMBE

- Seveda se je spremenilo.
- Seveda je drugače, saj je čisto drugo okolje, drugi ljudje.
- Dnevna rutina je drugačna, za vse je urnik.
- Nič ni podobno, prav nič.
- Drugače je, drugače.
- Sem včasih na kmetih živel.
- Smo zmeraj delali, cel dan.
- Tule je čisto drugače.
- Zjutraj moramo vstat, ker pride posteljo postlat.
- Pol imamo zajtrk, se kaj zamotimo, pa kosilo.
- Po kosilu grem pa počivat.
- Še kakšna terapija, pol pa na večerjo pa dnevnik gledat.
- Čas tako počasi mine.
- Ne, doma ni bilo tako.
- Smo trdo delali, nič nismo jamrali, zdaj pa že sami nardimo da nas kaj boli.
- Ni bilo kajta razmišljat o neumnostih.
- Ni pa tako kot doma.
- Pa ne morem več tako hodit sam naokoli.
- Včasih grem tam v dnevno.
- Kar veliko je drugače.
- Drugi ljudje, druge navade, hišni red, drugačna hrana, ne greš več sam po opravkih, ker večinoma drugi urejajo zate.
- Spremeni se okolje, drugi so ljudje, vse poteka po urniku, velja neki red, ne pereš in kuhaš več sam, imaš več prostega časa, imaš tud več zdravstvenih pregledov, razgibavanj, hrana je bolj zdrava .
- Čudno slišat, ampak včas mi je kot bi bil v hotelu na daljšem dopustu.
- Podobno ne vem če je glih kaj ostalo.
- Težave sem imel z razumevanjem narečja, saj so ljudje od vsepovsod.
- Do prihoda v dom sem bil zadnja leta navajen živeti sam, zato sem se moral ob prihodu navaditi na družbo drugih ljudi.
- Hrana zanič, veliko tablet imam, za katere sploh ne vem več za kaj so.
- Slabo je edino to, da te imajo skoz pod drobnogledom, če poješ tablete, če si šel na vodo, merijo pritisk itd.
- Drugače je pa vse, zame je to zdaj neka vrsta bolnica, saj je že vzdušje v sobi tako, ti pripomočki za dviganje, ograjice, da ne padem dol, gumbi za poklicat, bergle.
- Fajn je.
- Postelja je tako mehka.
- Na terapijo grem rad.
- Samo hrana je pa boljša kot doma.
- Čas si zato krajšamo na drugačen način.
- Doma je vedno najlepše, ampak tudi tukaj se dobro počutim in sem se navadila.
- Da, všeč mi je.
- Dom je lepo urejen, vedno poskrbijo za čistočo, tudi okolica je prijazna in urejena.
- Ljudje so prijazni in ustrezljivi, vse nas obravnavajo enakopravno.
- Ampak se hitro zamotim in znebim takega razmišljanja, ker nikamor ne pelje.
- Podobno je ostalo edino to, da grem spat kadar sam hočem.
- V domu mi je kar domače, nimam kaj rečt, da ne bi bil urejen, včasih že kar malo sterilen, saj je vse še videt tako novo in čisto, stene so snežno bele.
- Zaenkrat se počutim dobro in če pomislim sploh ne bi šel nazaj, kjer sem moral vse sam.
- Hrana je kar v redu, mam dietno, ki je doma nisem imel, to je boljše.

- Ker sem bil vaje živeti sam, se ne počutim osamljenga, kvečjemu obratno.
- Predstave sploh nisem imela.
- Tuki je pa samo tist bar, kot pravijo, kamor pa ne grem rad, saj mi hčerka prinese.
- Drugače bi šel pa precej nazaj domov, samo ni več »placa«, ima hčerka svoje otroke, pa je precej polna bajta.

AKTIVNOST

- Doma sem sama še kuhala, pospravila, imela sem rože in mali vrtiček, imela sem tudi nekaj sosedov, sin je bil bližje.
- Bila sem bolj aktivna.
- Doma sem še sama šla do bližnje trgovine, sedaj me še vprašajo ne, če kaj posebnega potrebujem.
- Pa sem s trgovkami poklepetala, tu pa ne.
- Sem šel do sosedu ali v brunarco na kak deci pa smo kaj rekli in se sprostili.
- Tukaj ni tistih vsakdanjih obveznosti, ki sem jih imela doma, čeprav tudi tu kaj postorim.
- Se je pa lahko razvaditi, ko te bolj strežejo in skrbijo zate.
- Doma smo imeli v bližini bazen in sem dostikrat hodil tja, pa v trgovino sem sam šel, kar zde ne več in mi po pravic rečeno kar odgovarja.
- Pokojna žena je pa za gospodinjstvo skrbela, zde morem pa tud kaj sam.
- Doma nisem hodila na takšne aktivnosti kot tukaj.

NEGATIVNA OBČUTJA

- Včasih se slabo počutim, če me daje domotožje, včasih malo bolje, ko me pride kdo obiskat.
- Všeč mi je dom, ker je nov in lep, vendar mi ni domač.
- Tudi. Ko začnem razmišljati o domačem kraju, ljudeh tam, pokojnem možu, preteklem življenju, ki ni bilo lahko, vendar je bilo lepo.
- Dobim domotožje, postanem malo žalostna.
- Bolj bi reku, da me daje nostalgija in žalost, ker določenih stvari nisem imel priložnosti izkusit.
- Osamljen sem tudi kdaj, ko razmišljam o mladosti, o domačem kraju, o ženi, otrocih, ki bi jih lahko imela pa ni bilo možnosti.
- Malo domotožja, razmišljanja o preteklosti, kaj bi lahko človek storil drugače, razmišljanja, da se počasi vsem nam tukaj bliža konec.
- Kaj pa hočem, nič ne morem.
- Nič ne morem naredit.
- Pa se potolažim s tem, da imam pa veliko vnukov zdaj.
- Sedaj mi je že kar v redu, sploh ne razmišljam več o povratku domov, saj niti možnosti ni.

ŽELJA PO SAMOTI

- Takrat sem najraje sama, preberem kakšen star časopis, pregledam risbice, sedim na balkonu, če je toplo ali pa malo zaspim.
- Ja v svoji sobi bi bil rad, bi bilo boljše, če bi bil sam.
- Ne nisem osamljen, saj ne morem bit v takemu džumbusu.
- Če bi imel svojo sobo, bi imel kaj miru.
- Najraje zaspim, pa čas mine.
- Najraje sem tule, na svoji postelji.
- Malo radio poslušam, pa slišim kakšno bo vreme.
- Tudi to se zgodi. Takrat sem najraje sama zunaj v naravi, grem na sprehod ali pa potrebujem klepet moje drage sostanovalke.
- Če sem toliko pri volji, kaj preberem, rešim križanko, pogledam razvedrilno oddajo.
- Rad se umaknem v park, grem okrog hiše in razmišljam, uredim si misli, se potolažim, da mi je lepo tle in grem spet med stanovalce.

MOŽNOST SODELOVANJA

- Verjetno možnost že je, če jo kdo izrazi, ampak se s tem ne ukvarjam.
- Mi kar povejo, kaj moram delat, pa kam moram it.
- Drugače me pa pridejo vprašat, če bi kam šel.
- Povejo kam se gre, ali pa kaj se v dnevni dogaja, naj grem gledat, pa ne grem.
- Ja, imamo možnost, kdor hoče, zakaj pa ne.
- Sej se da vse zmenit, če si človek za to.
- Trudijo se, da imamo na izbiro dovolj aktivnosti in mislim da lahko vsak najde kaj zase.
- Všeč mi je, če nas vprašajo kaj pogrešamo in kaj si želimo.
- Zadovoljni pa smo, če nam kdaj uresničijo željo in nas z malenkostmi osrečijo.
- Mene vedno vprašajo, kaj jaz mislim, verjetno zato, ker se sama toliko trudim biti aktivna.
- Tudi sama vprašam druge sostanovalce kaj menijo ali če kaj predlagajo, saj se mi zdi, da meni lažje povedo kot socialni delavki, ki je neke vrste avtoriteta.
- Za pomembne zadeve naredijo tudi tako, da svoje mnenje napišemo na listke in jih damo potem v skupen nabiralnik, kjer lahko izpovemo kar nam leži na duši.
- Saj sodelujem lahko kjerkoli hočem, nikjer me še niso zavrnili.
- Ne zdi se mi, da bi bil prikrajšan za aktivnosti, saj se potrudijo in me razgibajo, mi prinesejo kakšen prigrizek, če prosim, dajo kak film za pogledat, domači mi tudi kaj preberejo.
- Jaz mislim, da lahko vsi sodelujejo, niti ne vem, ker se mene to ne tiče, ker ne morem.
- Ob praznikih in rojstnih dnevih nas tiste, ki toliko še lahko, dajo na voziček in odpeljejo v avlo, za kratek čas, kjer sodelujemo pri programih, ki jih pripravijo še aktivni stanovalci, tudi svojci pridejo takrat.
- Vprašanje je tudi, če imamo vsi enako možnosti.
- Nismo vsi enakega zdravja, zmožnosti, zato je težko vsem ustreči in prilagoditi življenje tako, da bilo vse za vse.
- Mislim, da so nam te možnosti malo prikrajšane in to počnemo le deloma- deloma lahko sooblikujemo razne dejavnosti, izražamo želje.
- Dost pa je takih, ki bi radi kaj, pa ne morjo ker nimajo možnosti.
- Sam več kot toliko jih spet ne morejo upoštevati ker nas je veliko, ravno to je problem pri tem.

10. POVZETEK

Ena izmed značilnosti sodobnega časa so demografske spremembe. Še posebej se bomo morali osredotočiti na spremembe, ki se dogajajo na področju staranja prebivalstva, saj se porajajo novi problemi. Prepadi med generacijami so vse večji, živimo po načelih individualizacije. Delež starih je čedalje večji, obratno, delež mladih čedalje manjši, rodnost pa upada. Vsi se soočamo s procesom staranja in večina nas bo nekoč starih, ko bomo morda potrebovali pomoč drugih in trajno oskrbo. Starost je še vedno tabu in premalokrat tema pogovorov. Zato sva se odločili, da z najino diplomsko nalogo staranje in stare ljudi поближе spoznava in »omehčava« kakšen predsodek.

V nalogi sva predstavili dve raziskavi. V prvi, kvantitativni, sva raziskovali zadovoljstvo stanovalcev z različnimi področji. Zanimalo naju je, zakaj so sploh prišli v dom in nadalje kako zadovoljni so z nego, ki so je deležni. Spraševali sva tudi o zadovoljstvu s prostori in s prehrano. Zanimalo naju je kako sami ocenjujejo kvaliteto življenja v domu, kako so zadovoljni s kakovostjo storitev, z življenjem v domu ter s prilagoditvijo na življenje. Spraševali sva tudi o aktivnostih, ki se jih bolj ali manj udeležujejo. Ugotovili sva, da je v obeh domovih najpogostejša splošna ocena njihovega zadovoljstva 4, v obeh domovih kot glavni razlog za prihod v dom navajajo bolezen. V Cerknici so stanovalcem ob prilagajanju najbolj pomagali zaposleni, v Lenartu pa svojci in ostali sostanovalci. Stike s svojci imajo v obeh domovih najpogosteje nekajkrat na teden in le ti nanje pozitivno vplivajo. Zadovoljstvo s prehrano in nego so v obeh domovih najpogosteje stanovalci ocenili s 4. Mnogi stanovalci aktivnosti ne izbirajo in se jih tudi ne udeležujejo. Tisti, ki pa jih izbirajo, se jih redno udeležujejo in so z njimi zadovoljni. Odnosi z zaposlenimi so zadovoljivi. Na zaposlene se lahko obrnejo v primeru nezadovoljstva in stiske ter se z njimi pogovorijo ali pritožijo.

Drugo raziskavo sva analizirali kvalitativno, saj sva opravili intervjuje z desetimi stanovalci. Podrobneje sva obdelali teme odnosov z zaposlenimi, medgeneracijsko sožitje, prilagajanje na življenje v domu in doživljanje življenja v domu. Ugotovili sva, da so najini sogovorniki z odnosi z zaposlenimi v večini kar zadovoljni, z nekaj kritikami. Stike s svojci imajo najpogosteje ob koncih tedna, želeli pa bi jih več. Veliko jim pomenijo obiski zunanjih obiskovalcev, predvsem

mladih, največ stika pa imajo s srednjo generacijo. Na življenje v domu so se prilagodili eni bolj, drugi slabše; ob pomoči svojcev, zaposlenih ali kar sami. Vsem se je življenje ob prihodu v dom korenito spremenilo, spremembe sprejemajo. Kadar doživljajo občutke potrnosti se najraje umaknejo v samoto. Vsi vprašani menijo, da imajo možnost sodelovanja v domu na različne načine, če le to želijo.

V prihodnosti bo potrebno stremeti k razvijanju najrazličnejših oblik pomoči za stare ljudi in oblike institucionalnega varstva približati ljudem. Prav tako je pomembno, da se v delo s starimi ljudmi vključuje več mladih in drugih ljudi, ki želijo sočloveku olepšati vsakdan, saj sva opazili, da je prostovoljstva v domovih za stare premalo. Družba ljudi iz zunanjega okolja bo v pomoč pri zmanjševanju razmejevanj med zunanjim in notranjim okoljem institucije ter tako približala lokalni svet stanovalcem. Še posebej tistim, ki se v domu za stare počutijo tujci.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Klementina Harl in Valentina Benčan vpisani na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2009/2010 kot redni študentki izjavljava, da sva diplomsko delo z naslovom Zadovoljstvo stanovalcev z bivanjem v domu za stare Lenart in Cerknica napisali samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorice dr. Jane Mali.

Datum:

Podpis: